

2020

Metodická příručka pro výuku o globálních souvislostech

ANEB 17 CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE
PRO MATEŘSKOU ŠKOLU

LIDÉ A SVĚT

OCHRANA PŘÍRODY

SPOLEČENSKÁ
ODPOVĚDNOST

VLIV ČLOVĚKA NA
SVĚT KOLEM NÁS

PŘÍRODNÍ
A KULTURNÍ
BOHATSTVÍ SVĚTA

ROZDÍLY V ŽIVOTNÍ
ÚROVNI

RESPEKT
A MEZILIDSKÉ
VZTAHY

KULTURNÍ
ODLIŠNOSTI

STRUKTURA
SPOLEČNOSTI

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury
a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové
spolupráce ČR.

Metodická příručka pro výuku o globálních souvislostech

**ANEB 17 CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE
PRO PRO MATEŘSKOU ŠKOLU**

Metodická příručka pro výuku o globálních souvislostech **ANEB 17 CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE PRO MATEŘSKOU ŠKOLU**

AUTOŘI: Ludmila Bakonyi Selingerová, Veronika Foltýnová

ILUSTRACE: Eliška Andělová

GRAFICKÉ ZPRACOVÁNÍ: Ondřej Horáček

KOREKTURA: Zuzana Pokorná

ADRA, o.p.s

oddělení vzdělávání

Markova 600/6, 158 00 Praha

www.adra.cz

Praha 2020

O Adře

ADRA Česká republika je součástí mezinárodní sítě organizací ADRA, které působí ve více než 130 zemích světa. V České republice pracujeme od roku 1992. Posláním ADRA Česká republika je pomáhat lidem, jejichž život nebo majetek je ohrožen, žijí v osamění, chudobě a nouzi nebo jejichž základní lidská práva a svobody nejsou respektovány. Usilujeme o dosažení reálné, pozitivní a udržitelné změny v jejich životech. Poskytujeme okamžitou humanitární pomoc v zahraničí při mimořádných událostech (povodně, zemětřesení, válečné konflikty apod.). Zároveň realizujeme dlouhodobé rozvojové projekty s cílem poskytnout lidem žijícím v chudobě a ve špatných životních podmínkách takovou podporu, aby dokázali vzít život do vlastních rukou. V rámci lidskoprávních projektů podporujeme rozvoj občanské společnosti v zemích, které procházejí demokratickou transformací.

V České republice ADRA koordinuje 15 dobrovolnických center, která se zaměřují především na pomoc seniorům, dětem a zdravotně postiženým. Patříme také mezi největší koordinátory pomoci při povodních a jiných živelních katastrofách v ČR.

ADRA se v České republice věnuje mimo jiné i globálnímu rozvojovému vzdělávání, které vede žáky, studenty i pedagogy k zájmu o globální témata, jako je migrace, ochrana životního prostředí, chudoba, odpovědná spotřeba, spravedlivý obchod či lidská práva.

Poděkování

Rádi bychom vyjádřili vřelé díky všem, kteří se podíleli na vzniku této metodické příručky. Na prvním místě bychom rádi poděkovali našim konzultantům, pedagogům a jejich žákům, kteří testovali aktivity a poskytli nám cennou zpětnou vazbu. Díky jejich postřehům mohl vzniknout materiál ušitý na míru všem, kteří chtějí globální témata efektivně zapojovat do výuky. Děkujeme také organizacím, které nám poskytly své materiály a umožnily nám doplnit materiály o zajímavé přílohy. Děkujeme České rozvojové agentuře, jejíž podpora umožnila vznik této příručky. A v neposlední řadě děkujeme celému týmu organizace ADRA za podporu a zájem.

Vážení pedagogové,

otevřeli jste metodické materiály, jež vznikly v rámci oddělení vzdělávání organizace ADRA, o.p.s. v programu Opravdový svět. Vzdělávání na českých školách se věnujeme od roku 2006 a skrze osvětové projekty a metodické materiály podporujeme zařazení témat globálního rozvojového vzdělávání do výuky. Naším cílem je poskytnout budoucí generaci dostatek informací a podnětů k pochopení komplikovaných procesů a jevů našeho světa. Globální rozvojové vzdělávání vnímáme jako celoživotní vzdělávací proces, který rozvíjí dovednosti, podporuje vytváření hodnot a postojů a motivuje k aktivní účasti na řešení lokálních a globálních problémů.

Proč začleňovat globální témata do výuky již v mateřské škole? Současný svět je čím dál rychlejší, provázanější, komplikovanější a orientovat se v něm je stále složitější. Ze všech stran se na nás valí informace, kterým je často obtížné porozumět. Denně musíme dělat rozhodnutí, která ovlivňují nejen náš život, ale i životy lidí kolem nás. Ať už se jedná o spotřebitelské chování, postoj vůči menšinám či třídění odpadu, důsledky našich činů nikdy nekončí u našich dveří. Abychom taková rozhodnutí mohli činit odpovědně a na základě pravdivých informací, je třeba porozumět světu kolem nás. Díky začleňování globálních souvislostí do výuky se žáci mohou s globálními tématy seznámit již v útlém věku a lépe tak porozumět okolnímu světu. Tato témata se totiž týkají (a budou týkat) každého z nás!

Naším cílem je proto zprostředkovat důležitá témata i těm nejmenším. Myslíme si totiž, že semínko zasazené ve správný čas je na cestě za poznáním klíčové. Zabalili jsme proto zdánlivě náročná témata do pohádek, her a obrázků, a výsledkem je tato publikace.

Na následujících stranách naleznete celkem 17 výukových lekcí, z nichž každá je věnována jednomu z Cílů udržitelného rozvoje. Soubor těchto Cílů představuje škálu témat a problémů, s nimiž se v současné době lidstvo potýká – zastoupena je mimo jiné ochrana přírody, struktura společnosti, rovnost mezi lidmi, právo a spravedlnost či odpovědné a udržitelné zacházení se světem kolem nás. Lekce jsou koncipovány vždy na 60 minut. U každé naleznete zařazení do Rámcového vzdělávacího programu (RVP), získané znalosti a postoje a potřebné pomůcky. Na konci každé lekce naleznete možnosti pro rozšíření témat do dalších výukových bloků a další užitečné odkazy. Přílohy jsou součástí lekcí, v některých případech však pouze v jejich elektronické podobě. Pro jejich zobrazení využijte online verzi lekcí na adrese <https://adra.cz/oddeleni-vzdelavani/pro-pedagogy>.

17 cílů udržitelného rozvoje

Cíle udržitelného rozvoje (anglicky Sustainable Development Goals, neboli SDGs), známé také jako Agenda 2030, představují globální rozvojový plán Organizace spojených národů do roku 2030. Dohodly se na něm všechny členské země, tedy 193 států. Tento plán tvoří rámec aktivit a strategií, jejichž cílem je usilovat o bezpečný, spravedlivý a trvale udržitelný svět. O takový svět, ve kterém si jsou všichni lidé rovni, mají stejná práva a mohou vést důstojný a plnohodnotný život, a to bez ohledu na původ, věk, pohlaví či náboženské vyznání. O svět, ve kterém je dostatek kvalitního jídla, pitné vody a čistého vzduchu nejen pro jeho současné obyvatele, ale i pro budoucí generace.

	Cíl	Obsah lekce	Zařazení do RVP
	Vymýtít chudobu ve všech jejích formách všude na světě	Definice chudoby a její odlišné podoby, koncept domova a bezpečí, význam pomoci a spolupráce, empatie a respekt k odlišnosti	Dítě a jeho tělo: vliv chudoby na zdraví a bezpečí, rozvoj hrubé motoriky a prostorové orientace, rozvoj jemné motoriky Dítě a jeho psychika: rozvoj tvořivosti, rozvoj mravního vnímání Dítě a společnost: rozvoj společenských hodnot, rozvoj aktivního přístupu ke světu a k životu
	Vymýtít hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství	Závislost člověka na přírodě, příčiny hladu, produkce potravin a jejich možný nedostatek, přírodní podmínky, význam pomoci a spolupráce	Dítě a jeho tělo: dopady hladu a správné výživy na naši tělesnou zdatnost, rozvoj hrubé motoriky, reakce na pokyn a orientace v prostoru, manipulace s drobnými prvky a prostorová představivost Dítě a ten druhý: rozvoj mravních hodnot, spolupráce a prosociálního chování
	Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku	Význam tělesného a duševního zdraví, dostupnost lékařské péče u nás a v jiných částech světa, poznávání odlišnosti	Dítě a jeho tělo: rozvoj fyzické zdatnosti a péče o tělo na všech úrovních, budování zdravých životních návyků, rozvoj hrubé motoriky, skupinové kooperace a reakce na pokyn Dítě a svět: rozvoj povědomí o širších kulturních souvislostech, úcta k životu ve všech formách
	Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny	Význam vzdělání pro člověka, rozdíly v dostupnosti vzdělání v různých částech světa, vzdělání v Bangladéši, vysoká úroveň života v ČR, kulturní a jiné odlišnosti	Dítě a jeho psychika: rozvoj osobní kultivace, předvoj čtení a psaní, rozvoj zvědavosti Dítě a společnost: rozvoj společenských hodnot, spolupodílení, návyků a postojů, poznávání odlišné kultury a prostředí
	Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek	Společenské a fyzické rozdíly mezi ženami a muži, existence nerovnosti, koncept spravedlnosti a rovných příležitostí	Dítě a ten druhý: rozvoj prosociálního chování, respektu a tolerance Dítě a společnost: upevňování společenských návyků a mravních postojů, rozvoj ohleduplné autenticity, rozvoj aktivního postoje ke světu a k životu
	Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi	Význam pitné vody pro člověka, zdravotní a další rizika spojená se znečištěnou vodou, kulturní a geografické odlišnosti, závislost člověka na přírodě a význam její ochrany	Dítě a jeho tělo: rozšiřování vědomostí o zdraví a správných návycích, rozvoj hrubé a jemné motoriky Dítě a společnost: rozvoj vědomostí o hygienických pravidlech soužití, prohlubování společenských hodnot a spolupodílení, seznamování s odlišnou kulturou a prostředím, rozvoj aktivního postoje ke světu a k životu
	Zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie	Využití a výroba elektrické energie, rozdíl mezi obnovitelnými a neobnovitelnými zdroji, vliv člověka na přírodu, vliv jednotlivce a odpovědné chování	Dítě a jeho tělo: rozvoj povědomí o zdraví a bezpečí, upevňování zdravých návyků, rozvoj jemné a hrubé motoriky Dítě a svět: rozvoj pozitivního a zodpovědného vztahu k životnímu prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, seznámení s vlivem lidské činnosti na okolí
	Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny	Pracovní podmínky, náročnost konkrétních povolání, odpovědná spotřeba, spravedlivé podmínky a důstojné zacházení, původ zboží a význam peněz	Dítě a jeho psychika: rozvoj sebepojetí a mravního vnímání, pozorování kultury a techniky, rozvoj tvořivosti Dítě a společnost: rozvoj mravních a společenských hodnot a postojů, spolupodílení, zamyšlení nad rolí ve společnosti
	Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace	Význam infrastruktury pro fungování společnosti, základní instituce, stavby a povolání	Dítě a společnost: rozvoj pocitu sounáležitosti, podílení na chodu společnosti a rolích dle dovedností Dítě a svět: budování povědomí o společenských souvislostech, o technologickém vývoji a fungování širšího okolí

	Cíl	Obsah lekce	Zařazení do RVP
	Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi	Rozdílné životní podmínky ve světě a ČR, princip nerovnosti mezi lidmi, spravedlivé zacházení, význam pomoci a spolupráce, kulturní odlišnosti, respekt a empatie	Dítě a ten druhý: prohlubování prosociálního chování, resp. tolerance, rozvoj schopností a vědomostí důležitých k navazování a udržování vztahů, upevňování spolupráce Dítě a společnost: zamyšlení nad pravidly soužití a sounáležitostí, budování prosociálních hodnot a postojů, spolupodílení, odlišné kultury, rozvoj aktivního postoje ke světu a životu
	Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce	Nakládání s odpadem, jeho vznik a množství, důsledky nadměrné spotřeby, recyklace, způsoby redukce odpadu, opětovné využití surovin	Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k okolnímu prostředí a jeho chápání, budování povědomí o širších souvislostech ve společnosti a vývoji, rozvoj péče o okolí, podpora sounáležitosti Dítě a společnost: chápání pravidel soužití, respektování společenských hodnot, spolupodílení, vytváření pozitivních návyků a postojů, prohlubování aktivního postoje ke světu a životu
	Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu	Principy odpovědné spotřeby a využívání surovin kolem nás, plýtvání jídlem, vliv člověka na přírodu, význam jednotlivce	Dítě a jeho tělo: rozvoj hrubé a jemné motoriky, fyzické zdatnosti a zdravých návyků Dítě a svět: rozvoj povědomí o širších souvislostech a vlivu lidské činnosti, péče o okolí, ochrana prostředí, úcta k materiálu a prostředkům, které máme k dispozici
	Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládání jejích dopadů	Základní fakta o změně klimatu, důsledky globálního oteplování v různých oblastech světa, vliv člověka na přírodu a svět kolem	Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, vývoji a vlivu lidské činnosti, seznámení s nutností ochrany životního prostředí, úcta k životu ve všech jeho formách Dítě a jeho tělo: rozvoj fyzické i psychické zdatnosti, uvědomění potřeby zdraví a bezpečí, upevňování zdravých návyků
	Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje	Plasty v oceánu, nadměrný rybolov, znečištění, mořská zvířata a jejich okolí, vliv člověka na přírodu a svět kolem	Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, vývoji a vlivu lidské činnosti, seznámení s nutností ochrany životního prostředí, úcta k životu ve všech jeho formách Dítě a jeho psychika: zaměření na emoce, jazyk a řeč, upevňování osobního projevu a kultivace, předvoj čtení a psaní, rozvoj smyslů, tvořivosti a zvědavosti, rozvoj mravního a estetického vnímání
	Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity	Přetváření krajiny člověkem, úbytek lesů a zvířat, význam rovnováhy mezi člověkem a přírodou, ochrana přírody a udržitelný život	Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, vývoji a vlivu lidské činnosti, seznámení s nutností ochrany životního prostředí, úcta k životu ve všech jeho formách Dítě a jeho psychika: zaměření na emoce, jazyk a řeč, upevňování osobního projevu a kultivace, předvoj čtení a psaní, rozvoj smyslů, tvořivosti a zvědavosti, rozvoj mravního a estetického vnímání
	Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních	Významné společenské instituce, práva a povinnosti každého člověka, spravedlnost a respekt, význam pravidel a jejich dodržování	Dítě a společnost: upevňování chápání pravidel soužití a zákonů, rozvoj sounáležitosti, prohlubování mravních hodnot, budování společenských návyků a postojů, rozvoj aktivního postoje ke světu a životu Dítě a jeho tělo: utužování fyzické zdatnosti, ochrana zdraví a bezpečí, rozvoj hrubé a jemné motoriky, zdravé návyky
	Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování	Propojenost světa, význam pomoci a respektu k druhým, základní společenské hodnoty a postoje, humanitární a rozvojová spolupráce	Dítě a ten druhý: respektování pravidel, osvojování schopností a vědomostí důležitých k navazování a udržování vztahů, rozvoj spolupráce, upevňování prosociálního chování, jako jsou tolerance, respekt a přizpůsobivost Dítě a společnost: rozvoj sounáležitosti, společenských hodnot a spolupodílení, podpora aktivního postoje ke světu a životu

1. Konec chudoby

1 KONEC
CHUDOBY

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho tělo: vliv chudoby na zdraví a bezpečí, rozvoj hrubé motoriky a prostorové orientace, rozvoj jemné motoriky
- Dítě a jeho psychika: rozvoj tvořivosti, rozvoj mravního vnímání
- Dítě a společnost: rozvoj společenských hodnot, rozvoj aktivního přístupu ke světu a k životu

ZNALOSTI:

- děti znají pojem chudoba a jeho význam
- uvědomují si různé podoby chudoby a skutečnost, že být chudý nemusí znamenat vždy to samé
- přemýšlí nad důsledky chudoby pro člověka a jeho život
- znají koncepty domova, bezpečí a spokojenosti a přemýšlí nad jejich významem pro život

POSTOJE:

- děti se učí empatii k ostatním
- uvědomují si význam pomoci a spolupráce
- respektují odlišnost
- uvědomují si, co vše máme společného jako živé bytosti

POMŮCKY: velké obruče, míčky, velký papír, příloha č. 1 (vybavení domácnosti) / leták obchodu s nábytkem

Cíl OSN:

Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě.

Chudoba je jedním z největších globálních problémů dnešního světa. Cílem OSN je tedy odstranění extrémní chudoby všude na světě do roku 2030 a zároveň vytvoření systémů ochrany pro lidi žijící v chudobě. Důležité je také zajistit, aby všichni lidé včetně chudých a ohrožených občanů měli stejná práva v přístupu k ekonomickým zdrojům a základním službám. Stejně tak je třeba ochránit chudé lidi před vlivem přírodních katastrof a zajistit dostatek prostředků pro účinnou rozvojovou spolupráci.

Kdo je vlastně chudý? Rozlišujeme mezi absolutní a relativní chudobou. Absolutní chudoba označuje nedostatečné naplnění základních lidských potřeb a jedním z jejích ukazatelů je příjem. Podle Světové banky je hranice chudoby definována jako příjem nižší než 1,9 USD na den (tedy zhruba 46 Kč). Peněžní srovnání ale není tak docela přesné, proto vedle absolutní chudoby rozeznáváme chudobu relativní. Ta se odvíjí od situace v každé zemi a ukazuje na nerovnosti mezi lidmi. Jednoduše řečeno – být chudý neznamená vždy to samé. Chudoba má mnoho rozměrů, mezi ty hlavní patří přístup ke vzdělání, dostupnost zdravotní péče, infrastruktura, bezpečnost, přístup ke službám (jako je například kanalizace, svoz odpadu, elek-

třina, pitná voda, veřejná doprava nebo fungující policie) a sociální vyloučení.

Chudoba provází lidskou společnost od počátků dějin. Pojetí chudoby se odvíjí od životní úrovně každé společnosti a s rozvojem společnosti prochází změnou. Stále více se zvětšují nerovnosti – bohatí se stávají bohatšími a pomyslné nůžky se dále rozevírají – 1 % nejbohatších lidí vlastní 45 % světového bohatství. Otázka chudoby byla výrazným problémem vždy, jen o ní v současnosti slyšíme více a ze všech koutů světa díky médiím. Díky tomu je tato problematika často diskutovaným tématem. Co si lze však představit pod pojmem chudoba? Jedná se o občana Česka, který pobírá sociální dávky? Nebo o člověka, který trpí každý den hladem?

Plné znění SDG 1 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 1:
KONEC CHUDOBY

KOMIKS:
„PŘÍBĚH JEDNOHO KOLA“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa se zrovna probudila a protahovala si nohy a křídla na ztichlé lesní cestě. Byl krásný letní večer a sluníčko se zvolna klonilo k západu. Jířa na něj okouzleně koukala, když za sebou zaslechla rozčilený hlas.

„To se vám to mašuruje, když sebou nemusíte tahat na zádech dům.“

Ohlédla se a spatřila rozmrzelého hlemýžďe, který se s námahou sunul po cestě.

„Dobrý večer, pane hlemýždi. Co vás nemá, vždyť já bych musela nosit na zádech celý strom, mám hnízdo v jeho dutině,“ smála se na odlehčenou.

„Jen se smějte. Víte, co všechno já sebou pořád musím tahat? Celý majetek mám věčně na zádech. Bolí mě z toho celé tělo...“ durdil se hlemýžď.

Zastavil se vedle sovy Jíři a rovnal si bolavá záda. Vtom vykoul z trávy druhý hlemýžď a pomalu se přibližoval. Jířa si hned všimla, že má chudák ulitu celou rozbitou. Zastavil se a smutně si prohlížel pevnou ulitu prvního hlemýžďe.

„Milý pane,“ povídá druhý hlemýžď, „co já bych dal za vaši krásnou ulitu. Když lidé káceli stromy, padla na mě větev, a mám svůj domek nadosmrti zničený. Touhle dírou mi z domečku leccos vypadne a tou druhou mi zase do domku přší a fouká. Nevíte, co máte za poklad.“

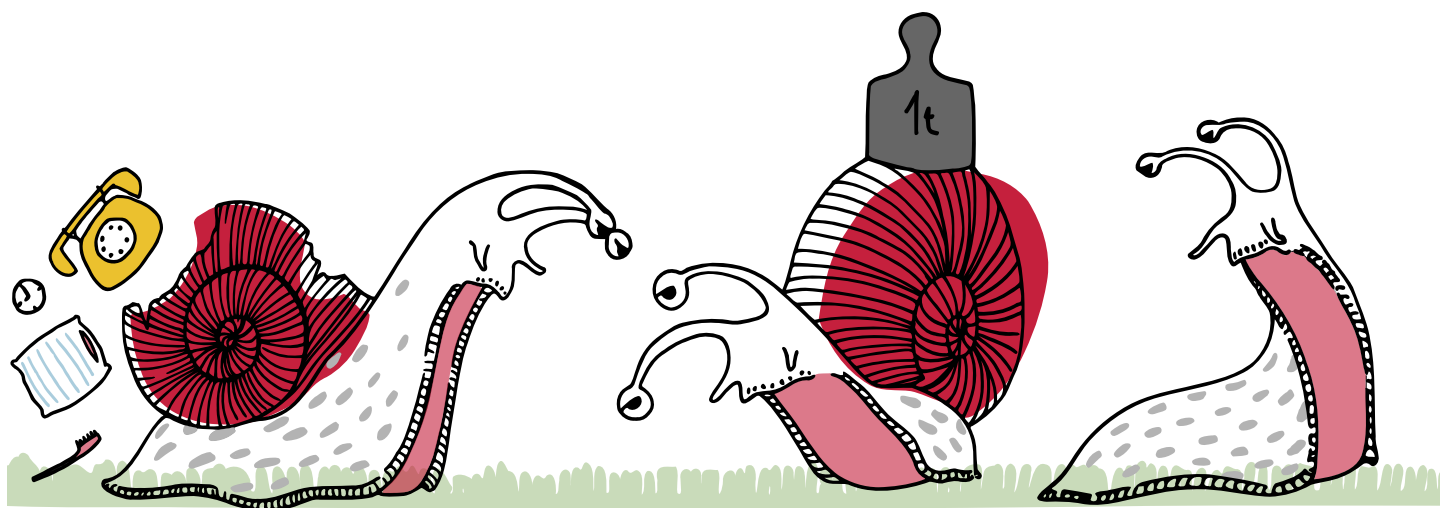
Najednou se odněkud ozval třetí hlas. Byl to slimák. Vykoul zpod kloboučku houby, která rostla vedle cesty. Prohlédl si pořádně oba hlemýžďe a jejich ulity – jednu krásnou a pevnou, druhou trochu děravou, a povídá:

„Pánové, buďte rádi, že nějaký domeček vůbec máte. Já jsem se vylíhl bez domečku a vůbec netušíte, jak zle se žije bez něj. Jak moc bych si jeden přál! Nemám se kam schovat před deštěm nebo horkým sluncem, každý pták mě může sezobnout, a ani tu zlámanou grešli bych si neměl kam uložit.“

Oba hlemýžďi se na sebe podívali. Jejich problémy jim najednou připadaly menší.

Slimák se na ně ale usmál a pokračoval: „Ale nebuďte z toho smutní, kamarádi. S rodinou chodíme na houby a na jahody, hospodaříme a vždycky nějak vystačíme i s tím málem, co máme. Hlavně že se máme rádi.“

Sova Jířa, oba hlemýžďi a rodina slimáků se dali do řeči a společně povečeřeli. Celý večer si povídali a zjistili, že mají mnoho společného. Také se každý naučil něco nového – hlemýžďi byli rádi za své domečky a slimák za nové kamarády. Dali hlavy dohromady a Jířa si vzpomněla na neobydlenou dutinku u kořenů jejího stromu. Akorát pro rodinu slimáků. To bylo radosti! Teď se měli slimák a jeho rodina kam schovat a nemuseli se už bát počasí ani divé zvěře. A všichni si uvědomili, že ten, kdo má přebytek, může snadno pomoci jinému, který trpí nedostatkem.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. O čem byla pohádka? Jaké problémy řešili hlemýždi a slimák? Podařilo se jim situaci napravit? Jak?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Co člověk potřebuje ke štěstí?
- Co nám poskytuje domov?
- Co by nám hrozilo, kdybychom ho neměli?
- Proč někteří lidé nemají domov?
- Měli bychom si vzájemně pomáhat?

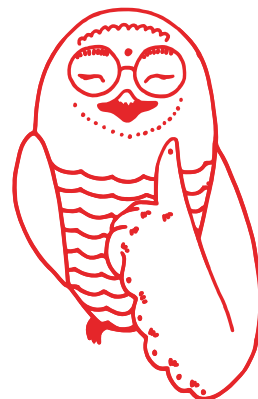
Bezpečí, hygiena, čas s rodinou, odpočinek.
Napadení, okradení, rozmary počasí.

PRO CHYTRÉ HLAVY: Všude na světě jsou lidé bohatí a lidé chudí. Jak si představíme bohatého člověka? Nejspíš žije ve velkém domě, má spoustu drahých věcí a na stole samé dobré jídlo. Být chudý ale nemusí vždy znamenat to samé. Chudý člověk v jedné zemi si například nemůže dovolit koupit nové oblečení, zatímco chudý člověk v jiné zemi nemá peníze ani na jídlo. Nejvíce chudých lidí je v Africe a Asii. Víte, kde leží na mapě? Jak si představíte chudého člověka? Jak vypadá? Co jí? Kde bydlí? Je šťastný? Znáte někoho chudého?

ŘÍKANKA

*Když se řekne domov, co tě napadá?
Měkká postel, koupelna a krásná zahrada?
V kuchyni už pěkně voní maminčiny koláče,
v zámku klíče píseň hrají, táta chvátá do práce.
Ozdobený pokojíček, který máš tak rád,
cítíš se v něm bezpečně a můžeš si jen hrát.
Domov, to je hodnota, co vyčíslit se nedá.
Na světě je hodně lidí, co ho marně hledá.*

Blok her

1. NA DOMEČKY

POMŮCKY: několik velkých obručí

Stejně jako slimákovi v pohádce i některým lidem na světě chybí domov nebo ho mají rozbitý. Zkusíme si teď zahrát hru, kde se o domečky podělíme a pomůžeme si. Hra rozvíjí cit pro pomoc a sdílení.

ÚKOL: Rozmístíte obruče na zem a nechte děti běhat volně v prostoru. Na určený signál se děti vždy schovají do domečku (obruče). Postupně obruče ubírejte. Úkolem dětí bude spolupracovat a vejít se do obručí.

2. NAJÍME SE VŠICHNI?

POMŮCKY: dvě velké obruče a větší množství malých míčků

Chudoba a hlad spolu velmi souvisí. Na světě je jídla dost, i přesto ale mají někteří lidé jídla málo a jiní naopak mnohem více než dokážou spotřebovat. To znamená, že někdo má hlad, zatímco jiný jídlo například vyhazuje a plýtvá s ním. V následující aktivitě se pokusíme tuto situaci simulovat a navzájem si pomoci. V naší hře budou míčky symbolizovat jídlo.

ÚKOL: Stručně dětem vysvětlíte problém a rozdělíte je do dvou stejně velkých skupin. Dětem rozdejte po jednom míčku – kdo má míček, má co jíst. Každé skupině potom přidělte obruč na jedné straně třídy. Do příslušné obruče děti vloží svůj míček – v obruči bude tedy stejné množství míčků jako dětí ve družstvu (každý má co jíst). Po startu se budou děti snažit odnést míčky soupeře do vlastní obruče. Každou cestu smí dítě vzít pouze jeden míček a počítají se míčky jen uvnitř obruče, nikoliv okolo. Můžete časovat písni. Na závěr míčky spočítáme a porovnáme, kdo má víc jídla. Jak bychom vyřešili, aby bylo jídlo pro všechny?

TIP PRO UČITELE: Pokud vám zbyde čas, můžete si s dětmi popovídat o plýtvání jídlem u nich doma. Vyhazují někdy doma potraviny? Proč? A jak často?

3. POMŮŽEME ŠNEČKOVÍ?

POMŮCKY: velký papír s nákresem šneka, příloha č. 1 (vybavení domácnosti) / leták obchodu s nábytkem

Kvůli rozbité ulitě šnek přišel o všechno ve svém domečku – věci se mu z ní vysypaly a poztrácel je. Pomůžeme mu je najít a dát znovu dohromady? Zároveň si tak procvičíme, co všechno do domácnosti patří. Předměty v domácnosti vystřihněte před hodinou (příloha č. 1). Využít můžete i leták obchodu s nábytkem.

ÚKOL: Namalujte na velký papír smutného šneka s dřavou ulitou. Úkolem dětí bude přijít na základní věci z domácnosti a šnekovi je do domečku vrátit. Vždy, když děti nějaký předmět uhodnou, nalepte jej šnekovi na ulitu. Tam, kde je díra, můžete například nalepit okno.

TIP PRO UČITELE: Můžete pracovat i se slimákem, který nemá žádný domeček. Jemu můžeme vymyslet domek úplně nový.

4. REFLEXE

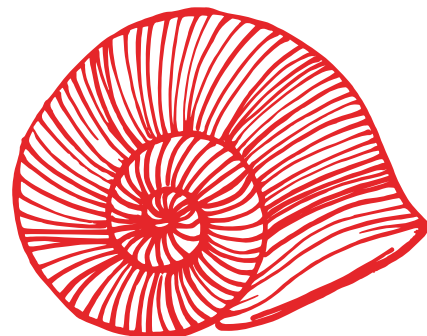
Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. Stejně jako hlemýždi a slimák v pohádce i mezi lidmi má někdo víc a někdo míň. Tedy někdo je bohatý a někdo chudý, někdo má hezčí domeček a někomu do něj prší a fouká. Všichni jsme ale lidé a měli bychom si pomáhat.

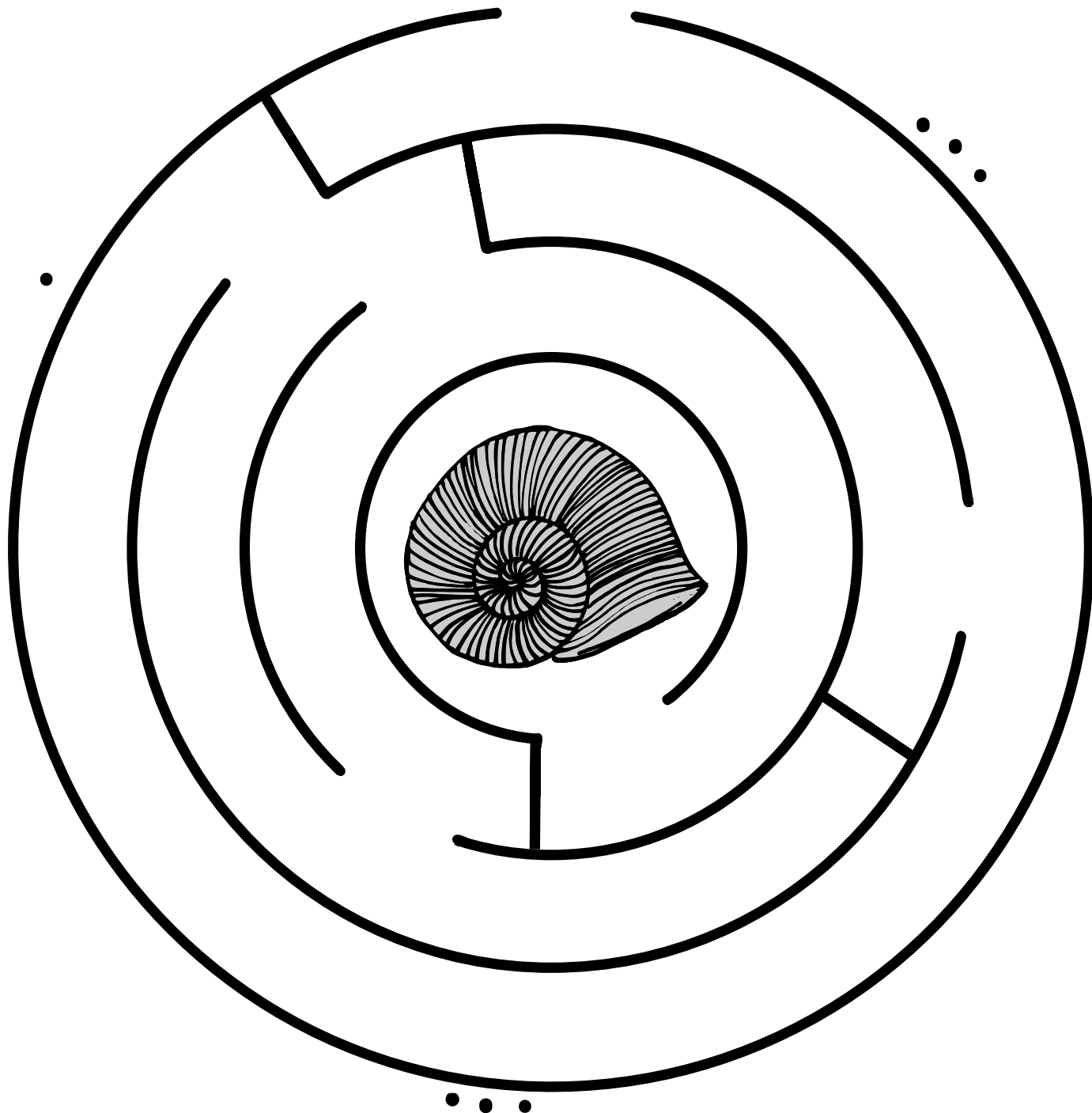
Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Co podle nich znamená být bohatý a chudý? Proč bychom si měli navzájem pomáhat? Jak souvisí chudoba s jídlem? Jak souvisí chudoba s bydlením? Proč je důležité mít domov?

5. PRACOVNÍ LIST

Pomůžeme najít šnekovi z pohádky cestu k vysněnému domečku?

ÚKOL: Nejdříve si cestu za domečkem vyzkoušíme prstem a až najdeme tu správnou, obtáhneme ji pastelkou. Obrázek můžete vybarvit a dokreslit.

Doplňkové činnosti

1. NA CO POTŘEBUJEME PENÍŽE?

Peníze potřebujeme na spoustu věcí. Zkuste se s dětmi zamyslet, co všechno musí např. maminka s tatínkem kupovat za peníze. Jak to je, když někdo peníze nemá? Co všechno si nemůže pořídit?

2. VYCHÁZKA: POZOROVÁNÍ ZANEDBANÝCH A OPRAVENÝCH DOMŮ

Téma chudoby můžeme uvést na reálném příkladu při vycházce. Pozorujte s dětmi domy v okolí a zkuste se u toho zamyslet, proč jsou některé domy opravené a jiné ne. Můžete se zkusit zamyslet i nad jinými projevy chudoby, které můžeme pozorovat navenek. Jsou ale všechny projevy chudoby viditelné na první pohled? Co když třeba někdo nemá peníze na kvalitní jídlo? Nebo na nové oblečení?

3. VYCHÁZKA: STAVBA DOMEČKŮ Z PŘÍRODNIN

Na procházce si postavte domeček z přírodních materiálů. Můžete postavit třeba i ulitu pro šneka z pohádky.

4. POHÁDKA „BOHÁČ A CHUDÁK“

Přečtěte dětem pohádku „Boháč a chudák“ a společně se zamyslete, jaké společné znaky má pohádka s příběhem o šnečích a slimákově. Využít můžete i další literární díla s tematikou bohatství/chudoby. Text pohádky naleznete [zde](#).

Užitečné odkazy

Lekce o dětské práci: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/10849/globalni-rozvojove-vzdelavani-detska-prace.html/>

Lekce o rozvojových zemích: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/10955/GLOBALNI-ROZVOJOVE-VZDELAVANI---ROZVOJOVE-ZEME.html/>

Lekce zaměřená na migraci a menšiny: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/9429/globalni-vzdelavani-migrace-a-men-siny.html/>

Portál o nerovnostech: <https://www.gapminder.org/dollar-street/>

Obrázky naleznete také [zde](#).

2. Konec hladu

2 KONEC
HLADU

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho tělo: dopady hladu a správné výživy na naši tělesnou zdatnost, rozvoj hrubé motoriky, reakce na pokyn a orientace v prostoru, manipulace s drobnými prvky a prostorová představivost
- Dítě a ten druhý: rozvoj mravních hodnot, spolupráce a prosociálního chování

ZNALOSTI:

- děti si uvědomují závislost člověka na přírodě
- rozumí procesu produkce potravin
- uvědomují si nebezpečí nedostatku potravin
- přemýšlí nad důsledky sucha
- uvědomují si extrémní jevy počasí a jejich nepříznivý vliv
- rozumí významu dostatečné a kvalitní stravy pro lidské tělo

POSTOJE:

- děti se učí empatii k ostatním
- uvědomují si význam pomoci a spolupráce
- respektují odlišnost
- uvědomují si, co máme vše společného jako živé bytosti

POMŮCKY: drobné předměty (textilie, kostky, dřívka, víčka od PET lahví), obruče, malé míčky, příloha č. 1 (fotografie krajiny), příloha č. 2 (obrázky plodin)

Cíl OSN:

Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství.

Tento cíl velmi úzce souvisí s cílem prvním, tedy s bojem proti chudobě. Hlavní příčinou hladu ve světě není totiž nedostatek potravin, ale především chudoba. Na světě existuje mnoho regionů, ve kterých není potravin dostatek, a proto je pro místní obyvatele daleko obtížnější si je opatřit. Pokud lidé nemají dostatek financí na nákup potravin, jsou závislí na tom, co si sami dokážou vypěstovat. V případě špatné úrody či nepřízně počasí potom hladoví. Velký problém je také přístup k půdě a vodě. Pokud lidé nevlastní žádnou půdu, nemají možnost si něco vypěstovat a jsou odkázáni na nákup potravin. Stále více oblastí se také potýká s nedostatkem vody – voda chybí nejen pro zavlažování polí, ale i lidem samotným. Mnozí lidé proto musí každý den ujít několik kilometrů, aby si vodu opatřili. Tyto skutečnosti souvisí s dalšími faktory, například se vzděláním. Nedostatečné vzdělání komplikuje mnoha lidem přístup na pracovní trh, a s tím i cestu k lepším příjmům a možnostem.

Druhý cíl usiluje o odstranění všech forem podvýživy a snaží se zajistit všem lidem přístup k bezpečné a dostačující stravě po celý rok. To se týká především chudých lidí a skupin ohrože-

ných podvýživou, jako jsou děti, těhotné a kojící ženy a staří lidé. OSN klade důraz na podporu menších zemědělců, rodinných farmářů a dalších komunitních aktérů, a to skrze zajištění bezpečného a spravedlivého přístupu k půdě, výrobním zdrojům, informacím a finančním službám. OSN podporuje udržitelný způsob zemědělství, tedy například šetrné postupy pro zvýšení produktivity, zachování rozmanitosti plodin a ochranu ekosystémů. Tím chce docílit zmenšení dopadů klimatické změny, jako jsou extrémní sucha, záplavy a další přírodní katastrofy, které výrazně ovlivňují kvalitu a výnosnost půdy. Důležitým bodem v souvislosti s klimatickou změnou je také snaha o adaptaci na její konkrétní důsledky. S tím souvisí vývoj nových technologií a agrárních postupů. Ve všech zmíněných bodech je podle OSN klíčová mezinárodní spolupráce a řádné fungování zemědělských a potravinářských trhů.

Plné znění SDG 2 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.

VIDEO: CÍL 2:
KONEC HLADU

KOMIKS:
„PANENKA“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Protože jsou sovy noční ptáci, létala sova Jířa skoro až do rána po lese a hledala potravu. Noční les má moc ráda – v poklidném tichu je slyšet jen cvrčky, kteří si povídají o tom, kde je tráva nejšťavnatější. A ty světlušky! Jako malé lampionky si létají mezi stromy a svítí na cestu.

Po probdělé noci bývá Jířa vždycky unavená a spí až do oběda. Kdykoliv ale někdo potřebuje pomoci, může se na ni obrátit. Někdy to je datel, jindy zajíc a příště zase medvěd. Kdo to asi bude dnes?

Sova Jířa dřímala jako obvykle ve své dutince, když ji probudil smutný hlas od úpatí jejího stromu.

„Paní sovo! Haló, jste tam?“ ozývalo se.

Jířa vykoukla a spatřila rodinu hrabošů, která se shromáždila kolem stromu. „Copak se děje, kamarádi?“ zavolala na ně dolů, zatímco si mnula ospalé oči.

„My už nevíme co dál, paní sovo!“ volal nešťastně táta hraboš. „Pomůžete nám?“

Jířa vylétla ze stromu a ladně přistála vedle rodiny hrabošů. Hned viděla, že ti chudáci pomoc nutně potřebují! Všichni byli kost a kůže, kožíšky na nich visely až běda. Jířa jim nejprve nabídla pár oříšků a teprve potom si je vyslechla.

„Vždycky jsme se měli na našem políčku docela dobře. Co jsme vypěstovali nám stačilo tak akorát, abychom uživili rodinu a ušetřili něco na zimu. Před pár měsíci ale pole přestalo nést. Pokaždé když ráno vyrazíme pro jídlo, najdeme sotva pár zrněk. Už teď nemáme co k jídlu, natož abychom si dělali zásoby. Příští zimu už jistojistě nepřežijeme,“ vyprávěl smutně táta hraboš a děti se kolem něj krčily jako hromádky neštěstí. Sova Jířa se zamyslela.

„Léto bylo letos obzvlášť horké. Od té doby vládne velké sucho a déšť ne a ne přijít. Vody napršelo o polovinu méně než obvykle. Možná je políčko vysušené,“ přemýšlela nahlas Jířa.

Společně se šli na pole podívat. „A jéje,“ spráskla Jířa křídla. Opravdu – pole bylo úplně popraskané suchem. Jindy vysoké obilné klasy vyrostly sotva do poloviny. Mnoho z nich bylo navíc spálených od slunka nebo polámaných od větru. Není divu, že tak malá úroda přivedla rodinu hrabošů na pokraj hladu.

Co si ale teď počít? Políčko už letos zachránit nepůjde. Až příští rok bude moci rodina hrabošů znovu zasít a sklídit úrodu.

Sova Jířa si však věděla rady. Poprosila o pomoc lesní zvířátka a ta se s těmi polními rozdělila. Všechna zvířátka z lesa si totiž dobře pamatovala roky, kdy měla málo jídla zase ona. Třeba když byla povodeň anebo když se přemnožili brouci a všechno sežrali. Medvěd dal oříšky, veverka žaludy, další zase bobule a semínka ze šišky. Najednou bylo jídla dost pro všechny.

„Děkujeme vám, kamarádi,“ děkoval lesním zvířátkům táta hraboš. Moc se mu ulevilo, že bude mít jeho rodina po dobu sucha co jíst. Až bude mít příště starosti někdo z lesa, pomůžou zase oni jemu.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Proč neměla rodina hrabošů co jíst? Může se to stát znovu? Proč? Co by se stalo, kdyby se s nimi ostatní zvířátka nerozdělila?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Měly jste, děti, někdy opravdu velký hlad?
- Proč je pro nás jídlo důležité?
- Co se děje s naším tělem, když máme jídla málo?
- Proč mají někteří lidé málo jídla? Častým důvodem je chudoba a nedostatek peněz, dále také malá nebo zničená úroda, případně válka či jiný konflikt.
- Nedostatek peněz je nejčastějším důvodem, proč si lidé nemohou opatřit jídlo. Jak potom takovou situaci řeší?
- Souvisí chudoba s hladem?

PRO CHYTRÉ HLAVY: Proč je pro naše tělo důležité zdravé jídlo? Správná strava je důležitá pro náš vývoj. Když tělu nedáme, co potřebuje, hrozí, že se nám špatně vyvinou kosti, budeme slabí a nemocní. Lidé, kteří v dětství mají málo jídla, jsou v dospělosti malého vzrůstu. Pro ty nejzranitelnější jsou určeny rozvojové projekty, které jim pomohou zajistit dostatek kvalitního jídla. Je to stejné, jako když zapomínáme zalévat kytičky. Málo nám rostou, a když na ně zapomeneme úplně, uschnou.

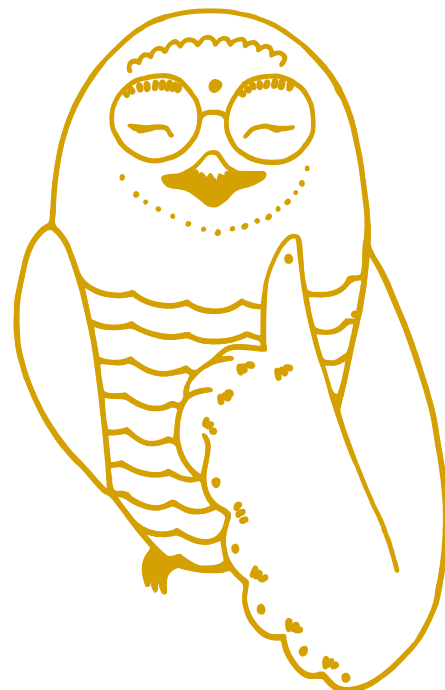
ŘÍKANKA

*Copak máme k jídlu?
Snědl bych i cihlu!
Mám tak velký hlad,
jedl bych jak drak!*

*Copak máme k snídani?
Hrnek mléka od paní,
co kravičku podojila
a mlíčko nám rozdělila.*

*Copak máme k obědu?
Talíř zelí ze sudu,
knedlíky a masíčko,
nablábnem se maličko.*

*Copak máme k večeři?
No – hrníček od peří!
Dáme si jen zeleninu,
ta má plno vitaminů!*

Blok her

1. POČASÍ VE SVĚTĚ

POMŮCKY: příloha č. 1 (fotografie krajiny), příloha č. 2 (obrázky plodin)

Hrabošům na poli nic nevyrostlo kvůli suchu. Stejný problém řeší každý rok zvířátka a lidé všude na světě. V různých zemích lidé pěstují různé potraviny – podle toho, jakým rostlinám se v tamních podmínkách daří. Podíváme se spolu na pár příkladů.

ÚKOL A: Postupně ukažte dětem fotografie (příloha č. 1) a společně určete podmínky pro pěstování plodin ve čtyřech různých prostředích (hory, poušť, tropy, mírný pás).

Obrázek č. 1 – Co vidíte na obrázku? Jak to na horách vypadá? Jaké je tam počasí?

V horských oblastech je kamenitá půda, vítr a větší zima než v nížinách. To znamená, že tam lze pěstovat jen rostliny, které jsou odolné a tyto podmínky přežijí. Vypěstovat dostatek jídla je v takovém prostředí pro lidi velmi náročné.

Obrázek č. 2 – Co vidíte na obrázku? Jak to na poušti vypadá? Jaké je tam počasí?

Na poušti jsou extrémní teploty – ve dne je horko a v noci zima (teploty mohou klesnout i pod bod mrazu). Všude je písek a vody je málo. Takové podmínky většina rostlin nepřežije. Výjimku tvoří oázy – místa se zásobárnou podzemní vody, která jsou jako zelené ostrovy uprostřed moře písku. Lidé mohou pěstovat potraviny jenom tam.

Obrázek č. 3 – Co vidíte na obrázku? Jak to v tropech vypadá? Jaké je tam počasí?

Tropy se vyznačují teplem a vysokou vlhkostí. To jsou ideální podmínky pro život – proto se v tropickém pásu rostlinám a zvířatům daří. Velkým rizikem je ale různý hmyz – farmářům se může stát, že celou jejich úrodu sní hejno kobylek. Také se tam objevují prudké deště, které mohou poškodit úrodu.

Obrázek č. 4 – Co vidíte na obrázku? Jak to v mírném pásu vypadá? Jaké je zde počasí?

V mírném pásu žijeme my. Střídají se tu čtyři roční období – jaro, léto, podzim, zima. Na jaře a v létě jsou podmínky dobré pro mnoho rostlin, v zimě a na podzim příroda odpočívá.

PRO CHYTŘÉ HLAVY: Co je to podnebí? Podnebí, nebo také klima, je dlouhodobý stav počasí na určitém místě. Například u nás, v České republice, žijeme v mírném podnebném pásmu. To znamená, že se u nás střídají pravidelně čtyři roční období – jaro, léto, podzim a zima. Další podnebná pásma jsou tropické, subtropické nebo polární pásmo. Procvičit si je můžete i pomocí obrázku – [schéma podnebných pásů](#).

ÚKOL B: Položte obrázky krajiny na zem a ukažte dětem obrázky s plodinami – brambory, datle, rýže a pšenice (příloha č. 2). Úkolem dětí bude uhodnout, kde která plodina roste.

ÚKOL C: K jednotlivým obrázkům s podnebí přiřaďte pohyb podle legendy níže. Obrázky zvedejte nad hlavu a nechte děti, aby na každý reagovaly příslušným pohybem. Všechny několikrát vystřídejte.

- Hory – Je zima, zmrzneme na místě.
- Poušť – Je sucho, sedneme si na bobek.
- Prales – Je mokro, plaveme.
- Mírný pás – Fouká větřík, běháme dokola.

TIP PRO UČITELE: Za pomoci atlasu nebo velké mapy světa můžete zmíněné oblasti (hory, poušť, tropy, mírný pás) najít na mapě a povídat si o konkrétních místech. Využít můžete i počítač – například Google Earth. Jak žijí lidé v horách v Tibetu? A jak to vypadá v amazonském pralese?

2. VYTVÁŘÍME POLÍČKA – ARTEFILETIKA

POMŮCKY: dvě velké obruče a větší množství malých míčků

V předchozí aktivitě jsme se seznámili s různými oblastmi, ve kterých lidé žijí. Také jsme si řekli, jaké potraviny místní lidé pěstují a s jakými překážkami se potýkají. Nyní si zkusíme jejich políčka vytvořit.

ÚKOL: Rozdělte děti do čtyř skupin a každé přiďte obrázek jednoho podnebí (příloha č. 1). Jejich úkolem bude vytvořit z dostupného materiálu prostorový model políčka. Nemusíte skončit políčkem – děti mohou přidat řady rostlin, farmáře, zvířata – fantazii se meze nekladou!

3. JE ČAS SKLÍZET ÚRODU!

POMŮCKY: osm obručí, malé míčky, dvě sady obrázků potravin (příloha č. 2)

Odkud se bere naše jídlo? Mnozí z nás jsou zvyklí jít do supermarketu a jídlo si koupit. Na světě je ale mnoho míst, kde si lidé musí vše sami vypěstovat. I zelenina v našem supermarketu musela nejdříve vyrůst na poli. Potom ji musí někdo sklídit a dopravit tam, kde si ji lidé koupí. V následující aktivitě si tento proces znázorníme hrou na sázení a sklizení rostlin v různých oblastech. Nejdřív zasadíme semínko do obruče a potom rostlinu zase sklídíme.

ÚKOL: Rozdělte děti do dvou skupin, které se postaví vedle sebe do zástupu. Oběma připravte řadu čtyř malých obručí, do nichž vložte po jednom obrázku plodin (příloha č. 2). Prvnímu dítěti dejte čtyři míčky – ty představují semínka, která je potřeba zasadit. Každý malý zemědělec bude mít za úkol vložit do obručí po jednom semínku, a po cestě zpět jej opět sebrat (sklízet úrodu). Poté předá míčky dalšímu dítěti. Míčky by měly zůstat v obruči a dítě musí donést zpět všechny. Takto se vystřídá celý zástup.

4. SLALOM

POMŮCKY: libovolné předměty na slalom

V předchozí aktivitě se nám podařilo vypěstovat plno jídla, které ale nyní ještě musíme dopravit k lidem, kteří ho potřebují. Tak hurá do toho! Pokračujeme ve stanovených družstvech.

ÚKOL: Připravte dětem dvě identické dráhy na slalom. Úkolem každého družstva bude proběhnout skrz a neupustit přitom žádný z míčků – tedy nevysypat žádné jídlo. Míčky si děti opět předávají jako při předchozí hře.

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o rodině hrabošů, kteří kvůli neúrodě neměli co jíst. Dozvěděli jsme se také, že stejné problémy mohou mít i lidé. Proč?

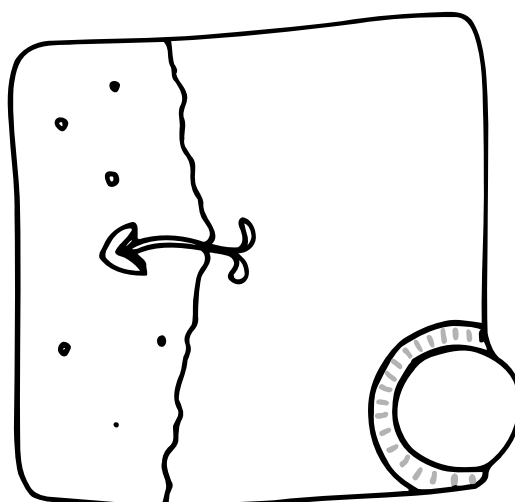
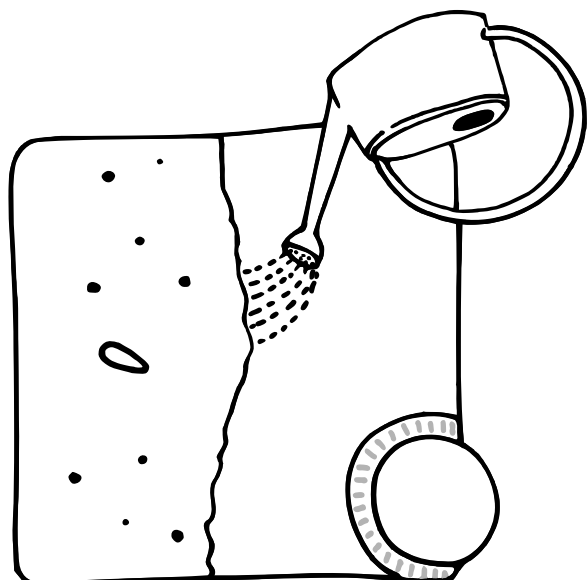
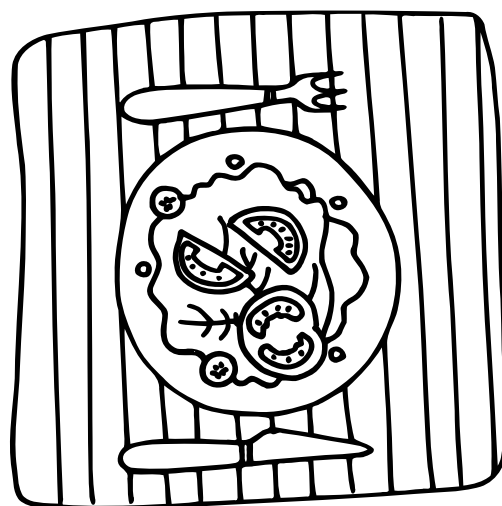
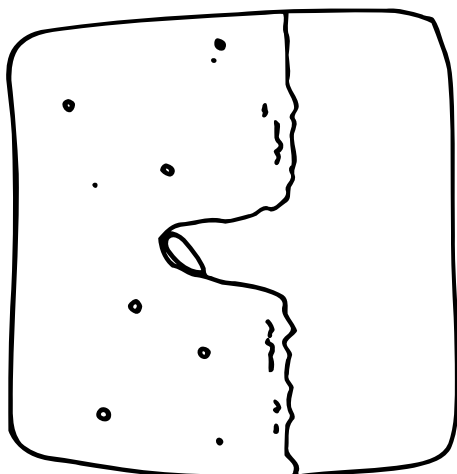
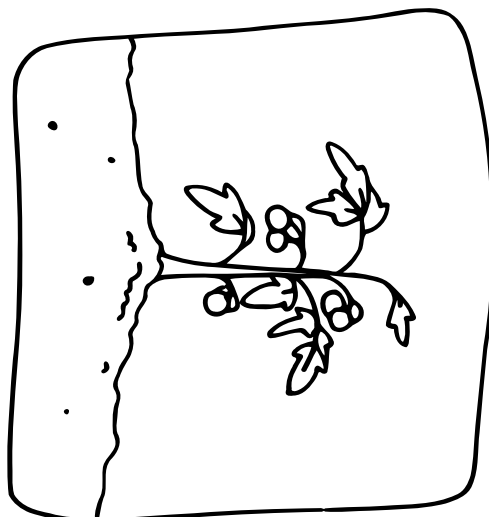
Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Jaké je to mít hlad a co pro nás znamená jídlo?
- Proč je někde obtížné vypěstovat dostatek jídla?
- Jaké jsou přírodní příčiny neúrody?
- Jak ovlivňuje pěstování potravy podnebí, co se pěstuje na horách, v poušti, v tropech, v mírném pásu?
- Jak souvisí chudoba s jídlem?
- Proč bychom si měli pomáhat?

5. PRACOVNÍ LIST

Jak se dostává jídlo na náš stůl? Kde vzniká?

ÚKOL: S dětmi se zamyslete nad procesem pěstování potravin. Jejich úkolem bude vybarvit sadu obrázků, vystříhnout je a nalepit ve správném pořadí do prázdných okének.

Doplňkové činnosti

1. CO SE DĚJE, KDYŽ MÁM HLAD?

Zkusme sledovat své tělo a jeho signály. Co se s naším tělem děje, když máme hlad? Jak se cítím, když se najím?

2. VÝROBA JÍDLA Z HLÍNY/MODELÍNY/PÍSKU

Z libovolného dostupného materiálu si zkuste vyrobit vlastní potraviny. Tvořit můžete venku i uvnitř, na pískovišti, ve třídě či keramické dílně. Můžete si společně uvařit třeba zeleninovou polévku nebo dát dohromady ovocný koš. Fantazii se meze nekladou!

3. OBCHOD S POTRAVINAMI

Připravte dětem hru, ve které si vyzkouší fungování obchodu s potravinami. Můžete využít základní model prodávač-zákazník. Podle možností a počtu dětí ho lze rozšířit, můžete přidávat role a ve hře postihnout celý proces – dodavatele, výrobu (zpracování) a následný prodej.

4. JAK MŮŽEME POMÁHAT?

Zamyslete se s dětmi, jaké máme možnosti pomáhat lidem, kteří mají často hlad a jsou chudí. Nechte děti říkat vlastní návrhy a společně si o nich povídejte. Fungovaly by? Následně jim můžete představit některé reálné organizace a projekty, které se pomocí lidem ohroženým hladem zabývají. Inspiraci můžete načerpat například na adra.cz.

5. KOLIK TOHO SNÍTE ZA TÝDEN?

To je záladná otázka – jen těžko si představíme objem jídla, které za týden sníme. Díky unikátnímu projektu fotografa Petera Menzela se můžeme podívat, jak velký rozdíl to může být. Podívejte se společně na fotografie rodin z různých částí světa s jejich týdenní spotřebou jídla. Pozorně si obrázky prohlédněte. Jaké rozdíly najdete? Zaměřit se můžete nejen na jídlo, ale i na pozadí fotografie, oblečení a podobně. Mají všichni dostatek jídla? Nebo mohou být podle vás některé z rodin na obrázku ohrožené hladem? Fotografie naleznete [zde](#).

6. VYPĚSTUJTE SI VLASTNÍ FAZOLE!

Dejte naklíčit semínka fazolí na vlhkou vatu nebo kapesník, zrno přikryjte a udržujte jej ve vlhku a na světlém místě. Až semínko vyklíčí, zasadte jej nejlépe do skleněné nádoby, aby mohly děti pozorovat i kořenový systém. Nemožnost odtoku vody můžete vyřešit přidáním kamínků na dno sklenice, které následně zasypete hlínou.

Užitečné odkazy

Co je to klima?: <https://junior.rozhlas.cz/co-je-klima-8051071>

Portál o nerovnostech: <https://www.gapminder.org/dollar-street/>

Lekce o rozvojových zemích: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/10955/GLOBALNI-ROZVOJOVE-VZDELAVANI---ROZ-VOJOVE-ZEME.html/>

Lekce o udržitelném rozvoji: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/12987/zaklady-vzdelavani-pro-udrzitelny-rozvoj-metodika-pro-predskolni-vzdelavani.html/>

Obrázky naleznete také [zde](#).

Hory

Poušť

Tropy

Mírný pás

Obrázky naleznete také [zde](#).

Brambory

Datle

Rýže

Pšenice

3. Zdraví a kvalitní život

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho tělo: rozvoj fyzické zdatnosti a péče o tělo na všech úrovních, budování zdravých životních návyků, rozvoj hrubé motoriky, skupinové kooperace a reakce na pokyn
- Dítě a svět: rozvoj povědomí o širších kulturních souvislostech, úcta k životu ve všech formách

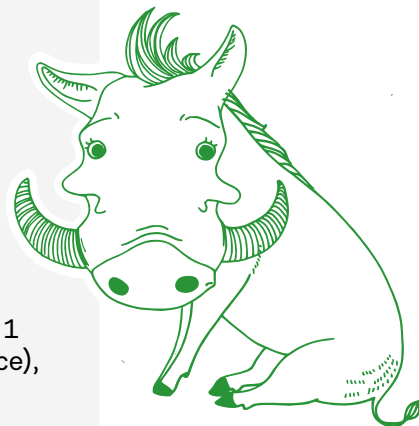
ZNALOSTI:

- děti si uvědomují význam zdraví pro spokojený život
- dokážou rozlišit, co našemu tělu prospívá a co mu škodí
- rozumí významu lékařské péče
- přemýšlí nad riziky spojenými s dostupností lékařské péče

POSTOJE:

- děti se učí empatii k ostatním
- uvědomují si význam pomoci a spolupráce
- vnímají rozdíl mezi rozvinutými a rozvojovými státy

POMŮCKY: velké obruče, pastelky/fixy, stůl, náplasti, ubrousky, lepidlo, příloha č. 1 (fotografie Afriky), příloha č. 2 (Lékaři bez hranic), příloha č. 3 (obrázek nemocnice), příloha č. 4 (kanec Mugumbo)

Cíl OSN:

Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v každém věku.

Třetí z Cílů udržitelného rozvoje se zaměřuje na celou řadu problémů souvisejících se zdravotní péčí a zdravím. OSN chce prostřednictvím tohoto cíle do roku 2030 snížit míru mateřské úmrtnosti, zabránit úmrtím novorozenců a dětí mladších pěti let, ukončit epidemii AIDS, tuberkulózy, malárie a bojovat proti dalším nemocem. Tyto oblasti jsou v centru zájmu rozvojových plánů OSN. OSN chce zajistit zdraví obyvatelstva tak, aby všem byla dostupná kvalitní zdravotní péče. Chce zajistit bezproblémový přístup k lékům a zasadit se o prevenci vzniku a šíření chorob. Zároveň OSN klade důraz na prevenci jak v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví (například skrze programy plánovaného rodičovství), tak v užívání návykových látek (užívání narkotik, alkoholu a tabáku). Dále se zaměřuje na snížení počtu úmrtí při do-

pravních nehodách nebo zamezení onemocnění vlivem znečištěného životního prostředí. To se týká i onemocnění způsobených vlivem nebezpečných chemických látek ve vodě, vzduchu či půdě. V neposlední řadě je také cílem podporovat vývoj a výzkum vakcín na přenosné i neprenosné choroby, které primárně postihují rozvojové země, a společně s tím zajistit, aby lidé v těchto zemích měli k lékům přístup.

OSN v rámci třetího cíle usiluje o navýšení financování pro zdravotnictví a také jeho kapacit. Důležitým faktorem je dostatek kvalitních zdravotníků. S tím souvisí i školení a nábor nových pracovníků, především v rozvojových zemích a malých ostrovních státech.

Plné znění SDG 3 naleznete [zde](#).

**VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.**

**VIDEO: CÍL 3:
ZDRAVÍ A KVALITNÍ ŽIVOT**

**TRVÁNÍ:
45—60 MIN**

POMŮCKY: příloha č. 1 (fotografie Afriky)

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Jířa rozdává poslední dobou tolik moudrých rad, až z toho je občas hrozně unavená a potřebuje pořádné prázdniny. Moc ráda načerpává síly cestováním, a proto se tentokrát rozhodla vydat až do daleké Afriky.

Víte děti, jak to vypadá v Africe? Je to velmi daleko. Abychom se tam mohli podívat, musíme letět letadlem. Připravíme si křídla, podvozek a startujeme. Vyletíme na oblohu a letíme doprava a doleva, letíme přes lesy, přes pouště, přes hory a přes moře. Pozor, přistáváme! Pořádně se rozhlédneme. Podívejte, už jsme v Africe!

Prohlédněte si s dětmi fotografie z Afriky (příloha č. 1).

Sova Jířa byla z Afriky nadšená a chtěla probádat všechny zajímavé kouty. Už byla na poušti, v džungli a tentokrát se vydala na savanu. Zrovna z dálky obdivovala párek žiraf, když uslyšela veliký nářek. „Auauau! Ajajaj!“ rozléhalo se po savaně. Sova se rozhlédla a u cesty spatřila ležet prase bradavičnaté. Vypadalo moc zle. Leželo na zádech, funělo a celé se třásl.

„Jejda!“ vylekala se Jířa. Rychle slétla dolů a prase prohlédla. Byl to kanec jménem Mugumbo. Byl celý zelený, měl horečku a sotva dokázal promluvit.

„Potřebuje pomoc, chudáček,“ přemýšlela Jířa. „Haló, kde jste kdo, musíme zavolat sanitku!“ volala nahlas Jířa a doufala, že ji někdo kolem uslyší. Jako první se objevil párek žiraf. Divně se na Jířu šklebily a kroutily dlouhými krky:

„Asi vypil špinavou vodu, to se tu stává každou chvíli,“ vysvětlila první žirafa Jíře.

„To je ale hrozné,“ vylekala se Jířa. „Musí rychle do nemocnice!“

„Kdepak dámo,“ povídala druhá žirafa, „sem sanitky nejezdí. Nejbližší nemocnice je celý den jízdy.“

Přidala se i zebra:

„Sanitky jezdí jenom ve městě. Tady na venkově máme špatné silnice, těžká sanitka se tu může probořit nebo uvíznout v blátě.“

Nad prase se naklonil nosorožec a odfrkl:

„Navíc ten nebožák vypadá, že nemá žádné peníze. Doktorům se musí pořádně zaplatit. Stejně by ho nikdo zdarma neošetřil.“

Sova Jířa byla v šoku, nechtěla to ale vzdát:

„Přeci ho tu takhle nenecháme! Pojdte, kamarádi, odvalíme Mugumbu pod strom, dáme mu napít a já se poletím rozhlédnout, zda nenajdu nějakou pomoc.“ Všichni souhlasili a brzy byl Mugumbo uložený ve stínu. Bylo mu ale čím dál hůř.

Jířa letěla vysoko nad koruny stromů a pátravě kroužila. Široko daleko však nebylo ani živáčka. Když už to chtěla vzdát a vrátit se se špatnými zprávami, zahlédla pod sebou bílý stan s velkým červeným křížem. Hned slétla dolů.

„Vy jste lékaři?“ vyhrkla Jířa na důležitě vypadajícího pána. „Ano, jsme,“ odpověděl.

„Honem, potřebuji pomoc! V savaně kousek odtud leží Mugumbo. Vypil špinavou vodu a je mu moc zle!“ volala Jířa rozčileně.

Jeden z nich na nic nečekal, vzal si lékařskou brašnu, nastartoval terénní džíp vybavený jako sanitka a nechal Jířu nasednout, aby mu ukazovala cestu. To byla jízda, panečku! Jířa jela v autě poprvé v životě! Jakmile dojeli k Mugumbovi, doktor ho hned vyšetřil a dal mu pilulku. Mugumbo dostal ze špinavé vody nemoc jménem cholera. Kdyby nedostal včas léky, bylo by s ním zle. Brzy se mu trochu ulevilo a odjel s doktorem do stanové nemocnice, kde se doléčí. Jířa letěla hned za nimi, aby si mohla konečně to zvláštní místo prohlédnout.

„To jsem ráda, že jsem vás našla,“ řikala Jířa panu doktorovi. „Ale jak to, že mi žirafy říkaly, že je nejbližší nemocnice celý den jízdy daleko?“ vrtalo jí hlavou.

Doktor se na ni usmál a dal se do vysvětlování: „My nejsme běžná nemocnice, ale Lékaři bez hranic.“

Jsme skupina lékařů, kteří pocházejí ze zemí, kde je zdravotní péče všem dostupná. Chceme pomáhat lidem v oblastech, kde nemají takové štěstí, doktorů je tam málo a jsou drazí. Často také pomáháme v místech války nebo přírodní katastrofy. Zkrátka jsme tam, kde je nás nejvíc potřeba. Léčíme a učíme lidi, jak se o své zdraví dobře starat.“

Sova s úsměvem přikyvovala. „Pečovat o své zdraví je velmi důležité. Vyhnete se tak mnoha zdravotním problémům.“ Aby ukázala, že o tom něco ví, spustila básničku. Říkanka se všem moc líbila a zvířátka i děti z okolí se ji hned naučily. Přidáte se k nim?

<i>Kdo chce pevné zdraví mít,</i>	(tleskáme)
<i>ten se musí denně mýt,</i>	(myjeme si ruce)
<i>kdo si nechce tělo ničit,</i>	(ukazujeme na své tělo)
<i>měl by pravidelně cvičit,</i>	(cvičíme rukama)
<i>baštit hodně zeleniny,</i>	(hladíme si břicho)
<i>ovoce a luštěniny,</i>	
<i>když se tělo roznemůže,</i>	(chytáme se za hlavu)
<i>pan doktor nám vždy pomůže,</i>	(uděláme brýle)
<i>usmívej se, měj se rád,</i>	(usmíváme se)
<i>bud' sám sobě kamarád.</i>	(děláme srdíčko rukama)

Když si sova Jířa balila kufry na cestu domů, byl už Mugumbo zdravý a přátelsky ji šel vyprovodit na letadlo. Jířa mu mávala z okýnka a doufala, že se příště špinavé vodě vyhne. Mrzelo ji, jaké potíže se zdravotní péčí místní obyvatelé mají, vážila si ale také toho, že u nás naštěstí podobné problémy řešit nemusíme. A moc obdivovala to, co Lékaři bez hranic dělají.

Diskuse

POMŮCKY: příloha č. 2 (fotografie Lékaři bez hranic)

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. O čem byla pohádka? Co se stalo Mugumbovi? Co by mu hrozilo, kdyby Jířa nepotkala Lékaře bez hranic?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky.

- Jaké můžeme mít zdravotní problémy?
- Kdy naposledy jste, děti, byly u pana doktora nebo paní doktorky?
- Jak se dopravujeme k lékaři?
- Jak to u něj vypadá? Má tam pěkně čisto a dobré vybavení?
- Jak daleko je pan doktor od vašeho domova?

A jak to dělají lidé v zemích, kde lékařská péče není dostupná? Těm pomáhají Lékaři bez hranic. Pošlete dětem fotografie Lékařů bez hranic (příloha č. 2) a vysvětlíte, čím se zabývají.

INFOBOX: LÉKAŘI BEZ HRANIC

Lékaři bez hranic jsou mezinárodní organizace. Lékaři bez hranic pomáhají lidem v nouzi, obětem přírodních katastrof nebo obětem ozbrojených konfliktů. Pomáhají všem lidem bez rozdílu – nestrannost je jedním z jejich nejdůležitějších principů. Posláním Lékařů bez hranic je přinášet pomoc těm, kteří ji potřebují nejvíce, ať už jsou kdekoli. K jejich úkolům patří i zlepšování kvality zdravotních center, které zásobují léky, nástroji a vybavením. Součástí jejich mise je i školení zdravotního personálu a předávání znalostí. Toho se týká i osvěta v oblasti správných hygienických a stravovacích návyků, péče o matky a novorozence či sanitace.

Blok her

1. SANITKOU NA KRAJ SVĚTA

POMŮCKY: velké obruče, překážky (kostky, švihadla, knihy, polštáře), příloha č. 3 (obrázek nemocnice), příloha č. 4 (pro každého vystřižený obrázek kance Mugumby)

Jak zjistila sova Jířa, v Africe to nemají s doktory tak jednoduché. Nemocnic je málo, jsou daleko od sebe a ošetření stojí moc peněz. Silnice jsou často neprůjezdné a sanitka se ani nedostane k tomu, kdo ji potřebuje. Zkusíme si zahrát na takovou náročnou cestu sanitkou s Mugumbou. Rozdejte dětem vystřižené prase Mugumbu (příloha č. 4) a rozdělte je do skupin po čtyřech – každá skupina bude tvořit posádku sanitky. Z různých předmětů ve třídě vytvořte překážkovou dráhu – můžete připravit řeku z provazů, kamení z kostek nebo knih, hory ze židlí či polštářů, fantazii se meze nekladou. Do cíle umístěte obrázek nemocnice (příloha č. 3).

ÚKOL: Posádka vždy „nastoupí“ do obruče. Všichni jedou společně v jednom vozidle a usilují o to, aby překážky zvládly bez rozpojení. Komu dělá problém nést prase v ruce, může si jej dát za gumu tepláků, nebo i odložit. Úkolem každé posádky je dopravit Mugumbu do nemocnice, kde o něj bude postaráno.

TIP PRO UČITELE: Se staršími dětmi si můžete vzít k ruce atlas světa a ukázat si, kde Afrika leží. Podívat se můžete i na to, jaké přírodní oblasti v ní najdeme (poušť, prales, hory).

2. V NEMOCNICI: OŠETŘUJEME NEMOCNÉHO MUGUMBU

POMŮCKY: pastelky/fixy, vyšetřovací stůl, náplasti, ubrousky, lepidlo, příloha č. 4 (kanec Mugumbo)

Když jsme Mugumbu dopravili do nemocnice, musíme zjistit, co se mu stalo, a podle toho mu pomoci. Každý si nyní rozmyslí, co trápí jeho prasátko.

Mezitím připravte dětem tři stanoviště. Do prvního umístěte pastelky a fixy, do druhého vyšetřovací stůl a do třetího větší počet náplastí, ubrousků a lepidlo. Můžete přidat i obvazy, obrázky léků a podobně.

ÚKOL: Děti si svým tempem projdou s prasátkem postupně všemi stanovišti. Na prvním nakreslí jeho zdravotní problém – například odřeninu či bacil. Na druhém stanovišti ho prohlédnou a určí postup léčby a nakonec ho na třetím stanovišti ošetří – pomocí náplastí a dalších připravených předmětů.

3. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. Stejně jako Mugumbo i lidé někdy potřebují lékařskou pomoc. Jaké potíže mají s lékařskou péčí v Africe? Proč je pro sanitku těžké někam přijet? Kdo jsou to Lékaři bez hranic a co dělají?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly?

4. PRACOVNÍ LIST

Každý někdy potřebuje lékaře. Je důležité, aby páni a paní doktorky měli potřebné vybavení. To ale může být někdy problém.

ÚKOL: Co patří do lékařského kufříku? Společně pojmenujte všechny předměty na obrázku. Úkolem dětí bude zakroužkovat ty, které souvisejí s výkonem lékařského povolání a nesouvisející škrtnout.

Doplňkové činnosti

1. HONIČKA NA BACILY

V každém kole určete jedno dítě, které bude představovat bacil. Bacil se snaží chytit co nejvíce dětí a takto je také nakazit (podobně jako ve hře na babu). Ten, koho se bacil dotkne, je nemocný – dřepe si na bobek a nesmí se pohnout. Zachránit nemocného mohou ostatní děti tak, že jej dvakrát oběhnou a tím ho vyléčí. Můžete také určit pana doktora, který bude nemocné oběhnutím uzdravovat.

2. SANITKA Z KRABICE

Z kartonové krabice si s dětmi vyrobte sanitku. Krabici pomalujte ze všech stran a odstraňte vrchní a spodní stranu (víka). Nezapomeňte zpevnit rohy krabice tak, aby držela tvar. Na vrchní část můžete upevnit provázky, za které bude krabice „viset“ na posádce.

3. CO ZDRAVÉHO NÁM PŘIPRAVILY PANÍ KUCHARKY K JÍDLU?

Vezměte si do kruhu jídelníček a zamyslete se nad jeho obsahem. Co všechno zdravého v něm najdete?

4. VYCHÁZKA: CO JE VENKU PRO NAŠE TĚLO DOBRÉ?

Při vycházce se s dětmi zamyslete nad tím, jak je pohyb zdravý a co můžeme venku pro své zdraví udělat. Jaké sporty se dají dělat venku? Proč je důležitý pobyt na čerstvém vzduchu? Jak našemu zdraví škodí třeba ulice plná aut? Zacvičte si na zahradě.

5. FILTR NA VODU

POMŮCKY: průhledná nádoba, tři sklenice na odkapávání, trychtýř, čistá ponožka, papírové utěrky, suchý písek

Vyrobte si společně jednoduchý filtr na vodu. Špinavá voda škodí našemu zdraví, zatímco například z kohoutku nám teče vyčištěná a nezávadná voda. Nalijte vodu do nádoby a smíchejte ji s hlínou ze zahrady tak, aby byla viditelně špinavá. Každý pokus proveďte do jiné sklenice. Jako první filtr použijte ponožku, kterou přetáhněte přes trychtýř. Nalijte špinavou vodu a sledujte, jak dobře se vyčistila. Pokus opakujte s dalším filtrem – s poskládanou papírovou utěrkou. Jako třetí filtr využijte novou poskládanou papírovou utěrku, na kterou nasypejte suchý písek. Porovnejte sklenice a funkčnost jednotlivých filtrů.

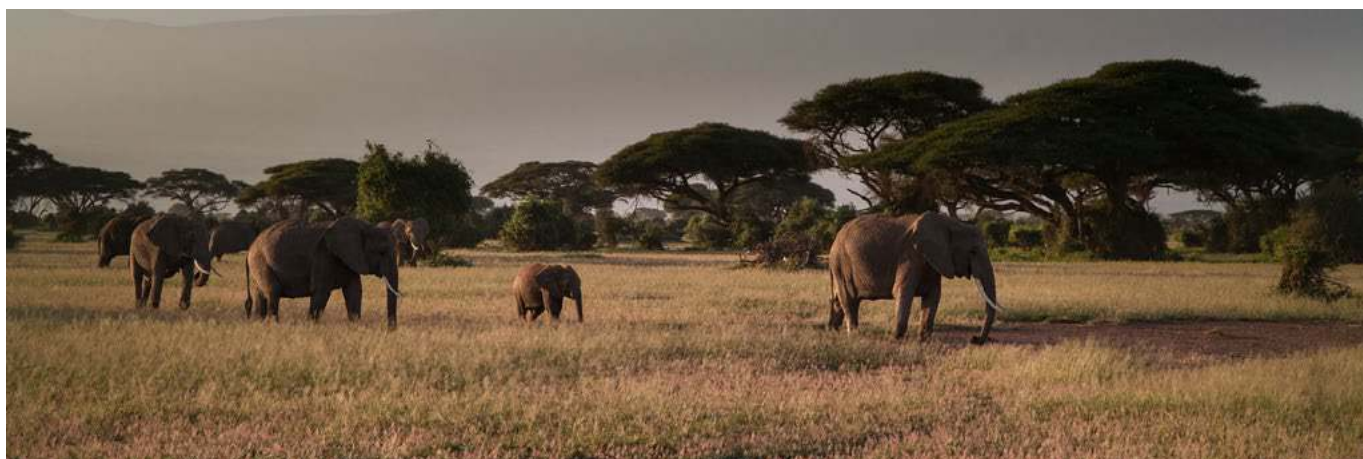
Užitečné odkazy

Lekce o rozvojových zemích: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/10955/GLOBALNI-ROZVOJOVE-VZDELAVANI---ROZVOJOVE-ZEME.html/>

Činnosti s tematikou zdraví: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/2826/ZDRAVI.html/>

Blok na téma zdraví: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1213/zdravi-aneb-my-stoname-neradi.html/>

Obrázky naleznete také [zde](#).

Obrázky naleznete také [zde](#).

Nemocnice v Africe

Nemocnice v Africe

Výdej léků

Taková normální ordinace

Na místě nezáleží

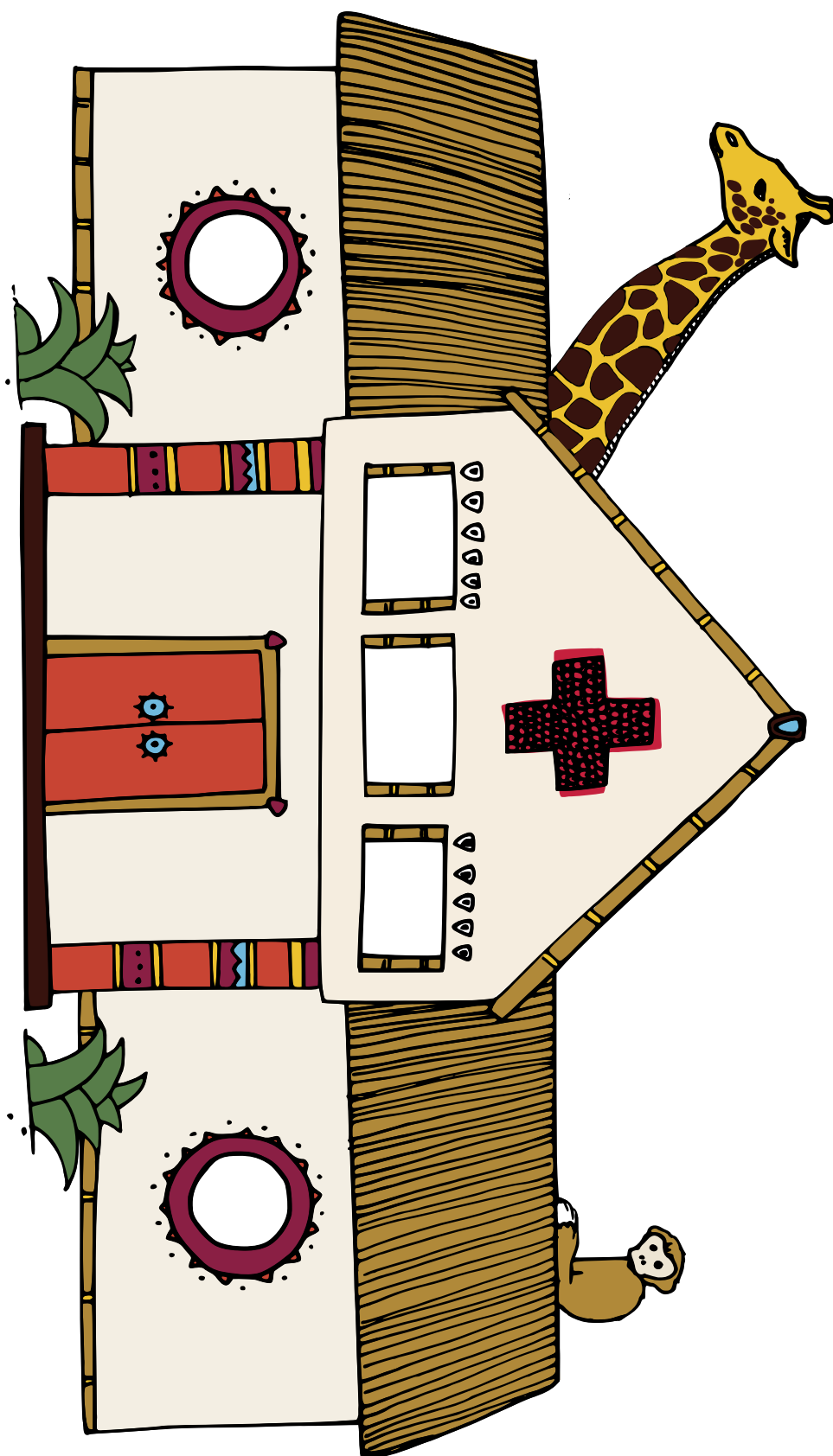

Nač nosítka...

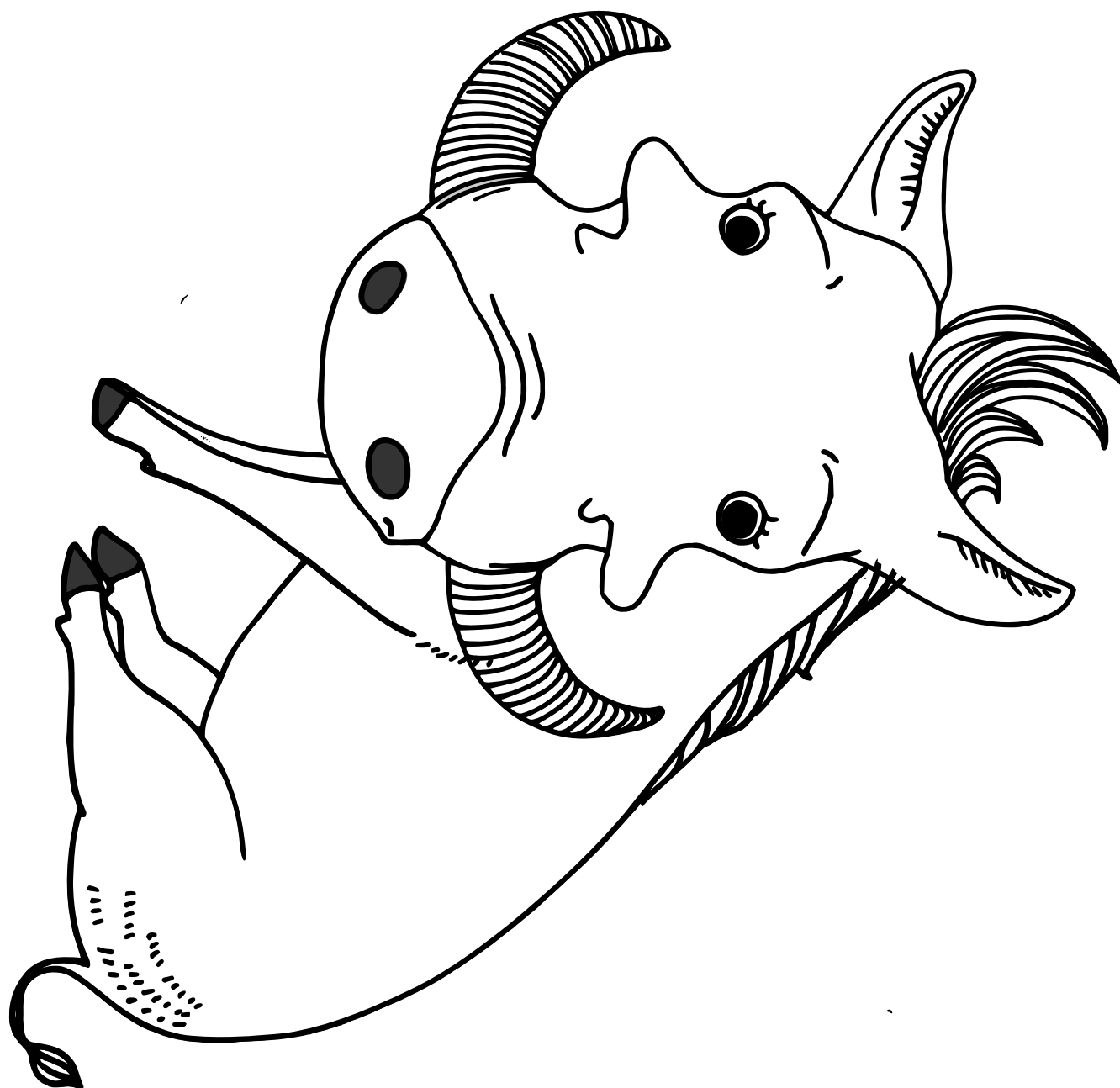

Příjem pacientů

Obrázek naleznete také [zde](#).

Obrázek naleznete také [zde](#).

4. Kvalitní vzdělání

4 KVALITNÍ
VZDĚLÁNÍ

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho psychika: rozvoj osobní kultivace, předvoj čtení a psaní, rozvoj zvědavosti
- Dítě a společnost: rozvoj společenských hodnot, spolupodílení, návyků a postojů, poznávání odlišné kultury a prostředí

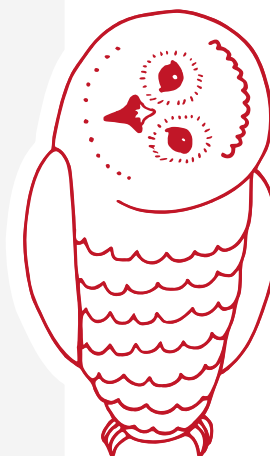
ZNALOSTI:

- děti si uvědomují význam vzdělání pro člověka
- znají konkrétní situace, ve kterých využíváme poznatky ze školy
- dokážou rozlišit rozvinuté a méně rozvinuté státy
- dokážou pojmenovat konkrétní problémy vzdělávání v méně rozvinutých zemích
- seznámí se se státem Bangladéš a základními informacemi o něm

POSTOJE:

- děti se učí empatii k ostatním
- uvědomují si význam pomoci a spolupráce
- uvědomují si vysoký životní standard v ČR
- rozumí významu vzdělání pro kvalitu lidského života

POMŮCKY: barevné kartičky (semafor), předměty na překážkovou dráhu, příloha č. 1 (fotografie Bangladéše), příloha č. 2 (fotografie škol)

Cíl OSN:

Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny.

V každé společnosti je vzdělání důležitým předpokladem silné, odolné a informované komunity. Bez vzdělání jsou jedinci a skupiny odkázáni na rozhodnutí jiných – takový stav je snadno zneužitelný a pro většinu nevýhodný. Vzdělání zvyšuje šance uplatnění člověka na pracovním trhu, a má tedy přímý vliv na jeho ekonomickou situaci. Představuje tak jeden z nejefektivnějších nástrojů pro snižování chudoby, resp. je její prevencí. Vzdělání a vzdělávání proto patří mezi jeden z nejdůležitějších nástrojů udržitelného rozvoje.

OSN chce v rámci tohoto cíle zajistit, aby do roku 2030 všechny dívky i chlapci absolvovali bezplatné a kvalitní základní vzdělání. Tento cíl se netýká pouze dětí, protože řada dospělých v rozvojových zemích také neumí číst a psát. Takový stav omezuje jejich šance a příležitosti, stejně jako šance a příležitosti jejich potomků. Často totiž platí, že lidé bez vzdělání zpochybňují jeho význam – i pro další generaci. Pro tu je pak přístup ke vzdělání

obtížný, čímž dochází k posilování tzv. začarovaného kruhu chudoby.

Míra gramotnosti ve světě se různí. Podle žebříčku CIA lze stoprocentní gramotnost nalézt například v Andoře, Norsku, Finsku nebo Severní Koreji, a naopak pouze jedna třetina lidí je gramotných v Jižním Súdánu, Afganistánu, Mali či Burkině Faso. Proto OSN navrhuje jako jeden z podcílů zaměřit se na to, aby všichni mladí a značná část dospělých mužů i žen dosáhli čtenářské a matematické gramotnosti. Vzdělávání rozvojového světa ale může mít i své negativní dopady. Odchod dětí z vesnických oblastí do měst a jejich odtržení od tradic, a někdy i jazyka, může z dlouhodobého hlediska poškodit celý region. Bezpochyby však převažují pozitivní vlivy.

Plné znění SDG 4 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 4:
[KVALITNÍ VZDĚLÁNÍ](#)

KOMIKS:
„DOBRODRUŽSTVÍ
JEDNOHO KOLA“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Jířa znala les jako své boty a měla v něm opravdu hodně kamarádů. Třeba lišky, zajíce, ptáčky jarabáčky a také medvědy. Čas od času se někdo zastavil u jejího stromu, jen tak pozdravit a prohodit pár slov. Dneska to byl právě méda Pepík, kdo přišel za sovou na návštěvu.

„Ahoj Jířo,“ volal už z dálky Pepík. „Že neuhodneš, jaká vzácná návštěva dnes přijela do našeho lesa!“ Jířa zvědavě vykoukla ze své dutinky. Dva medvědi se blížili k jejímu stromu a cestou dováděli a skákali přes pařezy. Jeden z nich byl Pepík, druhého ale Jířa nikdy neviděla. Byl trochu menší, zato pořádně chlupatý. Jířa roztáhla křídla a letěla jim naproti.

„To je Hari, můj bratranec,“ představil Pepík druhého medvěda. „Přijel k nám na návštěvu z Bangladéše a bude teď bydlet u nás v doupěti.“ „Až z Bangladéše?“ podivila se Jířa. „Vždyť to je hrozná dálka!“ Hari přikyvoval, víc než sova Jířa ho ale zajímal strom, na který se snažil vylézt.

„Hari je medvěd pyskatý,“ vysvětloval Jířa Pepík. „Žije v Bangladéši v malém lese, a protože rád poznává nové věci, přijel za mnou podívat se, jak tu u nás žijeme.“

„Pěkně zdravím, Hari,“ otočila se sova na medvídku Hariho, který konečně přestal řadit na stromě a přidal se k nim. „Určitě se ti u nás bude líbit,“ pokračovala Jířa. „Teď byste ale měli přestat vyvádět, jinak zmeškáte školu a budete mít průšvih.“

Hari se zarazil. „Já ale nechodím do školy.“

Pepík na něj udiveně vykulil očka. Jířa překvapeně zamrkala.

„Jakto? A kde se naučíš číst, psát a počítat?“ ptali se Hariho.

„Já a moje rodina žijeme v chudé zemi. Odmala musí všechny děti pracovat a pomáhat rodičům doma, na školu nemáme čas ani peníze. Ale mně to nevadí – už jsem se stejně naučil všechno, co potřebuji. Běž Pepíku do školy sám, já se projdu po lese a odpoledne si zase pohrajeme.“

Pepík pokrčil rameny a vydal se do lesní školy sám. Hari se zatím pustil do prozkoumávání lesa.

Jířa si řekla, že na něj raději dá pozor, a vydala se nenápadně za ním. V korunách stromů si jí Hari nemohl všimnout. Ještě, že tak. Hned na prvním palouku Hari utrl hrst jedovatých bobulí, které vypadaly jako borůvky, a už už si je strkal do pusy.

„I ty jeden popleto, to jsou jedovaté bobule!“ přispěchala k němu Jířa a bobule zahodila. „Možná by ti neuškodilo do lesní školy s Pepíkem zajít. Tam by tě naučili, co se smí a nesmí sbírat. Bude lepší, když počkáš v doupěti na Pepíka.“ Hari smutně sklopil oči do země.

„Když já nevím, jakou mají adresu,“ řekl smutně, „neumím číst.“

Sova Jířa vykulila oči. Vždyť to musí umět každý!

Nechtěla ale Hariho ještě více rozesmutnit, a tak mu raději poradila cestu. „Medvědí doupě je touhle cestičkou. U rybníčku se dáš doprava, až dojdeš k pěti vysokým stromům. U nich zahneš doleva. Pak už doupě nemůžeš minout.“

Hari se dal na cestu, u stromů se ale úplně zamotal – neuměl počítat, u pěti vysokých stromů nezahnul a místo do medvědího doupěte došel ke krmelci pro jeleny.

Naštěstí na něj Jířa znovu dávala pozor z koruny stromu. Od krmelce to bylo kousek do školy, sova ho proto odvedla za Pepíkem.

Hari se nestačil divit, o čem všem si ve škole povídali. Kromě čtení, psaní a počtů si ve škole povídali o rostlinách nebo o počasí. Bylo to moc zajímavé. Hari chodil do školy s Pepíkem nadšeně celou dobu návštěvy. Naučil se číst a najednou rozuměl všem nápisům. Otevřel se mu úplně nový svět. Ani se mu nechtělo zpátky do Bangladéše! Doma bude muset místo školy zase do práce.

Sova Jířa to ale tušila, a tak mu jako dárek na rozloučenou sehnala pár knížek. Hari měl hroznou radost. Těšil se, až si je všechny přečte a dozví se zase něco nového o světě.

Diskuse

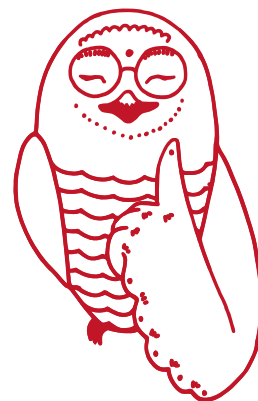
Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. O čem byla pohádka? Proč neuměl Hari číst a počítat?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky.

- Proč je škola důležitá? **Předává se v ní všechno, na co lidé přišli, učí nás rozumět světu kolem nás.**
- Co všechno se učíme ve škole? **Číst, psát, počítat, o zvířatech a rostlinách, o lidech.**
- Co dalšího vás napadne? **Musí pomáhat rodičům, musí chodit do práce, škola je moc daleko.**
- Proč některé děti nemohou chodit do školy?

ŘÍKANKA

*Každé správné chytré děčko
chce se naučiti všecko.
K tomu, abys moudra zdolal,
pomůže ti jenom škola.
Proto vstávej s úsměvem a studuj jako včelka.
Možnost chodit do školy, to je šance velká.
Na mnoha místech ve světě, totiž žádná není,
děti tam musí pracovat a žít bez učení.*

Blok her

1. NAŠE CESTA DO ŠKOLKY

POMŮCKY: barevné kartičky odpovídající semaforu (zelená, oranžová a červená)

Proč by nás mělo zajímat něco tak obyčejného, jako je ranní cesta do školy či školky? Právě proto, jak obyčejná a samozřejmá věc to pro nás je. Ne všude na světě to mají děti tak snadné a mnoho z nich musí ujít každý den mnoho kilometrů, aby se do školy dostaly. Ty méně šťastné do školy nechodí vůbec. Pomocí pohybových her si s dětmi ukážeme, jak odlišná může být cesta do školy u nás a v méně rozvinutých zemích.

ÚKOL: Zeptejte se dětí, jak se dnes dostaly do školky. Přišly pěšky, přijely autem nebo autobusem? Většinu z nich nejspíš přivezli rodiče. V první části si zahrajeme na takovou každodenní cestu autem do školky. Dětem ukazujte kartičky s barvami semaforu. Jejich úkolem bude reagovat jako auta na silnici. Na červenou stojí, na oranžovou se připraví k jízdě a na zelenou jedou. Hru můžete doplnit o více dopravních prostředků – například tři žáci společně vytvoří autobus.

2. JAK TO VYPADÁ V BANGLADÉŠI?

POMŮCKY: příloha č. 1 (fotografie Bangladéše), předměty na překážkovou dráhu (švihadla, velké kostky, provazy)

V Bangladéši je pro mnoho dětí škola nedostupná. Buď si ji jejich rodiče nemohou dovolit, nebo je jednoduše škola tak daleko, že do ní děti nemohou chodit. Mnohé z těch, které do školy chodí, tráví každý den cestou i několik hodin. Společně se nyní do Bangladéše podíváme a vyzkoušíme si, jak taková cesta do školy může vypadat.

ÚKOL A: Namotivujte děti krátkým povídáním o Bangladéši. Společně si poté prohlédněte fotografie z Bangladéše (příloha č. 1)

*Víte, děti, kde je Bangladéš? Je to velmi daleko.
Abychom se tam mohli podívat, musíme letět letadlem.
Připravíme si křídla, podvozek a startujeme.
Vyletíme na oblohu a letíme doprava a doleva,
letíme přes lesy, přes pouště, přes hory a přes moře.
Pozor, přistáváme! Pořádně se rozhlédneme!
Hurá, už jsme v Bangladéši.*

TIP PRO UČITELE: Se staršími dětmi si můžete vzít k ruce mapu světa a ukázat si, kde Bangladéš leží. Můžete si společně poslechnout bangladéšskou hymnu ([zde](#)), najít na internetu státní vlajku nebo se podívat na dokumentární film o životě v chudinské čtvrti ([zde](#)).

ÚKOL B: Nyní si cestu do bangladéšské školy vyzkoušíme společně. Postavte dětem překážkovou dráhu a popište dlouhou cestu, kterou musí děti v méně rozvinutých zemích, například v Bangladéši, překonávat, pokud se chtějí dostat do školy. Můžete děti pustit volně, nebo jim určovat odstupy. Lze také vytvořit dvě dráhy a děti rozdělit do družstev.

TIP PRO UČITELE: Švihadla rozmístěte jako potoky a řeky, židle a velké kostky jako skály, pomocí provazu a nábytku můžete udělat síť, kterou mohou děti prolézat jako v džungli. Snažte se o co nejrozmantější pohyb (přelézání, podlézání, slalom, přeskoky).

INFOBOX: Víte, že existuje projekt Kola pro Afriku? Jeho cílem je zprostředkovat dětem v méně rozvinutých zemích dopravní prostředek, který jim ulehčí cestu do školy. Díky kolu se cesta do školy může zkrátit i o několik hodin. Autoři projektu vysvětlují: „*Tam, kam směřuje naše pomoc, mají děti obtížný přístup ke vzdělání. Do školy je to mnoho kilometrů, které děti každodenně zdolávají pěšky, což je stojí energii a čas. Není tak výjimkou, že je rodiče nechávají doma.*“ Více o projektu najdete na webových stránkách www.kolaproafriku.cz

3. POSTAVME ŠKOLU!

POMŮCKY: větší a drobné předměty na stavbu školy

V předchozí aktivitě jsme si na vlastní kůži vyzkoušeli, jak náročná může být pro některé děti cesta do školy. Komu by se něco takového chtělo absolvovat pětikrát týdně, že? Zkuste se s dětmi zamyslet, jak se taková situace dá řešit. Jedním z řešení je stavba školy. Pomůžeme dětem z méně rozvinutých zemí školu postavit?

ÚKOL: Pomocí větších předmětů vytvořte na zemi neúplný obrys školy (rohy, špičku střechy). Dětem připravte větší množství drobnějších předmětů. Jimi děti doplní vámi vytvořený obrys a školu dostaví.

4. JAK SE UČÍ JINDE VE SVĚTĚ?

POMŮCKY: příloha č. 2 (fotografie škol)

Všude na světě chodí děti do školy. Vypadá ale taková škola vždycky tak, jak ji známe u nás? Společně nyní nahlédneme do školních tříd po celém světě. Tak si držte klobouky!

ÚKOL A: Posadte se s dětmi do kroužku a pošlete jim vytištěné obrázky škol (příloha č. 2). Jak se školy na obrázku liší od našich škol v České republice?

ÚKOL B: Zastavte se u fotografie z Bangladéše. Využijte níže uvedený text a představte dětem projekt organizace ADRA, jehož cílem je zpřístupnit vzdělání dětem z chudinské čtvrti (slumu) Čalantika v hlavním městě Bangladéše – Dháce.

INFOBOX: Bangladéšské děti z chudinských čtvrtí musejí od útlého věku plnit povinnosti dospělých: vykonávají pomocné práce v továrnách s textilem, starají se o domácnost a mladší sourozence, sbírají recyklovatelné odpady... Většina z nich nechodí do školy, neumí číst ani psát, jejich rodiny žijí v extrémní chudobě a vzdělání je pro ně nedostupným snem. Čalantika je vzdělávací centrum, které v roce 2020 navštěvuje 80 dětí v rozmezí 1. až 5. stupně. Vybraným dětem z těch nejchudších a nejproblematičtějších poměrů poskytuje bezplatné vzdělávání, učebnice, sešity, psací potřeby, uniformy a další školní pomůcky, výživné teplé jídlo, pravidelné zdravotní prohlídky, základní lékařskou péči, léky a vzdělávání v oblasti zdraví a hygieny. Mimo to připravuje pro děti různé volnočasové aktivity.

5. REFLEXE:

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. Stejně jako medvěd Hari v pohádce i některé děti nechodí do školy. Neumějí potom číst, psát ani počítat a na jejich život to má velmi špatný vliv.

Zamyslete se společně, z jakých důvodů se někde lidem nedostává vzdělání a proč je to takový problém. Využít můžete následující otázky.

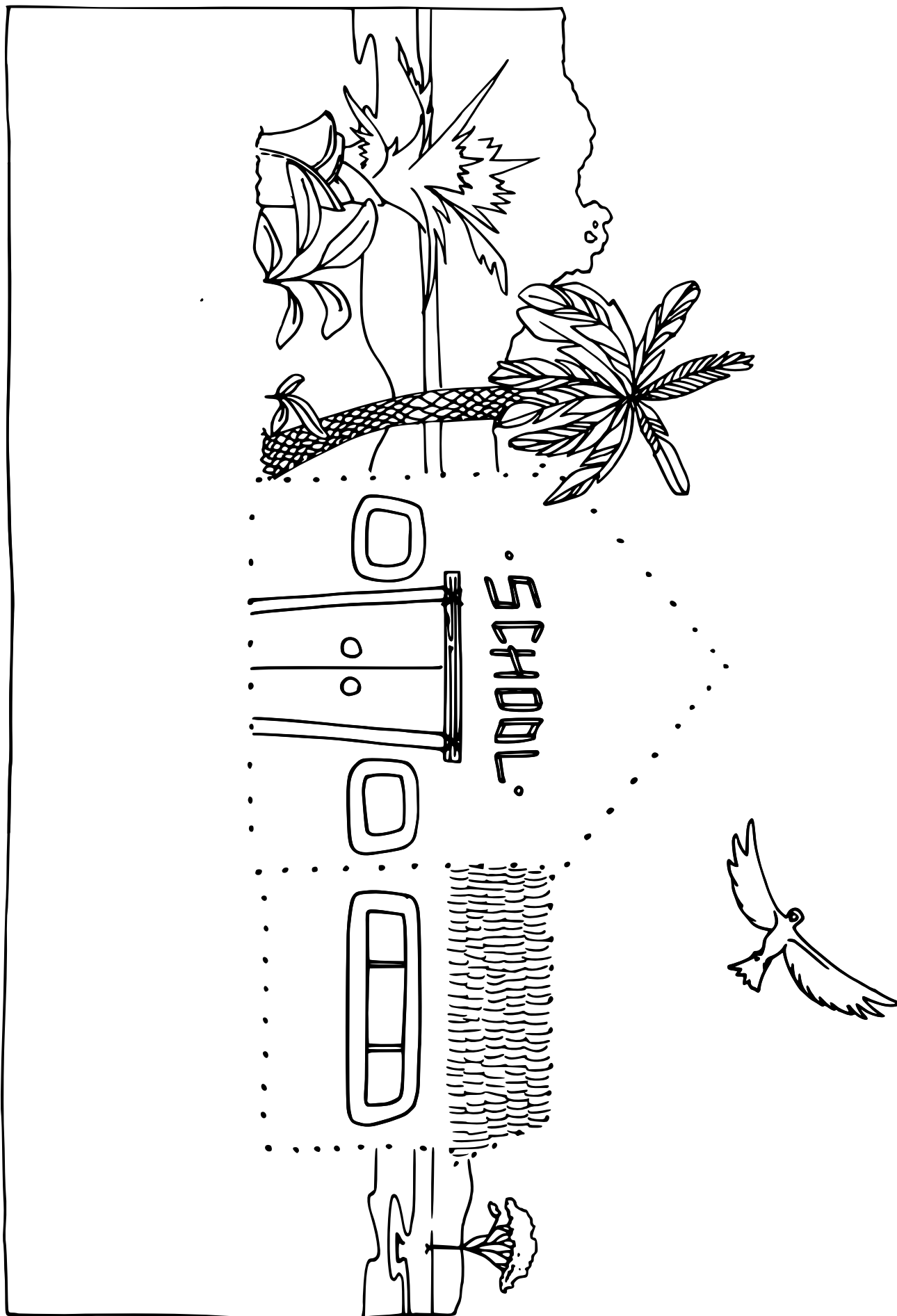
- Proč je škola pro život důležitá? Co se v ní učíme?
- Jaké znalosti ze školy využíváme každý den?
- Jaké obtíže musejí děti v chudých zemích překonávat při cestě do školy?
- Můžeme jim nějak pomoci?

6. PRACOVNÍ LIST

Jaké překvapení se pro děti z Bangladéše skrývá na obrázku?

ÚKOL: Spojte všechny body a přesvědčte se sami. Spojením bodů vznikne stavba školy. Nakreslete do ní i děti, které tam budou chodit. Celý obrázek si děti mohou vybarvit.

Doplňkové činnosti

1. HRA NA ŠKOLU S PLYŠÁKY

Připravte dětem k volné hře tabuli, křídly, pracovní listy a knihy a nechte je vyučovat zvířátka. Můžeme navázat rozhovorem na obsah předchozích aktivit. (Proč je škola důležitá? Co by se stalo, kdybychom do ní nechodili? Co se tam můžeme naučit?)

2. KDE JE ŠKOLA, KAM BUDU CHODIT?

Na vycházce se projděte k nejbližší škole, nejlépe spádové. Všimněte si, jak dlouhá a náročná cesta k ní vede od vaší školky. Zkuste se zamyslet a porovnat, jak snadnou máme cestu do školy v porovnání s dětmi v méně rozvinutých zemích.

3. JAKÉ NÁSLEDKY MŮŽE MÍT NEDOSTATEČNÉ VZDĚLÁNÍ?

Se staršími dětmi můžete využít příběhy několika lidí, kterým se nedostalo ani základního vzdělání. Společně si o každém příběhu popovídejte a zamyslete se, jaký život asi tito lidé mají. Příběhy naleznete [zde](#).

4. Š JAKO ŠKOLA

Hra s písmeny: Reakce na písmeno Š ve slovech, rozlišování slov s tupou a ostrou sykavkou. Řekněte si s dětmi na jaké písmeno začíná slovo Škola. Znájí ještě jiná slova začínající písmenem Š? Poté jmenujte dětem vybraná slova, pokud uslyší písmeno Š, zvednou ruce (škola, švihadlo, sirka, citrón, šuplík, svetr, cibule, šestka, šimpanz, suchar, čuník, šemík, cesta, sako, šípek, čas).

Užitečné odkazy

Lekce o dětské práci: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/10849/globalni-rozvojove-vzdelavani-detska-prace.html/>

Lekce o rozvojových zemích: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/10955/GLOBALNI-ROZVOJOVE-VZDELAVANI---ROZVOJOVE-ZEME.html/>

Lekce „Těšíme se do školy“: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/21674/tesime-se-do-skoly.html/>

Portál GRV: <https://www.globalnirozvojovevzdelavani.cz/>

Brontosauři v Himalájích: <http://www.brontosaurivhimalajich.cz/uvod-verejnost>

Vzdělávací centrum Čalantika: <https://www.calantika.cz/>

Obrázky naleznete také [zde](#).

Obrázky naleznete také [zde](#).

Škola v Bangladéši

Škola v Tibetu

Škola v Togu v Africe

Škola v Zanzibaru v Africe

5. Rovnost mužů a žen

5 ROVNOST MUŽŮ A ŽEN

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a ten druhý: rozvoj prosociálního chování, respektu a tolerance
- Dítě a společnost: upevňování společenských návyků a mravních postojů, rozvoj ohleduplné autenticity, rozvoj aktivního postoje ke světu a k životu

ZNALOSTI:

- děti si uvědomují existenci typicky ženských a mužských povolání
- dokážou se zamyslet nad existencí nerovnosti mezi ženami a muži
- dokážou vztáhnout nabyté vědomosti na konkrétní situace v životě
- uvědomují si fyzické, ale i společenské rozdíly mezi ženami a muži

POSTOJE:

- děti se učí empatii k ostatním
- uvědomují si význam pomoci a spolupráce
- respektují odlišnosti
- rozumí principu rovných příležitostí pro všechny, na základě schopností a dovedností konkrétního člověka

POMŮCKY: šátek pro každého, švihadla, židle, předměty na překážkovou dráhu

Cíl OSN:

Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek.

Postavení žen a mužů je ve světě značně proměnlivé. Některé rozdíly jsou dány politikou jednotlivých států, a projevují se tedy na státní úrovni, jiné jsou ovlivněny společenskými, náboženskými či kulturními zvyklostmi v širší oblasti. Genderová rovnost znamená zaručení stejných práv, příležitostí a svobod pro všechny, muže i ženy. Genderová rovnost neznamena stejnost mužů a žen, naopak, uznává odlišnosti a připisuje všem stejná práva.

I přes veškeré snahy o genderovou rovnost existuje na světě řada diskriminačních opatření, především vůči ženám. Pátý cíl tedy chce odstranit všechny formy diskriminace a genderové nerovnosti. Bojuje proti násilí na ženách, obchodu s lidmi a sexuálnímu či jinému vykořisťování. Důraz je kladen též na zajištění rovných příležitostí, tedy to, aby se ženy mohly účastnit politického, ekonomického a veřejného života a aby měly stejný přístup k ekonomickým zdrojům. Tento cíl také usiluje o zákaz dětských, předčasných i nucených sňatků.

Genderová nerovnost se ale týká i těch zemí, které rovnosti mezi muži a ženami na první pohled již dosáhly. Typickým problémem je nepochopitelný rozdíl v platovém ohodnocení. Za stejnou práci či pozici získávají muži často větší finanční ohodnocení než ženy. Problémem je také mizivé zastoupení žen na vysokých pozicích a v politice. OSN si klade za cíl odstranit i tyto formy nerovnosti a zajistit všem lidem rovnocenné podmínky a příležitosti.

Plné znění SDG 5 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.

VIDEO: CÍL 5:
ROVNOST MUŽŮ A ŽEN

KOMIKS:
„ROVNOST MUŽŮ A ŽEN“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa se zná se všemi zvířátky v lese, od nejmenšího mravenečka po rodinu medvědů, která má doupě nedaleko jejího stromu. S každým si rozumí a je ráda, když se mu v životě daří. A všem vždy drží všechny perutě, když je čeká něco významného.

A dnes byl pro její kamarádku veverku Věrku velmi významný den. Věrka si totiž už odmala moc přála dát se k hasičům. Celé měsíce pilně trénovala lezení po žebříku s hadicí, skoky přes překážky, cvičila svaly i postřeh a všemožně se snažila připravit, aby z ní byla dobrá požárnice. A konečně hasiči pořádali nábor.

Veverka Věrka si ráno učesala kožich, pořádně se nasnídala a zvesela se vydala k zápisu. Hasičská stanice byla v jeskyni uprostřed lesa, aby mohl hasičský sbor dorazit rychle do všech jeho koutů. Věrka dorazila na místo a rozhlédla se kolem. Na nábor dorazilo jenom pár zvířátek – byl tu orel Olda, krtek Lojza a pár medvědů. U vchodu do jeskyně seděl za stolem náčelník hasičů – ježek Ota. Veverka Věrka zamířila právě k němu.

„Co si přejete, paničko?“ zabrblal Ježek u přijímacího stolku.

„Jdu se přihlásit na místo hasiče,“ odpověděla odhodlaně Věrka.

Ježek se ale pichlavě rozesmál. „Vy jste mi ale veselá kopa. Práce hasiče rozhodně není pro holky.“

Věrka na něj vykulila oči. „Proč by práce hasiče neměla být pro holky?“

„To je snad jasné,“ opáčil náčelník Ota. „Je to nebezpečné a vyžaduje to výdrž, sílu a obratnost. Nechte to na pořádných chlapech a raději si založte salón na péči o dráčky,“ vysmíval se Věrce.

„Náčelníku, ale já jsem silná a odvážná veverka!“ nedala se Věrka. „Každý den skáču z větve na větev, musím proto být mrštná a mít pro strach uděláno. Kromě toho jsem celý rok trénovala šplh s hadicí a běh přes překážky. Klidně si mě vyzkoušejte, uvidíte sám!“

Ježek se ale na Věrku zamračil a povídá: „Dámo, ještě nikdy jsem neslyšel, že by holka mohla být hasič. To je práce pro kluky. Jestli máte dlouhou chvíli, můžete si támhle vzít jehlu a nit a zašít mi děravou uniformu. To je práce pro holku!“

Veverka se nadechla a chtěla mu od plic něco povědět, nakonec si to ale rozmyslela a smutně se vrátila na svůj strom, kde na ni čekala sova Jířa. Ta si hned všimla, že Věrka není v pořádku.

„Co se stalo, Věrko? Nepovedly se ti zkoušky?“

„Kdyby! Ani mě k nim nepustili. Prý to není pro holky. Ježek náčelník říkal, že holky u hasičů mohou leda tak zašít děravé uniformy!“

Sova Jířa se rozzlobila a urputně přemýšlela. Tohle by přece nešlo. Z Věrky by přece byla skvělá požárnice – je mrštná, šikovná a odvahy má na rozdávání. Takové hasiče les potřebuje, holka nebo kluk!

A pak na to Jířa přišla! „Když chtějí chlapa, mají ho mít,“ rozesmála se. Z chmíří a peříčka vyrobila pořádný knír a přilepila ho Věrce pod nos. Pár drobných úprav a z veverky Věrky byl rázem veverčák Karel. To vám byla podívaná!

Věrka se vydala znovu na zápis. Ježek si ji bez okolků zapsal a hned ji vyzkoušel na překážkové dráze, ze šplhu s hadicí a skoku do dálky. Měla nejlepší výsledky ze všech.

Ježek byl nadšený. Nechal nastoupit celý hasičský sbor a přede všemi Věrce gratuloval ke skvělým výsledkům a získání místa ve sboru.

A to byla její chvíle. Jedním pohybem sundala knír, upravila si kožich a rázem tu místo Karla stála opět veverka Věrka. Všichni strnuli úžasem.

„To koukáte!“ otočila se Věrka na náčelníka. „A to jste mě ani ke zkouškám nechtěl pustit. Protože jsem holka, taková hloupost! Je přece jedno, jestli kluk, nebo holka. Důležité je to, jací jsme a co umíme. Každý by měl přeci mít možnost dělat to, co mu jde nejlépe.“

Ježek náčelník musel dát Věrce za pravdu. Přivítal ji do sboru a omluvil se, že ji podceňoval. Příště, až přijde nějaká holka na hasičský nábor, dá jí šanci předvést, co umí – stejně jako všem ostatním. Nikdo by přece neměl být zvýhodňovaný ani odmítaný jen proto, jestli je kluk, nebo holka.

Sova Jířa to celé pozorovala z nedalekého stromu a říkala si, že to ani nemohlo dopadnout lépe. Z Věrky je požárnice a ježek Ota i ostatní zvířátka pochopili, že opravdu záleží jen na našich schopnostech a dovednostech. Hurá!

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Co se stalo veverce Věrce? Proč ji nepustili ke zkouškám do hasičského sboru? Jak to vyřešila?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

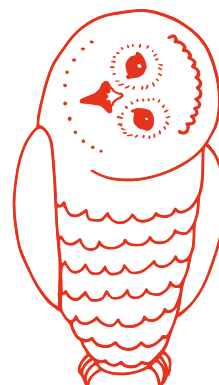
- Jaké jsou rozdíly mezi holkami a kluky? **Fyzické, ale i společenské.**
- Stalo se vám někdy, že vám někdo něco zakázal, protože jste holka nebo kluk?
- Nebo že jste něco museli proto, že jste holka nebo kluk?
- Je nějaké zaměstnání, které je podle vás jen pro muže? Nebo pouze pro ženy? Proč si to myslíte?
- Čím byste chtěli být až vyroste?

PRO CHYTRÉ HLAVY: Nerovnost v postavení žen a mužů je ve světě různá. Například v České republice se projevuje v rozdílném finančním ohodnocení – za stejnou práci dostávají ženy v průměru až o pětinu méně peněz než muži. V jiných zemích je nerovnost daleko hlubší, například v Saudské Arábii nemohly ženy donedávna ani řídit auto či cestovat bez svolení muže. Jinde je zase holkám upíráno vzdělání a místo školy musí pracovat či pomáhat v domácnosti, i proto jsou ze všech negramotných lidí na světě dvě třetiny ženy.

ŘÍKANKA

Máme ruce, máme nohy,
stejně věci dovedem.
Každý máme svoje vlohy
a něco zas nesvedem.
Není ale určující,
jaké máme pohlaví.
Každý šanci zaslouží si,
rozhoduje, co kdo ví.

Blok her

1. HASIČSKÁ ROZCVIČKA

V pohádce jsme se dozvěděli, jaké měla veverka Věrka potíže s přijetím k hasičskému sboru. A to všechno jen proto, že je holka. Pojďme si teď ukázat, že pravým hasičským výcvikem může projít holka i kluk.

ÚKOL: Ukažte si společně pohyby, které hasiči potřebují při práci. Procvičit si můžete dřepy, kliky, běh na místě, běh s břemenem, skok do dálky, skok do výšky. Vše, co se hasičům může hodit.

2. TVOŘÍME HASIČSKOU HADICI

POMŮCKY: šátek pro každého

Hasiči potřebují ke své práci spoustu věcí. Jaké to jsou? Potřebují auto, oblek, hasicí přístroj, ale hlavně hasičskou hadici. Zároveň je ale pro ně důležitý správný tým, na který se mohou spolehnout. Při požáru musí spolupracovat a jeden druhému pomoci, pokud je potřeba. Pojďme takový tým společně vytvořit! První věc, kterou budeme potřebovat, je hasičská hadice.

ÚKOL: Děti rozdělte do dvou skupin a každému dítěti dejte jeden šátek. Jejich úkolem bude navázat šátky na sebe a vytvořit hasičskou hadici, která bude tak dlouhá, aby dosáhla až k požáru, který dětem symbolicky vytvoříme v odlehle části třídy. Společně potom děti hadicemi požár „uhasí“.

3. HASIČSKÝ VÝCVIK

POMŮCKY: hasičské hadice z předchozí aktivity, švihadla, židle, předměty na překážkovou dráhu

Náš požární tým už má potřebné vybavení. Musíme se ale ještě naučit, jak ho používat! Nastává tedy čas na tvrdý hasičský výcvik. Ukážeme si, jak spolupracovat a uhasit každý požár!

ÚKOL: Zachovejte skupiny z předchozí aktivity. Každý tým si nese svou hadici a plní pokyny. Cílem je nacvičit cestu k požáru a uhasit ho po překonání překážky. Můžete si vybrat z následujících tipů či jinak nasimulovat obtížný terén, ve kterém se požárníci při zásahu pohybují.

- Na zem natáhněte provazy (švihadla), které budou děti přeskakovat.
- Z provazů vyrobte bludiště, kterým děti musí proběhnout.
- Ze židlí a nábytku vytvořte překážkovou dráhu – děti musí prolézt, přelézt a dostat se k požáru.
- Uspořádejte závody o to, který tým se dokáže s hadicí dostat rychleji z jednoho konce na druhý.

Po splnění výcviku děti oceňte za dobrou spolupráci a připomeňte, že to zvládli chlapci i děvčata stejně dobře. Neznamená to, že se všichni musíme stát hasičem. Každý si můžeme svobodně zvolit, kým chceme být, podle svých zájmů a talentu. Nezáleží, zda jsme kluk nebo holka, záleží, co nás baví a v čem jsme šikovní. Naši budoucnost neurčuje naše pohlaví, ale naše schopnosti.

4. ČÍM BYCH CHTĚL/A BÝT?

Každý z nás je v něčem dobrý a něco mu zase tolik nejde. Podle toho si také volíme, čím chceme být. Kluk nebo holka, každý by měl mít šanci dělat to, co má rád a co ho baví. Pojdme si o tom společně popovídat!

ÚKOL: Posadte se s dětmi do kroužku. Každý by měl mít šanci říct, co ho baví nebo v čem je šikovný. Můžete nechat děti spolupracovat – například každý řekne o kamarádovi sedícím vpravo, v čem je šikovný. Někdo umí zpívat, malovat, hrát fotbal. Ostatní děti potom zkusí navrhnout, v kterých povoláních se taková dovednost může hodit.

Na tuto aktivitu můžete volně navázat reflexí.

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. Stejně jako veverka Věrka v pohádce i lidé se mohou stát, čím chtějí – ať holky či kluci. To znamená, že holky i kluci by měli mít rovné příležitosti v životě, proto také mluvíme o rovnosti mezi pohlavími. To neznamená, že jsme všichni stejní, každý z nás je jedinečný a umí jiné věci. Proto by měl mít každý šanci zvolit si povolání podle svých schopností a zájmů.

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Jak vnímají postavení žen a mužů (holek a kluků)? Souhlasí s ideou rovnosti mezi pohlavími, nebo si myslí něco jiného? Existují vyloženě mužská/ženská povolání? Jaká to jsou? Jaká je realita v jejich rodině/nejbližším okolí?

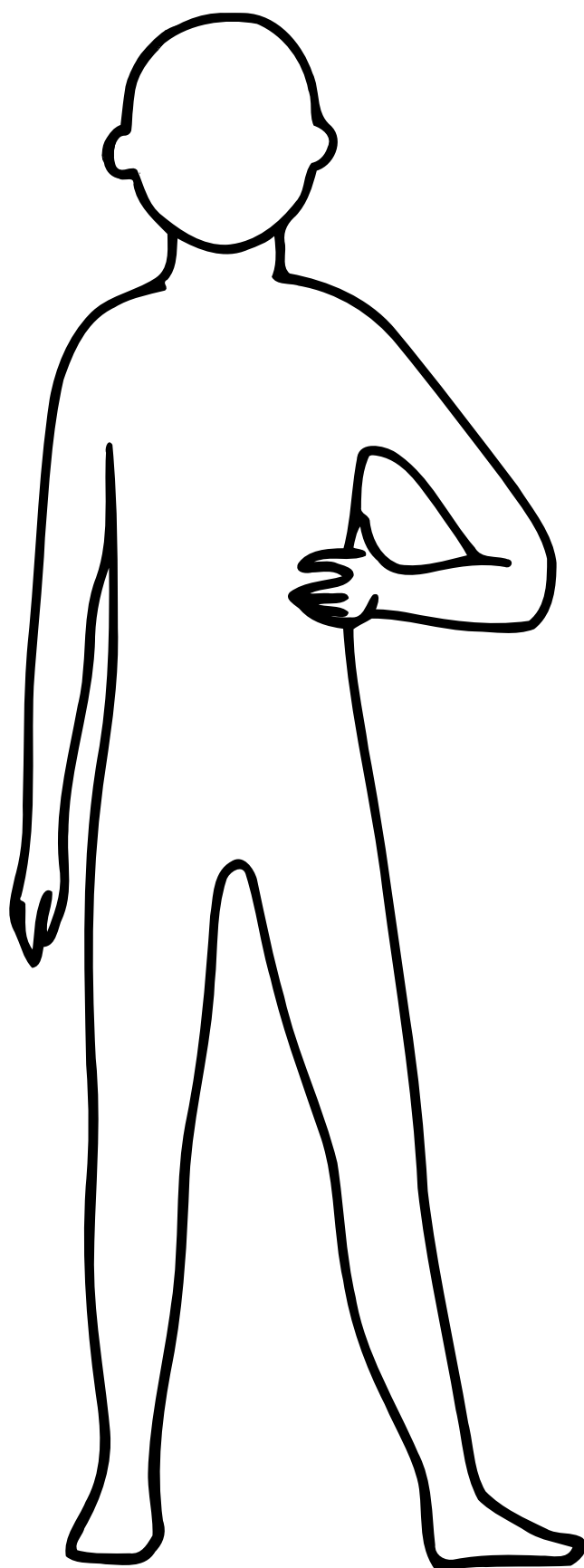
6. PRACOVNÍ LIST

Je mnoho povolání, která jsou prisuzována výhradně jednomu pohlaví. Znáte nějaké?

Proberte příklady povolání po jednom podle pohlaví (policista, popelář, detektiv, automechanik / kadeřnice, sekretářka, učitelka, letuška, uklízečka) a u každého se s dětmi zamyslete, proč jej může vlastně vykonávat každý.

ÚKOL: Děti dokreslí postavu na pracovním listu tak, aby vykonávala povolání prisuzované opačnému pohlaví (tj. policistka, stevard, kadeřník...). Zeptejte se dětí, zda znají někoho takového. Mohou nakreslit přímo jeho. Pracovní list mohou doplnit o pozadí a další prvky.

Doplňkové činnosti

1. JAK JE TO JINDE VE SVĚTĚ?

Ve spoustě zemí nemají ženy a muži (holky a kluci) stejná práva a příležitosti. Většinou to mají těžší holky – nemohou třeba chodit do školy a potom jim chybí vzdělání. Nebo nemohou vlastnit majetek – to mohou jen muži. V některých zemích nemohly ženy donedávna ani řídit auto! Přečtěte dětem text a společně si o něm povídejte. Bylo v něm něco špatné? Nebo jinak než u nás? Jak to, že Akifa nemohla chodit do školy?

INFOBOX: Akifa žije v malé africké vesnici v Jižním Súdánu. Je jí 12 let a má dva bratry a jednu sestru. Stejně jako většina lidí ve vesnici i rodiče Akify mají velmi málo peněz. Všechny děti proto musí pomáhat a přispívat svou prací do rodinného rozpočtu. Akifa by ale raději chodila do školy, jako její bratři. V Jižním Súdánu je ale začít chodit do školy pro dívku problém. Školy jsou určeny primárně pro chlapce, často v nich například chybí holčičí toalety. Vzdělání se také neslučuje s tradiční rolí dívky – pečovat o domácnost, vdát se a založit vlastní rodinu. I z toho důvodu investovali rodiče Akify raději do vzdělání svých synů a Akifa a její sestra pomáhají v domácnosti. Obě děvčata jsou již téměř dospělá a brzy jim rodiče začnou hledat ženicha. Akifa se ale vdávat nechce. Ráda by se naučila číst a psát, jejím snem je odejít do hlavního města Juba a pracovat tam. Občas si od bratrů tajně půjčuje školní sešity a snaží se pochopit, co se v nich píše. Spoustu věcí by ale potřebovala vysvětlit – bohužel není nikdo, kdo by podpořil její touhu po vzdělání. Rodiče jsou negramotní a oba bratři nemají na Akifu čas, neboť když nejsou ve škole, pomáhají rodičům na poli.

2. CO MÁME SPOLEČNÉHO? A CO ZASE NE?

Posadte se s dětmi do kruhu a zkuste přijít na to, co máte všichni společného. Využít můžete níže uvedené nápady. V závěru každého „kola“ upozorněte děti, že se přihlásili kluci i holky. Hru můžete libovolně upravit a poukázat i na rozdíly.

Kdo z vás, děti..?

- Má rád maminku a tatínka?
- Má sourozence?
- Má doma pejska?
- Rád hraje na nějaký hudební nástroj?
- Má rád čokoládu?
- Rád běhá?
- Kdo má rád léto? A kdo zase zimu?

3. NAMALUJTE KAMARÁDA

Nechte děti pracovat ve dvojicích nebo samostatně. Jejich úkolem bude namalovat sebe a svého kamaráda opačného pohlaví při nějaké společné činnosti.

4. CO DĚLÁ TÁTA S MÁMOU?

Povídejte si společně o tom, jaké zaměstnání vykonávají rodiče. Určitě objevíte spoustu netradičních a zažitým stereotypům se vymykajících povolání!

Užitečné odkazy

Video – Rovnost holek a kluků: https://www.youtube.com/watch?v=AHAsXsz4vuE&ab_channel=edecka1

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

6. Pitná voda a kanalizace

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho tělo: rozšiřování vědomostí o zdraví a správných návycích, rozvoj hrubé a jemné motoriky
- Dítě a společnost: rozvoj vědomostí o hygienických pravidlech soužití, prohlubování společenských hodnot a spolupodílení, seznamování s odlišnou kulturou a prostředím, rozvoj aktivního postoje ke světu a k životu

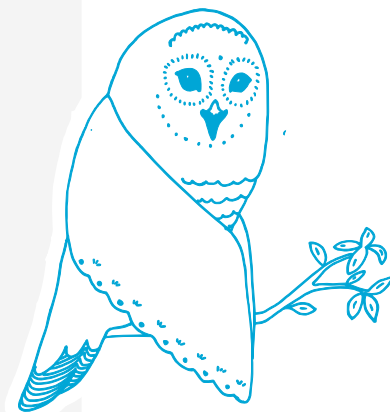
ZNALOSTI:

- děti rozumí významu vody pro vše živé
- uvědomují si rozdílné podmínky k životu u nás a v jiných zemích
- uvědomují si zdravotní rizika spojená se znečištěnou vodou
- chápou, proč bychom neměli vodou plýtvat

POSTOJE:

- děti se učí empatii k ostatním
- uvědomují si význam pomoci a spolupráce
- uvědomují si kulturní, ale i geografické odlišnosti
- rozumí nutnosti ochrany přírody a jejích zdrojů
- uvědomují si závislost člověka na přírodě
- chápou, že mohou samy aktivně přispět k řešení problémů

POMŮCKY: překážky na dráhu, PET lahve či malé barely, 4 velké obruče, stavební materiál (lego, kostky, tyčky, dřívka, molitan), dostatek papírů, modré pastelky/fixy, kartony a papíry většího formátu, ruličky od toaletního papíru, fixy/pastelky, tyčková lepidla, příloha č. 1 (fotografie Afriky), příloha č. 2 (obrázek studny)

Cíl OSN:

Zajistit dostupnost nezávadné vody a sanitačních zařízení pro všechny.

Pitná voda je základem života, bohužel je v některých oblastech Země nedostupná. Celkové množství vody na Zemi je neměnné a i koloběh vody funguje stále stejně. Většinu vodních zásob na Zemi tvoří slaná voda (96,5 %), pouze 3 % tvoří sladká voda, z nichž pouze necelé 1 % tvoří povrchová voda. S rozvojem techniky, dopravy, chemie i s růstem populace v 19. a zejména 20. století však lidé začali stále více vodu znečišťovat. Čím dál více sladké vody se využívá v zemědělství a průmyslu a na mnoha místech nestačí pro běžnou spotřebu lidí. Důležitou roli ve vodním koloběhu hraje i změna klimatu. Celá jezera a řeky vysychají, nedostatek srážek pustoší úrodu v rozvojových zemích a celé ekosystémy jsou ničeny. Mnoho lidí také nemá přístup k nezávadné vodě – kontakt se znečištěnou vodou způsobuje obrovské zdravotní potíže, které mohou být pro člověka i smrtelné. Tento cíl se zabývá otázkou, jak zajistit přístup k pitné vodě pro všechny obyvatele planety Země. OSN chce snížit znečišťová-

ní vody, zamezit vyhazování odpadů a vypouštění nebezpečných látek do vody. Zároveň chce zvýšit recyklaci a zamezit nebezpečnému opětovnému využívání vody. Tento cíl poukazuje také na potřebu a důležitost ochrany vodních ekosystémů a ekosystémů s vodou souvisejících – do těch patří hory, lesy či mokřady. Šestý cíl se zaměřuje i na preventivní opatření, jako jsou například sanitační zařízení či osvěta.

Plné znění SDG 6 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 6:
PITNÁ VODA, KANALIZACE
A HYGIENA

KOMIKS:
„... A CO TI OSTATNÍ?“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého dobrou radu.

Les, kde bydlí sova Jířa, se pyšní mnoha přírodními krásami. Jsou tam pískovcové skály, paloučky a krásné kapradí. Také tam je plno vysokých a krásných stromů. Každý trochu jinak zelený, s lístky třepotajícími se ve větru. A hlavně bublavý průzračný potůček s malými vodopády, záhyby a tůňkami, kam chodí zvířátka z celého lesa pít čistou vodu.

Takhle to bylo odedávna. Dnes ale k sově Jíře dorazilo stádo srnek se smutnou novinou.

„Haló, moudrá sovo Jířo! Jsi tam? Přišly jsme tě poprosit o pomoc. Už nevíme co dělat.“

Sova Jířa vykukla ze své dutinky a nestačila se divit. Srnky vypadaly hrozně. Byly celé špinavé a čumáky měly suché a popraskané.

Jířa slétla dolů a posadila se na pařez vedle stáda srnek. „Co se stalo, kamarádky?“ optala se starostlivě.

„Voda v našem potůčku začala strašně smrdět a bolelo nás po ní břicho,“ povídala srnka vpředu.

„A jéje!“ pomyslela si Jířa. Věděla, že čistá voda je pro každého živého tvora nenahraditelná.

„Musely jsme začít chodit pro vodu až na druhý konec lesa k rybníčku,“ pokračovala další srnka. „Je to daleko a voda není tak dobrá, jako byla z potůčku. Navíc než tam dojdeme, je skoro celý den pryč.“

Jířa si myslela, že to je všechno. Srnky ale pokračovaly.

„Teď ale kvůli vedru vyschl i rybníček na kraji lesa. Už nemáme kam pro vodu jít – další zdroj vody v lese není. Máme hroznou žízeň a stejně jsou na tom zvířátka po celém lese!“

Jířa byla v šoku, hned ale přemýšlela, kde vězí jádro problému. To, že kvůli vedru vyschl rybníček, nebyla žádná záhada. Ale proč je voda v potůčku zkažená?!

„To je vsutku podivné,“ přemýšlela nahlas. „Pokud je potůček znečištěný, musí to mít příčinu. Poletím proti proudu a zjistím, co za tím je. Les potřebuje čistou vodu.“ Jířa zamávala srnkám a vydala se na cestu. Vzlétla nad stromy a jak letěla, pod ní se sem tam mezi větvemi zatřpytila hladina potůčku. Jíře v jednu chvíli připadalo, že odlesky mají nazelenalý nádech. Máchla křídly, aby co nejrychleji objevila příčinu znečištění. Letěla daleko, až za hranice lesa, nic podezřelého ale neviděla. Doletěla až k nejbližší vesnici.

„Hledme,“ mumlala si pro sebe Jířa, „před vesnicí je voda úplně v pořádku a za vesnicí už je špinavá.“ Problém tedy musí být tam!

Děti, čím mohou lidé vodu znečišťovat? Dokážete vymyslet, co lidé ve vesnici s vodou dělají, že teče do lesa špinavá? (Mytí auta, splašky, prodejna barev, olej z kuchyně...)

?!

Sova Jířa neztrácela čas a vydala se za starostou vesnice. Sedla si na okno jeho pracovny a zobákem zatukala na sklo. Překvapený starosta ji pustil dovnitř.

„Co pro vás mohu udělat, ehm, paní Sovo?“ ptal se starosta. Ještě nikdy se sovou nemluvil.

„Mé jméno je Jířa,“ představila se. „Žiji v lese nedaleko vaší vesnice. Zjistila jsem, že kvůli vám máme v potůčku špinavou vodu. Přišla jsem vás proto požádat, abyste už vodu neznečišťovali. Zvířátkům je z ní potom špatně.“

„To mě opravdu mrzí, milá Jířo, ale lidé musí svoje odpady někam vypouštět,“ odpověděl starosta. „Když špínu nespláchneme do potoka, zůstane v naší vesnici a bude se nám tu špatně žít.“

Sova Jířa nevěřila vlastním uším! „To je sice pěkné, ale kvůli vašemu odpadu se teď žije špatně v lese nám!“ řekla starostovi. Ten se zamračil a smutně přikyvoval.

„Ano, ano, to je pravda, to není správné. Co ale s tím?“

Děti, napadá vás jak by se dala situace vyřešit?

?!

„To je přece jednoduché,“ kroutila hlavou Jířa. „Zařídte si kanalizaci a sved'te špinavou vodu do trubek. Těmi se dopraví do čističky vody, kde ji zbaví nečistot.“

Starosta nadšením zatleskal. „To je nápad! Musíme ale začít hned. Budeme potřebovat hodně dlouhé potrubí.“

A jak řekl, tak udělal. Ve vesnici vybudoval síť odpadního potrubí a všechna špinavá voda jím proudila do čističky. Ne do lesa! Voda v potoce se brzy pročistila a vše bylo zase jako dřív. V tůňkách byla voda opět průzračná a osvěžující a zvířátka mohla pít a nemusela se bát o své zdraví.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaký problém řešily srnky z pohádky? Proč byla voda špinavá? Povedlo se jim situaci napravit?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Na co potřebujeme čistou vodu?
- Co se stane, když se napijeme špinavé vody?
- Co se stane, když se ve špinavé vodě umyjeme?
- Viděli jste někdy znečištěnou vodu v přírodě?

Na praní, mytí, pití, zalévání.
Můžeme onemocnět, bude nám špatně.
Můžeme dostat vyrážku.
Zapáchající voda, odpadky v řece,
chemické znečištění.

INFOBOX: ČISTÁ VODA NENÍ SAMOZŘEJMOST!

U nás v České republice jsme na tom s vodou dobře. Tak dobře, že nám pitná voda teče nejen z kohoutku, ale dokonce s ní splachujeme i záchod. Takový luxus ale vůbec není běžný. Ve světě je mnoho míst, na kterých lidé nemají vody dostatek, například kvůli suchu či nadměrnému využití vody v zemědělství. Obrovský problém je také znečištění vodních zdrojů – přes 750 milionů lidí na světě nemá přístup ke zdroji nezávadné a pitné vody. Nemoci spojené s konzumací znečištěné vody jsou zodpovědné za přibližně 2,2 milionu životů ročně (WHO, 2017).

ŘÍKANKA

Co dává vyrůst květinám?
Co sytí mízou stromy?
Vyprahlou zemi svlaží deštěm,
uhasí žízeň, omyje tě.
Co živí tvory v celém světě?
Jsou jich miliony.
Kdo umí správně odpovědět,
ten musí také dobře vědět,
co pro nás voda znamená,
jak cenná je každá její kapka.
Ať už jsi svišť, anebo žabka!

Blok her

1. VESNICE BEZ VODY

POMŮCKY: příloha č. 1 (fotografie Afriky)

Je spousta míst, kde mají lidé nedostatek pitné vody. Důvodů může být mnoho, nejčastěji to jsou ale dva – nedostatek srážek a znečištěná povrchová voda. Jedním z takových míst je i vesnice Sedika v africké Etiopii. Pojďme se do ní teď podívat a zamyslet se nad tím, jak se nedostatek vody promítá do života jejích obyvatel.

ÚKOL: V kruhu se pomocí textu přeneste do africké vesnice Sedika a představte si, jak se v ní lidem žije. Pro ilustraci využijte fotografie (příloha č. 1) – ty pošlete dětem postupně tak, jak budete číst text.

*Víte děti, jak to vypadá v Africe? Je to velmi daleko.
Abychom se tam mohli podívat, musíme letět letadlem.
Připravíme si křídla i podvozek a startujeme.
Vyletíme na oblohu a letíme doprava a doleva, letíme přes lesy,
přes pouště, přes hory a přes moře. Pozor, přistáváme!
Pořádně se rozhlédneme, už jsme v Africe.*

Ukážeme si obrázky Afriky (fotografie č. 1–2).

Ve vesnici Sedika (fotografie č. 3) ve státě Etiopie mají místní velký problém s vodou. Potok, ze kterého dříve brali lidé vodu, je velmi znečištěný. Kdo se z něj napije, má různé zdravotní problémy, třeba bolení břicha, průjem či zvracení. Jiná voda ale v okolí není. Kdo nechce být nemocný, musí pro vodu jít do vesnice Guna, kde mají studnu a v ní čistou vodu. Do vesnice Guna je to ale pěšky asi čtyři hodiny cesty. Lidé chodí pro vodu každý den, nosí ji v plastových barelech a lahvích (příloha č. 1, fotografie 4–6). Barely jsou ale těžké a odnést je takovou dálku stojí spoustu energie. Je to ale lepší, než být nemocný.

PRO CHYTRÉ HLAVY: Ukažte si na mapě, kde leží Etiopie. Na online mapě můžete najít i vesnici Sedika a podívat se do okolí. Na internetu se můžete podívat, jak vypadá etiopská vlajka, nebo si pustit národní hymnu.

2. CESTA PRO VODU

POMŮCKY: překážky na dráhu, PET lahve či malé barely naplněné vodou

Lidé z vesnice Sedika musí každý den absolvovat náročnou cestu pro vodu. Mnohdy jim zabere celý den a nemohou si nabrat více vody, než unesou. Takto musí chodit celý život několikrát za týden, aby měli co pít. Zkusíme si společně, jak taková cesta vypadá. Připravte dětem překážkovou dráhu (slalom, podlézání, přeskoky), která bude cestu pro vodu symbolizovat.

ÚKOL A: Rozdělte děti do dvou družstev a každému družstvu připravte jednoduchou překážkovou dráhu. Úkolem dětí bude překonat dráhu s připravenou lahví či barelem naplněným vodou.

ÚKOL B: Když si děti vyzkoušely, jak je obtížné nosit vodu po jednom, zkusíme si navzájem pomoci a udělat štafetu. Děti se rozestaví napříč třídou do vzdálenosti cca 1 m a vodu si předávají. Takto ji dopravují od zdroje vody do vesnice.

3. BUDOVÁNÍ STUDNY

POMŮCKY: 4 velké obruče, „stavební“ materiál (lego, kostky, tyčky, dřívka, molitan), dostatek papírů, modré pastelky/fixy, příloha č. 2 (obrázek studny)

V předchozí aktivitě jsme si ukázali, jak dlouhá a náročná je pro obyvatele Sediky cesta pro vodu. Musí přece existovat lepší řešení! Co takhle najít jiný zdroj vody?

Většinou je nejlepším řešením studna. Na mnoha místech je totiž voda ukrytá v podzemí, dá se vyhledat pomocí vrtů a pumpou vytáhnout ven na povrch. Zkusíme studnu vybudovat i my?

ÚKOL: Rozložte stavební materiál na koberec a zeptejte se dětí, zda ví, jak vypadá studna. Napovědět můžete obrázkem (příloha č. 2). Vytvořte čtyři družstva a každému přiďte jednu obruč. Úkolem každé skupiny bude po obvodu obruče vybudovat studnu z materiálu, který si zvolí. Až studnu postaví, každé dítě si vezme bílý papír a nakreslí na něj vodu. Využijte grafomotorický cvik vlny. Vodou potom děti zaplní svou studnu.

4. STAVÍME POTRUBÍ

POMŮCKY: kartony a papíry většího formátu, ruličky od toaletního papíru, fixy/pastelky, tyčková lepidla

Povedlo se nám vybudovat studnu, a lidé z vesnice Sedika tak mají dostatek čisté vody. Nemusí už chodit každý den mnoho kilometrů. Vesnice v jejich okolí však trápí stejný problém – pro vodu chodí každý den, a stejně jí nikdy není dostatek. Vodu nemají ani v podzemí, a nemohou tedy vykopat studnu. Napadlo by děti, jak by se mohli lidé z vesnice Sedika podělit o vodu s okolními vesnicemi? Co takhle potrubí?

ÚKOL: Zachovejte družstva z předchozí aktivity. Každému družstvu dejte velký karton, pokud možno jej ještě polepte bílým papírem. Úkolem dětí bude na jeden konec kartonu zakreslit studnu (případně můžete dětem nakopírovat přílohu č. 2) a do zbylého prostoru okolní vesnice. Mohou použít rovněž grafické prvky z mapy, jako jsou hory, cesty, lesy a podobně. Až budou mít podklad hotový, připravte každému družstvu dostatek ruliček od toaletního papíru. Do připravené mapy nyní nalepí potrubí, které rozvede vodu ze studny do okolních vesnic. Lze tvořit i klouby a rozvětvení, záleží na kreativitě a schopnostech skupiny.

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. Jak to bylo ve vesnici Sedika s vodou na začátku? Jak se jejich situace zlepšila? Na co všechno vodu potřebujeme? Kde všude se dá získat?

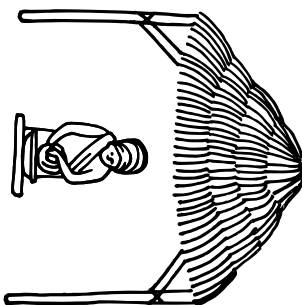
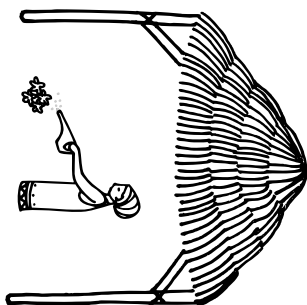
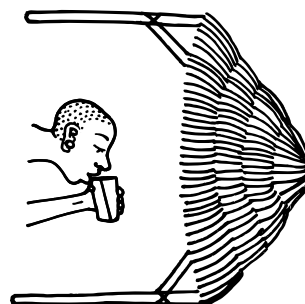
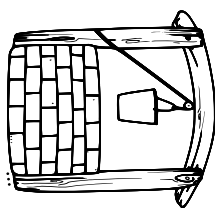
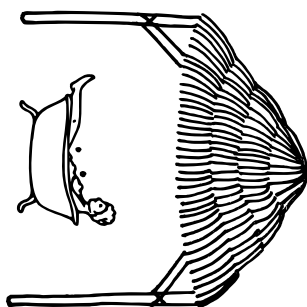
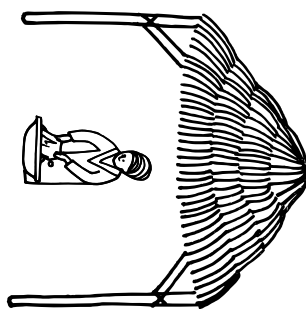
Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly?

- Na co potřebujeme vodu? **Na pití, mytí, splachování, mytí nádobí, vaření.**
- Má k čisté vodě přístup každý?
- Co trápilo obyvatele vesnice Sedika?
- Jak získávali vodu?
- Jak se dá problém s pitnou vodou vyřešit?
- Jak se buduje studna?
- Jak to, že nám teče pitná voda z kohoutku v kuchyni a někomu jinému ne?

6. PRACOVNÍ LIST

Na co všechno potřebujeme vodu? V pracovním listu najdete několik činností, které se bez vody neobejdou. Které to jsou?

ÚKOL: Společně pojmenujte všechny činnosti na pracovním listu. Úkolem dětí potom bude zakreslit do obrázku potrubí a napojit všechny domácnosti na studnu. Obrázek mohou vybarvit a doplnit o další prvky.

Doplňkové činnosti

1. VYPAŘOVÁNÍ VODY

POMŮCKY: nádoba s ryskami, fólie a voda

Dejte vodu do misky s ryskou a nechte ji pár dní za oknem. Můžete sledovat, jak vlivem odpařování pomalu ubývá, až nezůstane v misce vůbec nic. V jiné variaci můžete zakrýt misku fólií a sledovat, jak se kapky srážejí.

2. FILTR NA VODU

POMŮCKY: průhledná nádoba, 3 sklenice na odkapávání, trychtýř, čistá ponožka, papírové utěrky, suchý písek

Vyrobte si společně jednoduchý filtr na vodu. Špinavá voda škodí našemu zdraví, zatímco například z kohoutku nám teče vyčištěná a nezávadná voda. Nalijte vodu do nádoby a smíchejte ji s hlínou ze zahrady tak, aby byla viditelně špinavá. Každý pokus proveďte do jiné sklenice. Jako první filtr použijeme ponožku, kterou přetáhneme přes trychtýř. Nalijte špinavou vodu a sledujte, jak dobře se vyčistila. Pokus opakujte s dalším filtrem – s poskládanou papírovou utěrkou. Jako třetí filtr využijte novou poskládanou papírovou utěrku, na kterou nasypejte suchý písek. Porovnejte sklenice a funkčnost jednotlivých filtrů.

3. PŘÍBĚH O ARALSKÉM JEZEŘE

Se staršími dětmi si přečtete následující příběh. V kroužku si povídejte o tom, jak činnost člověka může ovlivnit přírodu a co všechno se může stát. Zamyslete se také nad tím, co všechno se pro lidi žijící v okolí Aralského jezera změnilo kvůli jeho vysychání. Ukažte si, kde jezero leží, a podívejte se na internetu na obrázky. Porovnejte, jak jezero vypadalo kdysi a jak vypadá dnes.

INFOBOX: ARALSKÉ JEZERO

Bez vody není život. Svě o tom vědí lidé žijící v okolí Aralského jezera ve střední Asii – lépe řečeno toho, co z něj zbylo. Už mnoho let lidé v okolí tohoto jezera pěstují různé plodiny, hlavně bavlnu. Ta se používá na výrobu látky, ze které se pak šije oblečení. Protože je ale okolí velmi suché, lidé vybudovali kanály a svá pole zalévali vodou z jezera. Po čase začalo vody ubývat a jezero se začalo zmenšovat. Nikdo se o to však nestaral – víc než voda v jezeře zajímal lidi výdělek z vypěstované bavlny. Dnes z jezera nezbylo skoro nic – vody zůstalo v jezeře méně než čtvrtina původního objemu a břehy ustoupily o 150 km². Z odhaleného dna rozfoukává vítr písek do širokého okolí a ničí úrodnou půdu. Vzrostla také slanost vody v jezeře, a proto v něm nemohou žít žádné ryby. Pro lidi v okolí je to opravdová pohroma.

4. KOPÁNÍ STUDNY

Kopání studny si můžete vyzkoušet na pískovišti. Schválně, kdo vykope větší a hlubší!

5. MALOVÁNÍ VODOU

POMŮCKY: kelímky s vodou, štětce a barevné papíry

Vyzkoušejte si pomocí vody kouzlo mizejících obrázků. Můžete malovat na barevný papír ve třídě nebo venku na zem. Naše obrázky se vypaří, nezůstane po nich ani stopa.

6. CO PLAVE A CO NEPLAVE?

POMŮCKY: nádoba s vodou a rozličné předměty

Experimentujte, které předměty plavou a které ne. Děti mohou dopředu hádat a potom si ověřit svou teorii. Proč to asi tak je? (vzduch v předmětu, váha, materiál)

Užitečné odkazy

Video „Jak se kapičky staly pitnou vodou?“: https://www.youtube.com/watch?v=Zm_lqw4ui2M&ab_channel=Sva-zeklv%C4%8Dice

Video „Koloběh vody“: https://www.youtube.com/watch?v=aHy-gWzCYN0&ab_channel=EuropeanSpaceAgency%-2CESA

Lekce o udržitelném rozvoji: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/12987/zaklady-vzdelavani-pro-udrzitelny-rozvoj-metodika-pro-predskolni-vzdelavani.html/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Obrázky naleznete také [zde](#).

1 – Afrika

2 – Afrika

3 – vesnice Sedika

4 – znečištěná voda

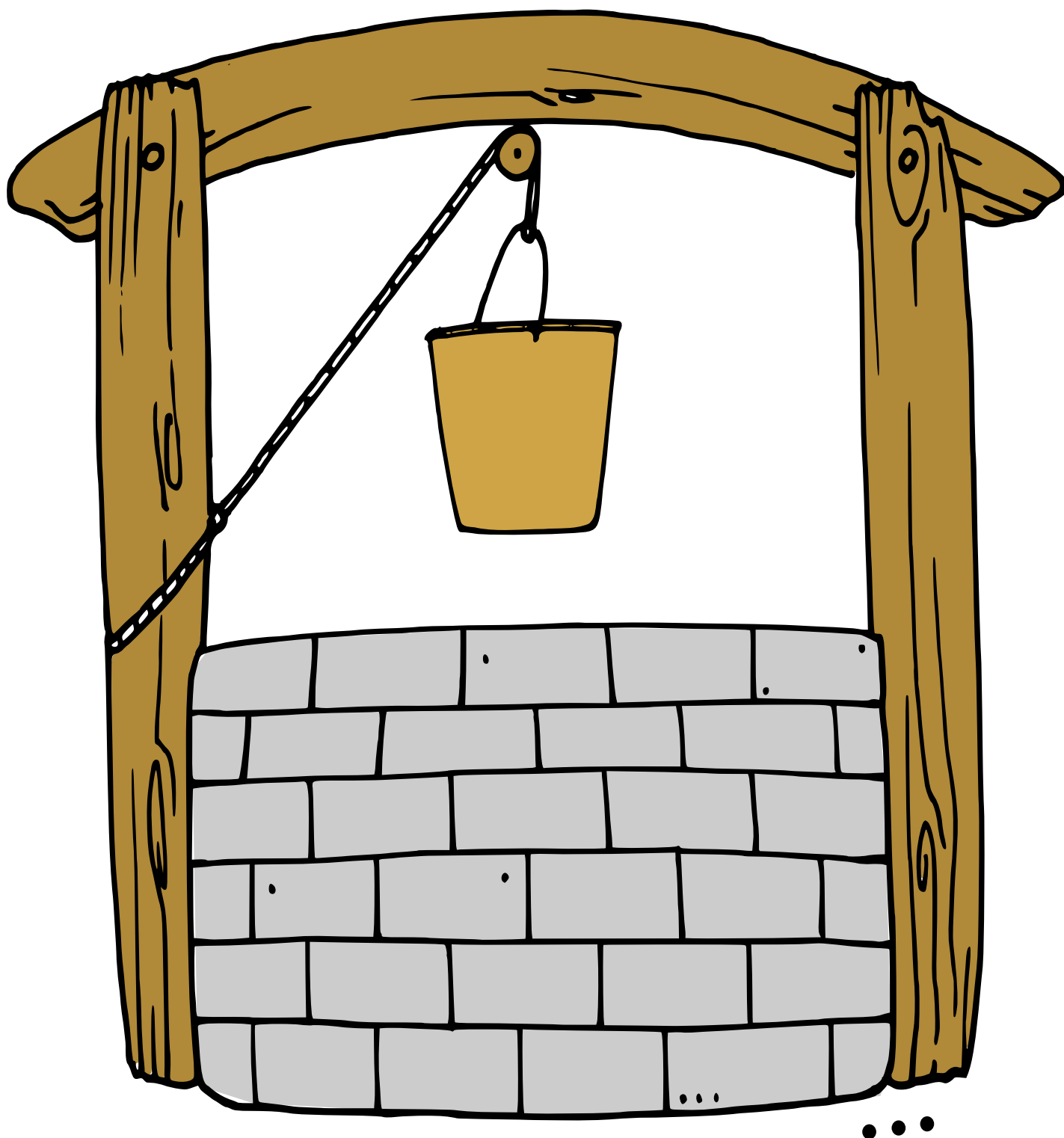

5 – cesta s vodou

6 – cesta s vodou

Obrázek naleznete také [zde](#).

7. Dostupné a čisté energie

7 DOSTUPNÉ
A ČISTÉ ENERGIE

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho tělo: rozvoj povědomí o zdraví a bezpečí, upevňování zdravých návyků, rozvoj jemné a hrubé motoriky
- Dítě a svět: rozvoj pozitivního a zodpovědného vztahu k životnímu prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, seznámení s vlivem lidské činnosti na okolí

ZNALOSTI:

- děti si uvědomují, kde všude využíváme elektřinu
- chápou základy procesu výroby energie
- dokážou rozlišit mezi obnovitelnými a neobnovitelnými zdroji energie
- uvědomují si vliv člověka na přírodu a svět kolem nás
- znají negativní dopady spalovacích elektráren na životní prostředí
- znají alternativní zdroje energie a jejich výhody

POSTOJE:

- děti si uvědomují potřebu chránit přírodu a svět kolem nás
- chápou, že mohou samy aktivně přispět k řešení problémů
- přemýšlí nad principy udržitelného chování

POMŮCKY: dva pingpongové míčky, čtyři papíry A1, nůžky, pastelky, lepidla, příloha č. 1 (schéma výroby elektrické energie), příloha č. 2 (fotografie zdrojů energie), příloha č. 3 (obrázky zdrojů energie)

Cíl OSN:

Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny.

Nároky lidstva na výrobu energie se neustále zvyšují. Nejen že je stále více lidí, ale také stále přibývá technologií vyžadujících velké množství energie – především té elektrické. S narůstající spotřebou se v posledních desetiletích ukazuje, že současné výrobní postupy sebou přináší značná rizika. Elektrická energie se dnes získává především z fosilních zdrojů. V roce 2014 pocházelo více než 65 % vyrobené elektrické energie z neobnovitelných zdrojů, především z uhlí a zemního plynu (Our World in Data, 2014). Tyto zdroje jsou na Zemi konečné a zvýšená spotřeba pouze přibližuje den jejich vyčerpání. Při spalování fosilních paliv také vzniká obrovské množství oxidu uhličitého, jehož přítomnost v naší atmosféře je hnačím motorem klimatické změny. Nukleární energie je o poznání čistší, přináší sebou ale značná bezpečnostní rizika.

OSN si v rámci sedmého Cíle klade za úkol zajistit čisté, spolehlivé a cenově dostupné energie pro

všechny. Do roku 2030 plánuje výrazně zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na celkové světové spotřebě energie – v roce 2014 bylo z obnovitelných zdrojů globálně získáno něco málo přes 20 % energie. OSN se také zaměřuje na mezinárodní spolupráci ve výzkumu nových technologií pro čistou energii a zpřístupňuje tyto poznatky k rozšíření infrastruktury pro dodávku energetických služeb do rozvojových zemí. Udržitelný přístup k elektrické energii může značně pomoci rozvojem zemím v mnoha dalších oblastech, jako je snižování chudoby či zlepšování zdravotnictví nebo zkvalitňování vzdělávání.

Plné znění SDG 7 naleznete [zde](#).

**VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.**

**VIDEO: CÍL 7:
DOSTUPNÉ A ČISTÉ
ENERGIE**

**TRVÁNÍ:
45—60 MIN**

Motivační pohádka

POMŮCKY: příloha č. 1 (schéma výroby elektrické energie)

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa si užívala poslední ranní výhled ze své dutinky, než půjde do hajan. Chundelaté kopečky a lesní louky zdobila rosa a vzduch byl čistý a voňavý. Jířa se zhluboka nadechla a ospale se zavrtala do pelíšku. Najednou ale voňavý ranní vzduch prořízl ostrý zápach spáleniny.

„Propána, snad někde nehoří!“ vyděsila se Jířa a vyletěla ven. Za potokem u malinového vršku spatřila tenký proužek dýmu. Rychle tam zamířila a cestou rovnou nabrala v potoce do zobáku vodu na hašení. U malinového vršku stoupal dým z podivného kopečku. Vylila na něj celou dávku vody, a když kouř přestal stoupat, oddychla si. Požáry jsou pro les jedno z největších nebezpečí.

„Krucipísek! Který lotr mi nalil do krtiny vodu?“ ozvalo se z kopečku a hlínou se prohrabal nabroušený krtek Lojza. Hlavu měl celou od bláta.

„Měl bys mi spíš poděkovat, Lojzo. Ve tvé krtině hořelo, dým jsem cítila až u mé dutinky. Možná ti tam někdo hodil sirku,“ vysvětlovala sova Jířa.

„To mi nemusíš vykládat, Jířo. Hořelo tam uhlí.“ Jířa vyvalila oči, ale krtek pokračoval.

„Už mě nebaví pořád kopat chodbičky potmě. Ani oči mi už pořádně neslouží, jak pořád mžourám a nic pořádně nevidím. Ale minule jsem při hloubkovém průzkumu narazil na uhlí. Lidé ho prý používají na výrobu energie, díky které jim potom svítí žárovky. Tak jsem to také zkusil. Skvěle to funguje! Takhle si můžu vyrábět energii a v mých chodbičkách už nebude nikdy tma!“

Děti, víte, jak se pomocí uhlí vyrábí elektřina?

Ukažte si obrázek (příloha č. 1) a vysvětlete proces.

Jířa nemohla uvěřit, co slyší. „Takže ty jsi schválně páčil uhlí? To nevíš, Lojzo, jak škodlivý je kouř, který při spalování uhlí vzniká? Vždyť jsi znečišťoval vzduch všem zvířátkům! A navíc jsi ohrozil požárem celý les.“

Lojza se zarazil. „S tím požárem mě to nenapadlo, to máš, Jířo, recht. To bych nechtěl. Ale proč je kouř ze spalování uhlí škodlivý?“

„Uhlí vznikalo pod zemí velmi dlouhou dobu. Když se pálí, do vzduchu se uvolňuje spousta škodlivých látek. Ty mají špatný vliv nejen na zdraví lidí a zvířátek, ale také na přírodu,“ vysvětlila Jířa.

„Nechtěl jsem nikomu škodit,“ posmutněl Lojza. „Jen bych potřeboval dole víc světla. Ani kolikrát nevím, kam hrabu, a smutno je mi po sluníčku. Vyrobil jsem si tenhle přístroj na svícení a bez uhlí nemám, čím bych mu dodal elektřinu.“

Sova Jířa se zamyslela a po chvíli se jí rozjasnila tvář.

„Nemusíš přece nic pálit. Vždyť jsou i jiné zdroje energie! Jsou tu s námi každý den, jen musíme vědět, jak je chytře využít!“

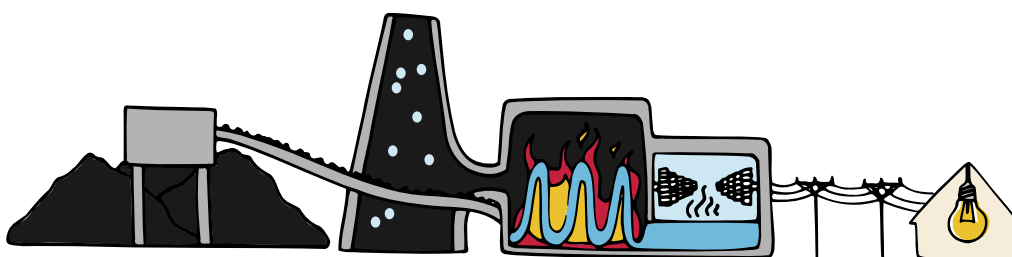
Lojza přemýšlel, ale ne a ne na to přijít.

„Dám ti nápovědu. Co nás hřeje z oblohy do zad? Co rozechvívá koruny stromů? Co unáší dřevo po řece?“

Děti, víte, jaké zdroje energie to jsou?

Krtek Lojza se zaradoval. Nevěděl ani, který zdroj si vybrat, ale nakonec si zvolil vítr. Z lopuchu si vyrobil větrník a připevnil ho na krtinu. To vám byla podívaná! Větrník se roztočil a žárovky v Lojzových chodbičkách zářily o sto šest. Brzy Lojza zjistil, že vítr fouká skoro pořád, navíc nesmrdí a nevytváří žádné škodlivé látky. Hurá!

POMŮCKY: příloha č. 2 (fotografie zdrojů energie)

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Proč krtek páčil ve svém krtinci uhlí? A proč se na něj Jiřka zlobila? Povedlo se jim najít jiné, lepší a ohleduplnější řešení?

Stejně jako krtek Lojza i lidé potřebují ke svým činnostem vyrábět energii. K čemu všemu ji potřebujeme? Elektrická energie se dá vyrábět mnoha způsoby a každý z nich jiným způsobem ovlivňuje své okolí. Znáte nějaké způsoby výroby elektřiny? Povíme si o nich pár zajímavých věcí.

ÚKOL: Ukažte postupně dětem fotografie zdrojů energie (příloha č. 2). Pokaždé se zeptejte, zda je poznají, a popovídejte si o nich blíže. Vysvětlete si, co jsou to obnovitelné a neobnovitelné zdroje.

NEOBNOVITELNÉ ZDROJE

JADERNÁ ENERGIE: V jaderných elektrárnách se zpracováním uranu a plutonia vyrábí elektrická energie. Jsou velmi výkonné, produkuje ale mnoho odpadu, který je toxický a velmi nebezpečný pro přírodu. U jaderných elektráren také hrozí havárie, jejíž následky mohou být obrovské.

UHLÍ: Uhlí se nepoužívá jen na topení v kamnech, ale také při výrobě elektrické energie. V uhelných elektrárnách ho spalují obrovské množství, vzniká pára roztáčí turbínu, a tak vzniká energie. Při spalování vzniká spousta škodlivých látek, které unikají do ovzduší. Takový zkažený vzduch je nebezpečný pro lidi, zvířata i rostliny. Těžba uhlí navíc ničí krajinu.

ZEMNÍ PLYN: Plyn se nachází hluboko v zemi, kde vzniká stovky let různými procesy. Plyn známe nejvíce z domácností jako plynový sporák. Jeho spalováním v elektrárnách se také získává elektrická energie. Podobně jako u uhlí vzniká při spalování zemního plynu mnoho škodlivých látek, které se dostávají do ovzduší. Zvířata a lidé je potom dýchají, což vůbec není zdravé. Navíc těžba je velmi náročná a v přírodě zanechává následky.

OBNOVITELNÉ ZDROJE

SLUNCE: Sluneční paprsky v sobě skrývají mnoho energie. Rostliny ji potřebují k růstu, my ji v neupravené podobě využíváme na sušení prádla nebo třeba ohřívání vody. Na výrobu elektřiny se používají solární panely. Slunce na ně svítí a pomocí speciální technologie se přetvoří do elektrické energie.

VÍTR: Větrná energie se využívá odedávna jako lodní pohon (plachty) nebo ve větrných mlýnech, kde se mele obilí na mouku. Velké větrné elektrárny dokáží přetvořit vítr na elektrickou energii – vítr roztáčí vrtuli a pomocí speciálního zařízení se energie z vrtule změní na elektrickou.

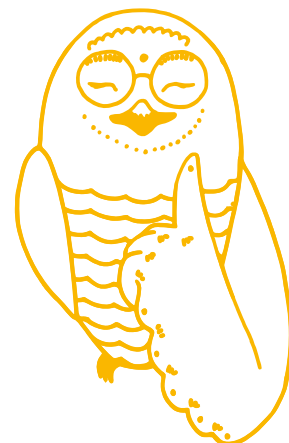
VODA: Vodní mlýn na mletí obilí využívají lidé už stovky let. Voda teče proudem a pomáhá hýbat předměty, třeba mlýnským kolem, ale také lodí. Na podobném principu fungují i vodní elektrárny – proud vody roztáčí vrtuli, která s pomocí speciálního zařízení změní energii z vrtule na elektrickou.

INFOBOX: Neobnovitelný zdroj energie je takový, jehož zásoba je na Zemi v omezeném množství a jednou dojde. Je to například ropa, zemní plyn, uhlí. Obnovitelný zdroj je takový, kterého je neomezené množství. Například sluneční světlo, vítr či voda.

ŘÍKANKA

Na získání energie
máme různé strategie.
Musíme si dávat bacha,
co to na přírodě páchá.
Ten kdo pálí uhlí, ropu,
zanechává špatnou stopu.
V přírodě jsou také síly,
co nám lampu rozsvítily.
Slunce, vítr, nebo voda!
Ničit přírodu je škoda.
Využívat čisté zdroje,
to je zodpovědnost moje.

Blok her

1. TEMNÉ BLUDIŠTĚ

POMŮCKY: předměty na překážkovou dráhu, dva šátky

Krtek Lojza si potřeboval vyrobit v chodbách zdroj světla. Také my používáme elektřinu na osvětlení. Zkusíme si nyní, jak se krtekovi potmě chodilo. Jaké by to bylo pro nás, kdybychom neměli žárovky a lampičky?

ÚKOL: Rozdělte děti do dvou skupin a každému družstvu připravte překážkovou dráhu. Úkolem dětí bude zdolat ji po čtyřech se zavázanýma očima. Na jejím konci si každý krtek šátek sundá, doběhne na start a předá šátek dalšímu.

2. JAK FUNGUJE ELEKTŘINA?

Jak jsme si vyzkoušeli, pohyb potmě je velmi složitý. Proto elektřinu na svícení potřebujeme. Víte, jak se dostane elektrická energie z elektrárny až k vám domů? Stejně jako teče voda potrubím, elektřina k nám proudí dráty a kabely. My si teď na putování elektřiny zahrajeme.

ÚKOL: Děti se chytou za ruce a vytvoří dlouhou řadu. Impuls bude putovat z jedné strany na druhou. Prvnímu dítěti mírně stisknete ruku. Až ucítí stisk, pošle impuls dále. Takto by měl doputovat až k poslednímu dítěti. Můžete vyzkoušet i variaci – posílání elektřiny pomocí vlnivého pohybu rukou, při němž se děti řídí nejen stiskem, ale i pohybem.

3. FOUKÁM, FOUKÁŠ, FOUKÁME!

POMŮCKY: dva pingpongové míčky

Vzpomínáte, jak jsme si před chvílí povídali o přírodních zdrojích energie? To jsou ty, které jsou ohleduplnější k životnímu prostředí. Jak ale taková energie vypadá? Například větrná energie je vlastně proudění vzduchu. My se teď pomocí vzduchu pokusíme přesunout míčky přes třídu. Co takhle foukací závody?

ÚKOL: Rozdělte děti do dvou družstev a oběma připravte na start pingpongový míček. Každému družstvu vyznačte cíl, ideálně souběžně na opačných stranách třídy, aby se dráhy míčků neprotkly. Každý závodník dopraví míček do cíle a přinese ho zpět na start, kde už je připravený další závodník. Vítězí to družstvo, které se vystřídá jako první.

TIP PRO UČITELE: Tuto aktivitu libovolně zaměňte s pokusy k dalším čistým zdrojům energie. Najdete je na konci lekce v sekci „Doplňkové činnosti“.

4. ČISTÉ A PROBLEMATICKÉ ZDROJE ENERGIE

POMŮCKY: čtyři papíry A1, nůžky, pastelky, lepidla, příloha č. 3 (obrázky zdrojů energie)

Každý zdroj energie má vliv na naše prostředí. Protože lidí je pořád víc a víc, potřebují i víc energie. Je proto důležité, abychom se snažili využívat hlavně ty zdroje, které mají nejméně škodlivý dopad na přírodu a naše okolí. Zkusíme si v tom teď udělat pořádek a nakreslit si, co které zdroje obnáší, které bychom měli využívat více a kterých se naopak vyvarovat.

Pro připomenutí nechte na viditelném místě fotografie zdrojů energie z diskuse (příloha č. 2). Rozdělte děti do 4 skupin a rozdejte jim velké papíry. Doprostřed papíru nejprve každá skupina nakreslí menší vesnici. Dále postupujte podle následujících bodů.

ÚKOL A: Každé skupině rozdejte kompletní sadu obrázků (příloha č. 3). Na první straně jsou neobnovitelné zdroje energie, na druhé obnovitelné. Děti je vystřihnou (menším je připravte) a nalepí na okraje papíru – obnovitelné na jednu, neobnovitelné na druhou. Zopakujte si rizika a výhody jednotlivých zdrojů a jejich vliv na okolí. Použijte informace z diskuse – co si děti pamatují nebo samy vědí? Jaký proces je za vznikem elektřiny, která putuje až k nám domů?

ÚKOL B: Vyrobenou energii musíme teď dopravit k lidem do vesnice. Můžete využít obrázky elektrických sloupů (příloha č. 3) a nalepit je vždy mezi vesnici a zdroje energie. K nim děti dokreslí elektrické dráty. Mohou ale nakreslit vlastní sloupy a celé vedení.

ÚKOL C: Ted' už nezbývá než se zamyslet, co se děje v okolí u každé skupiny zdrojů energie. Posledním úkolem bude dokreslit okolí – k neobnovitelným zdrojům například znečištěný vzduch a vodu, kouř z komína, odpad, smutné lidi a zvířátka. K obnovitelným zdrojům zase čistou přírodu, svěží vítr, čistou vodu a spokojené lidi. Můžete popustit uzdu fantazii a zamyslet se, co všechno může s výrobou elektřiny souviset.

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o krtkovi Lojzovi, který si chtěl vyrobit elektřinu spalováním uhlí. Jaké problémy spalování uhlí přináší? Řeší stejný problém i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- K čemu všemu potřebujeme elektřinu?
- Jaké jsou neobnovitelné zdroje energie?
- Jak mohou škodit životnímu prostředí?
- Jaké jsou obnovitelné zdroje energie?
- Proč jsou šetrnější k životnímu prostředí?
- Proč bychom měli chránit přírodu?

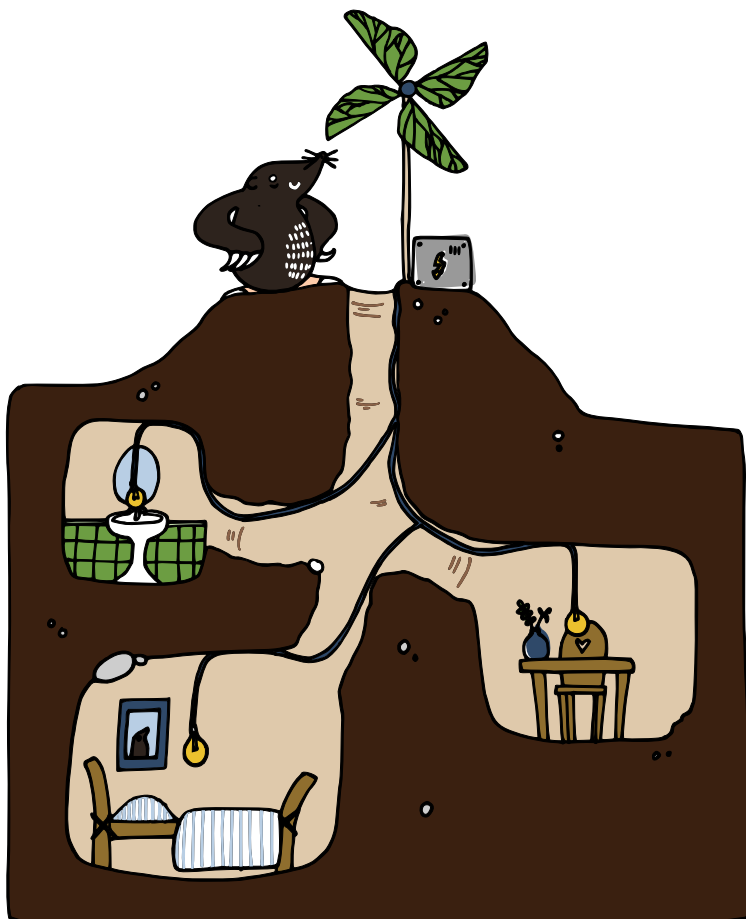
6. PRACOVNÍ LIST

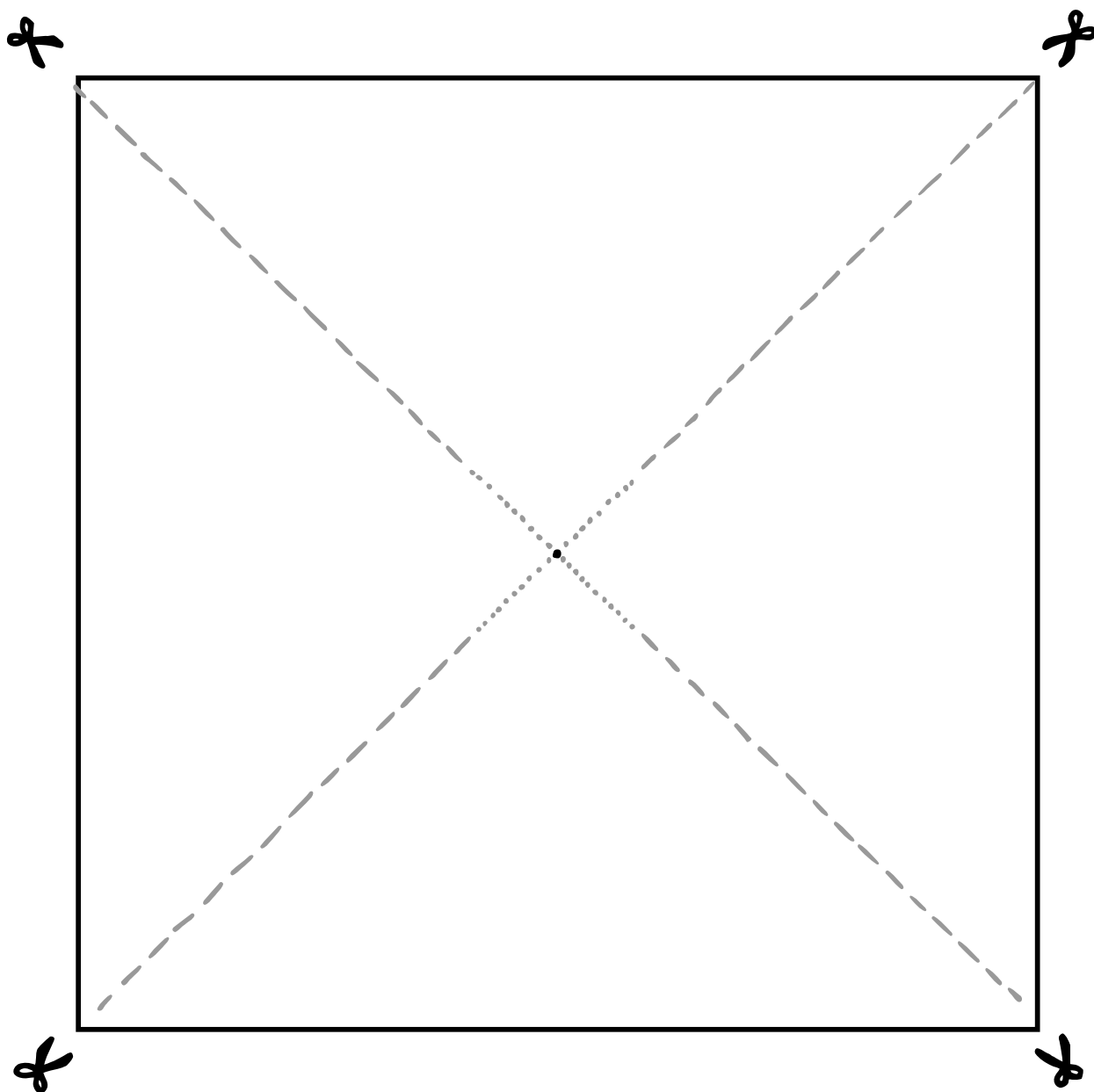
POMŮCKY: špendlíky, brčka/špejle

Abychom mohli pozorovat energii větru, vyrobíme si společně větrník. Venku za oknem nebo na zahradě nám bude ukazovat rychlost větru svým otáčením.

ÚKOL: Děti obtáhnou nákres větrníku, vystříhnou obrys, dle návodu slepí rohy a pomocí paní učitelky napíchnou špendlíkem na špejli nebo brčko.

Doplňkové činnosti

1. VODNÍ MLÝN

POMŮCKY: plastové láhve, plastová stébla, průhledné hadičky, obarvená voda (inkoust, barva, šťáva...), tavná pistole, větrník, mlýnek

Z lahví, stébel a hadiček sestavíme „vodovod“. Dbáme na to, aby voda mohla proudit samospádem. Spoje můžeme zpevnit tavnou pistolí, popřípadě horkým vzduchem. Na konci instalujeme větrník, který bude proud vody roztáčet.

2. LODIČKY

POMŮCKY: skořápky od vlašských ořechů, nádoba s vodou

Ze skořápek si vyrobíme jednoduché lodičky. Podle libosti je můžeme doplnit o plachtu či pasažéry. Položíme je na hladinu a foukáním s nimi hýbeme. Můžeme uspořádat třeba závody!

3. SLUNCE = ŽIVOT

Ukážeme si, jak důležitý je sluneční svit pro růst rostlin. Do tří menších nádob dáme klíčit řepku. Všechny tři nádoby vedle sebe naskládáme do papírové krabice s víkem. Jedna část zůstane nezakrytá, do druhé části udělejte otvory nebo okénko a třetí část zakryjte zcela. Nechte na světlém místě, zalévejte a po týdnu porovnejte, jak reagují nádoby se semínky na odlišné množství slunečního světla.

4. HRA SE STÍNÝ

Se slunečními paprsky si můžeme zahrát na schovávanou. Zkoušejte slunci nastavit různé předměty a sledujte, jaké vrhají stíny. Můžete zkoušet i stínové divadlo nebo předvádět rukama zvířata. Děti mohou stíny obkreslovat a dotvářet obrázky. Využít můžete i malé zrcátko a dělat „prasátka“.

5. SLUNEČNÍ HODINY

Na slunném místě zapíchněte do země rovný klacek. Každou celou hodinu položte kamínek na místo, kam ukazuje stín. Až takto zaznamenáte všechny hodiny, můžete sluneční hodiny pozorovat napořád. Zaručeně se neporouchají!

Užitečné odkazy

Portál „Svět energie“: <https://www.svetenergie.cz/cz/pro-deti>

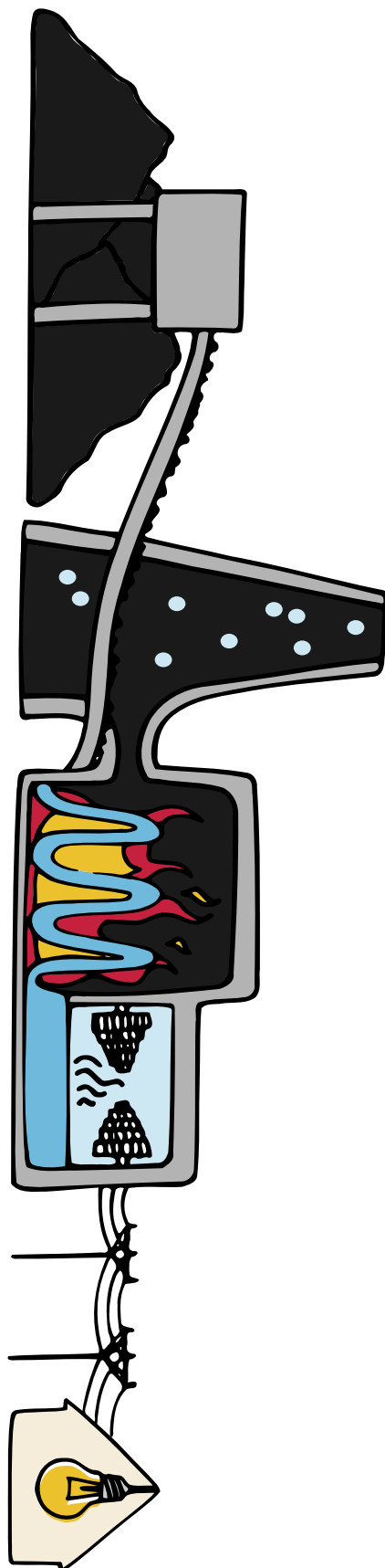
Video „Alternativní zdroje energie“: https://www.youtube.com/watch?v=0_2T0qERUeO&ab_channel=testgreen-school

Video „Elektrický proud“: <https://www.youtube.com/watch?v=i6Ond6DbnKo>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Obrázek naleznete také [zde](#).

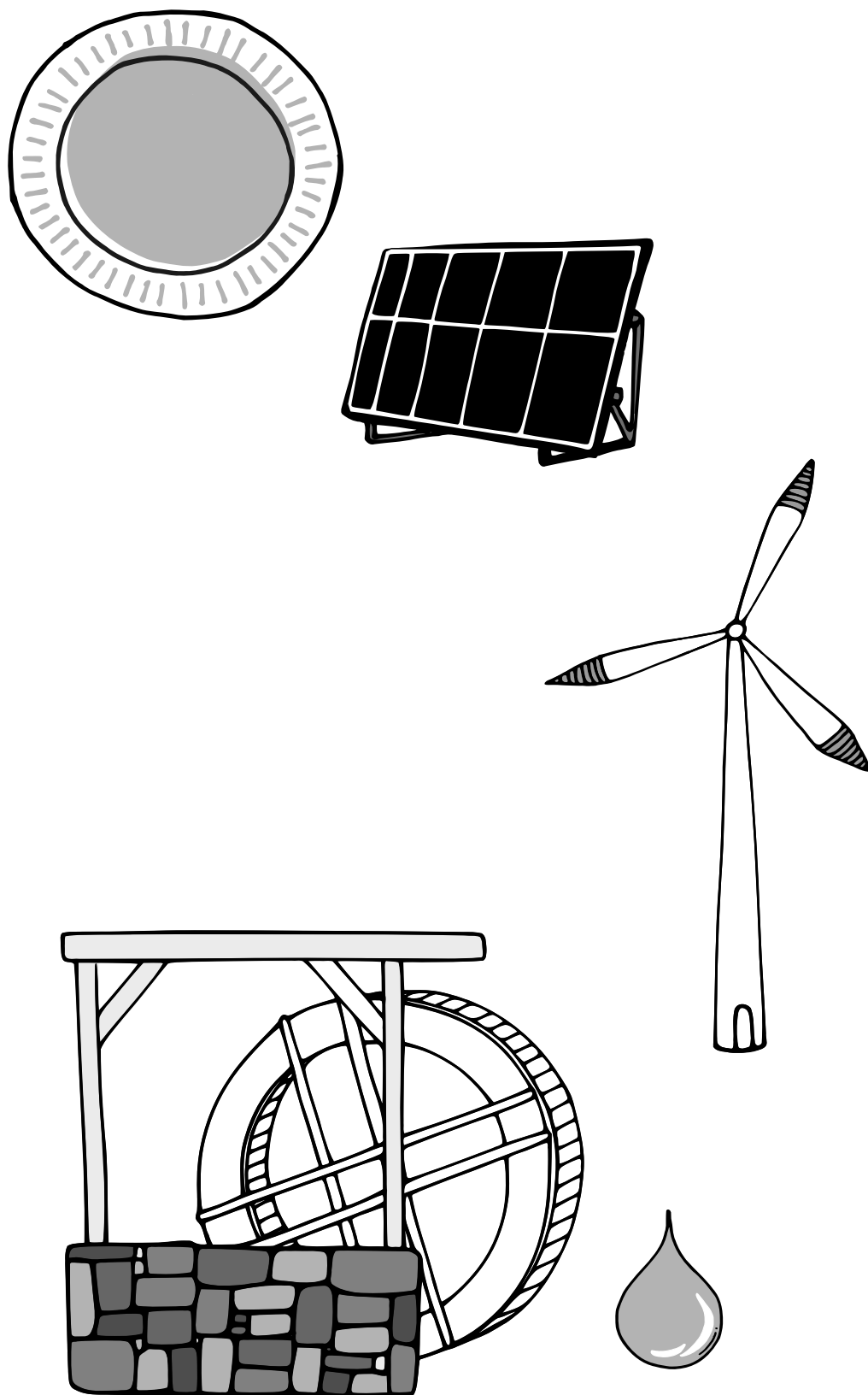
Obrázky naleznete také [zde](#).

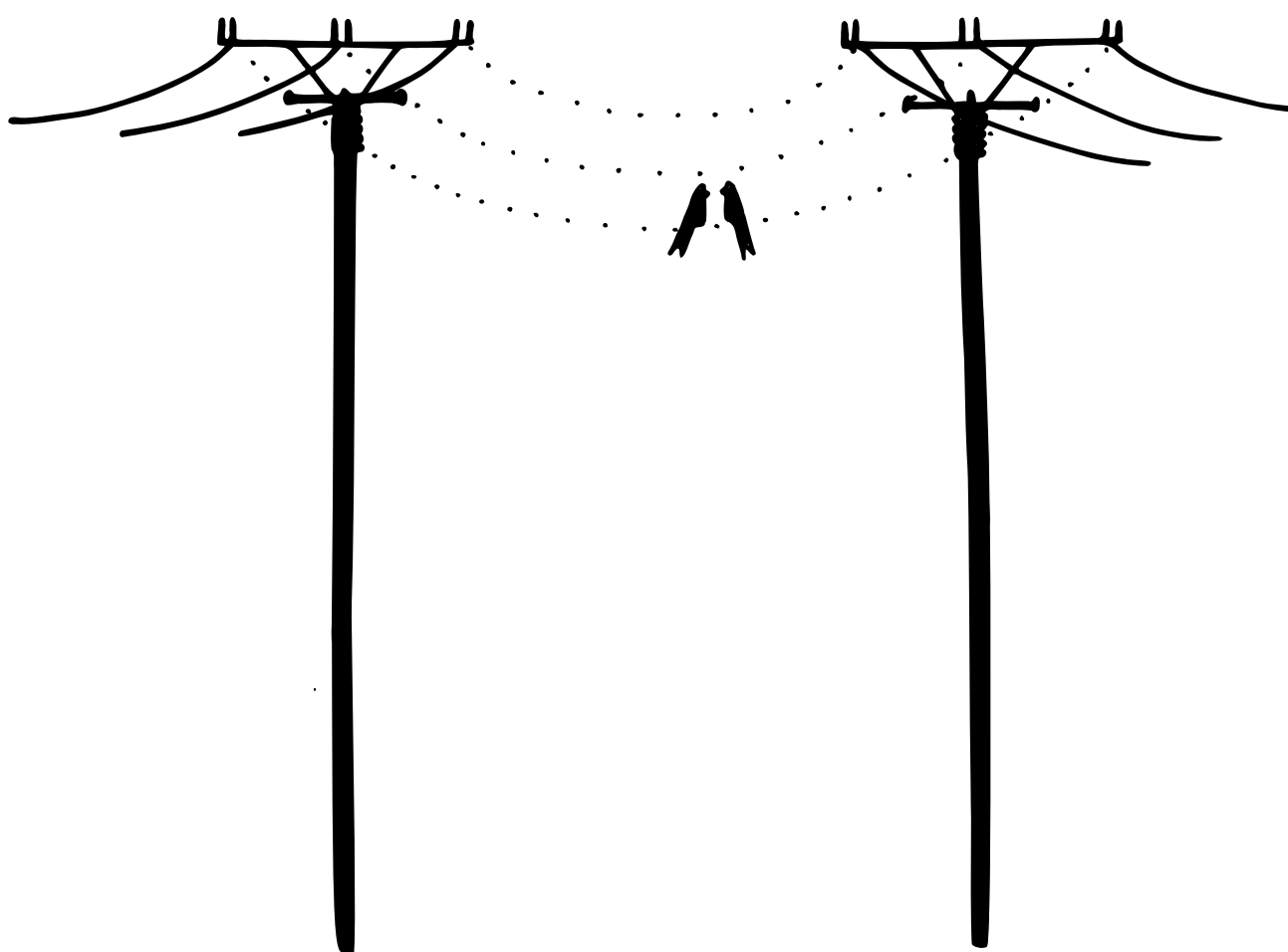
Obrázek naleznete také [zde](#).

Obrázek naleznete také [zde](#).

Obrázek naleznete také [zde](#).

8. Důstojná práce a ekonomický růst

8 DŮSTOJNÁ PRÁCE
A EKONOMICKÝ RŮST

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho psychika: rozvoj sebepojetí a mravního vnímání, pozorování kultury a techniky, rozvoj tvořivosti
- Dítě a společnost: rozvoj mravních a společenských hodnot a postojů, spolupodílení, zamyšlení nad rolí ve společnosti

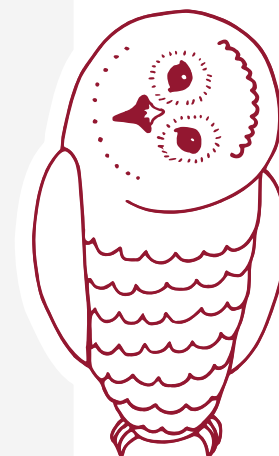
ZNALOSTI:

- děti znají konkrétní povolání a jejich rozdílnou náročnost
- uvědomují si odlišnost pracovních podmínek
- rozumí významu peněz
- přemýšlí nad významem vzdělání pro budoucnost
- přemýšlí nad původem produktů, jako jsou boty či oblečení

POSTOJE:

- děti si uvědomují odlišnost a respektují ji
- učí se empatii k ostatním
- přemýšlí nad významem spotřebitelské volby
- uvědomují si význam pomoci a spolupráce
- vnímají nutnost spravedlivého zacházení

POMŮCKY: PC, velká obrazovka, bačkový, dvě krabice na boty či jiné boxy, pastelky

Cíl OSN:

Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny.

Žijeme v globalizovaném světě, jehož oblasti jsou čím dál více provázány. S novými technologiemi, především v oblasti telekomunikace a dopravy, pro nás již vzdálenost není překázkou. Tato skutečnost přinesla mnohé příležitosti a výhody, učinila ale také svět o poznání složitější. Každý náš čin může mít dnes daleko větší dopad, než si dovedeme představit. Například naše spotřebitelská rozhodnutí jsou hnacím motorem ekonomik na druhé straně planety. Žijeme v zemi, která se řadí do hrstky rozvinutých států se stabilní ekonomikou, bezpečnostní a politickou situací. Většina světové populace takové štěstí nemá.

Osmý cíl se zaměřuje na zabezpečení důstojné, stabilní a bezpečné práce pro všechny lidi na Zemi. Usiluje o snížení nezaměstnanosti, vymýcení nucené práce, dětské práce a moderních forem otroctví. Zároveň se osmý Cíl zaměřuje na hospodářský růst. Klade si ambici dosáhnout vyšší ekonomické produktivity a zefektivnit využívání

globálních zdrojů. S tím souvisí také to, že vedle udržování ekonomického růstu je třeba „učinit vše potřebné pro to, aby ekonomický růst nebyl spojen s poškozováním životního prostředí“. OSN si klade za cíl zpřístupnit všem lidem moderní technologie a postupy, podporovat politiky zaměřené na rozvoj (především v kontextu méně rozvinutých států) a zpřístupnit výhody a příležitosti současného světa všem bez rozdílu národnosti, pohlaví či náboženského vyznání.

Plné znění SDG 8 naleznete [zde](#).

**VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.**

**VIDEO: CÍL 8:
DŮSTOJNÁ PRÁCE
A EKONOMICKÝ RŮST**

**KOMIKS:
„... A CO TI OSTATNÍ?“**

**TRVÁNÍ:
45—60 MIN**

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa měla přehled o celém lese. Zнала v něm každý pařez, větvičku a každého obyvatele. Proto se velmi podivila, když jednou navečer ze své dutinky spatřila na cestičce u borůvky cizího brouka. Chudák brouk hrozně smrděl a před sebou si valil opravdu podivně vyhlížející kuličku.

Jířa chvíli zvědavě vykukovala a čekala, co se bude dít. Brouk ale pořád šel svým pomalým tempem a koulel si před sebou onu prapodivnou věc. Jířa už to nevydržela a sletěla dolů na cestičku. Brouk se na ni podíval – najednou Jířa viděla, jak smutné má oči. Co se mu asi stalo?

„Dobrý den, kolego!“ pozdravila brouka. „Co vás přivádí do našeho lesa?“

Ještě než stačil brouk odpovědět, všimla si Jířa, z čeho je ta prapodivná kulička. Z hovínek! No fuj! pomyslela si Jířa. To je tedy návštěvník! Mezitím se ale brouk dal do představování.

„Dobrý den, paní sovo. Jsem vruboun Honza a odklízím bobky.“

„Proč tuhle nedobrou práci děláte?“ divila se sova Jířa. Neznala nikoho, kdo by něco takového dělal.

„Víte, já pocházím z lesa velmi daleko odsud. V našem kraji se ale přírodě už dlouho nedaří. Žijeme tam ve velké chudobě a nemáme často ani dostatek jídla. Proto jsme museli odejít z domova a hledat útočiště jinde. V cizí zemi dobrou práci neseženu. Proto alespoň odklízím po zvířatech bobky. Není to lehké zaměstnání, ale svou rodinu nějak uživit musím. I když se mi za to všichni posmívají a říkají mi hovnivál,“ vysvětlil Honza Jíře.

Sova Jířa se zhrozila. Ani by ji nenapadlo, že je na tom někdo tak špatně. Jak ale Honza dál vyprávěl, dozvídala se Jířa, kolik podobných nešťastníků v jeho kraji je.

Dala se proto do přemýšlení. Sice není v jejich silách pomoci celému kraji, odkud Honza pochází, může ale pomoci alespoň jemu. Přemýšlela a přemýšlela, až jí do hlavy doputoval ten správný nápad.

„Bingo!“ ťukla si perutí na čelo. „Bobky se přece dají zužitkovat! Vždyť jsou výživné pro rostliny a dají se použít jako hnojivo!“ Když se Honza a jeho rodina naučí hnojivo vyrábět, mohou pak díky tomu pěstovat výborné ovoce nebo houby!

„To je prima nápad!“ zaradoval se vruboun Honza a doma se všichni pustili do experimentování. Míchali bobky se vším možným a porovnávali výsledky, až vymysleli to nejlepší přírodní hnojivo. Jahůdky po něm byly jako med, maliny se rozplývaly na jazyku a borůvky rostly tak velké, že je sotva keřky udržely. Honzovi už se nikdo nesmál za to, že sbírá bobky. Naopak – všechna zvířátka v lese si ho vážila, protože se mu podařilo vymyslet takové hnojivo, po kterém se jim úroda div nevešla na zahrádku! Všichni si k němu chodili hnojivo kupovat a Honza se i s rodinou měl zkrátka o moc lépe. Zařídili si malý domek kousek od paseky, kde pěstovali všechno možné. Zkrátka – bylo jim dobře.

Uběhl nějaký čas a jednoho dne přišel Honza za sovou Jířou rozloučit se.

„Copak se děje, Honzo?“ divila se Jířa. „Přestalo se ti dařit, nebo se ti u nás už nelíbí?“

„Naopak, Jířo. Chci ti moc poděkovat. Díky tobě jsem se naučil, že když na to jde jeden chytře, i z hovínka může vytvořit něco dobrého. Já i moje rodina jsme mohli začít žít dobrý život, ve kterém nás už nedostatek netrápí. Rozhodli jsme se proto, že se vrátíme domů, do lesa, ze kterého jsme předtím odešli. Budeme učit všechny naše kamarády, jak dělat hnojivo, a zúrodníme znovu naši krajinu. Chci, aby se jim také žilo lépe.“

Jířa byla na Honzu moc pyšná.

„Budete nám ale moc chybět,“ pokračoval Honza. „Děkuji, že jste mě přijali mezi sebe, i když jsem byl tenkrát chudý hovnivál, kterému se všichni smáli.“

Jířa byla celá dojatá. „Tak to přece má být – měli bychom pomáhat nejen kamarádům, ale i ostatním. Každý si přece zaslouží šanci!“

Honza přikyvoval. Rozloučil se s Jířou a se všemi zvířátky v lese a i s rodinou se vydal na cestu.

Jířa je letěla kousek vyprovodit a pak ještě dlouho mávala křídlem, než dočista zmizeli za obzorem.

„Šťastnou cestu, vrubouní rodinko!“

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaký problém řešil vruboun Honza z pohádky? Proč musel odejít z domova? Jakou práci musel v novém domově dělat? Povedlo se mu svoji tíživou situaci vyřešit? Jak? Pomohly mu k tomu nějaké vědomosti?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Proč lidé chodí do práce?
- Je za každou práci stejně peněz?
- Co pokládáte za špatnou práci? Proč?
- Co pokládáte za dobrou práci? Proč?
- Jakou roli hraje vzdělání?
- Může každý vykonávat stejnou práci?

Vydělávají peníze, za které si potom mohou koupit jídlo, oblečení nebo třeba auto.

Zkuste probrat reálná rizika, nebezpečí, nízký plat a význam pracovního prostředí.

ŘÍKANKA – BÁSEŇ KRÁL A LENOŠI

V jedné zemi moudrý král
všem lenochům přikázal:

„Budete mít na práci
dělat sochy v paláci!“

Měli z toho legraci.

„Copak je to za práci?“

Chvíli stáli bez hnutí,
někoho to kýchat nutí.

Někoho zas na tváři

štípou mouchy, komáři.

Někoho zas svědí hlava,

je to práce namáhavá!

Král okřikl lenochy:

„Copak jste to za sochy?

Už jste se mi pohnuli.

Stůjte jako ze žuly!“

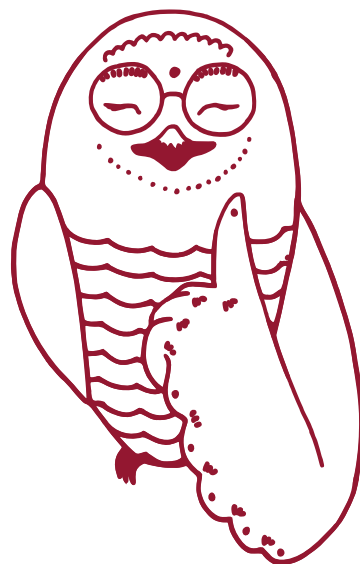
„Pane králi, dělat sochy

není ani pro lenochy.

Máme žízeň, máme hlad,

raděj půjdeme pracovat!“

(Michal Černík, Za pohádkou pohádka pro kluky a děvčátka)

Blok her

1. ROZCVIČKA: KDO JSEM?

Každý člověk má nějaké povolání. Někdo se nadře rukama, jiný musí hodně řídit a další třeba pořád píše do počítače. Zkrátka – každé povolání má své přednosti a úskalí. Pojďme si teď na ně zahrát a sami se o tom přesvědčit.

ÚKOL: Předvádějte dětem postupně jednotlivé profese pomocí pantomimy. Až profesi děti uhodnou, zeptejte se jich, zda to je náročné povolání, či nikoliv. Pohyby po vás děti následně zopakují. Vybrat si můžete z následující nabídky nebo se řídit vlastní inspirací.

Zedník: staví zeď z cihel

Kuchař: míchá v hrnci

Učitelka: čte nebo píše na tabuli

Řidič: točí volantem a jede

Malíř: maluje na plátno

Servírka: nosí talíře a obsluhuje

Zpěvačka: zpívá

Policista: střílí pistolí

Pekařka: motá housky a strká do pece

Uklízečka: zametá a vytírá

Fotbalista: kope míčem

Atlet: cvičí

Sekretářka: píše na počítači

Horník: pomocí krumpáče doluje

2. TĚŽKÁ POVOLÁNÍ

POMŮCKY: PC, velká obrazovka

Povolání, která jsme si předvedli v rozcvičce, jsou všude kolem nás a známe je. Většina dospělých pracuje od pondělí do pátku a o víkendu odpočívá. Za práci dostávají peníze, kterými hradí potřeby pro sebe a své rodiny. Co všechno si potřebujeme za peníze kupovat?

ÚKOL A: Vyjmenujte si s dětmi základní věci, které si kupujeme za peníze. Co by se dělo, kdybychom je neměli? Určitě se shodnete, že každý potřebuje zaměstnání, aby si tyto věci mohl koupit. Ne každé zaměstnání je ale příjemné. Je spousta takových, v nichž lidé pracují třeba celý den, každý den v týdnu, často ve špinavém či nebezpečném prostředí.

Zamyslete se, která povolání to mohou být. Inspirujte se textem níže a následně se podívejte na video. Boty nás budou provázet po zbytek lekce.

INFOBOX: Kromě povolání, která známe, jsou i taková, která jsou mnohem náročnější a za méně peněz. To znamená, že za více práce dostanou lidé malou odměnu a nemohou si pořídit vše, co oni a jejich rodiny potřebují. Mnoha lidem však nezbývá nic jiného – pocházejí třeba z chudé oblasti, nemají vzdělání či prostě jiná práce není dostupná.

Aby si taková rodina vydělala dost peněz, rodiče tráví v práci většinu dne a nemají čas na své blízké. Někdy dokonce musí pracovat i děti, a pomoci tak rodičům s výdělkem.

U nás v České republice jsou také chudí lidé, kteří vykonávají náročnou práci, v porovnání s jinými zeměmi je ale situace o moc lepší. V chudých zemích je to velký problém. Týká se to například oděvního průmyslu. Ve velkých halách sedí na zemi několik desítek pracovníků, kteří šijí oblečení bez přestávky celý den. Náročné jsou i sběračské profese – na velkých plantážích sbírají lidé ovoce, bavlnu nebo třeba ořechy. Na slunci musí vydržet celý den fyzicky náročné práce. Často jsou také v kontaktu s chemikáliemi, kterými jsou rostliny ošetřené, a to je velmi nebezpečné pro jejich zdraví.

Dalším náročným povoláním je výroba bot. Nejvíce bot se dováží z Asie, kde je vyrábějí lidé ve velkých obuvnických továrnách. Pracují třeba i 15 hodin denně, jsou přetěžováni a dostávají tak málo peněz, že s nimi sotva zaplatí to nejnnutnější. V těchto výrobnách často pracují i děti, které kvůli finanční situaci rodiny musejí vypomáhat – kvůli tomu potom nemohou chodit do školy.

VIDEO: „Obuj se do toho“

ÚKOL B: Po shlédnutí videa už tušíme, za jakých podmínek se boty vyrábějí. Pojďme se podívat do šatny a zkusme si zkontrolovat, odkud naše boty pocházejí. Kolikrát objevíme cedulku s nápisem „Made in India“? A kolikrát „Made in China“? Najdete i jiná místa původu?

TIP PRO UČITELE: Se staršími dětmi si můžete vzít k ruce mapu světa a ukázat si Asii. Kde leží Indie? A kde Čína? Můžete si také společně poslechnout indickou hymnu ([zde](#)) nebo se podívat, jak se v Indii tančí ([zde](#)).

K tématu bot si můžete pustit podrobnější videa – třeba [toto](#).

3. TOVÁRNA NA BOTY

POMŮCKY: bačkory všech dětí, dvě krabice na boty či jiné boxy

Ve videu jsme se podívali, jak se boty vyrábějí. Zkontrolovali jsme si také, že skoro všichni máme obuv z oblastí, kde lidé nemají dobré pracovní podmínky a za svou práci dostávají málo zapláceno. Nyní si na továrnu na obuv zahrajeme a vyzkoušíme si, jak umí být taková práce náročná!

ÚKOL: Děti rozdělte do dvou týmů a každému přiřadte jednu polovinu třídy. Děti si sundají bačkory a navrší je na hromadu ve svojí části třídy. Každý tým ještě rozdělte na dvě části. První se v krátkých odstupech posadí do zástupu vedoucího od bačkor. Toto bude výrobní pás, kde budou děti kontrolovat kvalitu a bačkory si po jedné předávat. Bačkory, které projdou tímto pásem, poputují k druhé části týmu, která je bude třídit na páry, které k sobě patří, a pomocí krabic je přepravovat „do obchodu“. Obchod můžete udělat ze skříňky, stolku či jiného kusu nábytku. Vyhrává družstvo, které zkompletuje a přepraví všechny bačkory jako první. Obě části týmu potom vyměňte a aktivitu zopakujte.

PRO CHYTRÉ HLAVY: Jak můžeme my sami přispět ke změně? Jako spotřebitelé rozhodujeme, za co utratíme své peníze. Pokud budeme nakupovat výrobky, které vznikly za důstojných podmínek, podpoříme tak dodavatele, kterým záleží na spravedlivém zacházení s lidmi. Budeme-li ale nakupovat levné výrobky s pochybným původem, podpoříme dodavatele lhostejné k sociálním dopadům jejich obchodu.

4. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o vrubounovi Honzovi, který neměl dobré povolání. Co musel dělat? Proč nemohl sehnat dobré zaměstnání? Povedlo se mu nakonec zlepšit svoji situaci? V čem byla lepší? Řeší stejný problém i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky:

- Jaká povolání jsou dobrá – s dobrými podmínkami a platem?
- Která povolání jsou naopak náročná a za málo peněz?
- Na co potřebujeme peníze?
- Jak lidé mohou zlepšit svoji situaci?

Vzděláním, díky němuž mohou zastávat lepší pracovní pozici – jako Honza v pohádce.

- Má každá práce své úskalí? Uveďte příklady.

Policista je v nebezpečí, zednickova práce je fyzicky náročná, učitel se často rozčiluje, horník pracuje v podzemí a ve tmě.

- Jaké klady mají naopak tato povolání?
- Kde se vyrábějí boty a proč je proces výroby tak náročný?
- Proč někde musí pracovat i děti?

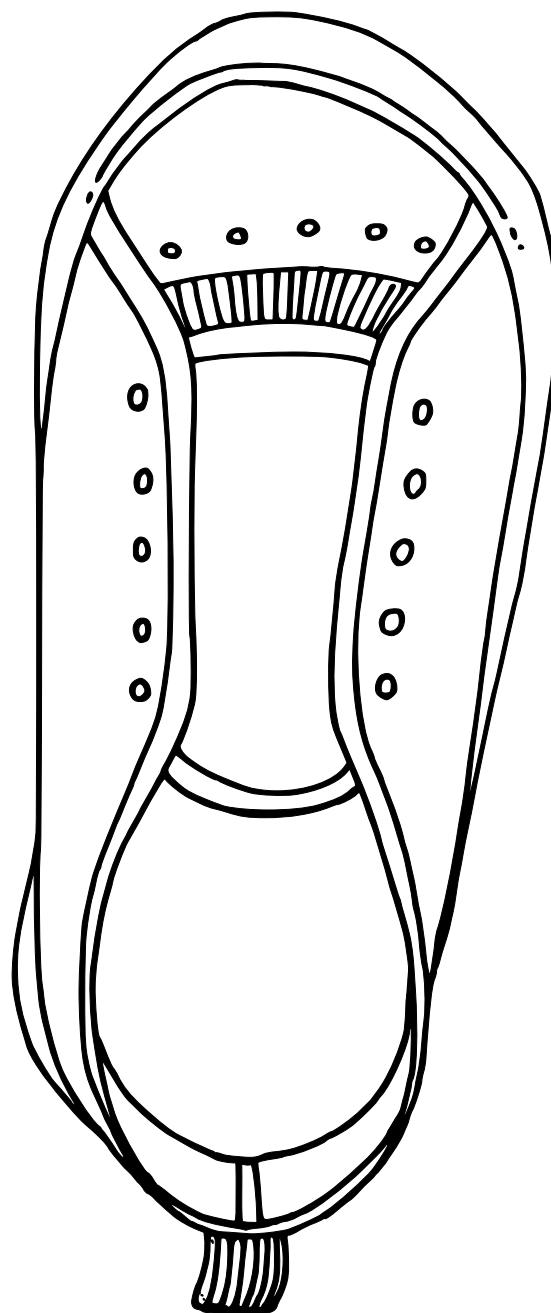
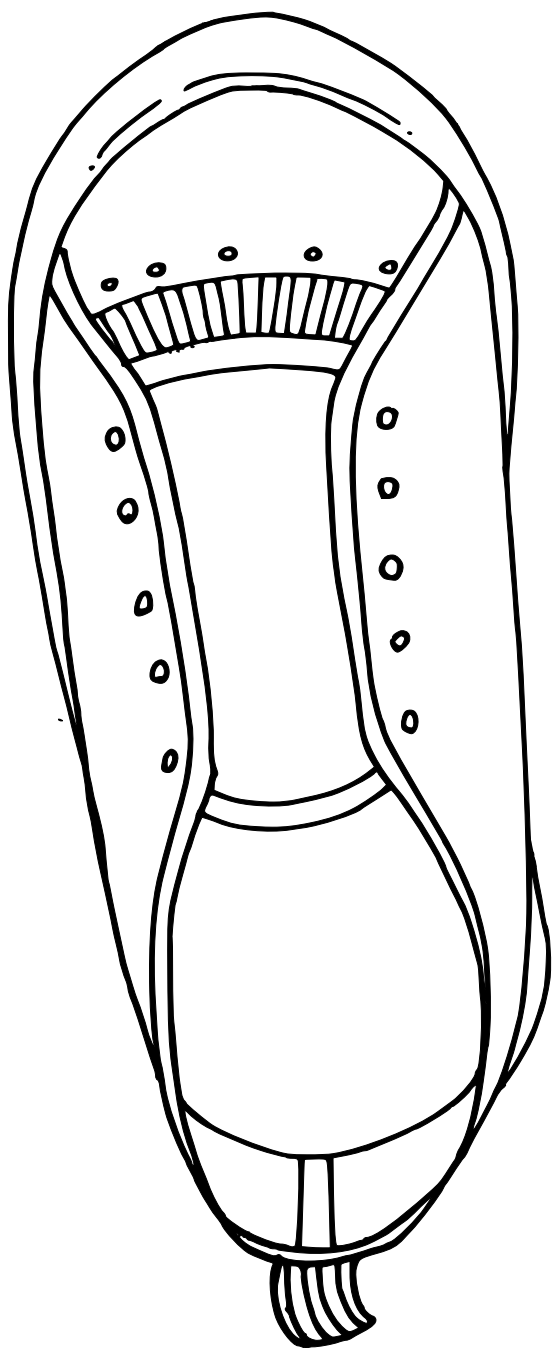
5. PRACOVNÍ LIST

POMŮCKY: pastelky

Nakonec si ještě vyrobíme vlastní boty!

ÚKOL: Boty z PL děti vybarví a dokreslí jim tkaničky. U starších dětí můžete udělat do bot dírký, připravit jim tkaničky a nechat je provlékat. V tomto případě doporučujeme podlepit vzor tvrdým papírem, aby se boty neohýbaly.

Doplňkové činnosti

1. HÁDANKY NA TÉMA POVOLÁNÍ

ŠVADLENA, KREJČÍ

Podle módní novoty
šije kabát, kalhoty...
Ještě poutko pro věšák
a z táty bude fešák.

(Z knihy Kdo co dělá; J. Hejkal)

CUKRÁŘ

Z cukru, vajec, mouky hladké
vykouzlí dobroty sladké.
A za další hodinu
vyčaruje zmrzlinu.

(Z knihy Kdo co dělá; J. Hejkal)

ŘIDIČ

Za volantem sedí,
na dálnici hledí.
Pomeranče a fíky
dováží nám z Afriky.

Z knihy Kdo co dělá; J. Hejkal)

2. HRA: NA POLICISTY A ZLODĚJE

Nejdříve si zkuste říct, co všechno má policista na starosti. Zkuste vyjmenovat jeho povinnosti. Jaké má toto povolání klady? Váží si lidé policistů za jejich práci? A jaké má nevýhody? Co třeba nebezpečí zranění při nějakém zákroku?

Hru můžete zvolit ze dvou variant:

KLASICKÁ HONIČKA: Koho policista chytne, ten jde do vězení. Zlodějům určete prostor na vězení, odkud je budou muset kamarádi vysvobodit například podlezením pod nohama.

KRÁDEŽ V MUZEU: Děti rozdělte na dvě skupiny. Jedni budou policisté a druzí zloději. Úkol policistů bude hlídat míčky, které jim přidělíte. Úkol zlodějů bude ukrást míčky a odnést do svého doupěte. Míčky mohou nosit pouze po jednom. Policisté mohou chyceného zloděje odvést do vězení, odkud jej musí jiný zloděj vysvobodit podlezením. Zloději i policisté musí spolupracovat! Zloději vymýšlí strategii, jak odpoutat pozornost policistů, policisté se jim v tom snaží zabránit. Zlodějů by mělo být přibližně dvakrát více než policistů.

3. HRA: NA PEKAŘKY

Zamyslete se, co obnáší práce pekaře/pekařky. Jaké má tato práce klady? Co třeba práce s jídlem, to je docela příjemné, že? Najdete nějaké nevýhody? Pekaři a pekařky nosí těžké pytle s moukou, musí pracně válet těsto, mohou se popálit o pec. Musí také pracovat v noci, abychom my měli ráno čerstvé pečivo.

ÚKOL: Znáte tuhle říkanku o pekařích? Zkuste si předvést, co pekař s pekařkou dělají (haptické cvičení).

Pekař peče housky,
uždibuje kousky.
Pekařka mu pomáhá.
Uždibují oba dva.

4. NA HORNÍKY

POMŮCKY: látkové tunely, židle a deky

Jak vypadá jeden den v životě horníka? Jaké má toto povolání klady? Už odedávna si lidé horníků váží – jejich odvahy a nasazení při dobývání cenných materiálů z hlubin země. Má jejich povolání i nevýhody? Musí to být asi náročné, být celý den pod zemí, v prachu a bez světla. Také vždy hrozí zavalení! A víte proč si s sebou dříve horníci nosili do šachty kanárka?

Zkusíme si práci horníka na vlastní kůži?

ÚKOL: Postavte dětem přes třídu co nejdelší síť chodeb pomocí textilních tunelů. Využít můžete i židle, přes které přehodíte deky. Můžete motivovat hroudou zlata.

5. NA UKLÍZEČKY

Co dělají pání uklízeči a paní uklízečky? Jaké jsou klady tohoto povolání? Přinášet čistotu a pořádek, to musí být! Co dál? A co nevýhody? Práce je to fyzicky náročná a leckdy jakmile je uklizeno, někdo zase udělá nepořádek!

ÚKOL: Abyste si toto povolání skutečně vyzkoušeli, pusťte se teď do pořádného úklidu. Můžete dětem vyházet krabice s hračkami nebo je nechat přetřít například pomíchané tužky či stavebnice. Nebo jim po vzoru pohádky O Popelce promíchat luštěniny a nechat je přebírat. Můžete si také rovnou pohádku O Popelce převyprávět!

6. NA KOHO SI ZAHRAJEME DÁL?

Po vzoru předchozích aktivit můžete zařadit další povolání: na prodejnu, na lékaře, na učitele a žáky, na restauraci.

7. KDO JE KDO?

ÚKOL: Rozdělte děti do čtyř skupin a každé potichu řekněte jedno povolání. Následně se děti po skupinách posadí na koberec a vy jim přečtete prohlášení o profesích. Po každém prohlášení vstane ten, koho se to týká. Využít můžete následující:

- Toto povolání je nebezpečné.
- Z tohoto povolání bolí záda.
- Z tohoto povolání bolí ruce.
- V tomto povolání se mohu popálit.
- V tomto povolání mohu být zraněn.
- V tomto povolání se hodně rozčiluji.
- Toto povolání je nudné.
- V tomto povolání se mohu bát.

Následně dětem dejte tři až pět minut, aby si promyslely hranou etudu znázorňující povolání, které jim bylo přiděleno. Můžete jim i poradit. Po uplynutí lhůty skupiny postupně předvedou své etudy a ostatní budou profesi na základě předchozí hry a scénky hádat.

Užitečné odkazy:

Video „Slum Čalantika v Bangladéši“: https://www.youtube.com/watch?v=_3VIPLFvCwI

Interaktivní web „Příběh bot“: <https://www.pribehbot.cz/cs>

Infografika NaZemí o problémech v oděvním průmyslu: https://www.nazemi.cz/sites/default/files/letak_prac_podminky_140x148_0.pdf

Video „Ušili to na nás!“: https://www.youtube.com/watch?v=Yap9BVL02vE&feature=emb_logo&ab_channel=Na-Zemicz

Lekce o rozvojových zemích: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/10955/GLOBALNI-ROZVOJOVE-VZDELAVANI---ROZVOJOVE-ZEME.html/>

9. Průmysl, inovace a infrastruktura

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a společnost: rozvoj pocitu sounáležitosti, podílení na chodu společnosti a rolích dle dovedností
- Dítě a svět: budování povědomí o společenských souvislostech, o technologickém vývoji a fungování širšího okolí

ZNALOSTI:

- děti si uvědomují význam infrastruktury pro chod společnosti
- znají klíčové instituce a povolání
- uvědomují si propojenost jednotlivých odvětví

POSTOJE:

- děti přemýšlí v souvislostech
- přemýšlí nad fungováním společnosti
- uvědomují si vysoký životní standard v ČR
- přemýšlí nad obtížemi plynoucími z nedostatečné infrastruktury

POMŮCKY: kartičky v barvě semaforu (červená, oranžová a zelená), kužely, drobné překážky nebo provazy na slalom, papíry A3 a A5, pastelky/fixy, nůžky, klubko provázku/vlny, lepidlo, tužky, pastelky

Cíl OSN:

Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace.

Prostředí kolem nás má bezpochyby obrovský dopad na náš každodenní život. V našem okolí je mnoho věcí a služeb, bez nichž si dokážeme život jen těžko představit, zároveň je ale bereme jako samozřejmost. Kanalizace, silnice, elektrická síť, hromadná doprava, to vše a mnohem více využíváme jen během první hodiny našeho všedního dne. Co je na tom zvláštního, že? Na světě ale existuje mnoho oblastí, ve kterých jsou tyto služby luxusem, nikoli samozřejmostí. Absence infrastruktury místním lidem komplikuje život a zabraňuje jim naplno využít svůj potenciál.

Tento cíl se proto zaměřuje na rozvinutí a zkvalitnění všech druhů infrastruktury. Jde především o základní infrastrukturu – zabezpečení nezávadné vody, elektřiny či nakládání s odpady. Prostor pro zlepšení je ale v mnoha dalších oblastech, například v informačních a komunikačních technologiích. Nedostatečná infrastruktura v mnoha afrických zemích snižuje produktivitu firem asi o 40 %. Zároveň 2,6 miliardy obyvatel v rozvojovém světě

nemá přístup k nepřetržité dodávce elektřiny. OSN si klade za cíl podstatně zlepšit infrastrukturu v rozvojových zemích a do roku 2030 zajistit všem přístup k internetu a novým technologiím. Velká výzva se nachází v dopravních sítích, a to nejen na vnitrostátní úrovni, kam patří stavba silnic a dálnic, budování železnic a podpora městské hromadné dopravy. Pro rovné příležitosti v globálním systému má klíčovou roli i doprava mezistátní, především tedy letecká a lodní. Jedním z dalších cílů je modernizace podniků tak, aby udržitelněji a účinněji využívaly nejen zdroje energie, ale i všechny ostatní. Důraz je kladen také na rozvoj výzkumu, inovace technologií a jejich zprostředkování zejména rozvojovým zemím.

Plné znění SDG 9 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 9:
PRŮMYSL, INOVACE
A INFRASTRUKTURA

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa se procházela po lesní cestičce a užívala si klidný letní den. Kolem voněly borůvky, bzuchel hmyz a sluníčko kreslilo skrz větve zlaté mapy na kapradí. Do té idylky se však najednou odněkud ozvalo zakňourání. Nejprve to bylo sotva slyšitelné štkání, ale postupně zesilovalo až do nešťastného pláče.

„Kdo jenom může brečet uprostřed takového nádherného dne?“ nechápala Jířa a hledala toho nešťastníka. Po chvíli pátrání našla malinkou okřídlenou mravenčí princeznu, jak se krčí pod kamenem a je celá uplakaná.

„Copak se vám stalo, Vaše veličenstvo? Snad jste se neztratila?“ zajímala se hned.

Mravenčí princezna se na sovu nešťastně podívala a spustila.

„Mé jméno je Jasmínka a pocházím z mraveniště Pod jeřabinou. Dnes máme svatební den, kdy mravenčí princezny vylétají do světa, aby založily nové kolonie.“

Sova Jířa nadšeně zatleskala křídly.

„To vám moc gratuluji. Takový významný den! A jaký veliký úkol máte před sebou! Založit vlastní mraveniště, to není jen tak!“

„No právě!“ rozplakala se znovu princezna Jasmína. „Když já totiž vůbec nevím, jak se do budování takového mraveniště pustit. U nás doma ve starém mraveništi bylo všechno tak perfektně organizované, myslelo se na každíčku drobnost. To já nikdy nemohu sama dokázat.“

Sova Jířa Jasmínku jemně pohladila peříčkem a jala se ji uklidňovat.

„Ale vždyť na to nebudeš nikdy sama, Jasmínko. Mravenci přeci na všem spolupracují. Ty budeš klást vajíčka a z nich se vylíhnou další mravenečci. Tvoji poddaní, kteří tě budou chránit, pomáhat ti a starat se o tebe.“

Jasmínka se trochu uklidnila a utřela si slzy. „To je vlastně pravda. I ve starém mraveništi měl každý svůj úkol a všichni si pomáhali. Někdo měl na starost jídlo, jiný zase stavbu nových komůrek a další zase bezpečnost nebo péči o mláďata!“

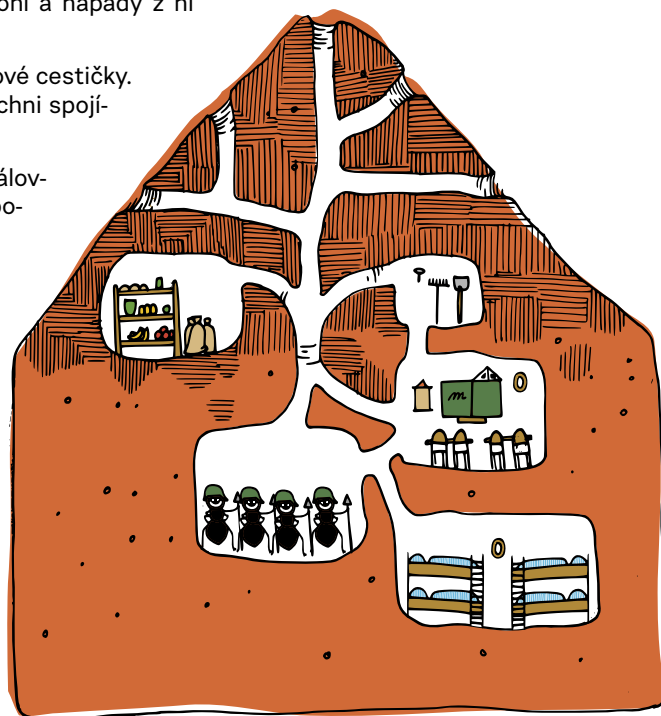
„Tak vidíš. Musíš si jen ujasnit, co v mraveništi potřebujete, abys mohla rozdávat úkoly. A měla bys najít dobré místo, kde se bude mraveniště dařit. Ty jsi vůdce a na tobě je své mravenečky řídit,“ dodávala Jířa mravenčí princezně odvahu.

„To je pravda. Hlavní je dostatek jídla a místo, kde ho budeme skladovat. Také potřebujeme vodu a stavební materiál na mraveniště. To musí být dobře postavené, aby tam proudil čerstvý vzduch a byla dobrá vlhkost. A postavíme komůrky na péči o potomstvo. Také bychom měli mít vyřešené jak nakládat s odpady...“ přemýšlela nahlas Jasmínka.

„To je panečku práce,“ divila se Jířa, ale Jasmínka už byla na koni a nápady z ní padaly jeden za druhým.

„Pro jídlo budou chodit zásobovači a budou ostatním značit pachové cestičky. Mraveniště vybudují dělníci a chránit je budou vojáci. Když se všichni spojíme, kolonie bude skvěle fungovat.“

Jířa moudře pokyvovala hlavou. Z Jasmínky bude jistě dobrá královna. Společně potom prohledaly okolí a našly krásný plácek mezi borůvkami a ostružinami. Chráněný před větrem, v blízkosti potoka a kolem tolik ovoce, že by se najedl i slon, natož pár mravenečků. Jasmínka měla tolik plánů a nápadů, že se Jířa moc těšila, až se na ně a na jejich skvělou kolonii za pár týdnů přijde podívat.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaký problém řešila mravenčí princezna z pohádky? Proč byla smutná? Povedlo se jí situaci vyřešit? Co všechno potřebuje mravenčí společnost k životu?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? Co potřebuje ke svému fungování společnost lidí? Zamyslete se v diskusi nad fungováním následujících systémů a potřebné infrastruktury.

Jídlo: Cesta jídla začíná na poli. Farmáři plodiny vypěstují, potom je řidič dopraví ke zpracování, kde je pekaři či kuchaři upraví do požadované formy. Další řidič je pak odveze do obchodu, kde si ho můžeme od prodávачů nakoupit.

Doprava: Je třeba aby silničáři postavili cesty, po nichž mohou řidiči dopravními prostředky vozit suroviny i lidi. Výrobu dopravních prostředků zajišťují dělníci v továrnách a mechanici v dílnách je opravují. Potřebujeme rovněž letiště, koleje, parkoviště, benzinové pumpy, zastávky a nádraží.

Vzdělání: Abychom se mohli učit, potřebujeme školy a školky, ve kterých učitelé učí děti. Aby se někdo stal učitelem, musí také chodit do školy – na univerzitu.

Obydlí: Stavbu obydlí nám naplňuje pan architekt nebo projektant a postaví jej zedníci. Elektrikáři zavedou elektřinu a instalatéři vodu. Aby si každý nemohl stavět jak chce, musíme mít úřady a úředníky, kteří plánují a povolují stavby.

Bezpečnost: O naši bezpečnost se starají policisté, kteří hlídají dodržování zákonů. Potřebují policejní stanice a vybavení jako auta nebo pistole. Když policisté chytí zločince, potřebujeme spravedlivé soudy, které rozhodnou, zda je dotyčný vinen, nebo ne. K tomu patří i síť vězení pro odsouzené zločince. O naši bezpečnost se starají i hasiči, kteří pomáhají při nehodách a požárech. Potřebují k tomu hasičské stanice, požární auta se stříkačkou nebo ochranné obleky.

Zdraví: O naše zdraví pečují lékaři a zdravotní sestry v ordinacích a nemocnicích. Aby vše fungovalo, potřebujeme budovy pro nemocnice, silnice, po kterých sanitka přiveze pacienta, různé zdravotnické přístroje a vybavení. Je potřeba mít dobré školy, ve kterých se budoucí lékaři učí o lidském těle.

Voda: Aby měli všichni dost vody, je třeba ji získat z nádrže nebo řeky, vyčistit ji ve vodárně od nečistot a vodovodním potrubím ji rozvést lidem do domácností. Tam ale cesta vody nekončí – jakmile spláchneme záchod nebo vypustíme vanu, voda odteče odpadním potrubím do čističky vody, kde ji opět zbaví nečistot a nebezpečných látek. Dešťová voda teče z ulic do sítě podzemních kanálů, aby se neshromažďovala na ulicích.

Energie: Abychom mohli svítit nebo koukat na televizi, potřebujeme elektřinu, která se vyrábí v elektrárnách a kterou musíme domů dovést pomocí elektrického vedení. Pohon aut zase zajišťuje benzin z benzinových stanic, který se vyrábí z ropy. Ropa se těží ze země a dováží v tankerech a kamionech právě do těchto stanic. Jako zdroje energie využíváme rovněž plyn, který těžíme ze země a vedeme ve velkých potrubích pod zemí až k nám domů.

PRO CHYTRÉ HLAVY: Pojem infrastruktura označuje systém staveb, zařízení a míst, které umožňují chod naší společnosti a drží ji pohromadě. Usnadňuje nám život, pohyb a zaopatřuje naše potřeby. Zajišťuje zásobování vodou, potravinami a potřebnými surovinami. Zajišťuje přívod energie, dostupnost informací i hospodaření s odpady. Co tam tedy můžeme zahrnout? Například budovy jako škola, nemocnice a radnice. Dále potom silnice, letiště, energetické služby, vodovody, zařízení pro nakládání s odpady, kanalizace, ale i třeba rozhlas nebo městský park.

ŘÍKANKA

Aby velké mraveniště
mělo všechno co je třeba,
jeden musí opravovat,
další hledat drobký chleba.
Někdo hlídá malé larvy,
někdo houby pěstuje,
jiný zase slabší brání,
každý dělá, co mu jde.
Ze široka do daleka
jdou mravenčí cestičky,
vše, co najdou, domů nesou,
až jim vržou nožičky.
Královna to všechno řídí,
z komůrky se usmívá.
Práce jim jde skoro sama,
mraveniště prospívá.

Blok her

1. DOPRAVNÍ SÍŤ

POMŮCKY: kartičky v barvě semaforu (červená, oranžová a zelená), kužely, drobné překážky/provazy na slalom

Aby společnost správně fungovala, je potřeba kvalitní infrastruktura. Její součástí je i dopravní síť a prostředky. Přepravují se lidé, jídlo, materiály na stavby, pohonné hmoty a na mnoha místech třeba i voda. My si teď na dopravu zahrajeme.

ÚKOL: Dětem ukazujte kartičky s barvami semaforu. Jejich úkolem bude reagovat jako dopravní prostředky na silnici. Na červenou stojí, oranžová se připraví k jízdě a zelená jedou. Střídejte více dopravních prostředků: Vlak vytvoří celá třída dohromady, autobus vytvoří děti po čtyřech, auto po dvou, motorku po jednom. Lze zařadit rovněž pádlování jako na lodi a let letadlem. Hru můžete zpestřit dopravními kužely či překážkami na slalom nebo dětem rovnou vytyčit silnice pomocí provazů.

2. CO VŠECHNO POTŘEBUJEME KOLEM SEBE?

POMŮCKY: papíry A3, pastelky/fixy, nůžky

Kromě silnic a dopravních prostředků potřebujeme spousty dalších věcí. Co bychom dělali bez nemocnic, škol, policistů, vlády, farmářů nebo obchodů? Tyto služby využíváme ke každodennímu životu. Vnímáme je jako samozřejmost, měli bychom ale také znát jejich nezbytnost.

ÚKOL: Rozdělte děti do šesti družstev a připravte jim pastelky, nůžky a papír. Každému družstvu zaďte jednu z těchto možností: nemocnice, škola, radnice, policie/hasiči, obchod, farma. Děti svůj úkol výtvarně zpracují. Mohou diskutovat, co vše je u jejich instituce potřebné, dokreslit i lidi u práce a podobně. Obrázek by měl být větší, aby děti mohly znázornit detaily a pracovat společně. Nakonec děti obrázky vystříhnou a umístí je na koberec.

3. CESTY A SILNICE

POMŮCKY: klubíčka vlny nebo pevnějších provázků

Už máme důležité instituce, co dalšího ve městech a vesnicích lidé potřebují? Abychom mohli cestovat a vozit zboží, potřebujeme silnice, mosty a cestičky. Pojďme je vytvořit!

ÚKOL: Děti se posadí do kruhu kolem budov, které vytvořily, a posílají si navzájem klubka provázků nebo vlny. Je lepší jich mít více, aby nemusely čekat. Podívejte se na celý výtvar všichni dohromady – vytvořili jsme krásnou síť ulic a silnic. Co nám ještě ve městě chybí?

4. KDO TU BYDLÍ?

POMŮCKY: papíry A5, pastelky a nůžky

Z předchozí aktivity máme krásný základ města, chybí nám ale to nejdůležitější: obyvatelé. Pojdme si vyrobit vlastní městečko a postavit domy, ve kterých mohou občané našeho města žít.

ÚKOL: Rozdejte všem dětem papíry A5. Jejich úkolem bude nakreslit domy, které potom vystřihnou a rozloží podél silnic z provázků – jako ve městě. K domům mohou děti přikreslit i obyvatele.

5. NAŠE MĚSTEČKO

POMŮCKY: papír velkého formátu, pastelky/fixy, lepidlo, provázky

Abychom si naše městečko uchovali, přeneseme si ho celé na velký papír a dáme na nástěnku.

ÚKOL: Vytvořený městský komplex přesuňte z koberce ke stolu a nalepte jej na papír velkého formátu. Své domečky a budovy potom děti propojí cestičkami – lepením provázků. Mohou nakreslit i parky, zvířátka a další prvky, jako třeba poštu, holiče, restauraci, dopravní prostředky a podobně. Můžete vymyslet i městský znak a hymnu!

PRO CHYTRÉ HLAVY: U nás v České republice máme infrastrukturu na dobré úrovni. Vše, co potřebujeme ke kvalitnímu životu, je dostupné pro většinu obyvatel – školy, nemocnice, silnice, úřady či policejní ochrana. Na jiných místech na světě to je ale úplně jinak. Někde třeba nemají silnice, jen hliněné cesty, které se mění v blátivé strouhy vždy, když zaprší. Pokud se někde nedá dostat po silnici, je to pro místní velký problém. Například sanitka se nemůže dostat ke zraněnému člověku. Lidé se nemohou navštěvovat, děti kvůli tomu nemohou chodit do školy. Na mnoha místech na světě chybí nemocnice – nemocní lidé potom nedostanou potřebné ošetření. Někde zase chybí učitelé, jinde policisté, kteří by dohlíželi na dodržování zákonů. Do mnoha vesnic v Africe či Asii nevede elektrické vedení – představte si, že místní lidé stále svítí svíčkami!

6. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o mravenčí princezně Jasmínce, která se bála, že nezvládne založit nové mraveniště. Co jí pomohlo? Zvládla svůj úkol? Řeší stejný problém i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Co potřebujeme, abychom se mohli přepravovat?
- Co potřebujeme, abychom se mohli vzdělávat?
- Co potřebujeme, abychom měli kde bydlet?
- Co potřebujeme, abychom měli co jíst?
- Co potřebujeme, aby bylo postaráno o naše bezpečí?
- Napadá vás ještě něco, co potřebujeme, aby naše společnost fungovala?
- Co by se dělo, kdyby nefungovala některá ze složek naší infrastruktury?

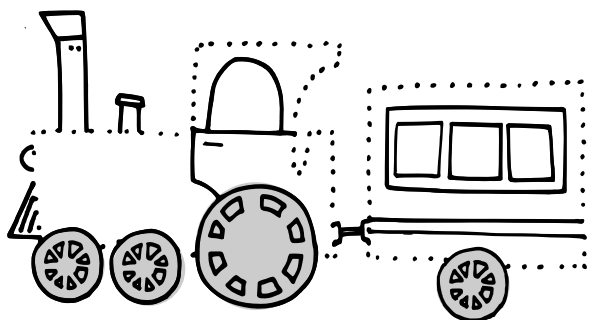
7. PRACOVNÍ LIST

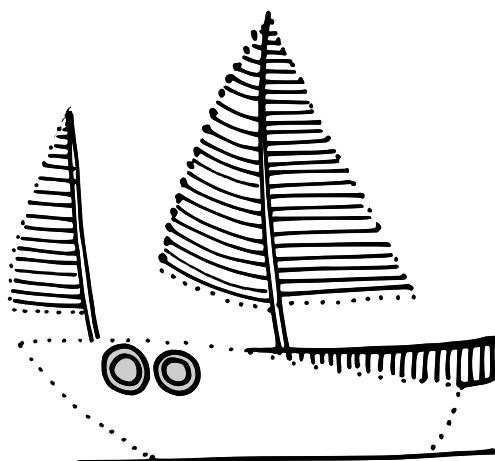
POMŮCKY: tužka, pastelky

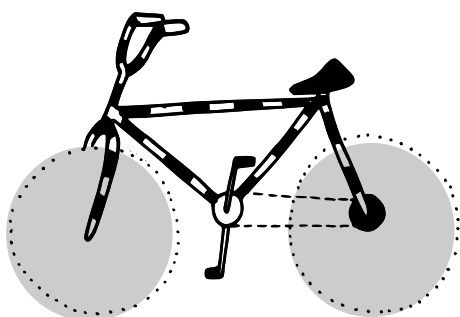

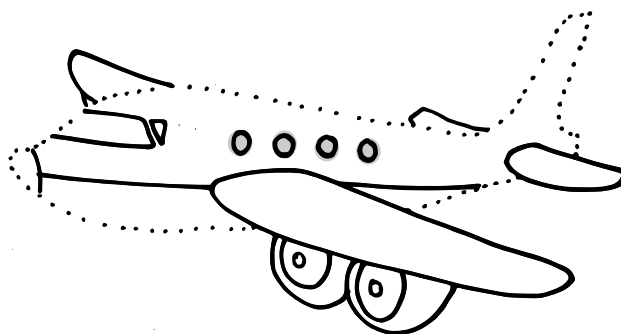
Už víme, co všechno naše společnost potřebuje k fungování. Jedna z nejdůležitějších věcí je doprava. Podíváme se proto na různé druhy dopravních prostředků!

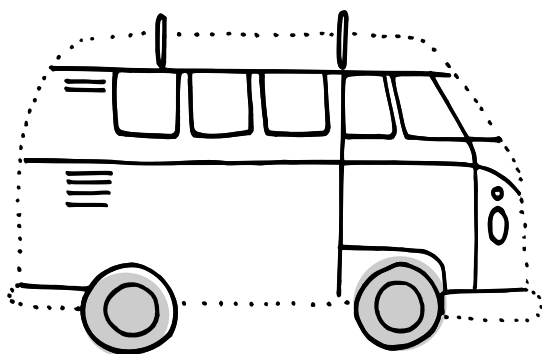
ÚKOL: Dokreslete obrázky podle naznačených čar. Potom je společně s dětmi pojmenujte, zatleskejte si počet slabik ve slově a pomocí puntíků zaznamenejte do políček počet slabik ve slově. Obrázky vybarvěte.

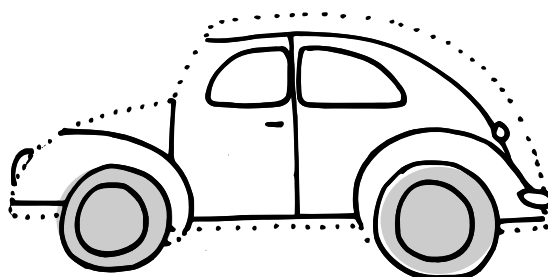

Doplňkové činnosti

1. NAŠE OKOLÍ

U nás v České republice funguje většinou všechno tak, jak má. Autobusy jezdí podle jízdního řádu, obchody jsou plné jídla a policisté, hasiči a záchranáři se starají o naši bezpečnost. Co všechno najdete kolem sebe na procházce?

ÚKOL: Popovídejte si s dětmi, jak funguje infrastruktura ve vašem okolí. Na vycházce si ukažte cesty a silnice. Kam vedou? Projděte se k obchodu, škole a dalším zajímavým místům v okolí. Zamyslete se, zda nějaké důležité místo ve vašem městě/vesnici chybí. Víte třeba, jaký má vaše město znak? A znáte nazpaměť svoji adresu?

2. NA OBCHOD

POMŮCKY: makety jídla, košíky a tašky, makety peněz

Dříve si lidé všechno jídlo museli vypěstovat sami na poli. Dnes už to tak není, protože spoustu lidí žije ve městech, kde na pěstování jídla není prostor. Proto máme obchody, kde si můžeme jídlo od farmářů koupit. Vysvětlete si tento cyklus a hrou ho napodobte.

ÚKOL: Simulací vytvořte koloběh jídla – farmář ho vypěstuje a prodá do obchodu, kde ho vystaví v regálech a lidé si ho mohou koupit.

3. NA ŠKOLU

POMŮCKY: židle, knížky, papíry, tužky

Škola je ve městech a vesnicích moc důležitá. Všichni se v ní naučí základní potřebné znalosti do života. Jsou ale místa na světě, kde vzdělání není dostupné a děti tam musejí chodit do práce. Mají tak mnohem těžší život než my.

ÚKOL: Děti si mohou zahrát námětovou volnou hru na školu.

4. NA RADNICE

POMŮCKY: židle a stoly, papíry, tužky

Každé město má svoji radnici, kde pan starosta nebo paní starostka se svými poradci rozhodují o důležitých věcech. Starají se například o svoz odpadu, údržbu parků nebo o fungování škol a nemocnic ve městě.

ÚKOL: Děti si zahrají simulační hru na radnici – mohou vymýšlet zákony a vyhlášky, dbát na jejich dodržování, řešit různé problémy, vyplňovat formuláře a podobně.

5. NA POLICISTY A ZLODĚJE

Pro společnost je velmi důležitá ochrana bezpečí. K tomu nám slouží policie. Hlídá dodržování zákonů a pomáhá nám v nebezpečných situacích.

ÚKOL: Hru můžete zvolit ze dvou variant:

Klasická honička: Koho policista chytne, ten jde do vězení. Zlodějům určete prostor na vězení, odkud je budou muset kamarádi vysvobodit například podlezením pod nohama.

Krádež v muzeu: Děti rozdělte na dvě skupiny. Jedni budou policisté a druzí zloději. Úkol policistů bude hlídat míčky (poklad), které jim přidělíte. Úkol zlodějů bude ukrást míčky a odnést do svého doupěte. Míčky mohou nosit pouze po jednom. Policisté mohou chyceného zloděje odvést do vězení, odkud jej musí jiný zloděj vysvobodit podlezením. Zloději i policisté musí spolupracovat! Zloději vymýšlí strategii, jak odpoutat pozornost policistů, policisté se jim v tom snaží zabránit. Zlodějů by mělo být přibližně dvakrát více než policistů.

Užitečné odkazy:

Lekce o velkoměstech a znečištění: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/9573/globalni-rozvojove-vzdelavani-velko-mesta-a-znecisteni-zivotniho-prostredi.html/>

Pat a Mat – Vodovod: <https://youtu.be/XVjbFbOx7Ls>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

10. Méně nerovností

10 MĚNĚ NEROVNOSTÍ

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a ten druhý: prohlubování prosociálního chování, resp. tolerance, rozvoj schopností a vědomostí důležitých k navazování a udržování vztahů, upevňování spolupráce
- Dítě a společnost: zamyšlení nad pravidly soužití a sounáležitostí, budování prosociálních hodnot a postojů, spolupodílení, odlišné kultury, rozvoj aktivního postoje ke světu a životu

ZNALOSTI:

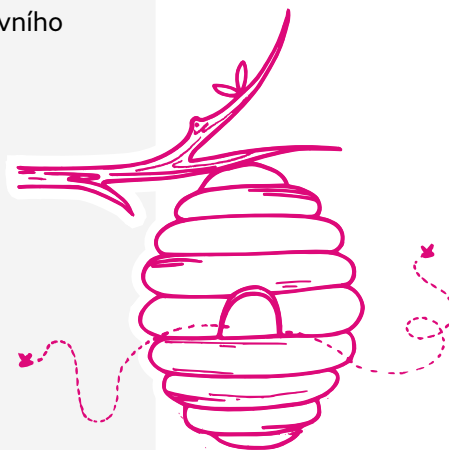
- děti si uvědomují odlišné životní podmínky v různých zemích
- znají základní lidské potřeby
- rozumí principu nerovnosti
- přemýšlí nad důvody vedoucími k nerovnému postavení lidí

POSTOJE:

- děti se učí empatii a nutnosti spolupráce
- chápou kulturní odlišnosti
- uvědomují si výjimečně vysoký životní standard v naší zemi
- vnímají nespravedlnost

POMŮCKY: obruče, ubrus, makety jídla a nádobí, oblečení ze šatny, tužka, pastelky, nůžky, lepidla

Pro tuto lekci je nezbytné technické zázemí – PC, připojení k internetu a interaktivní tabule či projektor.

Cíl OSN:

Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi.

Přestože jsou si podle mezinárodního práva všichni lidé rovni, v praxi to ne vždy platí. Pomyslné sociální nůžky se stále více rozevírají a na světě existují jak lidé neuvěřitelně bohatí, tak neuvěřitelně chudí. Nejbohatší 1 % lidí vlastní 45 % veškerého bohatství na světě (Credit Suisse, 2018). Jsou státy, ve kterých velké množství obyvatel trpí obezitou, zatímco v jiných státech lidé umírají hladu. Jsou místa, kde lidé obědvají vybrané pokrmy ze stříbrných talířů, zatímco na ulici pod okny člověk bez domova hledá svůj oběd v odpadkovém koši. Třpytivé mrakodrapy s naleštěnými skly vrhají stín na městské slumy, ve kterých tisíce lidí žijí bez elektřiny a kanalizace. Nerovnost má mnoho podob a mnoho příčin. Existuje na úrovni států a regionů, ale také uvnitř měst, ulic a domů.

OSN chce v rámci desátého cíle prosazovat snižování nerovností jak mezi jednotlivými zeměmi, tak uvnitř samotných států. Prosazuje zvýšení příjmu nejchudších 40 % populace na úroveň vyšší, než je celostátní průměr. OSN usiluje také o větší vliv rozvojových států na rozhodování v mezinárodních

institucích, stejně jako o rovné příležitosti pro všechny bez ohledu na věk, pohlaví, etnický původ, náboženské vyznání či ekonomické postavení. Klíčem k těmto cílům je bezpochyby zajištění rovných příležitostí pro všechny. Desátý cíl se proto zaměřuje i na odstraňování diskriminačních zákonů, politik a postupů a podporu vhodných právních předpisů. Ty by měly zajistit všem lidem na Zemi spravedlivé startovní podmínky – ať už v kontextu přístupu ke zdrojům, vzdělání, lékařské péči či možnosti být součástí globálního pracovního a ekonomického trhu.

Plné znění SDG 10 naleznete [zde](#).

**VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).**

**VIDEO: CÍL 10:
MĚNĚ NEROVNOSTÍ**

**KOMIKS:
„PĚT MÍČŮ“**

**TRVÁNÍ:
45—60 MIN**

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Někdy se stalo, že Jířa nemohla přes den usnout. V takové dny sedávala vysoko na větvi a užívala si klidu v koruně starého dubu. Byla zvyklá, že se mumraj odehrává spíše dole na zemi a v listoví má svůj zasloužený klid. To dnes ale neplatilo.

Všude kolem poletovaly ubzučené včely jako o závod. Honily se tam a zpátky, jako kdyby snad hořelo. K polednímu toho měla Jířa akorát tak dost a jednu včelu zastavila.

„Haló, slečno včelo! Copak tady vy a vaše kamarádky vyvádíte? Neměly byste raději sbírat pyl z květů a starat se o svůj úl?“

„BzzzzBzz,“ odpověděla včela, „to bychom rády. Jenže drzé včely z lesní mýtiny nám začaly krást pyl z našich květů. Jsou to nenechavky pruhované!“ rozčilovala se. „Jestlipak, milá Jířo, víte, že mají o kousek jinou barvu hnědých pruhů než my? To svědčí o jejich zkažené povaze, jsou to zlodějky! Musíme teď naše území chránit, aby nás nepřipravily o celou obživu!“ bzučela výhruzně včela.

To se ale sově Jíře nezdálo. Moc dobře znala poctivé a pracovité včelky z lesní mýtiny. Že by se z nich najednou stal roj loupežníků? To se jí nechtělo věřit...

„To se mi nechce líbit, slečno včelo. Vždyť to, že jsou jiné, neznamená, že jsou špatné!“ zamračila se Jířa.

Zavolala si dotčený roj včel od potůčku a letěly se společně na lesní mýtinu podívat.

Když se před nimi mýtina otevřela, hned na první pohled bylo jasné, že se zde odehrála nějaká pohroma. Celé okolí bylo suché a žluté, nikde ani kytička, ba ani stéblo trávy. Na uvítanou jim přišla sama včelí královna.

„Vítejte na naší mýtině. Asi se divíte, co se tu stalo. Totiž – kvůli kácení stromů, které našim rostlinám poskytovaly stín, nám celá paseka přes léto vyschla. Nezbylo nám zůsta nic. Všechny sedmikrásky, zvonečky a krásné modré chrpy, ze kterých jsme sbíraly pyl, pro veliké sucho uvadly. Jsme hladové a musíme teď pyl sbírat, kde se dá. Ale není to jen tak – často nás jiné včely s vytasenými žihadly ženou pryč od svých květů.“

Včelky od potůčku ten pohled moc zamrzely. Neměly ani tušení, že se jejich sousedkám daří tak špatně!

„To jste nám přece měly hned povědět. O květy se s vámi rády podělíme a v našem úlu je dost medu a mateří kašičky i pro potřebné sousedky! My vás v tom nenecháme!“

Oba roje se znovu spřátelily a sova Jířa měla velikou radost, že mají včeličky od potoka dobré srdce a nenechají kamarádky v nouzi.

Nějakou dobu šel čas a Jířa na včeličky často pomyslela. Jednoho dne se rozhodla je navštívit a zjistit, jak se jim v té přátelské výpomoci daří. Letěla nejprve na mýtinku. V okolí paseky to vypadalo pořád stejně – suchá a popraskaná zem, zelenou barvu aby tam jeden pohledal. A co bylo horší – včely byly vyhublé a neduživé, vysílením ani pořádně nelétaly.

„Propánajána, včeličky!“ zděsila se Jířa. „Copak se s vámi děje? Vy se už nekamarádíte se včelkami od potoka?“

„Včeličky od potoka nám ze začátku královsky podstrojovaly, ale nyní nám dávají medu a kašičky čím dál méně,“ plakaly zbídačené včelky. „Na jídlo pro všechny to zdaleka nestačí.“

To sovu Jířu velmi mrzelo. Zamířila rovnou k potoku, ale i tady bylo něco v nepořádku. Okolí bylo najednou jiné, než ho znala. Kytičky byly úplně vybrané a místní včelky byly hubené a unavené. Létaly jako bez života tam a zpátky, některé dokonce usínaly za letu a nemohly se trefit do vchodu úlu!

„Včeličky, kamarádky! Copak přišla nějaká pohroma i na vás?“ spráskla křídla Jířa.

„Žádná pohroma, milá Jířo. Jsme unavené a přepracované z toho, jak živíme roj včel z mýtinky. Měly jsme spoustu zásob a kytičky plné pylu, jenže nyní nám nezbylo skoro nic. Sotva uživíme sebe a naši královnu,“ bzučela otráveně dělnice od potoka.

Sova Jířa viděla, že je zle. Včelky od potoka se pomocí sousedkám úplně vyčerpaly, ale přitom se situace včeliček z paseky vůbec nezlepšila. Spíš naopak, všichni se měli hůř.

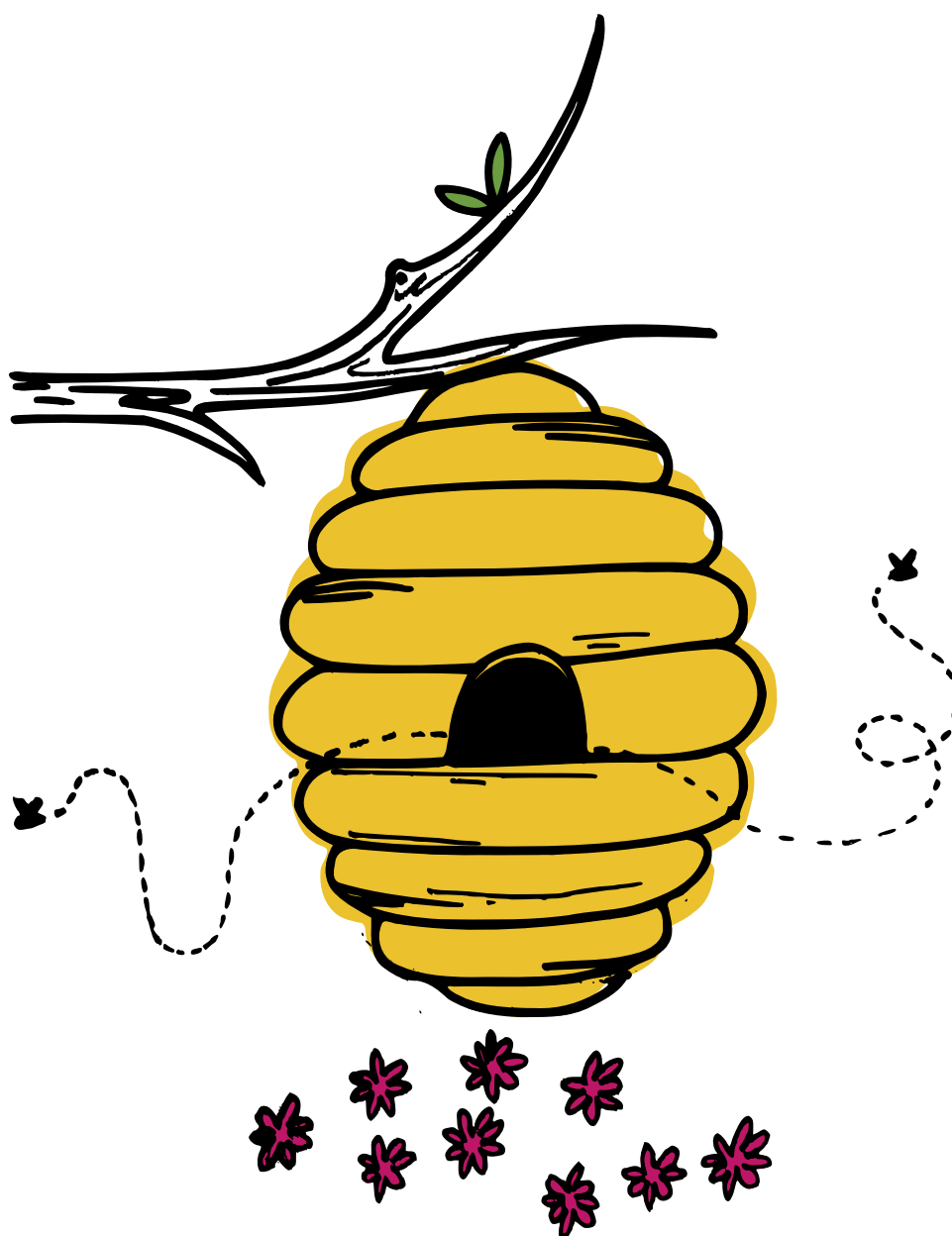
Jak by se to jen dalo vyřešit? Děti, zkuste něco vymyslet?

?!

Po chvíli se Jířa ťukla do čela. „Už to mám! Problém přeci začal tím, že včelám z paseky uschly kytičky a ztratily zdroj obživy. Nepomůžou jim občasně dary. Musíme zajistit, aby měly znovu kde sbírat pyl a byly samostatné!“

Jířa se vrhla do studia herbářů a atlasů a našla spoustu rostlin, které mají rády sucho a hodně slunce. Ty by mohly na lesní pasece dobře prospívat! Společně s kamarádkami od potůčku sehnaly semínka a sazenice a za pár dní byla paseka osázená. Všude voněla levandule a řebříček a šťastné včelky měly plná tykadla práce. Teď už se bude všem dařit dobře. A kdyby se snad přeci jen objevil mráček, nyní všechny včelky věděly, jak si navzájem nejlépe pomoci. Dokonce se domluvily na ochutnávce medu. To víte, z každé kytičky chutná trochu jinak.

Sova Jířa se na tu dobrotu už moc těšila.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaký problém řešily včely z pohádky? Proč neměly obživu? Jakou pomoc vyzkoušely? Povedlo se jim situaci vyřešit?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

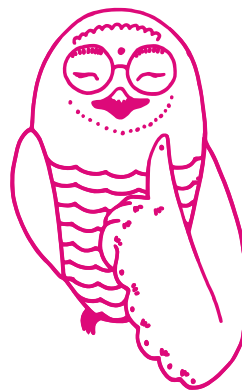
- Mají všichni lidé stejné životní podmínky?
- Jaké jsou mezi nimi rozdíly?
- Co tyto rozdíly způsobuje?
- Proč je někdo bohatý a někdo chudý?
- Co znamená, že bychom si měli být všichni rovni?
- Jak je možné lidem v nouzi pomoci?

PRO CHYTRÉ HLAVY: „Dej člověku rybu a nasytíš ho na den. Nauč ho rybařit a nasytíš ho na celý život.“ Vysvětlete si význam citátu a zkuste najít i nějaké konkrétní příklady.

ŘÍKANKA

Jedna včelka, druhá včelka,
jedna malá, druhá velká.
Jedna včela, druhá včela,
jen ať bzučí louka celá.
Dnes se v úle učily,
jak nedělat rozdíly,
že se soudit svrchu nemá,
že je každá stejně cenná.
Tak poleťte včelky hned
sbírat spolu sladký med.

Blok her

1. VČELÍ ŽIVOT

POMŮCKY: obruče

Včelkám z pohádky nastaly perné chvíle, když jim uschly kytičky na louce. Naštěstí jim kamarádky se sovou Jířou pomohly a vysadily nové kytičky. O ty se ale včelky musí pořádně starat, aby zase o životy nepřišly.

ÚKOL A: Po třídě rozmístíte stejný počet malých obručí, kolik je dětí. Tyto obruče budou představovat kytičky, kde musí včelky sbírat pyl. Děti běhají po prostoru a na smluvený signál obsadí nejbližší obruč – kytičku. Neměly by se fixovat pouze na jednu, ale obruče střídát. Po každém kole jednu odeberte, kdo nestihne obruč obsadit, vypadává ze hry.

ÚKOL B: Pro včelky je moc důležitý i úl, jejich domov. Tam se mohou schovat před špatným počasím, hladovými ptáky i útočným hmyzem. Nechte děti běhat po třídě, na signál se poté schovávají do určeného domečku – úlu, například se dotknou skříně, topení, stolu nebo podobně. Domečky můžete měnit.

2. CO JE NEROVNOST?

Lidé žijí na světě v různých podmínkách. Někdo se má dobře, někdo hůř, a někdo má dokonce problém dostatečně se najíst. To znamená, že mezi lidmi jsou velké nerovnosti. Jak je to ale možné?

ÚKOL: Vysvětlete dětem princip nerovnosti. Využít můžete následující text. Potom se zamyslete, jaký život máme v naší zemi? Máme se dobře? Je známka dobré životní úrovně to, že chodíte na kroužky, na hřiště a do parku? Že jezdíte s rodiči na dovolenou? Je to tak všude na světě?

INFOBOX: CO JE NEROVNOST MEZI LIDMI?

Záleží například na místě, kde lidé žijí. Někde je úrodná zem a všichni si mohou vypěstovat dostatek jídla. Jinde ale nic moc neroste a lidé se musejí ohánět, aby se vůbec uživil. Chudí lidé to mají v životě o moc těžší – někde si třeba nemohou dovolit zdravotní péči nebo vzdělání. Bohatí si mohou koupit, co chtějí. To je nerovnost. Ta ale není jen o chudobě a jídle – nerovné zacházení mohou lidé zažívat třeba kvůli zdravotnímu postižení, barvě pleti, nebo dokonce věku. Nerovnost se vyskytuje na všech úrovních společnosti – mezi státy, ale i mezi městy či obyvateli jedné vesnice. Představte si dva sousedy – jeden má každý den k večeři pečené kuře, zatímco druhý si může dovolit většinou jen suchou rýži. U nás v České republice všechny děti chodí do školy, v jiných zemích musí místo školy děti pracovat, aby pomohly rodičům s obživou. Vymyslete ještě další příklady nerovnosti?

Znáte ve svém okolí někoho, kdo nemá dobré životní podmínky? Třeba kvůli věku, barvě pleti, pohlaví nebo zdravotnímu hendikepu?

3. NENÍ JEDEN JAKO DRUHÝ

POMŮCKY: PC, internet, interaktivní tabule/projektor

Nyní si představíme tři rodiny, které žijí ve zcela odlišných poměrech. To se odráží do všech aspektů jejich života a každodenních činností. Jedná se o reálné příběhy a rodiny z projektu Dollar Street.

INFOBOX: Dollar Street je projekt platformy Gapminder, která se zaměřuje na vizualizaci zajímavých údajů o našem světě. Na stránce Dollar Street můžeme nahlédnout do domácností více než 250 rodin z 50 zemí světa. Fotografie jsou uspořádány do kategorií, díky kterým snadno zjistíme, jak vypadají například koupelny rodin v Jižní Americe. Lze prohlížet dle klíčových slov (koupelny, hračky, jídlo), zemí, kontinentů a příjmové kategorie.

ÚKOL: Promítněte dětem fotografie a stručně představte všechny tři rodiny. Zkuste porovnat, jak se jejich životy liší od těch našich.

SEZNAMTE SE!

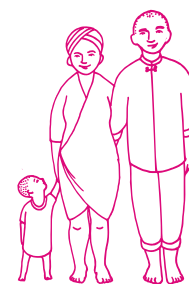
Toto je rodina **Eucinaz**. Žijí v Bolívii v Jižní Americe. Tatínek Eduardo pracuje jako stavební dělník a jeho žena vede malou restauraci. Mají 5 dětí. Kvůli práci se přestěhovali z venkova do města. Přestože oba rodiče celý den pracují, peníze jim na obživu sotva stačí. Nemají peníze na lékaře, ani na hračky pro děti nebo dovolenou. Jejich nejoblíbenější věcí jsou peníze, kterých mají tak málo.

SEZNAMTE SE!

Toto je rodina **Butoyi**. Žijí v Burundi v Africe. V rodině Butoyi nemají tatínka. Mamin-ka Imelda pracuje na farmě a má 4 děti. Pro všechny nemá dost peněz, a proto její dcerka Chantal bydlí u strýce daleko od maminky. Imelda rodinu užívá jen s velkou námahou. Děti nechodí do školy a musejí na farmě pomáhat. Nemohou si dovolit školu, lékaře, hračky ani jinou zábavu. Jejich nejoblíbenější věcí je oblečení a jejich dobytek.

SEZNAMTE SE!

Toto je rodina **Win Ning Oon**. Žijí v Myanmaru v Asii. Tatínek Win pěstuje rýži, maminka Musan se stará o domácnost. Mají 3 děti. Nejstarší chlapec je postižený a mladší dvě děti chodí do školy. Oblast, kde žijí, je náchylná k záplavám. Všechny své peníze vynakládají za jídlo. Nemohou si dovolit hračky, dovolené ani jinou zábavu. Jejich nejoblíbenější věcí je mobilní telefon.

TIP PRO UČITELE: Pokud budete mít na lekci více času, představte si s dětmi jednotlivé země. Ukažte si vlajku, pusťte si národní hymnu či tradiční tanec. Podívejte se na mapu, kde země leží, a zamyslete se, jaké je tam asi počasí.

4. DOMOV

POMŮCKY: PC, internet, interaktivní tabule/projektor

Pro každou rodinu je nejdůležitější domov. Zvířátka i lidé si své domovy, hnízda a nory zakládají hlavně kvůli bezpečnosti. Abychom se uchránili před špatným počasím, chladem nebo třeba před zloději. A také proto, abychom mohli v klidu odpočívat a spát. My si teď na takový bezpečný domeček zahrajeme.

ÚKOL A: Pojďme si říct, proč je pro nás domov důležitý? Jaký by měl být? Co všechno máme za místnosti a vybavení?

ÚKOL B: Nyní jsme si pověděli, jak vypadá náš domov. Máme pračku, lednici, televizi, počítač a spoustu místa a vybavení pro naše pohodlí. Jak ale žijí rodiny, které jsme si představili?

V rodině **Eucinaz** mají doma elektřinu, ale nemají tekoucí vodu ani toaletu. Vodu jim vozí k domu a na záchod chodí do řeky. Dům je malý a mají ho jen pronajatý. Snaží se ušetřit peníze, aby si mohli koupit alespoň ledničku. Doufají, že si jednou budou moci koupit vlastní dům.

Podívejte se, jak vypadá domácnost rodiny Eucinaz.

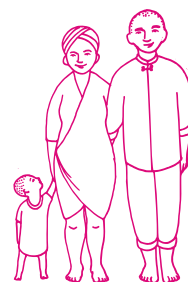
DŮM, KUCHYŇ, OBÝVÁK, KŘESLO

Rodina **Butonyi** žije v hliněném domě, který si sami postavili. Nemají elektřinu ani vodu. Vodu musí maminka donášet z pramene, který je vzdálený 40 minut chůze. Koupelnu nemají a na záchod chodí do díry před domem. Maminka Imelda vaří na ohni, takže musí často sbírat dříví. Doufají, že si jednoho dne budou moci koupit lepší dům.

DŮM, POSTEL, KUCHYŇ, CHODBA

Rodina **Win Ning Oon** žije v domě, který si postavili s pomocí přátel a rodiny. Nemají elektřinu ani tekoucí vodu. V domě nemají koupelnu a na záchod chodí do přístřešku mimo dům. Vodu sbírají dešťovou, protože v jejich oblasti hodně prší. Maminka vaří jídlo na ohni. Doufají, že si jednou budou moci dovolit koupit vlastní pozemky, kde by mohli pěstovat rýži.

DŮM, KUCHYŇSKÝ DŘEZ, POSTEL, SPORÁK

5. JÍDLA

POMŮCKY: PC, internet, interaktivní tabule/projektor, ubrus, makety jídla a nádobí

Kromě zajištění obydlí je pro všechny rodiny na světě moc důležité jídlo. Hodně lidí na něj vynaloží skoro všechny své příjmy. Co jíte nejraději? Pojďme si udělat vlastní parádní hostinu.

ÚKOL A: Prostřete dětem na zem látku, která bude symbolizovat ubrus. Úkolem dětí bude připravit z umělého jídla velkolepou hostinu. Co všechno je na našem stole?

ÚKOL B: Zamyslete se, kde se bere jídlo. Musíme ho jít koupit do obchodu za vydělané peníze. Pro nás většinou nedostatek jídla nepředstavuje problém, ale mnoho lidí na světě hlad velmi trápí. Pojďme se zase podívat za rodinami do Afriky, Asie a Jižní Ameriky. Všechny tři rodiny spojuje to, že je pro ně potrava hlavní výdaj. Co je na jejich jídelníčku?

PRO CHYTRÉ HLAVY: Nejchudší lidé přežívají celý život jen na jedné nebo dvou základních potravinách – podle ročního období a oblasti, kde žijí. Je to například rýže a fazole. Většinu svého příjmu utratí za jídlo a nemohou si vybírat, co si koupí. Ti, kteří mají více peněz, si jídlo mohou vybírat podle chuti. Mají na výběr ze všech skupin potravin, jako jsou mléčné výrobky, maso, ovoce a zelenina. Tyto potraviny si nechávají vozit z celého světa (např. banány, citrusy, avokádo, kokos a podobně). Kam patříme my v České republice?

Rodina **Eucinaz**

JÍDLA

VODA

Rodina **Butonyi**

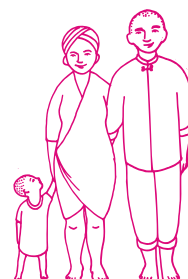
JÍDLA

VODA

Rodina **Win Ning Oon**

JÍDLA

VODA

6. OBLEČENÍ

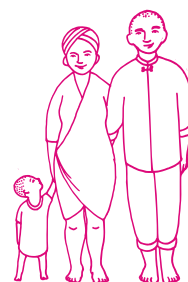
POMŮCKY: oblečení ze šatny

Další z věcí, kterou potřebujeme obstarat k životu, je oblečení. Co máte rádi za oblečení? Jaké rádi nosíte barvy a obrázky?

ÚKOL A: Děti si vezmou své náhradní oblečení ze šatny a vytvoří z něj na zemi postavu. Co všechno má panák na sobě?

ÚKOL B: Zamyslete se, jak vypadá dobře oblečený člověk. Má čepici, triko, mikinu, spodní prádlo, kalhoty a boty. V zimě nosí teplé oblečení a bundu. Sehnat oblečení a boty je pro mnoho lidí velký problém. Pojďme se opět podívat do světa.

Rodina Eucinaz <u>BOTY</u> <u>SKŘÍŇ S OBLEČENÍM</u>	Rodina Butonyi <u>BOTY</u> <u>SKŘÍŇ S OBLEČENÍM</u>	Rodina Win Ning Oon <u>BOTY</u> <u>SUŠENÍ PRÁDLA</u>
--	--	---

7. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o včelách, které měly problém s obživou. Co ho způsobilo? Podařilo se jim problém vyřešit? Potýkají se s podobnými problémy i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Co ovlivňuje životní úroveň lidí?
- Na čem se životní úroveň odráží?
- Co si chudí lidé na rozdíl od nás nemohou dovolit?
- Jak jim lze pomoci?

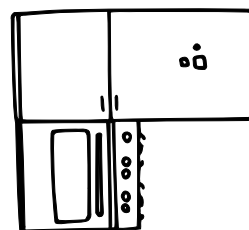
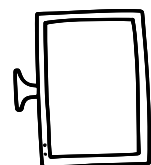
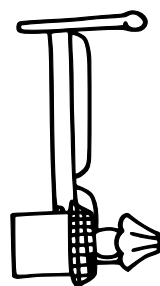
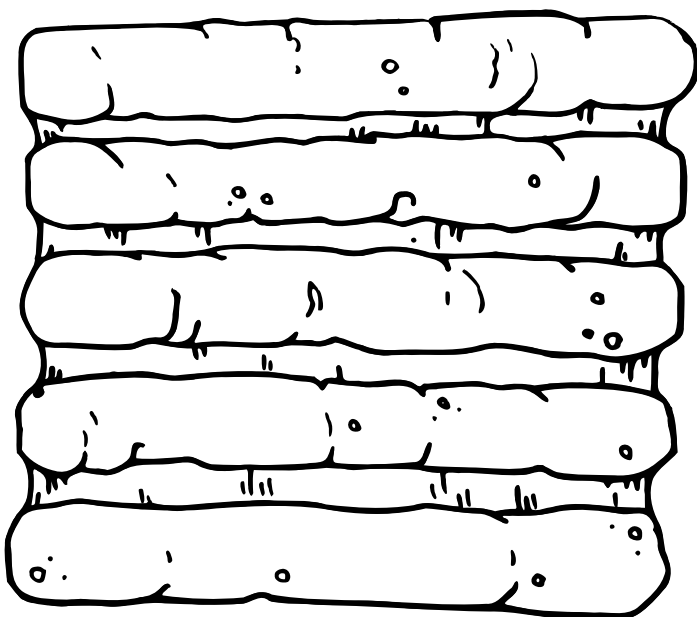
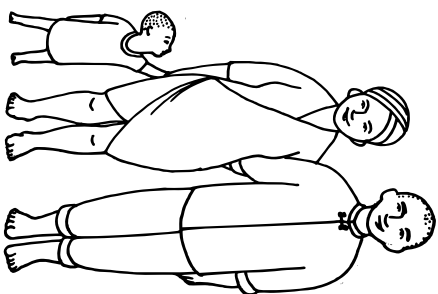
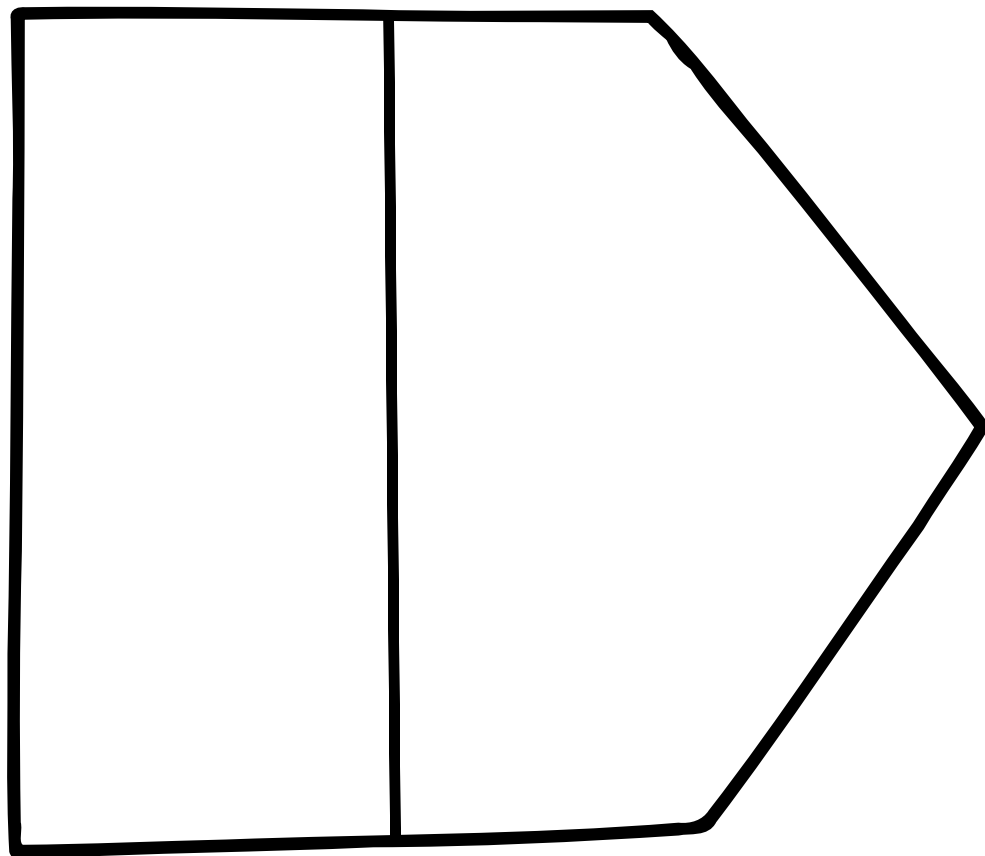
8. PRACOVNÍ LIST

POMŮCKY: tužka, pastelky, nůžky, lepidlo

Společně jsme se podívali za třemi rodinami ve světě. Pokusíme se jim nyní pomoci, aby žily v lepších podmínkách? Co jim doma chybělo?

ÚKOL: Děti dokreslí pracovní list tak, aby rodině na obrázku pomohly vybavit domácnost a osadit políčko. Mohou malovat oblečení, nábytek, rostliny, zvířata či potok. Složitější spotřebiče mohou vystřihnout z okraje PL a nalepit.

Doplňkové činnosti

1. DOLLAR STREET

Díky projektu Dollar Street se můžeme podívat do domácností rodin po celém světě. Pojďme prozkoumat, jak žijí!

Nástroje stránky nám umožňují vyhledávat různé předměty a místnosti v domácnosti napříč světem. V prvním okně vpravo nahoře vyberte, zda chcete prohlížet kuchyně, postele, či se podívat na nejoblíbenější rodinný předmět. V druhém okně potom vyberte, zda chcete prohlížet domácnosti v konkrétních zemích, nebo se chcete podívat jen na ty v Africe či Evropě. Lišta s domečky umožňuje výběr podle příjmu – od nejchudších domácností po ty nejbohatší.

2. VYCHÁZKA

I v našem okolí můžeme najít nerovnost. Lidé bez domova jsou většinou chudí a nemohou si zdaleka dovolat to, co my. To ale neznamená, že bychom si jich neměli vážit a chovat se k nim jinak než k ostatním.

ÚKOL: Na vycházce si můžeme popovídat o lidech bez domova. Máme nějaké ve svém okolí? Kde tito lidé spí? Kde asi jedí, jak si vaří? Kde se myjí? Co mohlo způsobit jejich situaci?

3. JAK SE DÁ POMOCI VE SVĚTĚ?

Víte, že existuje projekt Kola pro Afriku? Jeho cílem je zprostředkovat dětem v méně rozvinutých zemích dopravní prostředek, který jim ulehčí cestu do školy. Díky kolu se cesta do školy může zkrátit i o několik hodin. Autoři projektu vysvětlují: „*Tam, kam směřuje naše pomoc, mají děti obtížný přístup ke vzdělání. Do školy je to mnoho kilometrů, které děti každodenně zdolávají pěšky, což je stojí energii a čas. Není tak výjimkou, že je rodiče nechávají doma.*“

ÚKOL: Podívejte se na stránky projektu www.kolaproafriku.cz a zamyslete se, zda se nemůžete taky zapojit! Prohlédnout si můžete i další projekty, které se snaží pomoci lidem, kteří se nemají tak dobře jako my.

- [Dárek, který pomáhá](#)
- [Oblečení do klokánku](#)
- [Adopce na dálku](#)
- [Dobročinné obchůdky Adra](#)

4. TVORBA DOMU Z KRABICE

POMŮCKY: velká kartonová krabice, fixy/voskovky, izolepa, nůžky nebo řezák

ÚKOL: Vyroberte dětem dům z velké krabice. Můžete vyřezat okna a dveře a horní zavírací část nastavit a slepít jako střechu. Děti si mohou domek domalovat. Z menší krabice můžete postavit modelový dům pro panenky i s místnostmi a zahrádkou. Karton jako materiál bohatě vystačí i na nábytek a vybavení.

Užitečné odkazy:

Lekce o lidských právech: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/7073/predskolni-deti-a-dodrzovani-zakladnich-lidskych-prav.html/>

Lekce o rozvojové spolupráci: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/9431/globalni-vzdelavani-rozvojova-spoluprace.html/>

OSN o nerovnosti: <https://www.osn.cz/10-mene-nerovnosti/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

11. Udržitelná města a obce

11 UDRŽITELNÁ MĚSTA A OBCE

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k okolnímu prostředí a jeho chápání, budování povědomí o širších souvislostech ve společnosti a vývoji, rozvoj péče o okolí, podpora sounáležitosti
- Dítě a společnost: chápání pravidel soužití, respektování společenských hodnot, spolupodílení, vytváření pozitivních návyků a postojů, prohlubování aktivního postoje ke světu a životu

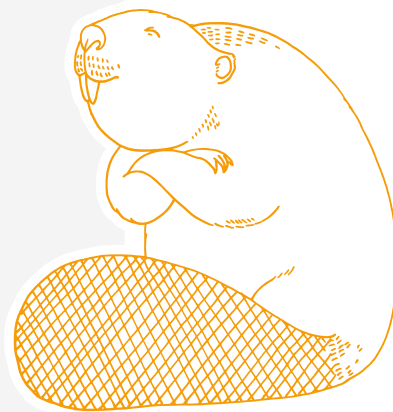
ZNALOSTI:

- děti znají proces nakládání s odpadem
- přemýšlí o vzniku odpadu a jeho množství
- uvědomují si důsledky nadměrného vytváření odpadu
- vědí, jak s odpadem nakládat a jak omezovat jeho množství
- znají pojem recyklace

POSTOJE:

- děti se učí ohleduplnosti k lidem a okolí
- uvědomují si roli jednotlivce ve společnosti
- přemýšlí o lidském působení na přírodu
- rozumí významu recyklace a opětovného využití surovin

POMŮCKY: vyčištěné obaly od jídla a pití (plast, papír, sklo), krabice/plastové boxy v barvě kontejnerů na tříděný odpad, předměty na slalom, papíry A2, pastelky/fixy, počítač/interaktivní tabule

Cíl OSN:

Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce.

V současnosti polovina lidstva žije ve městech a tento počet se neustále zvětšuje. Je tedy důležité, aby města byla udržitelná a zároveň odolná a bezpečná. A právě to je hlavním tématem jedenáctého cíle. S rostoucí urbanizací, tedy stěhováním lidí do měst, musí obyvatelé čelit řadě problémů. Především velká města v rozvojových zemích bývají obklopena nekonečnou plochou chudinských čtvrtí (slumů), kde mnohdy chybí připojení na kanalizaci či elektrickou síť a základní infrastruktura jako školy či dopravní spojení. Mnohdy jsou to místa s vysokou kriminalitou. A přestože města pokrývají pouhých 2 % zemského povrchu, spotřebovávají 60 až 80 % energie a vytvářejí 75 % emisí skleníkových plynů.

Jedenáctý rozvojový cíl se věnuje tvorbě bezpečných a udržitelných měst a obcí. Znamená to například zlepšit podmínky bydlení ve slumech nebo zajistit bezpečnou, spolehlivou a cenově dostupnou dopravu pro všechny. Důraz je kladen také na kvalitu života ve městech i v západních zemích

a jejich dopad na životní prostředí – zlepšení stavu ovzduší ve městech, nakládání s odpady, dostupnou veřejnou dopravu nebo dostatečné a přístupné plochy městské zeleně. Důležitá je také podpora méně rozvinutých zemí při stavbě udržitelných a odolných budov s využitím místních materiálů.

Plné znění SDG 11 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 11:
UDRŽITELNÁ MĚSTA
A OBCE

KOMIKS:
„MALÉ KRÚČKY“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Víte, děti, v přírodě má všechno své pravé místo. Možná se vám to nezdá, ale i nejmenší kytička, ba i houbička v pařezu odvádí svou práci a bez ní by nebyl les v takové rovnováze. Proto je nejlepší nechat vše růst a bujet, jak to příroda vymyslela. Někdy se ale stane, že na to nějaký náfuka zapomene. Poslyšte, co se stalo Jíře u řeky.

Bylo vám to vždycky takové šťavnaté, zelené místočko. Třpytivá řeka, jejíž klikaté břehy lemovaly vrby a topoly, kolem rostlo spoustu vysoké trávy a ve vodě se šplouchali ryby, ondatry a bobři. Ti všichni žili vedle sebe, respektovali se a bylo jim dobře. Jenže se stalo, že si bobři začali myslet, že jsou páni celého okolí a mohou si dělat, co se jim zlíbí.

Začalo to nenápadně – stavěli čím dál více hrází a ostatní měli najednou méně prostoru pro život. Malé změny nikomu nevadily, brzy se ale okolí začalo měnit ve velké. Z jedné nory se stala celá síť tunelů, z pěti pokácených stromů desítky a hráze začaly nabývat obrovských rozměrů. Nakonec bobři přehradili řeku úplně.

A co se stane, když voda nemá kam odtékat? Inu, rozlije se ven z břehů!

Z lesa kolem řeky se najednou stala velká laguna. Ryby zůstaly uvězněné nahoře a nemohly pokračovat po proudu až do moře. Koroptve a zajíčci měli svá hnízda a pelíšky na louce dočista zatopené. Krtince spláchla voda a raději se ani neptejte, co se stalo s velkým mraveništěm pod starou vrbou. Vodní ptáci neměli, kde hnízdit, a všechna zvířátka musela vzít nohy na ramena, aby se neutopila. Jen ti bobři vítězoslavně křižovali hladinu nového jezera a kasali se, jaké mají parádní království.

Aby toho nebylo málo, káceli bobři všechny stromy v okolí o sto šest. Kvůli každé hlouposti pokáceli nový strom. Třeba když potřebovali malý klín na opravu hráze. Bum! Další kvůli svačině, nebo třeba když chtěli jenom párátka, aby si tu svačinu vyšťourali ze zubů! Bum! Celé velké kusy potom odhazovali ze srázu, aby jim tam nepřekážely. Všude se válely třísky a kůra a z celého okolí byla, no, doslova kůlnička na dříví!

Brzy se to doneslo až k sově Jíře. Letěla se hned na tu neplechu podívat a pyšným bobrům domluvit. Ta spoušť kolem jí vyrazila dech.

„Sousedé, mějte přece rozum. Stromy kolem vody jsou potřeba. Drží totiž břehy. A voda přece musí téct, nemůžete ji jenom tak přehradit. A dřevem se musí šetřit. Copak je tohle zodpovědnost ke svému okolí? Myslíte, že jste tady sami?“ spílala Jíra. Jenže bobři si zacpávali uši a dělali na Jíru obličej.

„Proč bychom tě měli poslouchat? Nám je takhle dobře. Nebudeme se vzdávat svého pohodlí. Ostatní ať se přizpůsobí.“

Sova Jíra odletěla, věděla ale, že pravda se brzy ukáže sama. Příroda má svoje cestičky, kterými zjedná nápravu. A přesně to se i stalo. Už za pár dní se bobr Oskar objevil u Jířina stromu a volal:

„Pomóc, moudrá sovo!“ Jíra vykoukla a Oskara si změřila pohledem.

„Jíro! Pod nápurem vody se zborily naše chodby a moje žena i děti jsou uvězněni v zatopené noře!“

Sova se chytla za hlavu. Teď ale nebyl čas na lamentování. Honem zavolala krtky a ondatry. Společně běželi k řece a vyhrabali zoufalou bobří rodinu z podzemí.

„A teď honem uvolnit hráz!“ přikázala Jíra a nikdo neodmlouval. Pustili se do toho všichni – bobři, ryby, vydry, zkrátka každý, kdo mohl do vody. Podařilo se jim udělat v hrázi díru a nahromaděná voda již odvedla zbytek práce. Odplavila se i s bobří hrází a odpadem.

Sova na bobry upřela přísný pohled. Dostali pěkně za vyučenou. „Tak co, bobři? Budete už příště brát větší ohledy a o svých stavbách pečlivěji přemýšlet?“ Bobři kývali a bylo jim líto, co svým chováním způsobili.

„Ale co s těmi odpady?“ lámal si hlavu táta bobr. „My umíme zpracovávat jen velké klády a s menšími kusy si neumíme poradit. Od nynějška se již chceme chovat ke svému okolí šetrně.“

„To je přece jednoduché. Když využijete z pokáceného stromu vše, nebude jich potřeba porazit tolik. Zbytky využijí jiná zvířátka, z pilin si zajíčci udělají podestýlku do pelechů, ptáci zase z větviček hnízda. Větší kusy dejte broukům, jejich larvy se dřevem živí. Když už se musí pokácet strom, všichni si vezme, co potřebujeme, aby ani kousíček nepřišel nazmar,“ vysvětlovala sova Jíra.

Jak se dohodli, tak to potom dělali. Pokaždé se domluvili a les zase prospíval a byl v rovnováze. A všem se v něm dobře žilo.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Co prováděli bobři z pohádky? Komu tím škodili? Povedlo se nakonec situaci vyřešit?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Stalo se vám, že na vás někdo nebral ohledy?
- Ve vesnicích i městech spolu žije pohromadě mnoho lidí. Jak by to vypadalo, kdyby nebrali ohledy na ostatní?
- Co by se mohlo stát? **Kdyby lidé jezdili na červenou, kradli, dělali hluk a nepořádek?**
- Proč je důležité, abychom k sobě byli navzájem ohleduplní?
- Budeme si povídat o odpadcích. Jaké po nás zůstávají odpady doma nebo ve školce?
- Jak se z něčeho stane odpadek?

ŘÍKANKA

*Dávej pozor táto bobře,
jak se hospodaří dobře.
Nejste totiž v lese sami,
jsou tam sovy se srnami,
zajíci a koroptvičky,
v řece vydry a rybičky.
Tvoříme všichni společnost,
každý má právo na radost.
O svoje okolí starat se máme,
chráníme přírodu, neplýtváme.*

Blok her

1. NE-POŘÁDEK

POMŮCKY: vyčištěné obaly od jídla a pití (plast, papír, sklo)

Lidé produkují velkou spoustu odpadů. Třeba jenom když přijdete s maminkou z nákupu – všimněte si, kolik máte v tašce pytlíků, lahví a kelímků. Po sněžení obsahu se ze všech stanou odpadky. Co se s nimi musí udělat? Každý člověk produkuje odpad, a je proto důležité, abychom s ním zacházeli zodpovědně. Při tom množství by nám mohl brzy přerůst přes hlavu. Zkusíme se teď podívat, jaké by to bylo, kdyby každý házel odpadky, kam ho napadne.

ÚKOL: Rozházejte po třídě připravené odpadky a společně se zamyslete, jak to vypadá. Kam odpadky patří? Bylo by hezké, kdyby lidé házeli odpadky všude? Jak by to vypadalo na ulici, v lese nebo třeba v rybníku?

2. KAM CO PATŘÍ?

POMŮCKY: krabice/plastové boxy v barvě kontejnerů na tříděný odpad

Už víme, jak ošklivě odhozené odpadky vypadají a kam nepatří. Kam ale s nimi? Nejsou totiž jen nevhledné, ale také škodí přírodě. Znečišťují půdu i vodu a lidé i zvířátka se o ně mohou poranit. Proto se musíme o své odpadky správně postarat. Co tedy s nimi, kam patří?

ÚKOL: Rozdělte děti do tří týmů a každému dejte jeden box – kontejner na tříděný odpad. Úkolem každé skupiny bude z odpadků rozházených po třídě posbírat ty, které patří do jejich kontejneru – plast, papír a sklo.

3. POPELÁŘI

POMŮCKY: předměty na slalom, krabice s odpady z minulé činnosti

Odpad, který vytřídíme, odváží každý týden popeláři. Kdyby se odpad nevyvážel, brzy by popelnice přetékaly a odpadky by se válely všude po ulicích. Zahrajeme si na popeláře a podíváme se, co se s odpadem děje po vyvezení.

ÚKOL: Zachovejte týmy z předchozí aktivity a připravte jednoduchou dráhu na slalom. Všechny děti se vystřídají formou štafety. Proto by bylo nejlepší, aby byla dráha pořádně zapeklitá a dlouhá!

INFOBOX: Co se děje s vyvezeným odpadem? Odpad z popelnic vyzvednou popeláři a odvezou ho do třídičky odpadů. Tam se roztřídí podle suroviny a oddělí od předmětů, které do kontejneru nepatří nebo už nejdou nijak využít. Podívejte se, jak to v takové třídičce vypadá! (video [Třídírna odpadu](#))

4. TOVÁRNA PODLE FANTAZIE

POMŮCKY: papíry A2, pastelky/fixy

Vytříděný a zkontrolovaný odpad potom putuje do speciální továrny, kde se z něj vyrobí nové věci. Jak to asi probíhá? Dovedete si představit, jak se ze starých novin nebo lahví vyrábí úplně nové věci? Co všechno je k tomu zapotřebí? (Můžete si předvést pohyby: vyprat, rozdrtit, roztavit, slisovat, nafouknout...)

ÚKOL: Děti ve stejných týmech navrhnou na velké papíry továrnu na recyklaci suroviny, se kterou pracovaly v předchozích úkolech. Jejich úkolem bude vymyslet schéma procesu výroby a vytvořit funkční systém na zpracování dané suroviny. Můžou zapojit veškerou fantazii, proces nemusí odpovídat realitě. :)

5. RECYKLACE

POMŮCKY: počítač/interaktivní tabule

Jak tedy funguje proces recyklace? Nechte každou skupinu, aby ostatním představila svou továrnu a vysvětlila proces zpracování. Poté si pusťte video a podívejte se, jak se daná surovina zpracovává ve skutečnosti.

VIDEO: [Recyklace plastů](#)

VIDEO: [Recyklace papíru](#)

VIDEO: [Recyklace skla](#)

PRO CHYTRÉ HLAVY: I když budeme odpovědně třídit odpad, není to záruka úspěchu. Recyklace se v ČR dočká pouze čtvrtina odpadu. Největší část většinou skončí na skládce (polovina veškerého odpadu), kolem 7 % se kompostuje a zbytek jde do spaloven. Míra recyklace závisí na odběru daných surovin firmami, které je používají na výrobu. To ale bývá problém. Firmy vyjde levněji použít materiál nový, recyklovaný je dražší. Každý materiál kromě skla se dá navíc použít jen omezeně (plast lze recyklovat 15x, papír jen 7x), potom už je nepoužitelný. Velká část vytříděného odpadu proto bohužel končí ve spalovnách. Co z toho vyplývá? Lepší je odpad vůbec nevytvářet!

6. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o bobrech, kteří nebrali ohledy na okolí. Co tím způsobili? Co se jim stalo? Řeší stejný problém i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Proč musíme brát ohledy na své okolí?
- Proč musíme třídit odpad?
- Co se s vytríděným odpadem děje?
- Co znamená recyklace?
- Jak se dá ještě odpad využít?

PRO CHYTRÉ HLAVY: Odpadky jsou čím dál větší problém. Čím více je lidí na Zemi, tím více je i odpadu. Lidé navíc vyhazují čím dál více věcí – co je rozbité neopraví, ale koupí si nové. Zašít roztržené kalhoty je náročnější než si jít koupit nové. Jídla máme tolik, že se nám hromadí v lednici a často se kazí. Všechno se dnes dává do plastových krabiček a obalů – za pět minut sníme jogurt, jehož obal se bude rozkládat dalších 300 let.

Nejlepší recept je proto snažit se vytvářet odpadu co nejméně! Takový životní styl se dnes označuje také jako „zero waste“. Existují bezobalové obchody, kam si pro rýži nebo mouku můžeme přijít s vlastní nádobou. Jsou místa, kam můžeme darovat věc, pro kterou už nemáme využití – někomu jinému se jistě bude hodit! Roztržené oblečení můžeme zašít, udělat z něj pytlíky na svačiny nebo obal na knížku! Dobrým řešením je také upřednostnit rozložitelné materiály před plastem – co takhle bambusový kartáček na zuby nebo pytle na odpadky ze škrobové mouky? A až vám příště dají plastové brčko do sklenice s limonádou, zamyslete se – opravdu ho potřebujete? Nevytvářet odpad je snadnější, než se zdá!

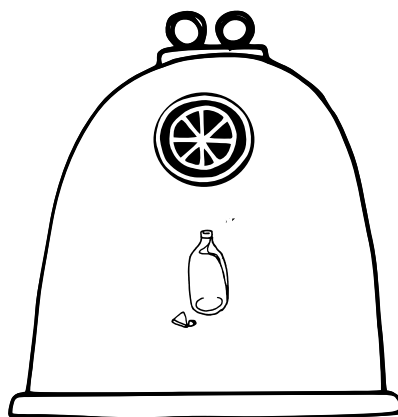
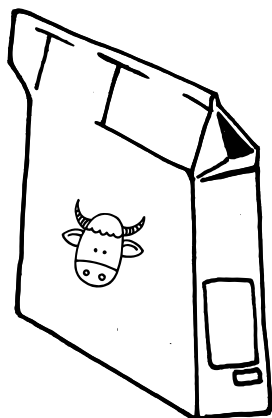
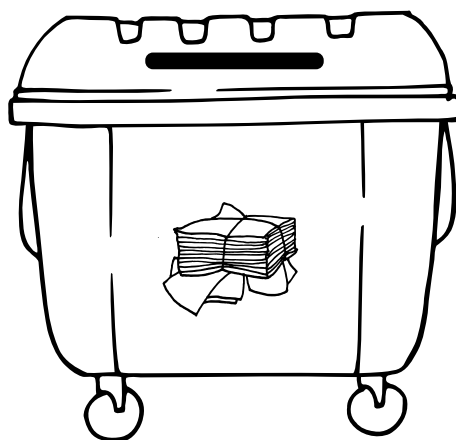
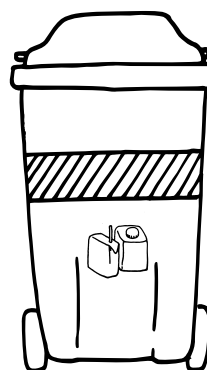
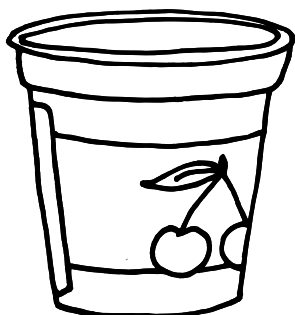
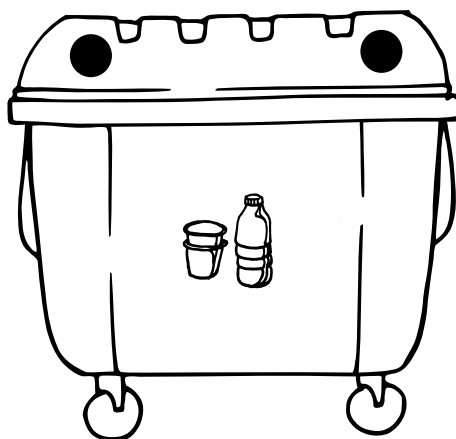
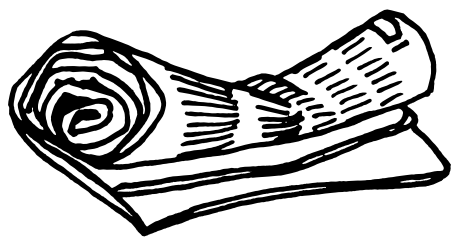
7. PRACOVNÍ LIST

POMŮCKY: pastelky/fixy

Zkusme teď využít naše nové znalosti o třídění odpadu!

ÚKOL: Nejdříve si společně určete, který kontejner je na plast, papír, sklo a nápojové kartony a vybarvěte ho správnou barvou. Každý potom samostatně přiřadí, který odpadek patří do kterého kontejneru.

Doplňkové činnosti

1. VYNÁŠÍME ODPAD

POMŮCKY: vytríděné odpadky z předchozích aktivit

Nakonec náš vytríděný odpad vyneseme do nejbližších kontejnerů. Co se dá kromě plastů, papíru a skla ještě třídít? Jaké jsou na to kontejnery? (Elektro, nápojové kartony, hliník, textil...)

ÚKOL: Cestou na vycházku vyneseme odpady z řízené činnosti do kontejnerů. Podíváme se, jaké kontejnery máme nejbližší ke škole. Cestou během vycházky můžeme pozorovat, zda je v okolí nepořádek. Co se kde válí?

2. UPCYKLACE: SAZENICE V ROLIČKÁCH OD TOALETNÍHO PAPÍRU

POMŮCKY: roličky od toaletního papíru, plastový box, hlína, sazenice

Všechny odpadky nemusíme vždy vyhodit, můžeme jim najít jiné využití. Říká se tomu upcylace. Zkusme dát odpadu druhou šanci na uplatnění a vypěstovat si sazenice z roliček od toaletního papíru! Rostlinku pak můžeme v klidu přesadit i s roličkami, které se v hlíně rozloží.

ÚKOL: Do krabice rozestavte toaletní roličky, naplňte je hlínou a zasadte semínka. Nechte na světlém místě a pravidelně zalévejte. Nebojte se, že roličky ztratí tvar. Když vám sazenice vyrostou, můžete je bez obav přesadit i s papírovou roličkou do květináče nebo záhonu. Sazenice můžete rovněž pěstovat v kartonu od vajec.

3. UPCYKLACE: KRABÍČKA NA DÁRKY

POMŮCKY: roličky od toaletního papíru, dekorativní prvky

Roličky můžeme využít i jako obaly na dárky. Nejen že to vypadá stylově, ale ještě šetříme přírodu.

ÚKOL: Roličky od toaletního papíru můžete použít i jako krabíčku na drobný dárek. Stačí konce ohnout přes sebe a ozdobit dekorativním papírem, razítky nebo mašlí.

4. STOJAN NA TUŽKY

POMŮCKY: kelímky/sklenice od marmelády, barvy na sklo, ozdobné prvky na lepení

Do třídy i do pokojíčku se určitě bude hodit stojan na tužky. Tvoření pro nás bude o to krásnější, když si stojan vyrobíme sami.

ÚKOL: Z pevného kelímku či sklenice od marmelády můžete vyrobit stojan na tužky. Použít můžete také roličky od toaletního papíru – spojte jich více dohromady a můžete třídit pastelky podle barev!

5. KRMÍTKO PRO PTÁČKY

POMŮCKY: plastová lahev, skořápka od kokosu, karton od mléka, plechovka, nůžky, provázek, semínka

Zdánlivé odpadky můžete využít i ke tvorbě krmítek pro ptáčky. Nejen, že odpad ještě znovu využijete, ale poskytnete nám to jedinečnou možnost ke sledování ptáčků z okolí.

ÚKOL: Krmítko můžete snadno vyrobit z plastové lahve, skořápky od kokosu, kartonu od mléka nebo plechovky. Stačí udělat vhodný otvor, aby měl ptáček kudy vlétnout, a potom už jen zavěsíte na strom a nasypete krmení. Nejlépe semínka a zrníčka, nedávejte do krmítek pečivo.

6. DOBROČINNÁ SBÍRKA

Předměty, které nejsou zničené, je škoda vyhazovat. Mnoha lidem mohou ještě posloužit. Jak je ale potřebným lidem předat? Třeba pomocí dobročinné sbírky! Můžete vytvořit sbírku za celou školu a věci darovat do charitativních obdchůdků. Ty provozuje třeba ADRA nebo Sue Ryder.

7. MĚSTO BUDOUNOSTI

POMŮCKY: papíry a barvy

Zkuste se zamyslet, jak by vypadalo město budoucnosti. Takové, které neznečišťuje okolí a funguje chytře a v souladu s přírodou.

ÚKOL: Děti nakreslí město budoucnosti. Podporujte jejich fantazii, ať zaznamenají technické nápady, zajímavosti, vše, co je napadne.

PRO CHYTRÉ HLAVY: Jaké je udržitelné město? Zdravé, bezpečné, spravedlivé, ekologické a příjemné. V udržitelném městě by se měly využívat místní zdroje, dobře se starat o odpad, chránit přírodu i kulturní památky a dbát na veřejná prostranství a zeleň. V takovém městě by mělo být bezpečné a dostupné bydlení i doprava, mělo by být chráněno před přírodními katastrofami. Každý člověk by měl mít možnost se zapojit do plánování a zlepšování prostředí města.

Užitečné odkazy

Lekce o velkoměstech a znečištění: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/9573/globalni-rozvojove-vzdelavani-velko-mesta-a-znecesteni-zivotniho-prostredi.html>

Interaktivní web o třídění odpadu: <https://www.tonda-obal.cz/>

Příklady dobré praxe – Jak na udržitelné město: https://drive.google.com/file/d/1_V9bq_zPgtCtsVLmLhtyOG_MERqHJjHr/view?usp=sharing

Pohádka o předcházení vzniku odpadu: <http://www.recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda/category/8?attachmentId=89&do=downloadAttachment>

Recyklační program „Recyklohraní“: <http://www.recyklohrani.cz/cs/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

12. Odpovědná výroba a spotřeba

12 ODPOVĚDNÁ
VÝROBA
A SPOTŘEBA

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a jeho tělo: rozvoj hrubé a jemné motoriky, fyzické zdatnosti a zdravých návyků
- Dítě a svět: rozvoj povědomí o širších souvislostech a vlivu lidské činnosti, péče o okolí, ochrana prostředí, úcta k materiálu a prostředkům, které máme k dispozici

ZNALOSTI:

- děti znají základní zdroje, které k životu potřebujeme
- uvědomují si jejich omezené množství
- rozumí významu šetrného zacházení a spotřeby
- uvědomují si náchylnost jídla k degradaci

POSTOJE:

- děti přemýšlí o vlivu jednotlivce na okolí
- učí se empatii a solidaritě
- znají princip plýtvání
- uvědomují si vysokou životní úroveň v ČR

POMŮCKY: makety jídla, nákupní letáky s potravinami, překážky na slalom, předměty k nákupu, čtyři papíry A2 s nákresem ledničky, nůžky, lepidla, tužky, pastelky

Cíl OSN:

Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu.

Dvanáctý cíl se zaměřuje nejen na nás jako jednotlivce, ale i na firmy, vlády a společnost jako takovou. Vyzývá k udržitelnému a zodpovědnému chování, aby i následující generace mohly plně rozvinout svůj potenciál a nemusely nést negativní důsledky našich rozhodnutí.

Populace na Zemi neustále roste a tento trend se bude pravděpodobně opakovat i v následujících desetiletích. S počtem lidí také roste potřeba (a spotřeba) všech surovin. Ať už se jedná o nerostné suroviny, potraviny, vodu či oblečení, lidé potřebují stále více. Planeta Země nám ale může poskytnout pouze omezené množství zdrojů. Jak tento problém vyřešit?

Dvanáctý Cíl se zabývá právě způsoby, jak udržitelně regulovat výrobu a produkci. Jak zajistit funkční hospodářský systém a dostatek zdrojů a potravin i pro další generace. Jedná se především o takové hospodaření s přírodními zdroji, které nevede k jejich devastaci a nenávratnému zničení. To se týká například zavádění udržitelných zemědělských postupů, které respektují

potřeby ekosystému a vyhýbají se užívání nešetrných chemických látek a hnojiv. OSN se také snaží o snížení plýtvání potravinami a ztrát v celém zásobovacím procesu. Důležitým bodem je také snaha o snížení produkce odpadů – s tím souvisí i recyklace a opětovné využívání materiálů.

Aby se tyto cíle staly skutečností, musí se zapojit opravdu všichni. OSN proto podporuje podniky a nadnárodní společnosti, aby prosazovaly udržitelné postupy a začlenily je do běžné praxe. Podporuje vlády a politiky, aby skrze zákony a veřejné zakázky uplatňovaly principy udržitelnosti a odpovědného hospodaření. A také každého člověka, který se svými činy rozhodne přispět k lepší budoucnosti.

Plné znění SDG 12 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 12:
ODPOVĚDNÁ VÝROBA
A SPOTŘEBA

KOMIKS:
„ODPOVĚDNÁ VÝROBA
A SPOTŘEBA“

KOMIKS:
„JAK ZACHRÁNIT
PLANETU“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa byla na svůj les moc hrdá. Vždycky byl čistý a voňavý a poskytoval stín, lahodné ovoce, houby, semínka či lupení každému, kdo do něj zavítal. Zkrátka milá přírodní oáza.

„Takové krásné období,“ říkala si toho dne Jířa. „Už by měly zrát jahody, třešně a borůvky. A brzy přijdou houby, maliny a ostružiny,“ rozplývala se, když tu potkala myšku Píďu.

„Co tě nemá, Jířo, letos je to na pendrek. Nikde ani bobulka. Asi se nám ten les nějak pokazil. Všude jenom smrad a nepořádek a ovoce ani jiné dobroty nikde,“ mávala otráveně ocáskem myška.

„To je mi ale záhada. Vždyť touhle dobou bývá všude ovoce, co hrdlo ráčí! Za tím musí něco být,“ přemýšlela nahlas Jířa. A jak měla ve zvyku, nenechala to jen tak. Zamířila k ovocnému sadu.

A nestačila se divit! Všechny stromy a keře byly úplně holé, nikde ani bobulka. V celém sadu se šířil ošklivý, hnilobný zápach. Okolo nejvyšší třešně byla zem pokrytá shnilým ovocem a peckami, kam oko dohlédlo. Ve zkvašeném ovoci rostla plíseň a létala hejna vos a sršní. Mezi tím byly všude ještě štopky a bobky. A nahoře, v koruně stromů, posedávalo obří hejno špačků s nacpanými břuchy. Někteří líně dřímali, jiní trhali z větví zbylé ovoce, jednou do něj znuďeně dobli a hodili je pod sebe.

Jířu to velmi rozzlobilo. „Co je to tady za spoušť, vy jarabáci?“

„Proč se na nás rozčiluješ, milá Jířo? Neděláme přeci nic špatného. Dary přírody jsou tu pro každého a můžeme si jich užívat, kolik se nám zachce,“ hájili se špačci.

„To se tedy velmi pletete. Dary přírody jsou totiž opravdu pro všechny, ne jen pro jeden druh. A není jich neomezené množství. Když vybíráte ovoce do posledního kousku, pro nikoho jiného už nezbyde,“ vyvedla špačky Jířa z omylu a šneci, myšky i brouci horlivě přikyvovali.

„Navíc to ani nestihnete sníst! Ovoce, které jste vyhodili, mohla sníst jiná zvířátka, kdyby zůstalo na stromě. Takhle jen shnije a nikdo z něj nemá užitek! Tomu říkám plýtvání!“

Špačci se drbali pod zobákem a museli uznat, že si možná ovoce nasbírali moc a nemysleli na ostatní.

„To ale není vůbec všechno. Zkažené ovoce smrdí na celý les a navíc všechna zvířátka ohrožují vosy a sršně,“ vypočítávala dál sova.

Špačci stáhli ocasní pířku. Nedošlo jim, co svým zhýřilým chováním způsobili. Omluvili se sově i ostatním zvířátkům a pustili se do úklidu. Dalo jim to pěkně zabrat. Ono je totiž mnohem jednodušší udělat nepořádek, než ho uklidit.

Sova Jířa jim nakonec přidala dobrou radu, protože viděla, že se snaží. „Spadané ovoce pěkně rozdělte na malé hromádky a pohnojte jimi ovocné keře a rostliny, aby dobře nesly a daly příště dobrou úrodu.“

Špačci lítali až do večera a nakonec byl sad uklizený, rostlinky pohnojené a všichni zase o něco moudřejší. Každé místo na světě poskytuje omezené zdroje a ty musí vystačit pro všechny. Strom unese jen pár plodů, o které se musí všichni spravedlivě rozdělit. Nemůže si je zabrat jen jeden a ostatní nechat na holičkách. Když se o své okolí přestaneme starat a je nám jedno, co způsobíme, můžeme tím sobě i ostatním pěkně zavařit.

Diskuse

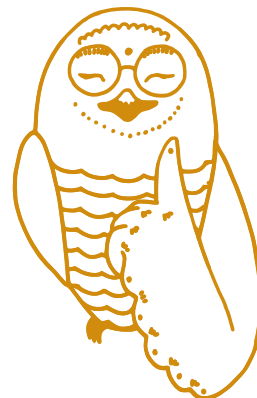
Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaký problém řešila sova Jířa? Proč nikde nebylo ovoce? Proč byl všude smrad a nepořádek? Co provedli špačci?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Co všechno jsou zdroje, které musí vystačit pro všechny? **Jídlo, voda, ropa, zboží, příroda.**
- Proč jsou omezené? **Na poli můžeme vypěstovat jen určitý objem jídla, stejně jako v řece je jen určitý objem vody.**
- Co se stane, když si jeden pro sebe vezme moc? **Nemusí už zbýt na ostatní.**
- Co je to plýtvání? Znáte nějaké příklady? **Může se zkazit či zplesnivět.**
- Co se může stát s jídlem, když ho nespotřebujeme včas?
- Proč by se nemělo plýtvat?

ŘÍKANKA

*V přírodě je bohatství,
že se každý nasytí.
Nebud' ale lakomý,
hezky se děl jako my.
Špaček, sova i ta myška
potřebují plnit bříska.
Vem si jen co potřebuješ,
příště se zas vrátit můžeš.
Takhle zbyde na každého,
bohatého i chudého.
Moudrý les nás podělí
mezi všemi přáteli.*

Blok her

1. PLÝTVÁNÍ JÍDLEM

POMŮCKY: makety jídla / leták s potravinami

Špačci v pohádce si nasbírali příliš mnoho ovoce, které potom nemohli sníst. Plýtvání potravinami je problém i u lidí. Kdybyste vzali všechno jídlo na světě, dali ho na hromadu a tu rozdělili na tři části, vznikly by vám třetiny. Jednu z těch tří hromad (tedy jednu třetinu) lidé každoročně vyhodí a snědí jen dvě. To už je pořádné plýtvání. Je to jídlo, které někdo musí vyrobit, vypěstovat, sklídit, uvařit, a to zabere spoustu práce, energie a času. Přitom na světě žije zhruba miliarda lidí v extrémní chudobě, kteří mají jídla nedostatek. Měli bychom proto přemýšlet u každého nákupu a vážit si jeho hodnoty.

ÚKOL: Nechte děti zamyslet se, jaké jídlo se kazí nejrychleji. Poté se jich zeptejte naopak, co se kazí nejpomaleji nebo vůbec? K činnosti můžete názorně využít makety jídla nebo obrázky z letáků. Můžete se také podívat na video.

VIDEO: „Nekrmte popelnice“

2. NA PLÍSEŇ

Nespotřebovanému jídlu hrozí hniloba a plíseň. Plíseň způsobují malinké organismy, kterým se na starém jídlu velice daří. Jakmile jídlo napadnou, je s ním konec. Už ho nemůžeme jíst, protože by nám po něm bylo špatně. Plíseň se také umí dobře šířit – ty malé organismy moc rády přeskakují na vedlejší potraviny. Pojďme si na plíseň zahrát!

ÚKOL: Hra je klasická vypadávací honička. Vyberte jedno dítě, které bude hrát plíseň, nebo nechte přihlásit zájemce. Plíseň bude honit ostatní a koho se chytne, ten vypadá. Můžete udělat několik kol nebo hru obměnit na „nakažlivou“ – koho se „plíseň“ dotkne, stává se také plisní.

Plíseňovka chlupatá

3. DATUM SPOTŘEBY

POMŮCKY: překážky na slalom, obaly od potravin, předměty k nákupu (makety jídla, hračky, kostky)

Jak v obchodě poznáme, že se jídlo může brzy zkazit? Na každé potravině je datum spotřeby. Můžeme si tedy přečíst, do kdy je ještě bezpečné ho jíst. Pojďme se spolu podívat na pár obalů, do kdy měly potraviny datum spotřeby. Myslíte, že je to u každé potraviny stejné?

ÚKOL A: Ukažte dětem obaly od skutečných potravin a prodiskutujte, které potraviny se musí spotřebovat rychle a které vydrží.

ÚKOL B: Teď už víme, jak rychle se některé potraviny mohou zkazit. Rychle je proto musíme odnést z obchodu a sníst dřív, než se zkazí!

Rozdělte děti na 4 družstva a každému připravte hromadu věcí na nákup. Měla by být poměrně velká a nesourodá, aby děti musely přemýšlet a dalo jim odnášení práci (mohou jít i vícekrát). Jejich úkolem bude přepravit zboží přes třídu, tedy „z obchodu“ přímo „domů“. Během cesty by měly zdatat jedno-dušší překážkovou dráhu.

4. USKLADNĚNÍ NÁKUPU

POMŮCKY: čtyři papíry A2 s nákresem ledničky, nůžky, lepidla, nákupní letáky s potravinami

Při nákupu je důležité myslet na to, abychom kupovali jen to, co opravdu potřebujeme. Když koupíme víc, jídlo se nám zkazí a budeme ho muset vyhodit. V naší lednici by tedy mělo být jen jídlo, které zvládneme sníst. Až potom si koupíme další.

Zahrajeme si teď na maminku a tatínka a naplníme naši ledničku tak, aby nám jídlo vystačilo na jeden celý den. Abychom z něj udělali snídaní, oběd i večeři, měli vše co potřebujeme, ale aby nic nepřebývalo a nezkazilo se.

ÚKOL: Zachovejte družstva z předchozího úkolu. Každému dejte jeden papír s nákresem otevřené ledničky a letáky s potravinami. Úkolem dětí bude vymyslet tři jídla (snídaní, oběd a večeři), najít v letáčích, co je k přípravě těchto jídel potřeba, a tyto potraviny vystříhnout a nalepit do své ledničky. Nechte děti samostatně pracovat, menší děti mohou stříhat i nahruho, nejde o kontury. Na závěr týmy odprezentují svůj nákup a jídla, která by uvařili. Všichni dohromady jim poskytneme zpětnou vazbu. Chybí jim něco? Nakoupily nějaké mlsání navíc? Zvládnou vše sníst?

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o nenasytných špačcích. Copak prováděli? Jaký vliv to mělo na okolí? Řeší stejný problém i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Co je plýtvání jídlem?
- Kde všude se s jídlem plýtvá? Jak takové plýtvání vypadá?

Obchody vyhazují jídlo, které jde sníst, ale má třeba poškozený obal.
Domácnosti vyhazují jídlo, které se nestihlo sníst a zkazilo se, protože lidé nakoupili či uvařili moc. Jídelny a restaurace vyhazují uvažené porce, které si nikdo nekoupil.

- Co se dá s plýtváním dělat?
- Jak se uchovávají potraviny, aby se nezkazily?

Můžeme je zmrazit, usušit, zavařit, naložit.

PRO CHYTRÉ HLAVY: Plýtvání je poslední dobou velký problém. Nejde jen o jídlo. Lidé plýtvají skoro se vším – s vodou, elektřinou, dokonce i s různými výrobky! Dnes už lidé věci neopravují, ale raději si koupí nové. Často také vyhazují fungující věci, jen aby si koupili o kousek lepší. I to je plýtvání. Když například vyhodíme funkční telefon a vyměníme ho za nejnovější model, plýtváme se všemi materiály, které byly použity na jeho výrobu. Plýtváme tím také s lidskou prací, která byla potřeba k jeho výrobě. Stejně jako když vyhodíme plesnivé jídlo do koše. Předejít plýtvání je ale velmi snadné. Nakupovat s rozmyslem, rozbité věci opravit a používat, dokud slouží! A pokud už něco nechceme, můžeme věc poskytnout někomu, kdo ji využije.

6. PRACOVNÍ LIST

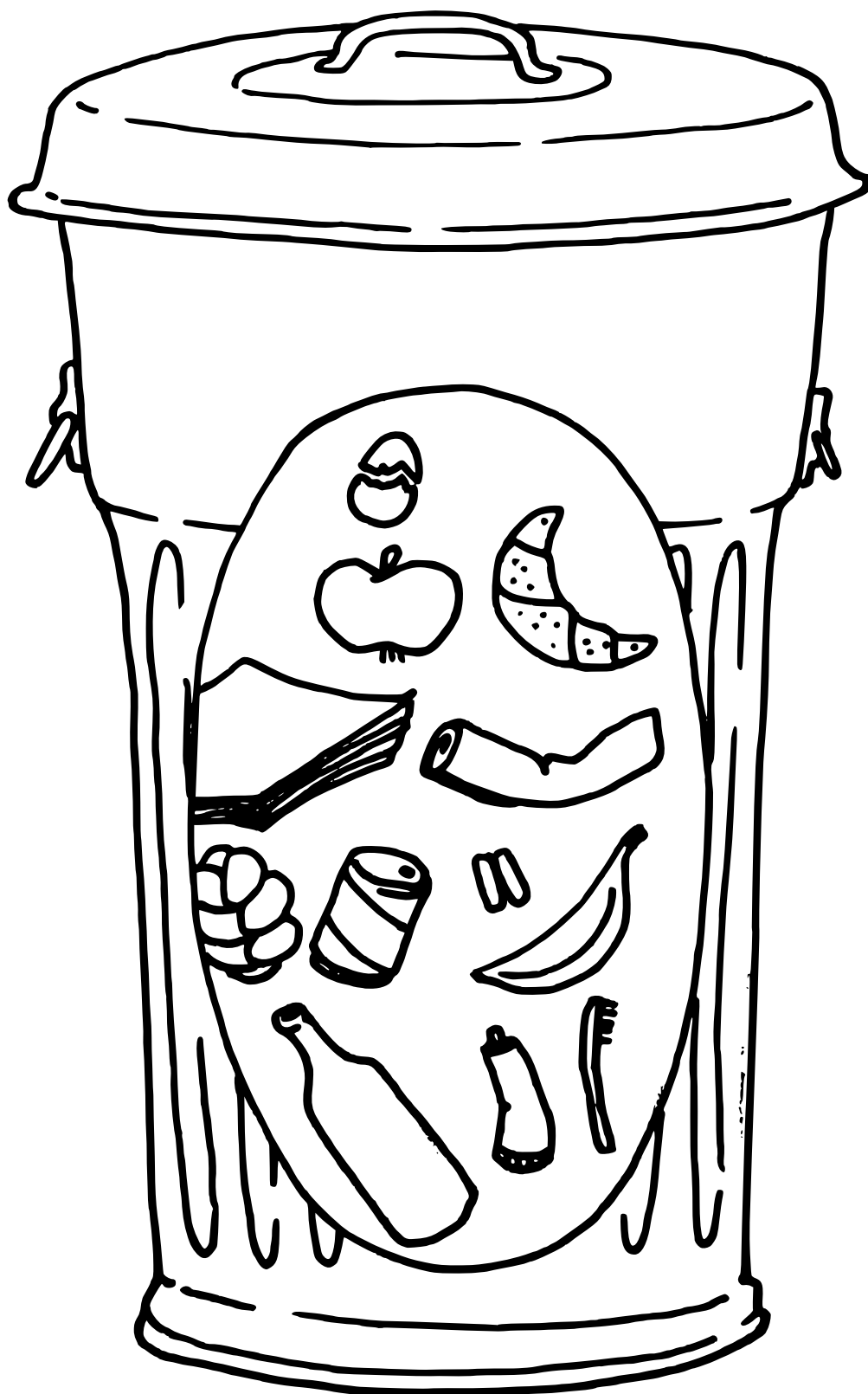
POMŮCKY: tužka, pastelky

Už jsme si pověděli, že jídlo do popelnice zkrátka nepatří. Pokud není zkažené nebo plesnivé, neměli bychom ho vyhazovat. Poznáte, co je na obrázku špatně?

ÚKOL: V popelnici vidíme plno věcí. Zakroužkujte a vybarvěte vše, co tam nepatří. Můžete se zamyslet, proč někdo jídlo do popelnice vyhodil..

Doplňkové činnosti

1. PEČEME KOLÁČ

POMŮCKY:

Na těsto: 2 hrnky polohrubé mouky, 1 hrnek mléka, 1/3 hrnku oleje, cukr, kypřicí prášek, 1 vejce

Na přípravu: miska, vařečka, hrnek na měření, plech, pečicí papír

Na ozdobu: ovoce dle sezóny

Můžete si s dětmi místo jedné řízené činnosti zkusit upéct skutečný koláč. Děti budou zaručeně nadšené a o práci se surovinami je to naučí mnohem více, než hodiny pouček a teorie. Jeden koláč bude možná pro všechny málo, použijte velký plech nebo koláče upečte rovnou dva. Domluvte se na zapůjčení nádobí a pečení s paními kuchařkami v kuchyni, jistě vám za kousek koláče rády pomohou!

ÚKOL: Těsto připravte vy nebo nechte suroviny odměřit a zamíchat dětem. Děti rovněž mohou nakrájet ovoce příborovými noži a ozdobit těsto nalité v pekáči. Ochutnávejte s dětmi ovoce, popovídejte si o tom, jak chutná, co mají rádi, zda mají v okolí domu nějaký strom, ze kterého někdy samy sklízely. Dá se spotřebovat i natlučené ovoce? V jakém případě už ho nelze do jídla použít?

TIP PRO UČITELE: Těsto můžete ještě dochutit vanilkou, skořicí, kakaem. Navrch koláče můžete z másla, mouky a cukru vyrobit drobenku.

2. KOMPOST

POMŮCKY: kompost či kompostér

Organický odpad, který už nemůžeme spotřebovat, nepatří ale ani do popelnice. Kam? Na kompost! Na skládce totiž hnilobné procesy škodí životnímu prostředí, ničemu neslouží a zvětšují objem smíšeného odpadu. Navíc pěkně smrdí. Na kompostu naopak mohou sloužit opět jako výživa pro půdu.

ÚKOL: Můžete si založit kompost ve školce, na zahradě i doma pomocí vermikompostéru. Pokud ho již máte, můžete se na něj s dětmi jít podívat a vynést na něj třeba zbytky ze svačiny. Kompost se přemění pomocí bakterií, brouků a žížal na humus, což je výživné hnojivo pro rostliny, a slouží tak přírodě dál.

3. PĚSTOVÁNÍ ODŘEZKŮ

POMŮCKY: odřezky zeleniny, talířek nebo kelímek, voda

I odřezky zeleniny nám mohou být ještě k užitku. Co takhle čerstvou petrželku do polévky? Pojdte si vyzkoušet pokus s horními odřezky mrkve nebo petržele. Zkusit můžete i cibulku, řapíkatý celer nebo odříznutý spodek ze salátu. A co pecka od avokáda?

ÚKOL: Zeleninu položte na talířek s vodou a uložte na okno. Vodu pravidelně vyměňujte, ať se brzy ukáže výhonek!

4. UPCYKLACE

Když potraviny spotřebujeme, nemusíme obaly hned vyhodit. Můžeme je ještě využít. Tomu se říká upcyklace. A co si třeba můžeme vyzkoušet?

HRAJETE BOWLING?

POMŮCKY: plechovky, barvy

Ze starých plechovek si můžete do třídy vyrobit bowlingovou dráhu. Stačí prázdné konzervy, míček a můžeme se pustit do závodů. Kuželky si můžete nabarvit – na podobné aktivity je nejlepší balakryl. Dejte také pozor, aby neměly konzervy ostré hrany.

POMŮCKY: karton, použitý papír, škrob/vodou naředěné lepidlo herkules, potravinářská fólie, plastová miska

Z použitého papíru si můžete přidáním škrobu nebo lepidla vyrobit modelovací hmotu. Tvořit můžete podle fantazie – sopku, domky nebo legrační obličej. Můžete si také vyrobit papírové misky – plastovou misku obalte fólií, přidejte vrstvu hmoty a nechte zaschnout.

5. DAROVÁNÍ

Předměty, které nejsou zničené, je škoda vyhazovat. Mnoha lidem mohou ještě posloužit. Jak je ale potřebným lidem předat? Třeba pomocí dobročinné sbírky! Můžete vytvořit sbírku za celou školu a věci darovat do charitativních obchodů. Ty provozuje třeba ADRA nebo Sue Ryder.

Užitečné odkazy

Iniciativa Zachraň jídlo: <https://zachranjidlo.cz/>

Kolik se v naší škole vyhodí jídla: <https://eko-skolky.cz/portfolio/cz/jak-jsme-zjistovali-kolik-jidla-se-v-nasi-ms-vyhodi>

Web o plýtvání jídlem: <https://www.respectfood.com/cz-cs/>

13. Klimatická opatření

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, vývoji a vlivu lidské činnosti, seznámení s nutností ochrany životního prostředí, úcta k životu ve všech jeho formách
- Dítě a jeho tělo: rozvoj fyzické i psychické zdatnosti, uvědomění potřeby zdraví a bezpečí, upevňování zdravých návyků

ZNALOSTI:

- děti znají pojem klimatická změna a atmosféra
- znají důsledky globálního oteplování
- uvědomují si příčiny změn klimatu
- znají rozdílné dopady v konkrétních oblastech

POSTOJE:

- děti si uvědomují vliv člověka na přírodu
- učí se empatii a spolupráci
- přemýšlí v souvislostech
- rozumí významu ochrany přírody

POMŮCKY: papíry A4, papíry A2, tužky, pastelky/fixy, nůžky, lepidla, příloha č. 1 (fotografie důsledků změny klimatu), příloha č. 2 (piktogramy)

Cíl OSN:

Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů.

Projevy klimatické změny jsou různé a v každém regionu se projevují jinak. Je proto velmi obtížné najít jejich společného jmenovatele. Změna klimatu způsobuje růst teploty na Zemi, ovlivňuje teplotu vody v oceánech a množství srážek. Tyto důsledky působí na celou řadu dalších jevů, jako jsou například extrémní výkyvy počasí. Nejedná se pouze o tropické bouře a hurikány, jejichž výskyt se v posledních desetiletích zvyšuje, přičemž mnozí odborníci přisuzují tento nárůst právě klimatické změně. Do kategorie extrémních výkyvů počasí patří i náhlá sucha a záplavy. Ty jsou velkým problémem především v rozvojových zemích, kde je stále mnoho lidí závislých na zemědělství. Třináctý cíl se zaměřuje na hledání řešení změny klimatu a zároveň klade důraz na adaptaci na tuto změnu, která již v současnosti probíhá. OSN také apeluje na vlády, aby věnovaly změně klimatu dostatečnou pozornost a vyčlenily dostatek zdrojů na řešení jejích následků. Za změnou klimatu stojí především průmysl, spotřeba a výroba industria-

lizovaných zemí Západu, avšak dopady klimatických změn doléhají zejména na rozvojové země. Cílem OSN je tedy i požadavek takzvané klimatické spravedlnosti. V rámci Zeleného klimatického fondu by bohatší země měly dát k dispozici finance na řešení potřeb rozvojových zemí v souvislosti s následky způsobenými změnami klimatu. Pro takové řešení je zásadní ochota všech zemí spolupracovat na odstraňování příčin a řešení následků. Dohoda z klimatické konference v Paříži na podzim roku 2015 a výsledná Pařížská dohoda přinesly naději na takovou globální dohodu.

Plné znění SDG 13 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 13:
KLIMATICKÁ OPATŘENÍ

KOMIKS:
„KLIMATICKÁ OPATŘENÍ“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má spoustu kamarádů, pro každého moudrou radu.

V takovém malém českém lese, tam se všichni znají. Každý den se na stejném stromě mine sojka se strakapoudem, o pyl v květech se ucházejí stejné včely s motýli a na pastvě spolu přežvykují ty samé srnky a jeleni. Zvířátka by se poznala snad i poslepu, tak dobří jsou přátelé. O to větší rozruch vždy způsobí, když se objeví někdo nový.

A onehdy se udál hotový skandál. Na několika místech byl spatřen vlk! A ne ledajaký, ještě k tomu úplně bílý! Údajně byl spatřen jak se válí pod bukem na mechu, potom si klidně pil vodu v potoce a nakonec ožíral borůvky v blízkosti doupěte mladých zajíců! To se nikomu ani za mák nelíbilo. Zvířátka to vzala k Jíře a jala se stěžovat si jeden přes druhého. Jířa si je se zaujetím vyslechla.

„Copak tady asi taková šelma pohledává? Vlci jsou od přírody nedůvěryhodná zvířata, to je známá věc!“ prohlašovali zajíci.

„A jakou má divnou barvu? Svítí jako lampička,“ posmívala se kuna.

„Copak nějaké novoty, to u nás v lese nestrpíme!“ skřehotala zase ropucha a celá se u toho nafukovala.

„Vyhnat bychom ho měli! Ať si jde po svých, psisko jedno!“ zlostně hrabal jelen kopýtkem.

I Jířa byla z nečekaného návštěvníka překvapená, snažila se ale sousedy uklidnit.

„Kamarádi, ten vlk je nejspíš odněkud ze severu, možná z Grónska, krajiny sněhu a ledu. Proto je bílý – aby ho ve sněhu nebylo vidět. Zatoulal se chudák pěkně daleko. Nejspíš bude stačit ho nasměrovat domů. Dokud s ním ale nepromluvíme, nic se o něm nedozvíme.“

Nikomu se moc nechtělo, ale Jířa rázně zamířila na místo posledního výskytu vlka a ostatní ji neochotně následovali. Bílý vlk byl opravdu vidět už z dálky. Když lesní obyvatelé uviděli, hezky pozdravil a radostně zavrtěl ocasem.

„Dobrý den. To jsem rád, že vás poznávám, už se mi zdálo, že se mi snad všichni vyhýbají. Jmenuji se Amarok, vlk polární.“ Zvířátka si ho pořád nedůvěřivě měřila, sova Jířa si ale hned všimla, jak je vlk smutný.

„A copak se ti, Amaroku, přihodilo, že ses vydal z domova takovou dálku?“

Vlk se zadíval na obzor a dal se do truchlivého vyprávění. „U nás na severu žijeme odkáživa na sněhových závějích a zamrzlých ledových krách. Barva našeho kožíšku i způsob života jsou k tomu přímo utvořené. Jenže poslední roky sněhu a ledu ubývá a my jsme ztratili svoje domovy a obživu. Mnoho medvědů, lišek a vlků muselo odejít hledat domov jinde. Už nikdy nespátříme ledové pláně pod duhovou polární září,“ domluvil a po bílém kožíšku mu stekla slza.

„Ach, to je smutné. Ale jak to, že vám všechen sníh roztál?“ litovaly vlka lišky.

„To bude jistě globálním oteplováním,“ napadlo hned Jířu. Vlk smutně přikývl. „Jak se otepluje vzduch, led a sníh taje a nechává za sebou pouštinu. Proto jsem musel odejít.“

„Ještě že se nás to hrozné oteplování netýká,“ oddechli si zajíci.

„Nás se ale týká, kamarádi,“ odvětila sova. „Poslední léta nás přeci trápí velké sucho. A pamatujete na prudké bouře z minulého měsíce, které nás všechny vyplavily? I za to může globální oteplování. Po celém světě působí výkyvy počasí, sucho, tání ledovců a další nepříjemnosti.“

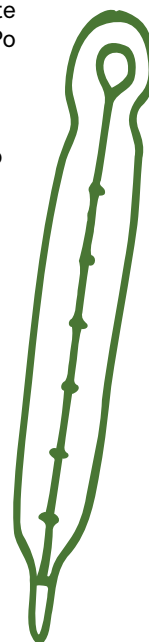
„Ale kdo to, prosím, způsobuje? Jak se tomu dá zabránit?“ poskakovaly napruženě veverky.

„Způsobili to lidé, výfuky svých aut a zplodinami z továren. S následky se potýkají i oni sami. Je to ovšem složité, protože se na změnách, které by to zlepšily, musí domluvit lidé a země z celého světa. I když mnoho vědců a milovníků přírody bojuje za její ochranu a snaží se vymýšlet vynálezy šetrné k přírodě a řešit problémy, které již nastaly.“

„Snad se jim to brzy podaří,“ štěbetaly si mezi sebou sýkorky na větvi.

„Snad ano. Nám zatím ale nezbyvá, než tyto změny přijmout a podpořit ty, kteří o své domovy přišli,“ uzavřela Jířa a smířlivě ukázala směrem k polárnímu vlkovi.

„To dá rozum. Po tom, co jsme se dozvěděli, už by ho nikdo nevyhnal,“ bránili Amaroka kuny a všechna zvířátka pokyvovala a usmívala se na nového souseda. Už se nemohla dočkat, až jim po večerech bude vyprávět o svém putování a dalekých polárních krajích.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Co řešil vlk Amarok za problémy? Proč musel odejít z domova? Týkal se stejný problém i ostatních zvířátek?

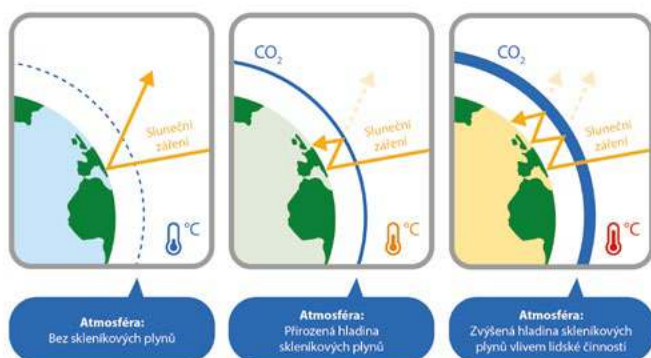
Mohou i lidé čelit podobným problémům? K zamyšlení můžete využít následující otázky.

- Co je to klimatická změna?
- Co všechno o ní víte?
- Jaké jsou její projevy?
- Všimli jste si někdy, že bylo v létě velké sucho, v zimě nenapadl sníh nebo byly prudké bouře?
- Jak to souvisí se změnou klimatu?
- Týká se klimatická změna všech?

PRO CHYTRÉ HLAVY: Klimatická změna znamená, že se mění klima naší planety. Celý systém počasí se mění, a tím i jeho rovnováha. Příčin je mnoho, celý proces se ale v poslední době zhoršil kvůli působení člověka – hlavně kvůli kouři z továren, aut a jiných dopravních prostředků. Kolem naší planety je totiž ochranný obal, kterému se říká atmosféra. V atmosféře dýcháme, tvoří se zde počasí a díky ní může být na Zemi život. Je to takový náš pokojíček. Kouř a zplodiny ji ale poškozují. Mění se její vlastnosti, a kvůli tomu se Země otepluje. Říká se tomu skleníkový efekt. To pak způsobuje jevy jako tání ledovců, změny počasí, povodně, sucha, prudké bouře a mnoho dalších. Podívejte se na schéma, jak skleníkový efekt funguje. Obrázek naleznete také [zde](#).

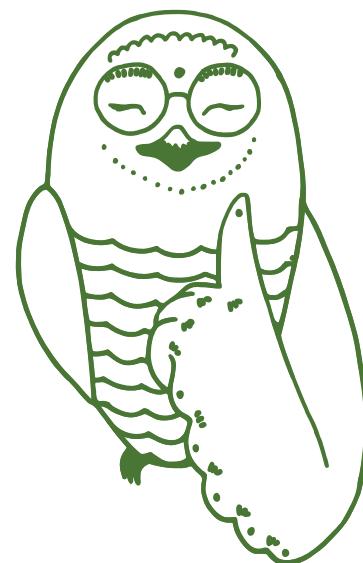

SKLENÍKOVÝ EFEKT

ŘÍKANKA

V Antarktidě tají ledy,
v Grónsku jakbysmet.
Jinde zase více bouří,
mění se nám svět.
Povodně i velká vedra
snesla se na naše bedra.
Průmysl je toho vinou,
chce to hledat cestu jinou.
Čistší pohon, výrobu,
zapomenout na ropu,
Pěstovat a chránit stromy,
to je léčba na pohromy.

Blok her

1. ZMĚNY POČASÍ

Jedním z projevů klimatické změny jsou prudké výkyvy počasí. Způsobují nebezpečné silné bouře, sušata nebo povodně. Proti takovým živlům jsou všichni bezmocní – lidé, zvířata i rostliny. Zamyslete se společně, jaké znáte druhy počasí. Zahrajeme si na ně?

ÚKOL: Přiřaďte ke každému počasí jeden pohyb a ty s dětmi střídejte. Jako kulisu můžete použít hudbu nebo bubínek.

- **Slunce:** velká kola rukama
- **Déšť:** ťukáme na zem
- **Vítr:** běháme
- **Bouřka:** točíme se
- **Mráz:** třeseme se

2. SKOK PŘES KRY

POMŮCKY: bílé papíry A4

Kvůli oteplování taje v polárních oblastech led. Stejně jako my chodíme po zemi, chodí místní zvířata po zamrzlé hladině vody. Když ale roztaje, nemají, jak se dostat třeba za potravou. Než led roztaje úplně, popraská a rozdělí se na kry. Jak se asi po takových rozlámaných krách pohybuje? Pojďme si to zkusit.

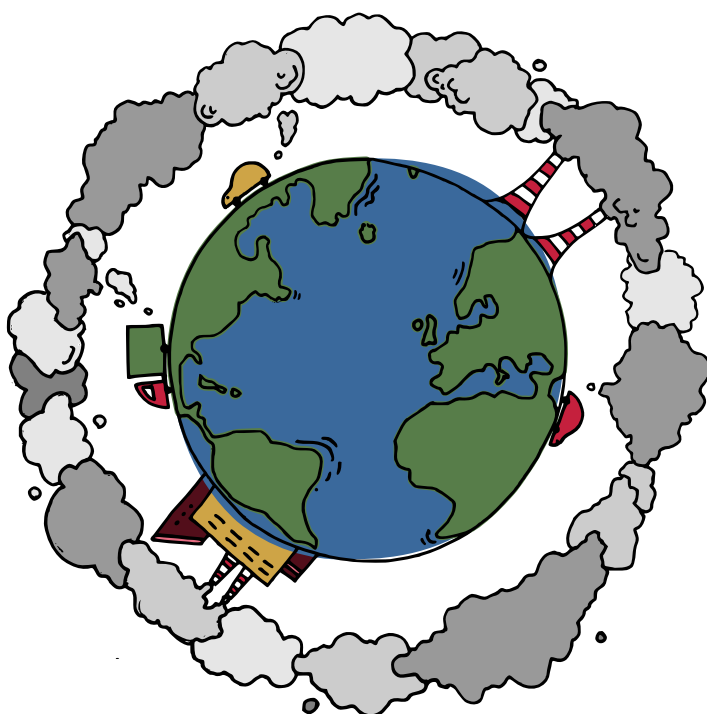
ÚKOL: Rozdělte děti na dvě družstva a po třídě rozmístěte bílé papíry znázorňující ledové kry. Úkolem každého družstva bude kry přeskákat tam a zpátky. Papíry by neměly být moc daleko od sebe, aby stačily drobné skoky.

3. PROČ SE KLIMA MĚNÍ?

POMŮCKY: pastelky/fixy, papíry A2 slepené k sobě

Vlk Amarak musel odejít z domova kvůli působení klimatické změny. Ta se ale projevuje po celém světě. Jak jsme si už říkali v pohádce, její důsledky mají mnoho podob. Zkusíme si proto společně nakreslit, jak vlastně takové znečišťování atmosféry vzniká a vypadá.

ÚKOL: Připravte dětem podle vzoru velký nákras planety s atmosférou. Model by měl být dostatečně velký, aby se mohli zapojit všichni. Popovídejte si společně, jak znečišťování ovzduší probíhá. Co ho způsobuje? Na povrchu planety děti nakreslí znečišťující vlivy a znázorní kouř a zplodiny, které unikají do atmosféry.

4. JE TO VŠUDE STEJNÝ PROBLÉM?

POMŮCKY: příloha č. 1 (fotografie důsledků změny klimatu)

Změna klimatu způsobuje mnoho nepříjemností. V každé části planety se přitom projevuje jinak. Jaké její důsledky známe?

ÚKOL: Ukažte si s dětmi fotografie (příloha č. 1) a povězte si o úkazech, které jsou na nich zachyceny. Víte, kde na planetě se dějí? Ukázat si to můžete na mapě nebo na vašem modelu planety z předchozí aktivity.

- **Ledovce:** V polárních oblastech vlivem oteplování tají ledovce. Táním se snižuje jejich pevnost, lámou se a kry odplouvají na moře. Potom roztají a voda z nich zvedá hladiny oceánů. To ohrožuje pobřežní města třeba až na druhé straně zeměkoule. Polární zvířata ztrácejí přirozené podmínky k životu.
- **Sucho:** Vlivem globálního oteplování vysychají řeky a jiné zdroje vody. Trpí tím lidé, zvířata i rostliny. Všichni potřebujeme vodu k životu.
- **Bouře:** Dalším projevem klimatické změny jsou silné výkyvy počasí a velké bouře. Taková bouře je mocný živěl, který může zničit vše, co mu přijde do cesty. Víte třeba, co je to tornádo?
- **Záplavy:** Některé oblasti trápí prudké příválové lijáky. Když je půda suchá, nedokáže vsáknout náhlý přívál vody. Pak dochází k povodním a voda odnese vše, co potká – úrodu na poli, ale i auta nebo domy.
- **Zničený les:** Lesy a další vegetace v mírném pásmu nejsou uzpůsobeny nadměrně vysokým teplotám. Všimli jste si, jak je někdy v létě v lese sucho? Když dlouho neprší a je horko, ubývá podzemní vody a stromy a další rostliny nemají co pít. Pak mohou dokonce uschnout!
- **Požáry:** Když dlouho neprší, v krajině je málo vody. Stromy i půda jsou vyschlé a stačí malá jiskřička, která může způsobit ničivý požár. To pak musí vzít všichni nohy na ramena.
- **Sucho:** V extrémním případě se může stát, že je v půdě tak málo vody, že už na ní nemůže nic růst. Postupně se z ní ztrácí všechny živiny a stává se z ní poušť. Takovému procesu říkáme desertifikace. V půdě není žádná voda, takže na ní nemůže nic růst a stává se z ní poušť.

5. PROJEVY ZMĚNY KLIMATU

POMŮCKY: příloha č. 1 (fotografie důsledků změny klimatu), 7x příloha č. 2 (piktogramy), bílé papíry, pastelky/fixy, nůžky, lepidla

Jak už jsme zjistili v předchozích aktivitách, změna klimatu má různé projevy. My si teď ukážeme, co to znamená pro lidi a zvířata, kteří na postiženém místě žijí.

ÚKOL: Ukažte si s dětmi piktogramy (příloha č. 2) a povězte si, co znamenají. Potom se znovu podívejte na fotografie z předchozí aktivity (příloha č. 1) a řekněte si, které piktogramy patří ke kterému obrázku. Poté rozdělte děti do 7 skupin a každé dejte jednu fotografii a sadu piktogramů. Jejich úkolem bude nalepit na fotografii ty piktogramy, které se jejich obrázku týkají. Mohou tvořit dále a namalovat a nalepit další objekty – zvířata, lidi, rostliny či cokoli jiného.

PRO CHYTRÉ HLAVY: Stejně jako vlk Amarak v pohádce musel opustit polární krajinu i lidé si musejí kvůli novému počasí někdy hledat nové místo k životu. Na některých místech je tak málo vody, že místní lidé musejí odejít, aby měli co pít! Opačný problém mají zase lidé, kterým několikrát za sebou povodeň odplavila všechnu úrodu. Zkrátka – vody musí být akorát, ani málo, ani moc!

6. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o polárním vlku, který musel opustit svůj domov. Jaké k tomu měl důvody? Podařilo se mu najít nový domov? Řeší stejný problém i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Co je to atmosféra?
- Co je to změna klimatu?
- Proč k ní dochází?
- Jaké jsou její projevy, co způsobuje?
- Projevuje se všude stejně?

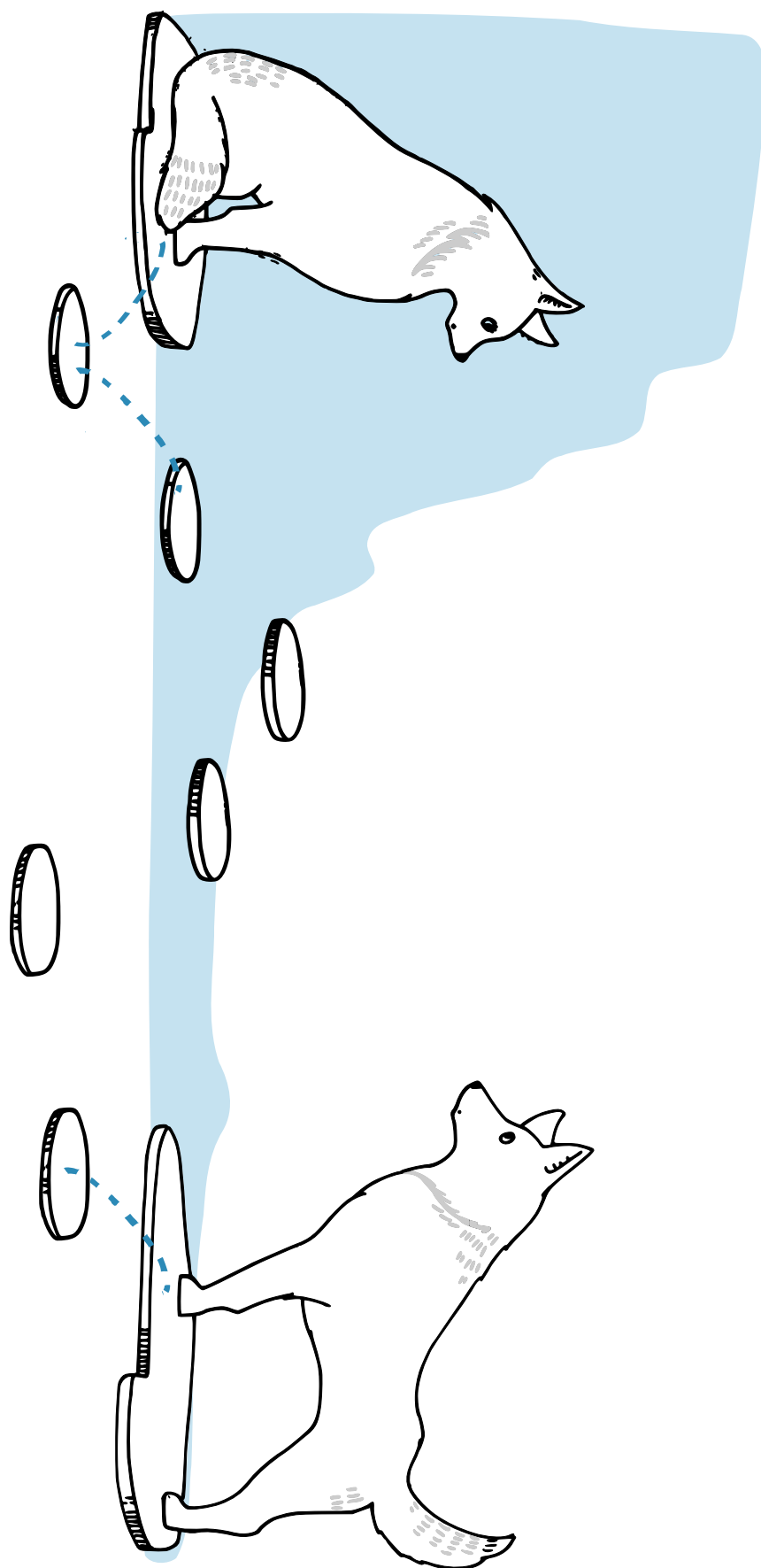
7. PRACOVNÍ LIST

POMŮCKY: tužka, pastelky/fixy

Jedním z důsledků globálního oteplování je tání a lámání ledovců v polárních oblastech. Kde se dříve dalo chodit, je nyní voda a plovoucí kusy ledu. Pro zvířata je to velký problém při cestách za potravou a navštěvování kamarádů. Pomůžeme vlkovi přeskákat přes rozlámané ledové kry? Obrázek poté každý dokreslí dle fantazie.

Doplňkové činnosti

1. POKUS S LEDEM

POMŮCKY: kostky ledu, průhledná sklenice

Jak rychle taje led v teplejším prostředí si krásně ukážeme na jednoduchém pokusu s ledem a sklenicí.

ÚKOL: V mrazáku si připravíme kostky ledu. Těmi potom naplníme sklenici a necháme ji položenou v místnosti při pokojové teplotě. Budeme nejlépe po každé hodině sledovat, co se s ledem děje.

2. VYPAŘOVÁNÍ VODY

POMŮCKY: sklenice s trochou vody, plastová fólie či igelitový sáček, gumička

Abychom si ukázali, jak snadno se voda vlivem stoupající teploty vypařuje, uděláme si jednoduchý pokus.

ÚKOL: Sklenici zhruba do třetiny naplníme vodou, zakryjeme fólií a upevníme gumičkou. Můžeme sledovat proces vypařování a kondenzace na bocích sklenice a fólii.

3. SKLENÍKOVÝ EFEKT

POMŮCKY: dva teploměry, dvě sklenice, potravinová fólie

Princip skleníkového efektu si můžete vyzkoušet v malém měřítku ve třídě. Do obou sklenic vložte teploměr a jednu z nich utěsněte potravinovou fólií. Umístěte je na okno a sledujte, ve které sklenici bude teplota vyšší!

4. SÁZENÍ ROSTLIN

POMŮCKY: tác, sazenice, hlína, kartony od vajec

Proti dopadům klimatických změn nám mohou jednoznačně nejvíce pomoci rostliny. Nejen, že vyrábí kyslík, ochlazuje půdu a pomáhají proti odpařování vody, ale ještě pohlcují pomocí fotosyntézy oxid uhličitý, čímž vzduch čistí. My si teď vypěstujeme sazenice a jako bonus použijeme něco, co bychom jinak vyhodili! Rostlinky potom můžeme v klidu přesadit i s platem od vajec, které se v hlíně rozloží.

ÚKOL: Na tác umístěte karton od vajec, naplňte buňky hlínou a zasadte semínka. Nechte na světlém místě a pravidelně zalévejte. Až vám sazenice vyrostou, můžete je bez obav přesadit i s papírovým podkladem do květináče nebo záhonu.

INFOBOX: Fotosyntéza je proces, kterým rostliny a některé jiné organismy přeměňují světelnou energii na chemickou energii. Během fotosyntézy se v zelených rostlinách zachycuje a využívá světelná energie k přeměně vody, oxidu uhličitého a minerálů na kyslík a energeticky bohaté organické sloučeniny.

Užitečné odkazy:

Lekce o velkoměstech a znečištění: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/9573/globalni-rozvojove-vzdelavani-velko-mesta-a-znecesteni-zivotniho-prostredi.html/>

Video – skleníkový efekt: <https://youtu.be/jLO-6B4efr8>

Portál o změně klimatu: <https://www.klimatickazmena.cz/cs/>

Iniciativa „Otoč kelímek!“: <https://otockelimek.cz/>

Studentské hnutí Fridays for Future: <https://www.fridaysforfuture.cz/>

Data a statistiky o změně klimatu: <https://faktaoklimatu.cz/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Obrázky naleznete také [zde](#).

Bouře

Ledovce

Povodně

Požáry

Sucho

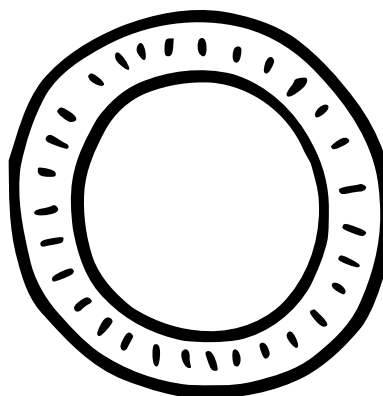
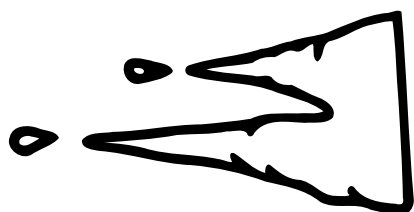
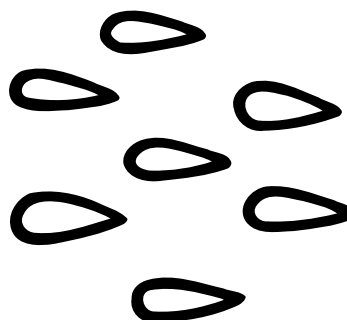
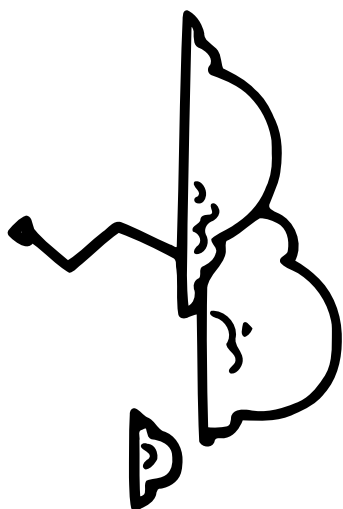
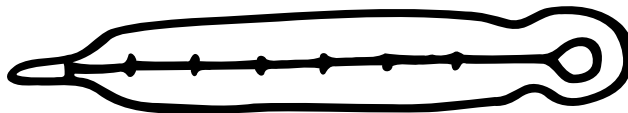
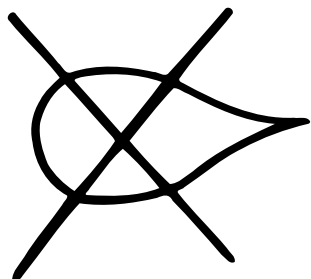

Vysychání řek

Zničený les

Obrázek naleznete také [zde](#).

14. Život ve vodě

14 ŽIVOT
VE VODĚ

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, vývoji a vlivu lidské činnosti, seznámení s nutností ochrany životního prostředí, úcta k životu ve všech jeho formách
- Dítě a jeho psychika: zaměření na emoce, jazyk a řeč, upevňování osobního projevu a kultivace, předvoj čtení a psaní, rozvoj smyslů, tvořivosti a zvědavosti, rozvoj mravního a estetického vnímání

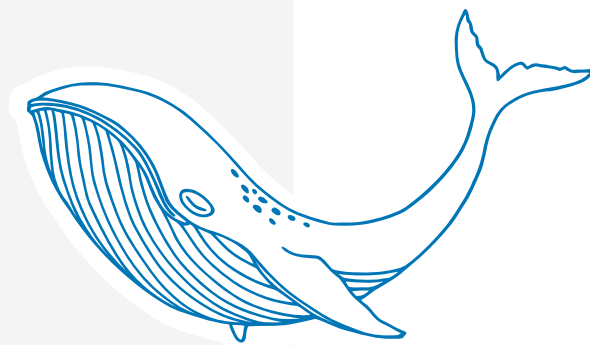
ZNALOSTI:

- děti si uvědomují konkrétní problémy oceánů
- dokážou vyjmenovat několik mořských tvorů
- uvědomují si vliv člověka na přírodu
- znají problém odpadu v mořích a oceánech

POSTOJE:

- děti si uvědomují nutnost chránit přírodu
- přemýšlí v souvislostech
- uvědomují si zranitelnost zvířat a ekosystémů
- uvědomují si nutnost ochrany přírody

POMŮCKY: počítač, čisté obaly a odpadky, velká krabice, modrý papír A1/A2, pastelky, nůžky, lepidla, příloha č. 1 (fotografie rybářských lodí), příloha č. 2 (fotografie o problémech v oceánu)

Cíl OSN:

Chránit vodní ekosystémy a zachovat je pro budoucí generace. Pečovat o moře a oceány a udržitelně využívat zdroje z nich plynoucí.

Oceány pokrývají tři čtvrtiny zemského povrchu a tvoří 97 % vody na Zemi. Avšak až 40 % světových oceánů je významně poznamenáno činností člověka. Oceány zachycují asi 30 % emisí oxidu uhličitého vyprodukovaného lidskou činností, čímž napomáhají mírnit dopady globálního oteplování. Jsou domovem tisíců druhů zvířat a rostlin, jejichž život závisí na mnoha faktorech – čistotě vody, míře kyselosti či teplotě. To vše ale člověk čím dál více mění, bohužel k horšímu. Odpad, plasty a mikroplasty, ropné havárie, změna klimatu a její důsledky, nadměrný rybolov – to vše v současnosti stále více ohrožuje ekosystémy v mořích a oceánech. Proto OSN apeluje na snižování znečištění moří a oceánů, především tedy znečištění s původem na pevnině. To se týká především nakládání s odpadem, jehož velká část stále končí v oceánech. Velkou výzvou je otázka chemického odpadu – do této kategorie spadá nejen odpadní vody z průmyslové činnosti, ale

také spláchnutá hnojiva a pesticidy z polí. Důležitým bodem je také posilování prevence ropných havárií, které bývají pro mořské ekosystémy skutečnou katastrofou. Čtrnáctý cíl se proto zabývá i zachováním a ochranou ekosystémů. S tím souvisí i snaha o zastavení okyselování oceánů a důsledků z toho plynoucích. OSN chce také dosáhnout účinné regulace a skoncovat s nadměrným rybolovem a nešetrnými metodami rybolovu. Ve všech těchto otázkách OSN považuje za klíčové dosáhnout mezinárodní spolupráce – informovat občany, zlepšovat technologie a naslouchat vědeckým poznatkům. Neboť oceány mají dopad na celou naši planetu a ovlivňují i regiony od oceánu velice vzdálené.

Plné znění SDG 14 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 14:
ŽIVOT VE VODĚ

KOMIKS:
„NA NĚCO JE I POSEIDON
KRÁTKÝ“

KOMIKS:
„TÝKÁ SE TO NÁS VŠECH“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa sice bydlela v našem lese, ale také moc ráda cestovala. Během svých výletů poznala tolik zajímavých zvířátek! A těch příběhů! Mnoho z jejích přátel proto nepocházelo jen z našeho lesa, ale žilo po celém světě. Ptáte se, jak spolu mohli být ve spojení, když zvířata nemají mobilní telefony ani počítače? Zapomínáte na staré dobré dopisy, vážení. A poštovní holuby, ty najdete úplně všude.

Sova Jířa pravidelně dostávala dopisy od prasete Mugumby z Afriky, kterému pomohla po tom, co se otrávil špinavou vodou. Nebo od medvěda Hariho z Bangladéše, kterému pomáhala se vzděláváním.

Dnes to ale byl úplně speciální dopis. Zvědavý poštovní holub ho zaujatě okukoval, když ho vyndával z brašny. Byly na něm velké vlny, rybičky, mušle a sasanky. A jak voněl – solí a svěžím vzduchem! Odkud asi přišel?

„Tak co vám zase píšou, Jířo? To by vydalo na encyklopedii, ty vaše dopisy,“ třásl se nedočkavostí holub. To víte, holubi jsou od přírody zvědaví jako opice. Právě proto všude létají a leckdy mají potíže dodržet poštovní tajemství.

„To je od mojí kamarádky, velryby Anežky. Ale moc se netěšte, nebude to veselé psaní. Anežka je tuze smutné zvíře. V oceánech jde totiž všechno od desítky k pěti. Kvůli globálnímu oteplování vymírají korály a tají ledovce. Lidé oceány strašně znečišťují odpadky a chemikáliemi. A rybáři, ti neznají meze. Některé druhy ryb už z oceánu zcela zmizely,“ vysvětlovala Jířa.

„No to je příšerné, ubohá mořská zvířata! Každý si moře z dovolené tolik chválí a potom se dozvíte takovéhle zprávy!“ kroutil holub nevěřicně hlavou a přitom se snažil po očku nakouknout, co v dopise stojí.

„Ano, právě proto je Anežka tolik smutná. Situace je tak špatná, že ona sama už roky nepotkala jinou velrybu. Dokonce má za to, že je poslední svého druhu na světě,“ dodala ještě sova a začetla se do řádků.

Milá kamarádko Jířo,

posílám mnoho vyšplouchaných pozdravů od protinožců. Jistě se divíš, kam až mě mořské hlubiny zavedly, že nyní brázdím vlny v Austrálii. Inu, po dlouhých zimách v chladných severských mořích jsem si chtěla trochu ohřát ploutve a prozkoumat neznámé vody. Roky se mi sčítají a mladší už nebudu, rozhodla jsem se proto obeplout celý svět a podívat se, jak se žije jinde! Viděla jsem sopečné ostrovy, tropický ráj, pouště i pralesy. Viděla jsem břehy od lidí zcela zničené a bez života, ale i místa, kde převládá naděje.

Na konci mé cesty, když jsem myslela, že už všechno znám, jsem dorazila k Austrálii. A představ si to! Převaluji se takhle jednou na poledním slunci po vyhřáté hladině a najednou slyším krásný zpěv! „Puí uí uuuí uuuí.“ V dálce na třpytivých vlnách se objevilo celé hejno velryb! Nikdy bych nevěřila, že se mi to ještě poštěstí. Přijaly mě mezi sebe a vysvětlily mi, že se nacházíme ve velrybí rezervaci, kde jsou velryby přísně chráněné. Ochránci přírody toto místo zřídili, aby byly ohrožené velryby před rybáři v bezpečí. Ti sem mají zakázaný přístup a všichni místní tvorové se nemusí ničeho obávat.

Tak tě, milá Jířo, s láskou zdravím z bezpečí rezervace, z mého nového domova, kde jsem našla štěstí a novou rodinu. Jsi kdykoliv srdečně zvána!

Sova Jířa dočetla a hřálo jí u srdce, že Anežka našla bezpečí a kamarády. Poštovní holub zamáčkl slzu dojetí a hlučně se vysmrkal.

„No vidíte to, Jířo. Takový krásný příběh! A vy jste mě strašila a chtěla jste si ho nechat pro sebe! Do té jejich velrybí rezervace bych se rád podíval – že mi řeknete, až se tam budete chystat? Holubi jsou na dálkové lety zaručeně ti nejlepší společníci!“

Jířa se už už chystala odpovědět, vtom se ale holub podíval na hodinky a zděšeně vypískl. Popadl brašnu, hodil si ji přes křídlo a letěl o strom dál. Ještě ho čekal pěkný balík dopisů na doručení. Žádný už ale nebude tak dojemný a zajímavý, jako ten od velryby Anežky.

TIP PRO UČITELE: Víte, jak dělá velryba? Najděte na internetu nahrávku velrybí komunikace a společně si ji poslechněte!

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Co řešila velryba Anežka za problémy? Proč byla smutná? Kde nakonec našla bezpečí?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? Jak s námi souvisí problémy v moři a oceánu? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Byly jste, děti, někdy u moře?
- Víte, kdo všechno v moři žije?
- Viděli jste u moře na vlastní oči nějaké nepravosti?
- Jaké jsou v mořích problémy?
- Kdo tím nejvíce trpí?
- Jak by se měla moře chránit?

PRO CHYTRÉ HLAVY – CO JSOU TO MIKROPLASTY?: Moře a oceány jsou čím dál víc znečištěné odpadky, které lidé z celého světa do vody vyhazují. Myslí si, že je voda odnese někam daleko a bude po problému. To se ale pletou! Když někdo vyhodí plastovou lahev do řeky, proud ji odnese až do moře. Tam se lahev, nebo jakýkoli jiný plast, vlivem slané vody rozloží na tisíce malinkých kousků. A tyhle malé kousíčky plastu si často mořští tvorové pletou s potravou! Bolí je potom břicho a jsou z toho velmi nemocní. Když rybáři chytí rybu, která snědla tenhle kousek plastu, dostane se rázem plast i na náš stůl.

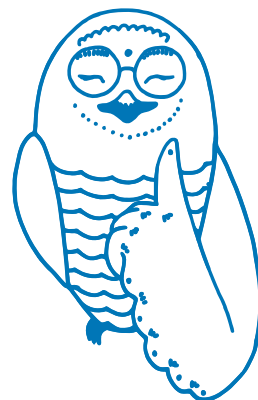

ŘÍKANKA

*Život v moři není psina,
zvláště když se mění klima!
Nenasytní rybáři
velký problém vytváří.*

*Člověk, ten se vůbec činí,
ve dne v noci moře špiní,
problémy mu nedochází,
odpadky tam klidně hází.*

*Co je správně, dobře víme,
my to moře ochráníme!
Všichni jsme součástí přírody
i ti, co patří do vody.*

Blok her

1. U MOŘE

Přeneseme se spolu nyní k moři. Zavřete oči a představte si zvuk a vůni oceánu. Co slyšíte? Racka kroužícího nad pobřežím? Vlny, jak krásně šumí? Zkusíme všichni šumět jako moře v rámci dechového a fonetického cvičení.

ÚKOL: Zhluboka se nadechneme a s pomalým výdechem šumíme jako oceán. Vydržíme co nejdéle. Po pár opakováních si ještě můžete zahrát na vlnobití. Určujte dětem hlasitost šumění rukou – ruka dole znamená potichu, na její zvednutí děti šumí nahlas. Takto napodobujete vlny.

2. RYBÁŘSKÁ LOĎ

POMŮCKY: příloha č. 1 (fotografie rybářských lodí), příloha č. 2 (fotografie o problémech v oceánu)

Do našeho krásného a klidného moře ale najednou připlula rybářská loď. Námořníci na ní byli velmi bezohlední a chovali se, jako kdyby jim moře patřilo. Podívejte se, děti, co všechno natropili.

ÚKOL: Nechte děti prohlédnout fotografii s rybářskými loděmi (příloha č. 1) a zkuste se společně zamyslet, co takové rybářské lodě v moři dělají. Jaké mohou způsobit problémy? Jako nápovědu využijte fotografie o problémech v oceánu (příloha č. 2).

TIP PRO UČITELE: Mnoho rybářů používá k lovení ryb tzv. vlečné sítě. Zkuste si s dětmi vysvětlit, proč je takový způsob lovu pro život v moři obzvláště nebezpečný. Vlečné sítě jsou obrovské, sahají od hladiny až po dno a zachytí veškeré živočichy (ale třeba i korály) ve svém dosahu. Rybáři vyberou jen úlovky, na které mají políčeno, vše ostatní přijde nazmar.

3. RYBIČKY, RYBIČKY

Na obrázku jsme viděli rybářské lodě a jejich sítě, které rybáři používají. Jaké to asi pro rybky je, když plavou naproti síti a nemohou utéci? Zahrajeme si spolu na rybičky, které se snaží uplatvat před rybářskými sítěmi.

ÚKOL: Vyberte jedno dítě, které bude hrát rybáře. Ostatní jsou rybičky. Rybář se postaví na opačný konec třídy než rybičky. Rybář vždy zavolá „Rybičky, rybičky, rybáři jedou!“ a potom se rozeběhnou proti sobě. Koho rybář chytí, ten se stane také rybářem. Společně pomocí rukou dělají síť na další rybičky. Takto se hra opakuje, dokud nezbyde poslední rybka.

4. ODPADKY V MOŘI

POMŮCKY: počítač

Kromě rybářů a jejich sítí trápí moře také spousta odpadků. Lidé do moře vyhazují všechno možné, a to způsobuje zvířátkům spoustu problémů. Poslechněte si písničku o žralokovi, který snědl odpadky a nyní je mu z nich špatně.

Co sežral žralok?

INFOBOX – VELKÁ ODPADKOVÁ SKVRNA: Věděli jste, že v Tichém oceánu se nachází ostrov, který je vytvořený jen z plovoucích odpadků? Někteří lidé mu dokonce říkají „sedmý kontinent“, neboť rozlohou je šestkrát větší než stát Francie! Odpad se hromadí v místě, kde se setkávají mořské proudy v obrovské spirále. V ní si plave odhadem 80 000 tun plastu a jiného odpadu.

5. UKLÍZENÍ ODPADKŮ

POMŮCKY: čisté obaly a odpadky (kelímky, lahve, zmuchlané papíry, igelitové tašky), velká krabice

Chudák žralok! Kvůli nezodpovědným lidem, kteří vyhazují do moře, co je napadne, má takové problémy! Co ale s tím? Moře je potřeba vyčistit a odpadky uklidit, kam patří, aby nikomu dál neškodily. Problém ale je, že ryby nemají ruce. Jak mohou odpadky uklízet? Nechte děti říkat návrhy, jak mohou ryby uklízet. Co takhle hlavou? Nebo zadní ploutví? Potom si zkusíme takový úklid bez rukou na vlastní kůži.

ÚKOL: Umístěte dětem doprostřed třídy krabici a kolem rozházejte připravené čisté odpadky. Odpadků by mělo být dostatek pro všechny. Pokud jich budete mít málo, udělejte úkol na skupiny. Využijte obaly od potravin, nevytvářejte nový odpad. Děti budou odpadky sbírat bez pomoci rukou a neměly by je rovněž dávat do pusy. Až všechny odpadky posbírají, vysypte je na hromadu a zeptejte se dětí, kam takový odpad patří. Roztřídte ho a umístěte do vhodných kontejnerů. Tentokrát už děti mohou ruce používat.

TIP PRO UČITELE: I když naše země moře nemá, tento problém se nás týká také. Vše, co lidé vyhodí do řeky, se může lehce dostat po proudu až do moře. Podívejte se s dětmi na mapu a ukažte si, které řeky v České republice tečou do moře.

6. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o smutné velrybě Anežce. Co ji trápilo? S jakými problémy se zvířátka v oceánu potýkají? Jakou zprávu Anežka Jíře poslala? A týkají se tyto problémy lidí?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Jaké jsou největší problémy v oceánech?
- Co trápí zvířátka v oceánu?
- Kdo tyto problémy způsobuje?
- Jak se dají moře a oceány chránit?
- Co můžeme dělat my?

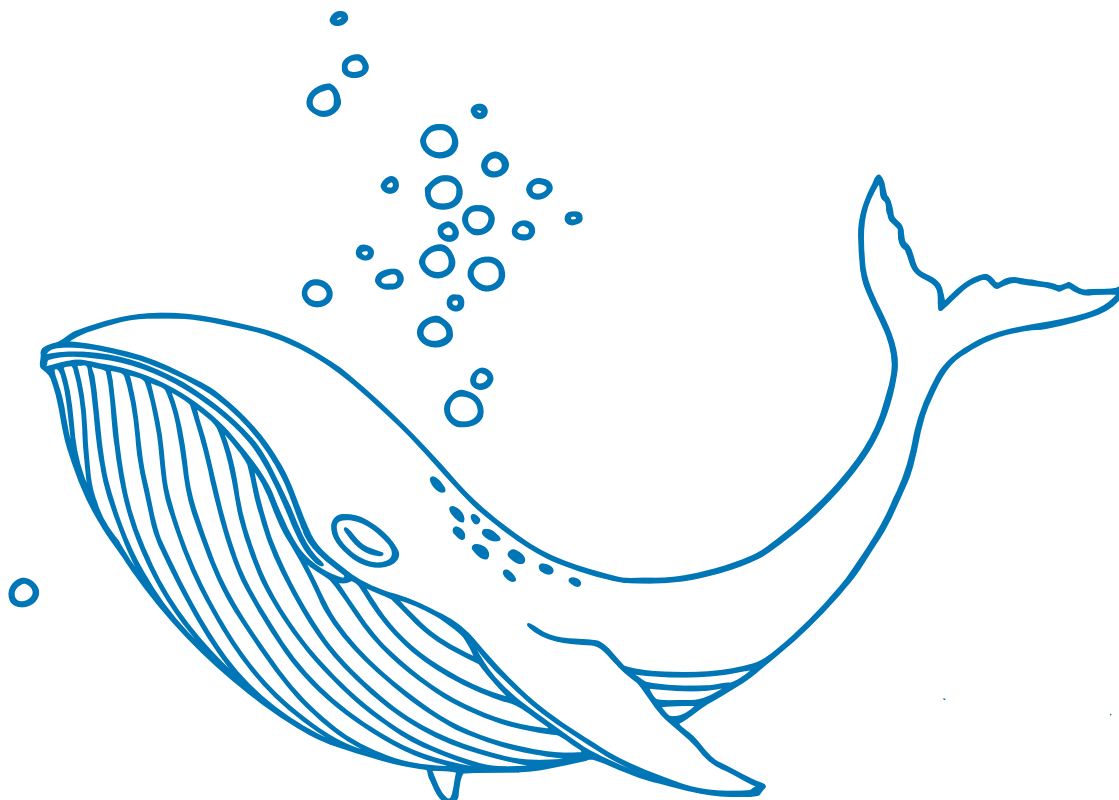
7. PRACOVNÍ LIST

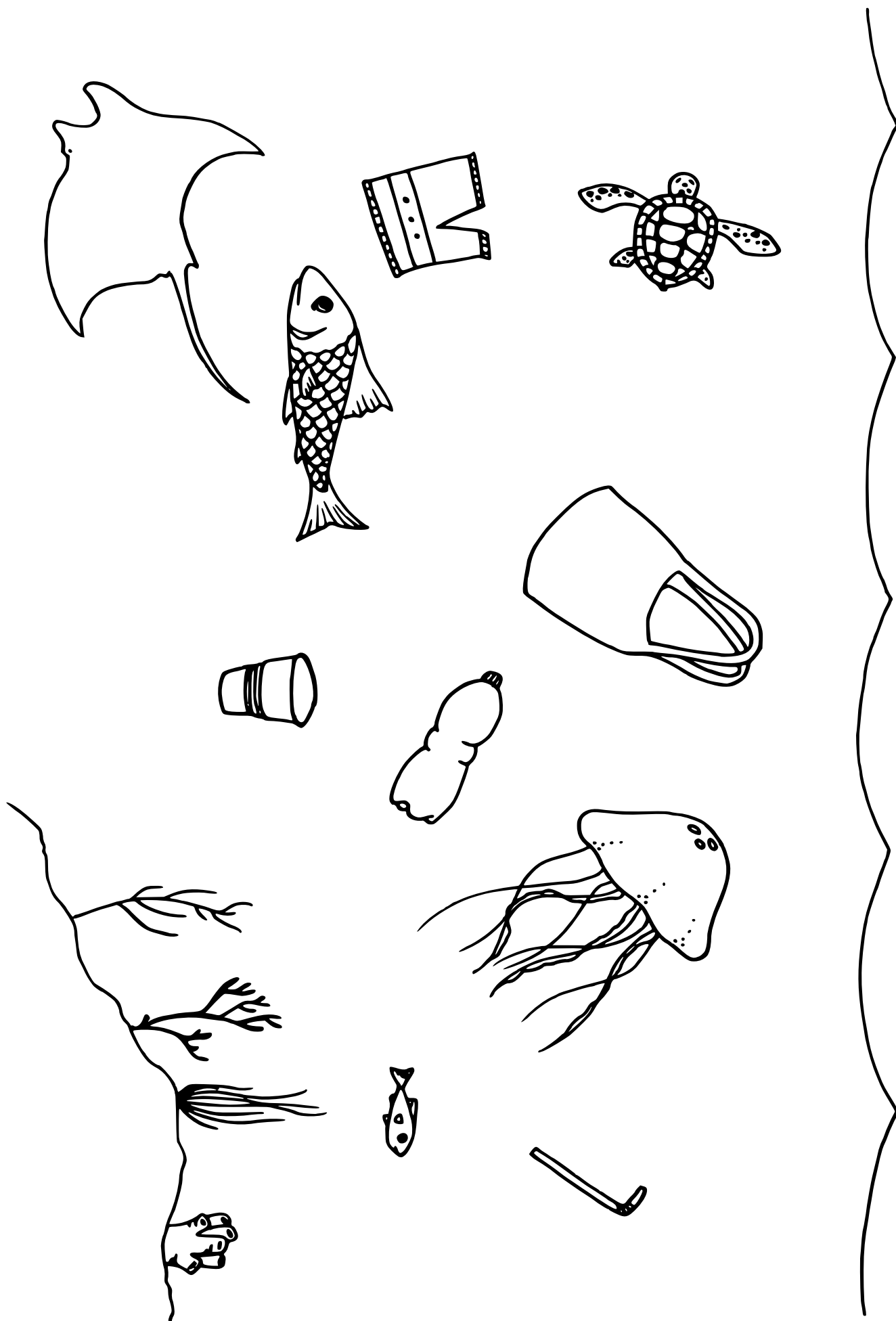
POMŮCKY: modrý papír A1/A2, pastelky, nůžky, lepidla

Už jsme se dozvěděli, co vyvádějí lidé za neplech. Podíváme se teď pod hladinu. Co do moře patří a co ne?

ÚKOL: Děti vybarví vše, co do oceánu patří, obrázek vystříhnou a nalepí na společný modrý papír – do našeho oceánu. Ale pozor, ať se tam nedostane žádná nepravost!

Doplňkové činnosti

1. LOĎ Z KRABICE

POMŮCKY: kartonová krabice, lepenka, barvy

Pokud dětem chcete zařídit skvělou zábavu, vyrobte jim loď z kartonové krabice. Čím větší, tím lepší. Podle fantazie a dostupných prostředků ji můžete vyzdobit ráhnem a plachtou, kormidlem nebo pomaľovat. Vzhůru na palubu!

2. LOVENÍ RYB S MAGNETY (VÝROBA UDICE A RYB S MAGNETY)

POMŮCKY: dřevěné tyčky, provázky, magnety, drát, lepenka, papírové ryby

Jak už jsme si říkali, lov pomocí vlečných sítí je pro oceány a život v nich devastující. Když si chceme ulovit rybu, měli bychom využít udici. Zkusíme to?

ÚKOL: Vyroberte dětem udici pomocí dřevěné tyčky, na kterou navážete provázek s magnetem na konci. Mezi dvě papírové rybky umístěte také magnet a slepte lepenkou. Rybky umístěte do obruče či krabice, odkud je děti mohou pomocí magnetických udic lovit. Můžete soutěžit, kdo chytne rybu jako první nebo kdo jich uloví nejvíce.

3. EXPERIMENTY: CO PLAVE A CO NEPLAVE

POMŮCKY: box s vodou, různorodé předměty

Znečišťování oceánu je vážný problém. To, co plave na hladině, je jen malá část. Spousta předmětů klesá ke dnu, kde se rozpadá na kusy, které proud unáší do širokého okolí.

ÚKOL: Připravte dětem box s vodou a vyberte předměty, u kterých budou zkoušet, zda plavou, či klesají ke dnu. Můžete jim poskytnout vymyté odpadky – plechovku, pet lahev, sáček, ohryzek a podobně. Zkuste vyvodit nějaké poznatky. Co plave a co neplave? Proč? Na čem to závisí? Může se to změnit?

4. CO VŠECHNO ŽIJE V MOŘI?

POMŮCKY: počítač, velká obrazovka/plátno

Kolik mořských zvířat znáte? Žijí v moři jen ryby, nebo i něco jiného? V různých hloubkách žijí v mořích a oceánech roztodivní tvorové. Na [TÉTO](#) stránce se můžete podívat, co všechno v moři najdeme! Kolik zvířátek poznáte?

Užitečné odkazy:

Iniciativa „Otoč kelímek!": <https://otockelimek.cz/>

Lekce „Poznááme vodní svět": <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/608/poznavame-vodni-svet.html/>

Lekce o významu vody: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1434/voda-je-vzacny-poklad.html/>

Video – Koloběh vody: https://youtu.be/Zm_lqw4ui2Mv

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Fotografii naleznete také [zde](#).

Obrázky naleznete také [zde](#).

15. Život na souši

15 ŽIVOT
NA SOUŠI

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a svět: prohlubování pozitivního vztahu k prostředí, rozvoj povědomí o širších souvislostech a změnách, vývoji a vlivu lidské činnosti, seznámení s nutností ochrany životního prostředí, úcta k životu ve všech jeho formách
- Dítě a jeho psychika: zaměření na emoce, jazyk a řeč, upevňování osobního projevu a kultivace, předvoj čtení a psaní, rozvoj smyslů, tvořivosti a zvědavosti, rozvoj mravního a estetického vnímání

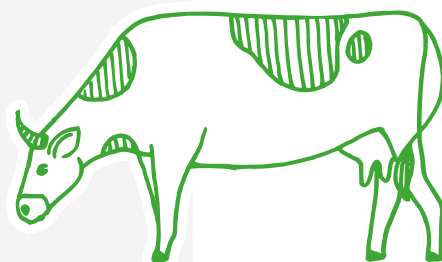
ZNALOSTI:

- děti si uvědomují vliv člověka na krajinu
- znají konkrétní problémy, které člověk v přírodě způsobuje
- seznámí se s pralesem a životem v něm

POSTOJE:

- děti si uvědomují zranitelnost přírody
- přemýšlí nad nutností její ochrany
- rozumí závislosti člověka na přírodě
- uvědomují si nutnost rovnováhy mezi člověkem a přírodou
- uvědomují si význam jednotlivce i společnosti

POMŮCKY: papíry A5, pastelky/fixy/voskovky, lepidla, několik papírů A2/A1, příloha č. 1 (obrázek města), příloha č. 2 (obrázky lidských činností)

Cíl OSN:

Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity.

Tento cíl se zaměřuje na ochranu života na souši. Podle OSN každý rok na světě mizí 13 milionů hektarů lesa, což je zhruba rozloha Česka a Slovenska dohromady. V současné době již zmizela zhruba polovina lesů, které ještě před několika stoletími Zemí pokrývaly. Odlesnění způsobuje v krajině závažné problémy – půda ztrácí schopnost zadržovat vodu a je náchylnější k erozním procesům. Protože stromy pohlcují oxid uhličitý a přeměňují ho na kyslík, je jejich úbytek výrazným činitelem i v kontextu změny klimatu. Odlesnění tedy ovlivňuje nejen ekosystémy a zvířata, ale i lidské životy. V důsledku sucha a rozšiřování pouští také každoročně zmizí asi 12 milionů hektarů zemědělské půdy. Působení člověka v krajině má často fatální důsledky pro mnohé živočichy – v současnosti hrozí 22 % druhů na Zemi vyhynutí. To je asi 80 000 druhů. Cílem OSN je především

zajistit ochranu všech suchozemských ekosystémů tak, aby je mohly využívat i následující generace. To se týká nejen zachování jejich existence, ale i fungování – příroda nám poskytuje mnoho služeb, které člověk nedokáže nahradit. Zhruba 35 % zemědělských plodin je například závislých na hmyzím opylení. Tuto činnost bychom jen těžko dokázali nahradit jinou technologií, přitom ale člověk svou činností neustále ohrožuje včely a hmyzí populace. Zachování biodiverzity úzce souvisí s ochranou ekosystémů a je jedním z cílů OSN. Mezi další body patnáctého cíle patří snaha o zastavení odlesňování a obnovu zničených lesů, které jsou (mimo jiné) domovem tisíců druhů zvířat a rostlin. Důležitá je také snaha o udržitelné zemědělství a využívání přírodních zdrojů, boj proti rozšiřování pouští a potírání pytláctví.

Plné znění SDG 15 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 15:
ŽIVOT NA SOUŠI

KOMIKS:
„CENA OLEJE“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Sova Jířa sice bydlela v našem lese, ale také moc ráda cestovala. Během svých výletů poznala tolik zajímavých zvířátek! A těch příběhů, co poznala! Mnoho z jejich přátel proto nepocházelo jen z našeho lesa, ale žilo po celém světě. Ptáte se, jak spolu mohli být ve spojení, když zvířata nemají mobilní telefony ani počítače? Zapomínáte na staré dobré dopisy, vážení. A poštovní holuby, ty najdete úplně všude.

Jeden takový poštovní holub, holub Karel, roznášel zásilky i po našem lese. U sovy Jíři měl pravidelnou zastávku, neboť jí chodily dopisy z celého světa. Zrovna minule přišlo voňavé psaní od velryby Anežky z oceánu. Kdo zajímavý asi píše Jíře dnes? Karel se nemohl dočkat, až to zjistí!

„Á, zdravím, pane pošťáku. Poslední dobou mi chodí tolik pošty, že by to vydalo i na dva holuby,“ kroutila hlavou Jířa.

„Ta těžká dřina se mi bohatě vyplácí, milá Jířo. Každé psaní skrývá hotový román,“ uklidňoval holub Karel Jířu a natěšeně jí předával pohlednici s obrázkem pestré džungle. Psaní dýchalo dálkami, kořením a divočinou. Karel si udělal na větvi pohodlí a čekal na nové dobrodružství. Sova rozvážně prohlédla známku a rukopis. Hned věděla!

„To je od opičáka Nuka. Bydlí v amazonském pralesu v Jižní Americe.“

„Ó, to musí být nádhra! Podle obrázku na pohlednici je to hotový ráj na zemi,“ rozplýval se holub.

„To víte, krása to je. Bohužel ani pralesům se ale nevyhýbá ničení životního prostředí. Lidé pralesy kácí a vypalují ohněm, aby získávali půdu pro pastvu dobytka a pěstování plodin. Vůbec se přitom neohlíží na životy a potřeby divokých zvířat a rostlin. Tamní příroda je proto ve velkém ohrožení. Spoustě živočišných a rostlinných druhů kvůli tomu hrozí vyhytnutí.“

Karel nevěřicně poslouchal. Tohle že lidé dělají?

„Ale právě opičák Nuk je velký bojovník. Všemi prostředky se snaží prales chránit,“ vyvedla Jířa holuba z nevědomosti.

Ten si povzdechl, protože špatné zprávy neměl vůbec rád. Přemáhala ho ale zvědavost – co asi píše opičák Nuk? Sova se dala do čtení.

Milá Jířo,

srdečně tě zdravím z našeho pralesa a děkuji za tvé dopisy, které mi dělaly v těžkých časech velkou radost. Opravdu už to chvíli vypadalo, že s námi všemi bude konec. Těžaři a zemědělci ukusovali z naší džungle čím dál větší sousta. Každý den zmizela část pralesa velká jako fotbalové hřiště! Nicméně před pár měsíci jsem se spojil s hodnými lidmi, kterým na přírodě záleží. Odvážně se zasazují za zachování pralesa a ochranu nás, zvířat. Dokonce se nám podařilo vytvořit ochrannou oblast, kam je zakázaný vstup a kde nikdo nesmí lovit, kácet ani jinak poškozovat přírodu. Je to naše první velké vítězství! Můj úkol tím ale nekončí. Chci podobné oblasti, kterým se říká rezervace, rozšířit na co největší část divočiny. Jedině tak prales a život v něm zachráníme! Nyní již věřím, že se nám to společně podaří!

S láskou tvůj přítel,

opičák Nuk

„Takový hrdina!“ šeptal pošťák Karel. „Doufám, že když se u nás objeví podobné problémy, přijede opičák Nuk a zachrání nás,“ fantazíroval a koulel vzrušením očima.

„Nám se tyto problémy ale nevyhýbají,“ upozornila ho Jířa. „I česká příroda trpí kvůli bezohlednému hospodaření některých zemědělců. Vždyť je to tu samé pole! Problém je také znečištění a nezodpovědné zásahy lidí do přirozeného chodu přírody. Opičák Nuk ale nemůže být všude.“

„Ale to je hrozné! Kdo nás potom zachrání?“ vyděsil se poštovní holub.

„Nemůžeme spoléhat, že to někdo udělá za nás, kamaráde. Musíme se spojit a bránit přírodu všichni dohromady. Je mnoho spolků na ochranu přírody, které nám mohou pomoci. Já sama se například snažím zasadit o zákaz chemických hnojiv a odhazování odpadků,“ utěšovala Jířa holuba.

„Aha, tak je to. Každý musí přispět svým dílem! I já chci chránit přírodu! A povím to všem holubům,“ štěbetal povzbuzený holub Kája a letěl za svým poštovním hejnem.

Sova Jířa s úsměvem založila pohled od Nuka do svého alba a měla radost, že ochranu přírody začíná brát vážně čím dál více lidí i zvířátek. Ještě aby ne – všichni ji přece potřebujeme!

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Co řešil opičák Nuk za problémy? O co se snažil? Povedlo se mu nakonec situaci nějak zlepšit?

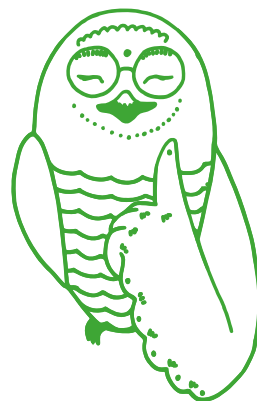
Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Víte, jak to vypadá v pralese?
- Kdo tam žije?
- Jaké čelí lesy a pralesy nebezpečí?
- Jak je můžeme chránit?
- Proč je pro nás příroda důležitá? Co všechno nám poskytuje?

ŘÍKANKA

Hopsa hejsa,
hop hop hop,
takhle skáče lidoop.
Hopsa hejsa po pralese,
až se celá země třese.
Hopsa hejsa,
hop hop hop,
ještě že tam není strop!

Autor: Jiří Žáček

Blok her

1. V PRALESE

Opičák Nuk z pohádky bydlí v amazonském pralese. Tam má domov i mnoho jiných zvířátek. Pojďme si na zvířátka v pralese zahrát.

ÚKOL: Říkejte dětem různá zvířátka z pralesa a společně je předvádějte. Můžete se řídit následujícími návrhy nebo si přidat vlastní podle fantazie. Můžete použít i hudební podkres, třeba zvuky džungle.

- **Slon:** sloní choboty
- **Žába:** skoky na bobku
- **Had:** plazení
- **Jaguár:** běh po čtyřech
- **Papoušek:** poskoky s křídélky a nohama u sebe
- **Motýl:** létání
- **Štír:** lezení na způsob raka

TIP PRO UČITELE: KDE LEŽÍ AMAZONSKÝ PRALES?

Podívejte se společně na mapu a ukažte si jeho okolí. Na jakém kontinentu leží? Na území kterých zemí se rozprostírá?

2. MY A PŘÍRODA

POMŮCKY: papíry A5, pastelky/fixy/voskovky, lepidla, několik papírů A2/A1, příloha č. 1 (obrázek města), příloha č. 2 (obrázky lidských činností)

Příroda je pro člověka velmi důležitá. Víte děti, proč? Rostliny vyrábějí kyslík, který dýcháme, v řekách je voda, kterou pijeme, v půdě potřebujeme pěstovat plodiny, které musí zase opylovat včelky a čmeláci. I my lidé jsme součástí přírody. Aby příroda správně fungovala, musí se nechávat svobodná tak, jak si to sama vymyslela. Potřebuje velké lesy, divoká zvířata a čistý vzduch. Mnoho lidí to ale nerespektuje a nahrazuje lesy a louky pastvinami pro dobytek, políčky a zástavbou. Zkusíme se spolu na vztah člověka a přírody podívat blíže.

ÚKOL A: Nejprve si všichni nakreslíme, jak vypadá takový prales. Rozdejte všem dětem papír A5 a nechte je, ať nakreslí kus pralesa – se stromy, zvířaty a vším, co do něj patří. Aby byly obrázky dobře použitelné do další části, měly by být naležato a pokrývat celou plochu papíru.

ÚKOL B: Posadte se všichni do kroužku. Doprostřed umístěte několik slepených archů papíru a do středu nalepte obrázek města (příloha č. 1). Archy by měly být rozděleny na jasné čtvrtiny pro dobrou názornost. Toto bude dějiště našeho příběhu o lidech a přírodě. Mějte také připraveno dostatek kopií obrázků s činnostmi člověka (příloha č. 2). Rozstříhejte je a připravte na hromádky. Pohodlně se usadte, začínáme.

Bylo jedno město a v něm žili lidé, kteří měli rádi přírodu a zvířata. Žili skromně a k životu moc nepotřebovali. I proto byl kolem jejich města krásný, hluboký prales. Co v něm všechno bylo?

→ Děti vyskládají na papír kolem města své obrázky. Hlídejte, aby byly umístěné souběžně kolem města. Každý, kdo umístí svůj obrázek, může říci, co na něm je. Měla by vám vzniknout mapa krajiny, v jejímž středu leží město.

Postupem času začalo v našem městě přibývat obyvatel. Už jim nestačily malé zahrádky, na kterých by vypěstovali dostatek jídla. Aby měli všichni co jíst, rozhodli se lidé ve městě vytvořit velká pole, na kterých půjde pěstovat všechno možné – brambory, kukuřice nebo třeba obilí. Vykáceli proto část pralesa a místo něj udělali lány polí.

→ Vyberte jednu čtvrtinu krajiny v okolí města a nechte děti, které tam umístily svůj obrázek, aby si ho vzaly zpět. Místo svého obrázku umístí na mapu obrázek pole (příloha č. 2).

Lidé z města už sice měli dost obilí a zeleniny, ale chybělo jim maso a mléko. Rozhodli se proto, že si pořídí velké stádo krav. Víte kolik jich měli? Celou stovku! Tolik kraviček už sní spoustu trávy, a proto lidé vykáceli opět kus pralesa a na uvolněném místě vytvořili pastvinu. Na té rostla kratičká tráva, kterou krávy každý den užídkovaly.

→ Určete další čtvrtinu krajiny a nechte děti, které tam umístily svůj obrázek, aby si ho vzaly zpět. Místo svého obrázku umístí na mapu obrázek s kravičkou (příloha č. 2).

Lidé se ve městě měli dobře a všeho byl dostatek. Toho si začali všímat lidé z blízkých i dalekých měst. Všichni chtěli žít ve městě, kde je dostatek jídla a přitom je v okolí pořád spousta krásné přírody! Během krátké doby proto přišlo do našeho města mnoho nových obyvatel a bylo potřeba jim postavit domy.

→ Určete další čtvrtinu krajiny a nechte děti, které tam umístily svůj obrázek, aby si ho vzaly zpět. Místo svého obrázku umístí na mapu obrázek s domem (příloha č. 2).

ÚKOL C: Nyní se společně podívejte na mapu a zamyslete se. Jak se změnila? Líbí se vám, co z krajiny zbylo? Je to tak v pořádku? Co tyto změny způsobily? Zvířátek a rostlin je v přírodě čím dál méně, zatímco lidí, aut a továren čím dál více. Jak to udělat, aby byli všichni spokojení?

PRO CHYTRÉ HLAVY – JAK SOUVISÍ KÁCENÍ PRALESŮ A KLIMATICKÁ ZMĚNA?

Na Zemi je čím dál více lidí a s nimi i čím dál více aut a továren. Ty vypouštějí do vzduchu škodlivé látky, hlavně oxid uhličitý. Toho je ve vzduchu tolik, že se usazuje nahoře v atmosféře a přispívá ke globálnímu oteplování a klimatické změně. Jak s tím ale souvisí pralesy?

Rostliny totiž dokáží přeměnit oxid uhličitý na kyslík! Stejně jako lidé a zvířata dýchají kyslík, rostliny vstřebávají oxid uhličitý a složitými procesy z něj kyslík dokážou vytvořit. Více rostlin a pralesů tedy znamená méně oxidu uhličitého, zato ale více kyslíku.

3. KDE HLEDAT ROVNOVÁHU?

Aby mohli lidé žít kvalitní život a mít dostatek jídla a všeho, co potřebují, musí mít svá pole a domy. Měli by ale také myslet na to, že potřebují i čistý vzduch a vodu, kterou jim může dát jenom příroda. Měli by ji proto chránit a starat se o ni. Jak to udělat?

ÚKOL: Aby byl život v rovnováze, musí mít lidé i příroda dostatek prostoru. Na jednu stranu mapy umístěte všechny obrázky lesa a na druhou obrázky z přílohy č. 2 – pole, krávy, domy. Takhle by to mělo zůstat! Obrázky tentokrát přilepte lepidlem k podkladovému papíru. Společně můžete vše vybarvit, dokreslit a hotové dílo si pověsit na zeď nebo nástěнку.

4. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o opičákovi Nukovi. Jaké problémy řešil? Co ohrožuje pralesy? Jakou zprávu Jíře poslal? Jak souvisí tyto problémy s lidmi?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Na co potřebují lidé přírodu?
- Jaké problémy lidé v přírodě způsobují? *Kácejí lesy, znečišťují vzduch, loví zvířata, pohazují odpadky...*
- Proč lidé mění krajinu? Jak? *Lidé mění přírodu k obrazu svému. Lesy a louky nahrazují silnicemi, poli a městy, aby mohli žít čím dál pohodlnější život.*
- Jaké to má následky, například pro zvířata?
- Jak můžeme přírodu chránit? *Šetřit vodou, energií a jídlem. Nakupovat lokální a sezónní potraviny. Používat méně plastu, třídit odpad a zajímat se o své okolí – třeba jít do lesa a sbírat odpadky!*

TIP PRO UČITELE: Existuje spousta organizací, které se věnují ochraně přírody. Najděte na internetu ty nejznámější a podívejte se, co konkrétně dělají a kde všude působí. Můžete se podívat po těch mezinárodních, jako například Greenpeace, World Wildlife Fund či National Geographic Society. Je ale i mnoho českých – například Arnika, Hnutí DUHA či TEREZA.

5. PRACOVNÍ LIST

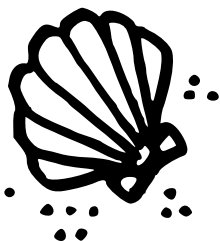
POMŮCKY: pastelky/fixy

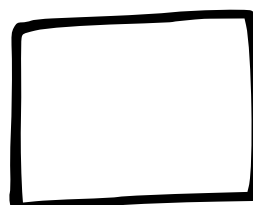
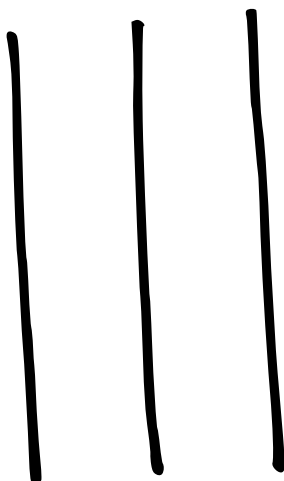
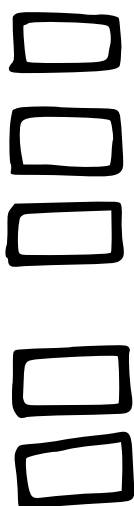
Je skvělé, že už víme, jak přírodu chránit. Na mnoha místech na světě to ale lidé nevědí a příroda je tam v nebezpečí. Stejně jako psal Nuk sově Jíře i my teď vytvoříme pohlednici!

ÚKOL: Do připraveného vzoru vytvořte zprávu, jak nejlépe chránit přírodu. Nešetřete barvami a pohlednici pěkně vymalujte i z druhé strany. Můžete zvolit i jiné výtvarné techniky, třeba koláž či obtisk!

TIP PRO UČITELE: Vaše výtvořky nám pošlete! Umístíme je na naše stránky, aby všichni věděli, jak se o přírodu správně starat. Můžete je poslat poštou nebo vyfotit a poslat emailem. Vše potřebné najdete na našem webu www.adra.cz v sekci Kontakty – Oddělení vzdělávání.

Chyť!

Doplňkové činnosti

1. VLIV LIDSKÉ ČINNOSTI NA PŘÍRODU

POMŮCKY: počítač nebo IT tabule

Lidé a jejich činnost mají na přírodu velký vliv. Měli bychom rozumně posoudit každý zásah, který do ní děláme. To, co ubereme pro sebe, chybí zvířátkům a rostlinám.

ÚKOL: Podívejte se s dětmi na následující videa o vlivu lidské činnosti na přírodu:

VIDEO: [Environmentální výchova](#)

2. SVĚT Z PTAČÍHO POHLEDU

POMŮCKY: počítač nebo IT tabule

Tvář krajiny je již člověkem velmi proměněná a z původních lesů a luk toho zbylo velmi málo. Většina krajiny slouží k lidskému osídlení nebo jako pole.

ÚKOL: Podívejte se s dětmi na google mapy. Zvolením letecké mapy snadno sami uvidíte, jak málo krajiny je zalesněné a kolik zastavěné či přetvořené na pole. Podobně se můžete zaměřit na dálnice či jiné prvky infrastruktury.

3. SÁZENÍ STROMŮ

POMŮCKY: vymyté kelímky od jogurtů, zemina, voda, semínka stromů (kaštiny, žaludy, ovocné pecky...)

Co můžeme sami pro dobro krajiny udělat? Třeba sázet stromy! Je to jednoduché. Strom sice roste dlouhou dobu, ale z malého žaludu nebo semínka, kterému pomůžeme vyklíčit, vyroste jednou strom velký jako dům! Může být domovem pro hmyz, ptáky a veverky a pomůže vyrábět kyslík a čistit vzduch od splodin.

ÚKOL: Zkuste si vzít pár semínek stromů a zasadit je ve třídě. Pro začátek vám budou stačit kelímky od jogurtu, později malé květináčky. Děti mohou během několika měsíců sledovat vývoj stromu, na konci školního roku je můžete zasadit venku v přírodě.

4. NÁVŠTĚVA OCHRÁNCŮ PŘÍRODY

O ochraně přírody je nejlepší si popovídat s odborníky. Připravují mnoho zajímavých projektů, do kterých se můžeme zapojit a dozvědět se zajímavé informace, které nám mohou s ochranou přírody pomáhat.

ÚKOL: Zkuste pro děti domluvit návštěvu s přednáškou v některém z [ekocenter](#). Můžete si rovněž objednat [ekologický program](#) do školky.

Užitečné odkazy:

Video o vlivu člověka na přírodu: <https://youtu.be/3HGInIUQ4YM>

Video – Jak se chovat v přírodní rezervaci?: <https://youtu.be/3HGInIUQ4YM>

Interaktivní web o třídění odpadu: <https://www.tonda-obal.cz/>

Časopis a web Bedrník – ekologická výchova pro MŠ: <https://www.e-bedrnik.cz/>

Program Ekoškola: <https://ekoskola.cz/cz>

Lekce o deštných pralesech a ohrožených druzích zvířat: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/9405/globalni-rozvoje-vzdelavani-destne-pralesy-a-ohrozene-druhy.html/>

Lekce o ochraně přírody: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1611/poznavame-a-chranime-nasi-zem.html/>

Příklady dobré praxe:

<http://www.mspastelky.cz/ekologicke-aktivity>

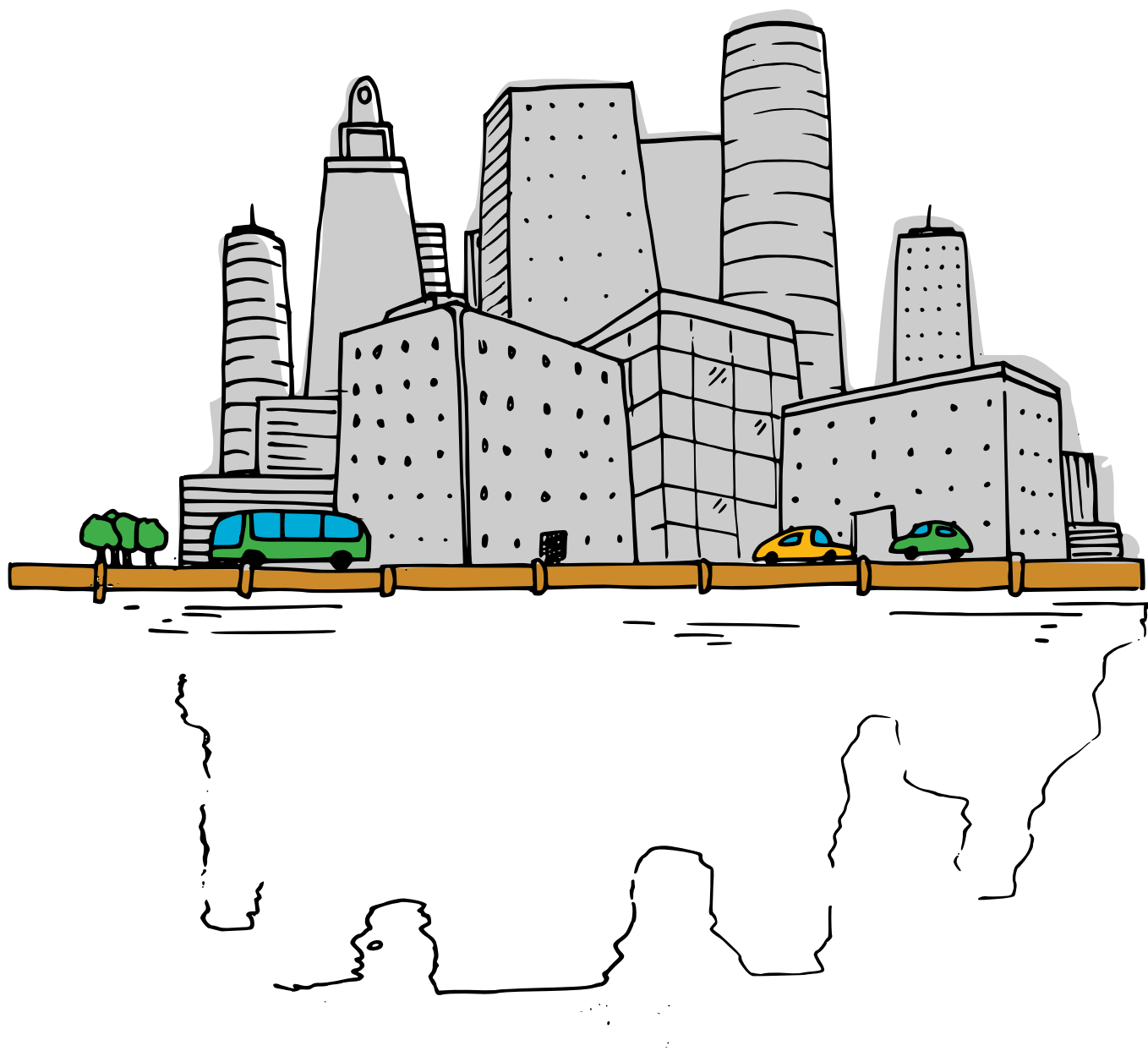
<http://www.msmezimosti.cz/clanek-ekologicka-vychova-a-jeji-tvorivy-zpusob-vychovy-14-60>

<https://www.msveltruska.cz/matrska-skola/ekologie-v-ms/>

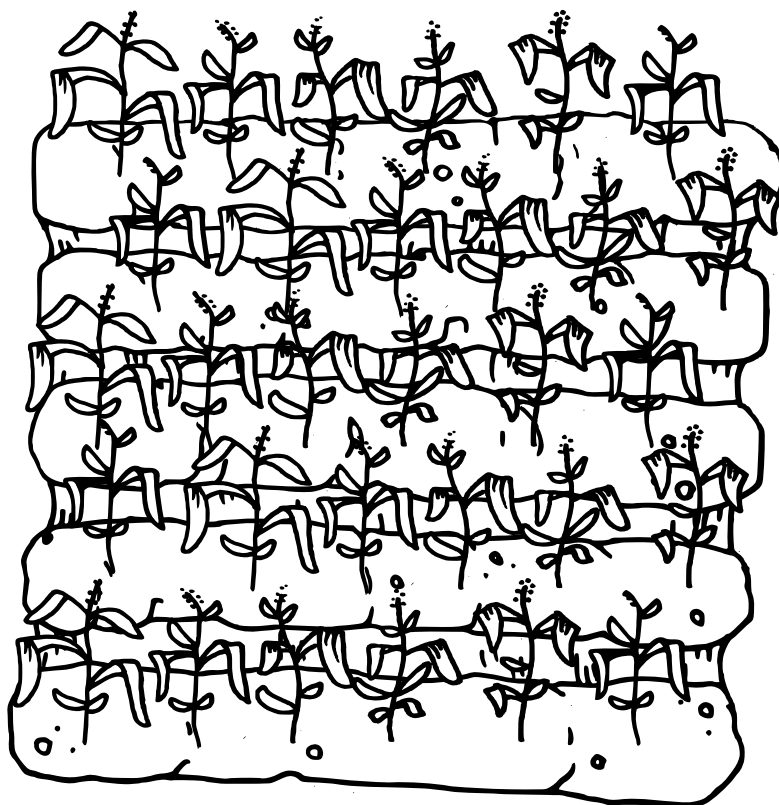
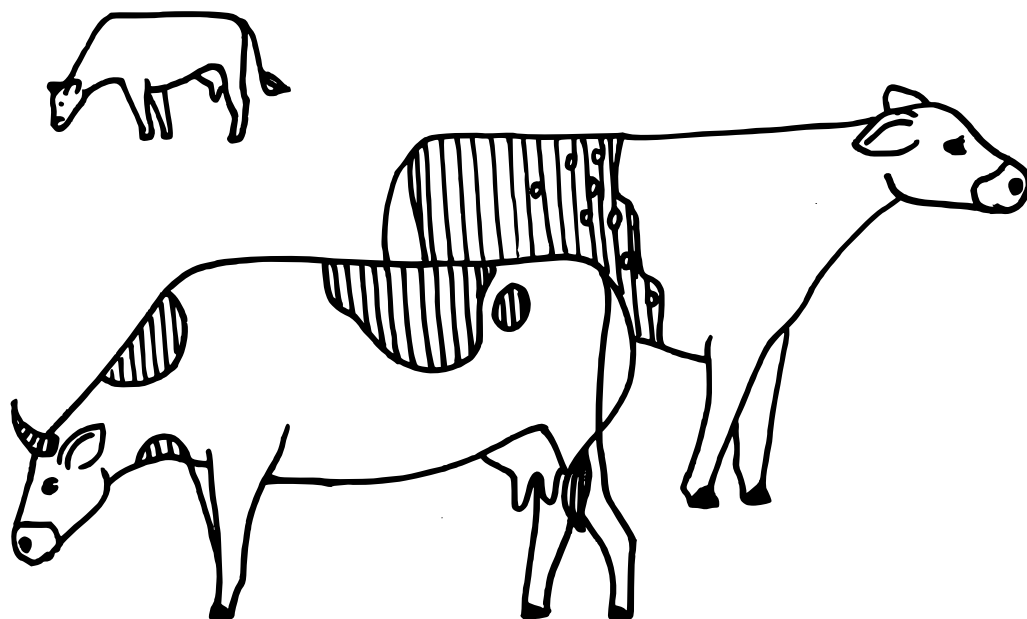
Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Obrázek naleznete také [zde](#).

Obrázky naleznete také [zde](#).

16. Mír, spravedlnost a silné instituce

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a společnost: upevňování chápání pravidel soužití a zákonů, rozvoj sounáležitosti, prohlubování mravních hodnot, budování společenských návyků a postojů, rozvoj aktivního postoje ke světu a životu
- Dítě a jeho tělo: utužování fyzické zdatnosti, ochrana zdraví a bezpečí, rozvoj hrubé a jemné motoriky, zdravé návyky

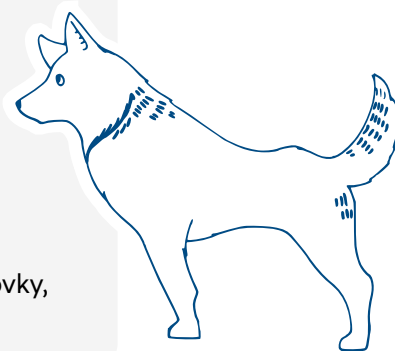
ZNALOSTI:

- děti znají důležité společenské instituce
- uvědomují si základní lidská práva a povinnosti
- znají význam pojmů „mír“ a „válka“
- uvědomují si význam spravedlivého soudnictví

POSTOJE:

- děti se učí empatii a respektu
- vnímají princip spravedlnosti
- znají význam pravidel a jejich dodržování
- učí se porozumění odlišnosti

POMŮCKY: malé míčky, plyšový medvěd, šest papírů A2, lepidla, pastelky/voskovky, tužky, pastelky/fixy, příloha č. 1 (obrázky s nebezpečnými situacemi)

Cíl OSN:

Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních.

Aby mohl každý z nás rozvíjet svůj potenciál a vést kvalitní a plnohodnotný život, potřebuje k tomu mimo jiné adekvátní prostředí. Takové, ve kterém existují pravidla a zákony a kde společnost uznává jisté hodnoty – například respekt, spravedlnost, právo či pořádek. Již dávno lidé zjistili, že s rostoucím počtem obyvatel je třeba zavést pravidla a dodržovat je. Pokud neexistují pravidla, mezi lidmi vládne chaos. Taková situace ale bohužel není jen ozvěnou minulosti – i v současné době existují státy, ve kterých právo svůj boj s chaosem prohrává. Na vině jsou často slabé instituce, nedostatek financí či korupce. V takovém prostředí roste kriminalita a kvalita života je o mnoho horší než ve státech, které dokážou zákony vymáhat a poskytnout svým obyvatelům bezpečí. Extrémním případem jsou potom ozbrojené konflikty – podle OSN například v zemích zasazených válečným konfliktem je nucena opustit

školní docházku asi polovina dětí. Korupce, úplatkářství, krádeže a daňové úniky připravují rozvojové země ročně asi o 31,58 bilionu korun.

Je proto třeba zasadit se o mír a spravedlnost ve všech částech světa a posílit instituce, které brání násilí, terorismu a kriminalitě. Šestnáctý cíl požaduje ukončit války a násilí ve světě, odstranit zneužívání, vykořisťování a obchod s lidmi, bojovat proti všem formám zločinu a korupce, zajistit každému rovný přístup a spravedlivé zacházení. OSN klade také důraz na volný přístup k informacím pro všechny a ochranu základních práv a svobod. Chce také posílit zapojení rozvojových zemí do rozhodování v institucích.

Plné znění SDG 16 naleznete [zde](#).

**VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.**

**VIDEO: CÍL 16:
MÍR, SPRAVEDLNOST
A SILNÉ INSTITUTE**

**KOMIKS:
„ORDINACE V ROZBOŘENÉ
ZAHRADE“**

**TRVÁNÍ:
45—60 MIN**

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

V takovém lese, jako je ten náš, se cení hlavně klid. Zvířátka se už dávno naučila, že nejlepší soused je ten ohleduplný. A protože se k sobě všichni chovali hezky a dodržovali smluvená pravidla, žilo se jim příjemně a bezstarostně.

Jednoho dne se ale stala veliká nepravost. Pokojný klid narušilo veliké lamentování. Byla to stará liška Vilma.

„Zloděj! Zloděj! Stala se krádež! Kde jste kdo, honem mi poběžte pomoci,“ bědovala a ze všech stran se kolem ní sbíhala zvířátka ze sousedství.

„Co se stalo? Komu ublížili? O co jde?“ štěbetala a pištěla mezi sebou.

„Achich, kamarádi. Byla jsem sprostě okradena. Představte si to: Vyspávám v klidu ve své noře, když najednou uslyším hrozivé vrčení a zvuky! Hned jsem věděla, že to nemůže být žádné z lesních zvířátek, kdo čenichá kolem mého pelíšku. Chvilí jsem sbírala odvalu, ale potom jsem se šla podívat, co bylo napácháno za škodu. V okolí nikdo nebyl, ale představte si – v dálce jsem spatřila hrozivého psa! A před doupětem jen hromada hlíny, vybral mi díru se zásobami, lotr! Měla jsem tam na svátky schovaný kousek salámu, co jsem našla v koši na kraji lesa. Teď nemám ani co dát vnoučatům liščatům. A navrch se mi u nory ještě vyčůral!“ zakončila Vilma a zoufale se rozplakala.

„Musíme zjednat spravedlnost. Honem za ním!“ zvolal jelen. Jenže ostatní zvířátka se tak přesvědčeně netvářila. Chování psa je velmi rozzlobilo, ale bála se ho. Jaké on měl zuby a těžké tlapy. Copak by si na něj mohla malá myška nebo veverka dovolit? Jedno řešení je však napadlo. Sova Jířa by jistě psa dovedla z lesa vykázat! Hned se za ní vydali, aby jí poprosili o pomoc. K její dutince to bylo co by dup.

„Tak mi vše povězte pěkně od začátku,“ uklidňovala znepokojené kamarády Jířa.

Vilma se postavila na pařez a vysvětlila Jíře vše o zlém psu, krádeži, záškodnictví a čůrání u nory.

„Musíš ho, Jířo, vyhnat. Jinak s námi bude zle. Kdo ví, co provede příště? Čeho je taková šelma schopná?“ zakončila Vilma za bouřlivého souhlasu všech okolo.

Jířa ale měla ráda pořádek a nenechala se jen tak ovlivnit.

„Kamarádi, když máme podezření, že byl spáchán přečin, je třeba provést šetření. Než někoho obviníme, musíme mít důkazy o jeho prohřešku a na jejich základě provést soud. Až poté můžeme viníka potrestat.“

Víte děti, proč bychom neměli nikdy nikoho nařknout, či dokonce trestat bez důkazů?

?!.

To připadalo všem spravedlivé a společně se odebrali k liščí noře. Všude okolo byly otisky psích tlap a skutečně se tam nacházela vyhrabaná díra na zásoby i zmiňovaná loužička. Vše opravdu vypovídalo o vině psa. Nezbyvalo teď, než ho najít a seznámit s důkazy a obviněním.

Pes se zrovna vyvaloval na mezi pod lípou. Když viděl přicházet lesní obyvatele, radostně vrtěl ocasem a běžel jim naproti. Sova Jířa se před něj rozvážně snesla a dala se do výslechu.

„Pane, sdělte nám laskavě své jméno.“

„Já jsem Kvido, psí tulák,“ povídal ten pes.

„Byl jste dnes po obědě na čuchané u liščí nory?“ ptala se dál Jířa.

„Ano prosím, tam jsem byl.“

„A vyčůral jste se tam paní lišce?“

„Vyčůral, takhle si my pejsci píšeme vzkazy, chtěl jsem být zdvořilý.“

„A salám jste ukradl proč, to je také mezi pejsky zdvořilost?“ uhodila na Kvida Jířa.

„Jakýpak salám? Od rána jsem neměl v hubě, jen si poslechněte, jak mi v břiše kručí,“ hájil se Kvido.

Sova si poslechla kručení v Kvidově břiše a musela uznat, že takhle plné břicho nevypadá. V tom Kvido zvedl čumák a začenal ve vzduchu. Potom zamířil pod keř maliníku.

„Chyťte ho, chce pláchnout!“ volala rozčileně liška Vilma.

Kvido ale místo toho začal hrabat předními tlapami, až kolem létaly hroudy hlíny. Po chvíli hrdě zaštěkal a ukazoval na dno díry, kterou právě vyhrabal.

Za všeobecného údivu odtud vytáhla sova Jířa ten kousek salámu, který měl údajně Kvido sežrat. Na Vilmu se náhle upírala spousta tázavých pohledů.

„Já stará popleta, hlava mi už neslouží! Vlastně jsem salám schovala do jiné spíže. To víte, jeden si

nemůže být nikdy jistý... Tím leknutím kolem nezvaného hosta jsem na to úplně zapomněla," omlouvala se Vilma.

„Vidíte, kamarádi? Všechno se nakonec vysvětlilo a nebylo tak zle. A ty Kvido, tu s námi můžeš zůstat, jestli budeš chtít. Musíš ale respektovat naše lesní pravidla. Vytvořili jsme si je proto, aby se nám všem vedle sebe dobře žilo.

- Nikomu nebereme jídlo.
- Neděláme zbytečný hluk.
- Neboříme domky.
- Nikoho zbytečně nebudíme.
- Bobky si po sobě zahrabáváme.
- Respektujeme území souseda.
- Nečůráme u pelíšku jiných zvířátek.“

Kvido nadšeně souhlasil a byl rád, že může být součástí takového společenství, jakým byla zvířátka v našem lese.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaký problém řešila zvířátka z pohádky? Co se stalo se spíží lišky Vilmy? Povedlo se situaci objasnit?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Kde všude platí nějaká pravidla? **Ve sportu, ve třídě, na silnici, zákony.**
- Byli jste někdy svědkem porušování zákonů a pravidel?
- K čemu porušování pravidel vede?
- Co se dá dělat, když někdo porušuje pravidla? **Říci to dospělému, upozornit dotyčného, zavolat policii.**
- K čemu pravidla slouží? **Jsou tu pro všechny – díky nim máme všichni svá práva, ale i povinnosti.**
- Proč bychom se měli vždy ujistit, že je naše podezření správné? **Abychom někoho nesprávně neobvinili.**
- Znáte nějaká konkrétní pravidla?

ŘÍKANKA

*Pravidla jsou pro každého,
kdo chce v lese mít klid.
Stačí jenom ohledy brát,
můžeme se dobře mít.*

*Co je tobě nepříjemné,
to nedělej nikdy sám.
Pravidla nás prostě chrání,
slouží nám a stejně vám.*

Blok her

1. NA ZLODĚJE

Pes Kvido v pohádce byl obviněný z krádeže. To je mezi lidmi vážná věc a chodí se za ní i do vězení. Aby lidská společnost bez problémů fungovala, musí všichni dodržovat zákony a pravidla. Zahrajeme si nyní na policisty a zloděje.

ÚKOL: Zahrajte si úpravu klasické honičky. Určete jednoho policistu, jehož úkolem bude chytat zloděje. Koho policista chytne, ten jde do vězení. Zlodějům vytyčte vězení, odkud je budou muset kamarádi vysvobodit, například podlezením pod nohama.

2. KRÁDEŽ V MUZEU

POMŮCKY: malé míčky

ÚKOL: Děti rozdělte na dvě skupiny. Jedni budou policisté a druzí zloději. Úkol policistů bude hlídat míčky, které jim přidělíte. Úkol zlodějů bude ukrást míčky a odnést do svého doupěte. Míčky mohou nosit pouze po jednom. Policisté mohou chyceného zloděje odvést do vězení, odkud je musí jiný zloděj vysvobodit podlezením. Zloději si mohou domlouvat strategii, jak odpoutat pozornost policistů. Zlodějů by na počátku mělo být asi dvakrát více než policistů.

3. SPRAVEDLNOST

POMŮCKY: plyšový medvěd

Krádež není jediný prohřešek, který známe. Máme mnoho pravidel, která nám říkají, jak se chovat můžeme a jak ne. Kdyby si každý mohl dělat, co ho napadne, jak by to na světě vypadalo! Mnohdy je ale těžké posoudit, co je nehoda, omyl a co už je trestný čin. Proto máme zákony, které přesně říkají, co se smí a co ne. A máme také spravedlivé soudy, aby byl potrestán jenom ten, kdo si to zaslouží. My si nyní zahrajeme na soudní porotu a zkusíme zhodnotit skutky medvídky.

ÚKOL: Vysvětlíte dětem, jak funguje soud – je tam soudce, ale hlavně porota, která se musí shodnout, zda je dotyčný vinný. Náš obžalovaný bude libovolný plyšový medvěd. Převyprávějte dětem následující tři situace a zahrajte si na soudní proces. Proberte společně, zda je ve zmíněných situacích medvídek vinen a jaký trest by mu děti uložily. Náповědu najdete u každého případu.

1. SITUACE

Medvídek se vydal na nákup do obchodu. Podlaha v obchodě byla čerstvě vytřená a klouzala. Medvídkovi se svezla tlapa a upadl přímo na polici se sklenicemi s medem. Všechny sklenice rozbil! Podlaha byla celá od medu a pan prodavač lamentoval nad ztrátou.

Jak se méďa provinil? Jaký by měl mít trest?

→ *Medvídek nerozbil sklenice schválně, i když způsobil velkou škodu. Mohl by sklenice s medem zaplatit, pomoci nepořádek uklidit nebo si škodu v obchodě odpracovat.*

2. SITUACE

Medvídek si hrál s kamarádem kocourkem na hřišti. Kocourek měl krásné nové auto a méďa si s ním chtěl také zajezdit. Kocourek mu ho ale nechtěl vůbec půjčit a ještě se mu vysmíval, že on žádné auto nemá. Medvídek se rozčílil a kocourka ve vzteku uhodil. Byla to veliká rána a kocourek musel odjet sanitkou do nemocnice.

Jak se méďa provinil? Jaký by měl mít trest?

→ *Používat násilí není správné a jeho používání zákon zakazuje. Pokud se nám něco nelíbí, můžeme se vždy domluvit a najít řešení společně.*

3. SITUACE

Medvídek si chtěl koupit nové hračky. Neměl ale žádné peníze. Napadlo ho tedy, že si vyrobí své vlastní peníze. Moc se mu povedly! Paní prodavačka v hračkářství ani pan číšník v restauraci vůbec nepoznali, že peníze nejsou opravdové. Najednou si méďa mohl koupit, co chtěl.

Jak se méďa provinil? Jaký by měl mít trest?

→ *Peníze jsou odměna za odvedenou práci. Dostane je ten, kdo si je vydělá, zaslouženou odměnu potom může utratit, za co chce. Kdo si ale peníze nevydělá, tomu nepatří. Výroba vlastních peněz se nazývá padělán a jedná se o podvod.*

PRO CHYTRÉ HLAVY: JAK FUNGUJE ZÁKONODÁRNÝ SYSTÉM?

Abychom mohli žít všichni pohromadě, potřebujeme pravidla, kterými se řídit. Kdybychom je neměli, mohl by si každý dělat, co chtěl – a to by byl pěkný zmatek. Máme proto zákony, které všem říkají, jak se chovat mohou a jak ne. Zákony u nás vydává parlament. Poslanci je vymyslí a složitým procesem musí zákon schválit. Jakmile začne platit, jeho dodržování hlídají policisté a policistky. A pokud zjistí, že někdo zákon porušil? Od toho tu máme spravedlivé soudy. Každý podezřelý má šanci se obhájit a vysvětlit, co se stalo – soudce potom rozhodne, zda je dotyčný skutečně vinen a měl by dostat trest, nebo zda se ničeho nedopustil.

4. CO SE STALO?

POMŮCKY: šest papírů A2, lepidla, pastelky/voskovky, příloha č. 1 (obrázky s nebezpečnými situacemi)

Jak už jsme si říkali, může dojít k různým vypjatým situacím a my bychom si v nich měli umět poradit. Pravidla nám slouží jako návod, kterého se můžeme držet. Chrání nás i ostatní. Pojďme se spolu podívat, zda bychom se uměli v nebezpečných situacích správně zachovat.

ÚKOL: Rozdělte děti do šesti skupin a každé přidejte jeden obrázek z přílohy. Děti se společně ve skupince poradí nad situací. Co se stalo? Proč je to špatně? Jejich úkolem bude také vymyslet, jak by situaci vyřešily. Podle jakých pravidel by se lidé na obrázku měli řídit? Nebezpečnou situaci nalepí na papír a své závěry nakreslí vedle. Na závěr vše odprezentují před ostatními.

TIP PRO UČITELE: Vysvětlete si s dětmi, co znamená, že „svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého“.

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o zvířátkách, která měla potíže s toulavým psem Kvídem. Co prováděl? Podařilo se jim problém vyřešit? Potýkají se s podobnými problémy i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Na co jsou pravidla?
- Co se stane, když je někdo porušuje?
- Platí pravidla opravdu pro každého stejně?
- Proč?
- Jak nás pravidla chrání?
- Jak se ve společnosti hlídá dodržování pravidel?
- Co hrozí lidem, kteří je porušují?

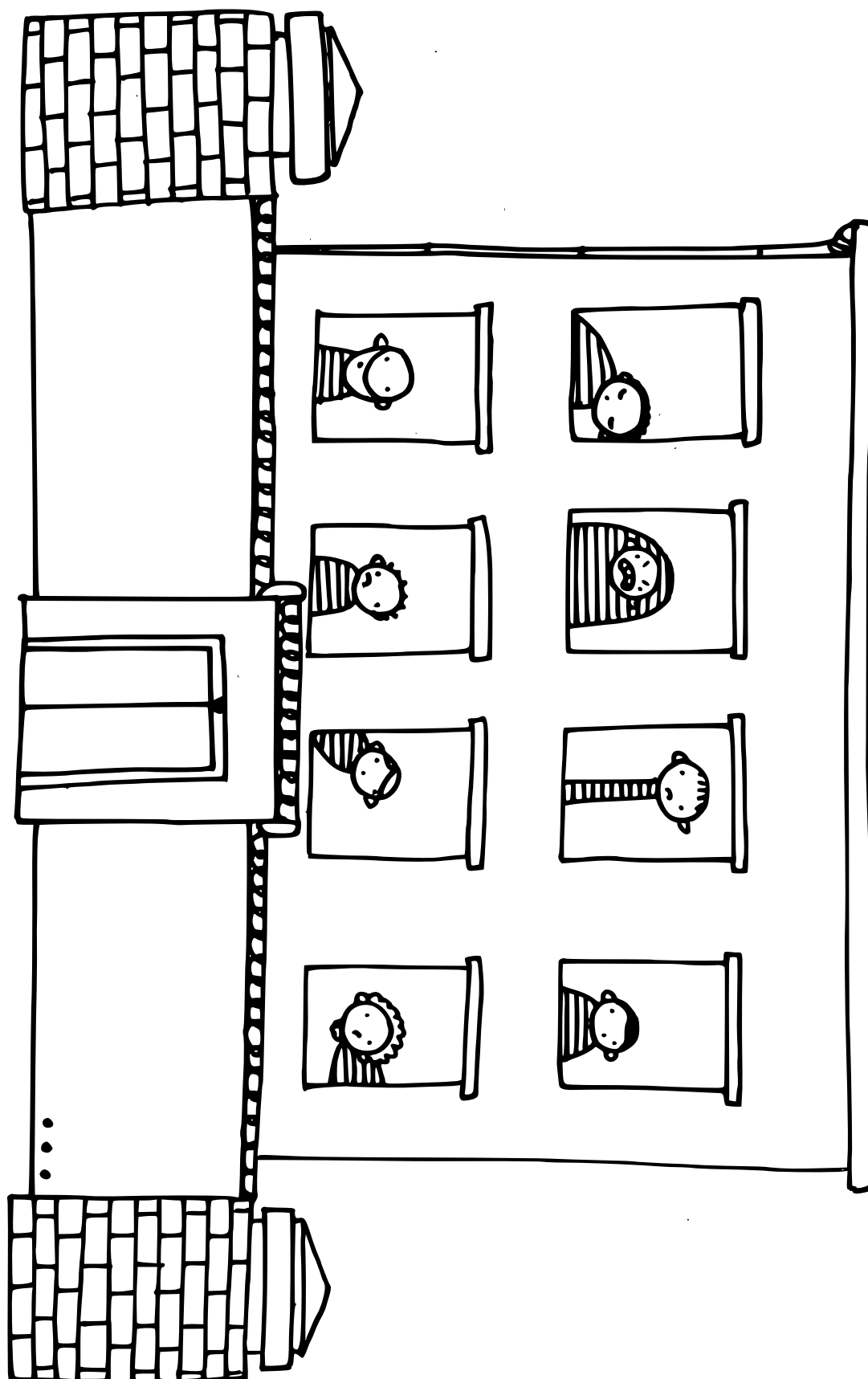
6. PRACOVNÍ LIST

POMŮCKY: tužky, pastelky/fixy

Jak jsme si povídali v pohádce i při hrách, spravedlnost slouží celé společnosti. Kdo zákony vážně porušuje, je odsouzen do vězení. Pojďme těm darebákům ukázat!

ÚKOL: Nakreslete zločincům mříže do vězeňských oken. Obrázek můžete vybarvit a dále upravit podle vlastní fantazie.

Doplňkové činnosti

1. TVORBA ŠKOLKOVÝCH PRAVIDEL

POMŮCKY: velký papír a barvy

Jak jsme si povídali, pravidla jsou tu od toho, aby nás chránila a dělala nám život příjemný a bezpečný. Měla by být ale smysluplná a postavená tak, aby nikoho zbytečně nezatěžovala. Na různých místech mohou být různá pravidla – podle toho, komu mají sloužit. Jaká by byla nejlepší pro nás ve školce?

ÚKOL: Popovídejte si s dětmi a společně určete 10 pravidel, která by všichni měli dodržovat, aby se cítili ve třídě bezpečně a spokojeně. Potom pravidla napište na velký papír, děti ho mohou dozdobit, a vylepte si jej na dveře od třídy nebo jiné vhodné místo.

2. SLUŠNÉ CHOVÁNÍ

Základním předpokladem pro to, aby se nám všem vedle sebe dobře žilo, je slušné chování. Zkrátka myslet na to, abychom tím, co děláme, neobtěžovali ostatní a zasloužili si to samé i od nich. Pojďme se podívat na pohádku o slušném chování.

VIDEO: [Mach a Šebestová a slušné chování](#)

3. POHÁDKY O ZLODĚJÍCH

Někdo ovšem slušné chování nedodržuje a neřídí se ani pravidly a zákony. S těmi si musí poradit policie. Podíváme se na pár pohádek o zlodějích.

VIDEO: [Lego city zloději](#)

VIDEO: [Straka zlodějka](#)

VIDEO: [Bubáci a hastrmani zloději](#)

VIDEO: [Žofka a zloději](#)

4. CO JE TO VÁLKA?

ÚKOL A: Přečtěte si s dětmi krátký text a společně se zamyslete, co taková válka obnáší.

Stejně jako si někdy nerozumí dva lidé, mohou se neshodnout i státy. Většinou se to děje kvůli penězům, území a moci. V posledních letech ale konflikty vznikají i kvůli něčemu tak obyčejnému, jako je voda! Když mezi dvěma státy vznikne problém, který neumí jeho představitelé, tedy politici, vyřešit slovně, může dojít až k válečnému stavu. Co to znamená? Oba znepřátelené státy potom místo slov využijí armádu a násilí, aby se pokusili zvítězit a dosáhnout svého. To má ale hrozný dopad na lidi, kteří v obou státech žijí. Často mají kvůli probíhající válce zničené domy, ba dokonce celá města! Často také hrozí lidem hlad, nemoci a všelijaké další příkoří. Válku sice vyhlašují politici, ale největší dopad má na obyčejné lidi.

Znáte děti nějaké příklady války?

ÚKOL B: Podívejte se na pohádku. Upozorněte děti na charakteristiky soupeřících stran – strategie, zbraně, násilí, zničený dům a podobně.

VIDEO: [Pohádky ovčí babičky – O vlčké válce](#)

Užitečné odkazy

Lekce „Pravda a lež“: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/6871/3-%E2%80%9EJUSTYNA-A-LEZ%E2%80%9C.html/>

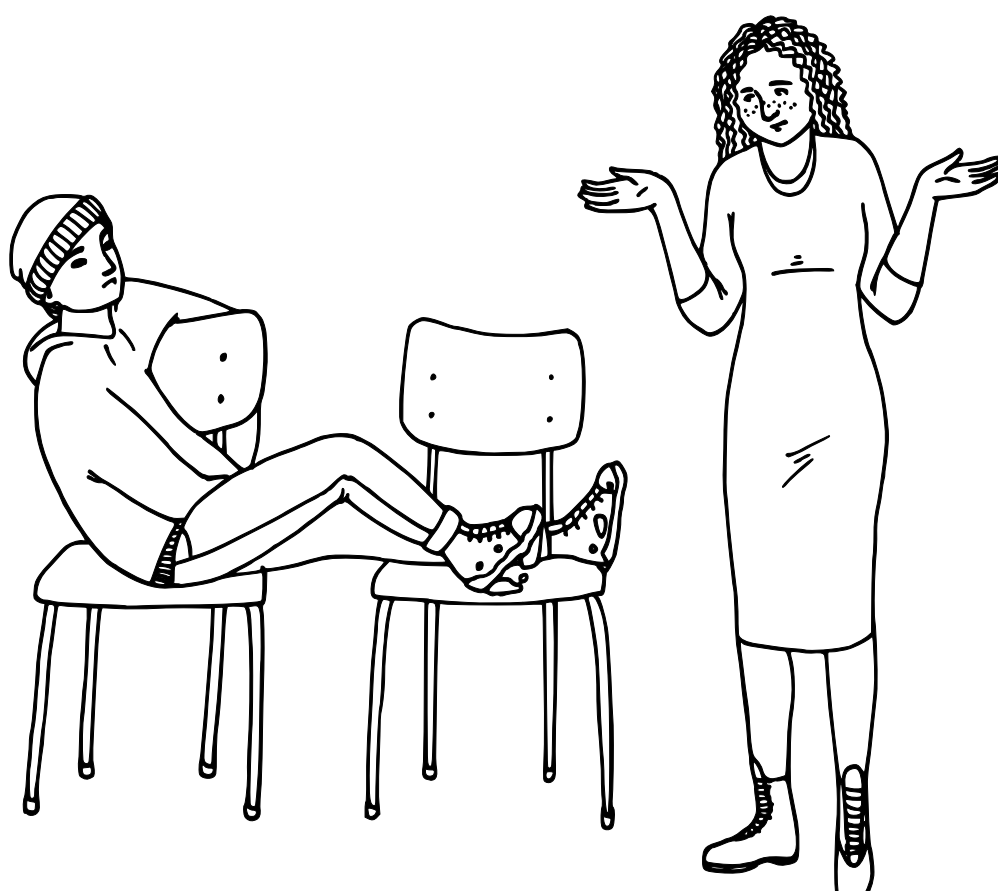
Lekce o pravidlech každodenního života: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1996/pravidla-chovani-ocima-deti.html/>

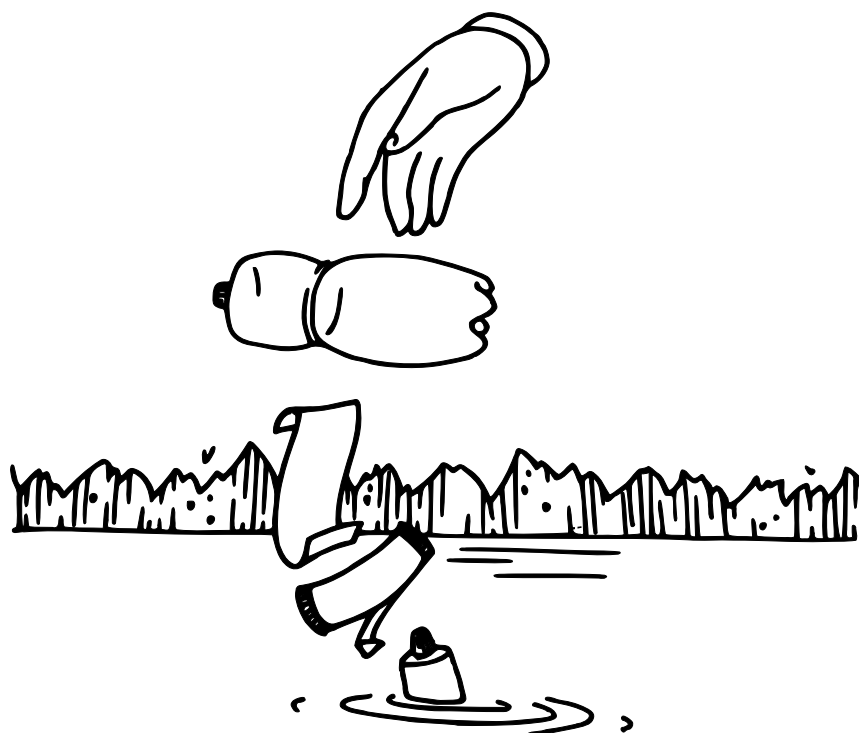
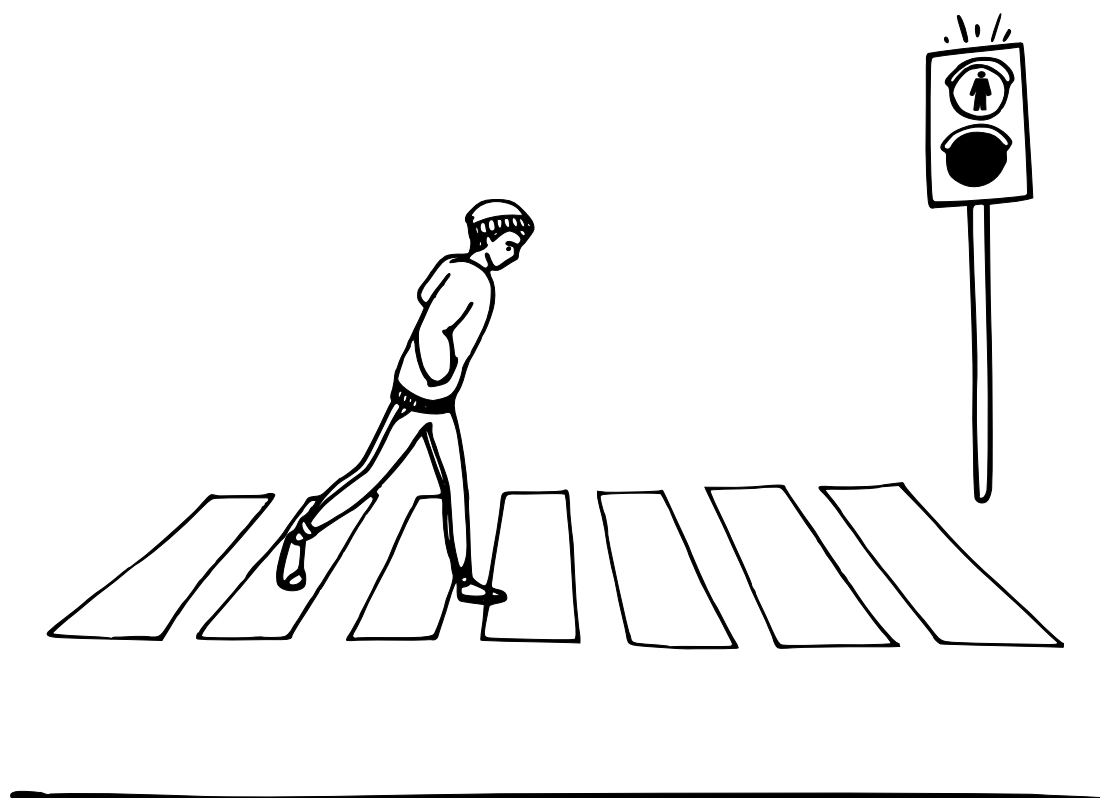
Lekce „Základní lidská práva“: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/7073/predskolni-deti-a-dodrzo-vani-zakladnich-lid-skych-prav.html/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Obrázky naleznete také [zde](#).

17. Partnerství ke splnění cílů

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a ten druhý: respektování pravidel, osvojování schopností a vědomostí důležitých k navazování a udržování vztahů, rozvoj spolupráce, upevňování prosociálního chování, jako jsou tolerance, respekt a přizpůsobivost
- Dítě a společnost: rozvoj sounáležitosti, společenských hodnot a spolupodílení, podpora aktivního postoje ke světu a životu

ZNALOSTI:

- děti si uvědomují význam jednotlivce ve společnosti
- přemýšlí nad propojeností světa
- uvědomují si nutnost kolektivních řešení
- znají princip rozvojové spolupráce

POSTOJE:

- děti si uvědomují význam spolupráce
- učí se empatii a pomoci
- učí se základní společenské hodnoty

POMŮCKY: velký kus látky, lehké míčky, cvičební podložky, dvě švihadla, drobné modré prvky (lego, velké korálky, kuličky, kostky), žlutě vybarvený papír, modrý provázek/krepák, vodovky, štětce, papíry A5, pastelky, lepidla, nůžky

Cíl OSN:

Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování.

K naplnění každého plánu je třeba spolupráce, vytrvalé úsilí a angažovanost všech zúčastněných. Stejně předpoklady platí i pro Agendu 2030, tedy 17 Cílů udržitelného rozvoje. Jedná se bezpochyby o velmi ambiciózní plán, zároveň je ale jeho naplnění více než žádoucí. Svět by byl jistě o tolik lepším místem, kdyby takového plánu nebylo třeba. Některá témata či oblasti nám jsou bližší, jiné se nás týkají méně. To ale neznamená, že jsou méně důležité – svět je přeci tak rozmanitý a v každé jeho části se děje něco jiného.

Aby mohly být všechny cíle uskutečněny, je nutná shoda a partnerství všech zemí. Poslední z Cílů udržitelného rozvoje je tedy určitým předpokladem všech předchozích cílů. Shrnuje také, co bude tato agenda znamenat na světové úrovni a jak by se mělo globální partnerství vyvinout v příštích patnácti letech.

OSN klade důraz na zvýšení podpory pro méně rozvinuté země, a to několika způsoby. Především se jedná o dodržování závazků vyspělých států

OECD v rámci Oficiální rozvojové pomoci (ODA). Důležitým faktorem jsou adekvátní režimy na podporu investic pro méně rozvinuté státy a snaha o snižování míry zadluženosti těchto států. Dále chce OSN posílit spolupráci mezi globálním Severem a Jihem, především v kontextu spolupráce na vývoji nových technologií, ve vědě a přístupu k inovacím. V kontextu mezinárodního obchodu si poslední cíl klade ambici podporovat spravedlivý, otevřený a nediskriminační obchodní systém, ze kterého budou všechny zúčastněné strany skutečně profitovat.

Součástí agendy je také posílení mezinárodní politické spolupráce a soudržnosti, a to především ve snaze o udržitelný rozvoj, zajištění globální ekonomické stability a efektivního mezinárodního partnerství.

Plné znění SDG 17 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 17:
PARTNERSTVÍ KE SPLNĚNÍ
CÍLŮ

KOMIKS:
„VŠICHNI TO SPOLEČNĚ
DOKÁŽEME“

TRVÁNÍ:
45—60 MIN

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

Byl to krásný den uprostřed léta. Sluníčko se od samého rána usmívalo a v lese vládl pokoj a klid. Ptáci štěbetali, včelky bzučely a všechno bylo jako obvykle. Snad jen bylo trochu dusno, to kvůli suchu a horku, které trvalo už několik týdnů. Zvířátka se každý den starostlivě obracela k obloze, zdalipak alespoň dnes trošku nespřchne. A ejhle? Za obzorem se v dálí vyloupila šedivá mračna.

„Sláva! Bude déšť, podívej Jířo!“ volali zajíčci na sovu. I ostatní měli radost a těšili se na vlahý letní deštík.

„Mně se ty mraky ale nechtějí moc líbit, kamarádi. Je jich moc, jsou černočerné a plují velmi nízkou nad zemí. Aby to nebyla spíš pořádná buřina,“ mnula si Jířa zobák a starostlivě sledovala přicházející frontu.

„Aťsi,“ odfrkla vydra, „bouřka, nebo přeháňka, hlavně že nám zaprší!“

„Tak tak, vždyť mi už ani nemáme skoro, co ukusovat, jak je všechna tráva suchá od sluníčka,“ kývali zajíčci ušima a zalezli do nory. Tam přečkají v suchoučku a budou se těšit na svěží pastvu.

„Bouřka ale může přinést nebezpečí, před kterými se v noře neschováte. Co třeba taková povodeň?“ utrousila Jířa nad zajíčky mizejícími v noře.

Nechala je ale být a raději obletěla les a přesvědčila se, že jsou všichni v bezpečí a schovaní před bouří.

Jako obvykle se sova vůbec nepletla. Prudká letní bouře se přihnala jako uragán. Hned na začátku se setmělo, víchr lámal větve a hromy stíhaly blesky. Zvířátka se krčila v doupatcích a křovíčkách a jen se třásla, aby už byl té čertovině konec.

Bouře už skoro odezněla a v dálí se dokonce objevila trhlina s modrou oblohou. Vypadalo to, že je vyhráno, ale v tom z černého oblaku sjel poslední obrovitanský blesk. PRÁSK! Uhodil do nejvyššího stromu v lese. Byl jím starý smrk, dávno napůl suchý. Blesk projel korunou a svezl se po celém kmeni. Starý smrk byl rázem celý v plamenech. Horní větve se rozhořely oranžovým plamenem a oheň začal stravovat celou korunu. Pořád ještě foukal silný vítr, takže se jiskry rozlétly jako hejno světlušek do celého okolí. Kam dosedly, tam založily nový oheň.

Zvířátka vyděšeně vyběhla ze svých skrýší. Les hořel a nikdo s tím nemohl nic dělat. Takovou metu jste ještě neviděli. Ptáci vyděšeně létali mezi stromy, malíčkými křídly bojovali s prudkým větrem. Na zemi to nebylo o nic lepší – zajíčci, srnky, ježci a všichni ostatní pobíhali zmateně sem a tam, naráželi do sebe, okřikovali se a nemohli najít cestu do bezpečí.

Sova Jířa ale pohotově dala dohromady plán. Rychle letěla směrem ke smrku a vyhlížela, kdo by jí pomohl. Když spatřila zmatek všude kolem, snažila se kamarády uklidnit.

„Sousedé, tohle nikam nevede!“ snažila se zvířátkům domluvit.

„Ale Jířo! Musíme utéct, je to jediná záchrana. S ohněm nic nezmůžeme!“ volali na ni kamarádi. Sova se ale nedala.

„Pokud utečeme, potom o les jistě přijdeme, a stejně tak i zvířata z bučiny od vedle. Ale když se spojíme a budeme spolupracovat, možná leccos zachráníme. Musíme jednat rychle!“ naléhala.

A byla to pravda. Nikdo nechtěl přijít o domov a vzdát se bez boje.

„Máš recht, Jířo! Přece to nenecháme jen tak!“ shodla se zvířátka. „Uděláme všechno, co půjde, nejsme žádní strašpytlíci!“

Inu, sova Jířa by mohla klidně dělat generála! To vám byla podívaná. Sedla si na větev a pevným hlasem začala rozdávat příkazy.

„Ptáci! Vy máte křídla! Rozleťte se do všech koutů lesa a sesbírejte semínka od všech kytiček a stromů, co jich kde najdete! Budeme je na obnovu lesa nutně potřebovat.“

Veverky! Vy umíte skákat mezi větvemi. Postarejte se o bezpečí všech mláďat a vajíček! Odeste je z lesa pryč, až za potok! Tam musíme postavit ochranný val, aby se oheň nešířil dál!

Králíci a zajáci! Vy máte šikovné tlapy, váš úkol bude nahrnout hlínu a vytvořit obranný val. Medvědi vám pomůžou a před něj naválí velké kameny! Když se přeci jen dostane nějaký plamínek přes val, kanci ho svými kopyty udusají.

Srnky a jeleni! Vy jste nejrychlejší běžci v lese! Vaším úkolem bude nosit zprávy, drobnější materiál a zraněné kamarády.

A jako poslední, bobři a vodní tvorové! Vy se pusťte do budování přehrady! Musí být tak pevná, aby ani kapička z řeky neprotekla dál. Ať se koryto vylije do celého lesa a nadobro spláchne tu neplechu!“

Jakmile Jiřa domluvila, všichni se jako jeden muž dali do práce. To byste koukali! Všichni byli jako jedno tělo. Nikdo nelenil, nikdo si nestěžoval, i když měl leckdo popálené tlapičky nebo pařátky. Val pomalu rostl a skutečně zadržel oheň před šířením. Zachraňovali, stavěli, přenášeli, udusávali, utěšňovali a hlavně spolupracovali. Nedali si oddechu, dokud nebyla řeka přehrazená a hladina v přehradě nezačala rychle stoupat. Zvířecí kamarádi se ukryli do bezpečí a čekali. Netrvalo dlouho a voda se vylila z břehů. Valila se do šířky a do dálky, vzdouvala se a syčela, jak potkávala žhavá místa. Zanedlouho bylo po všem. Voda se přelila přes celý les a oheň dočista uhasila.

„Sláva! Hurá! Jupí!“ volali jeden přes druhého.

Když ale prvotní nadšení opadlo, zvířátka si uvědomila, jaká spoušť z jejich domovů zbyla.

„Co budeme dělat? Brzy přijde zima a my si nestihneme posbírat zásoby a vybudovat pelíšky a nory,“ strachovala se.

„Půjdem požádat o pomoc sousedy. Však jsme jim v době jejich nouze také dali ze svého,“ uklidňovala kamarády Jiřa. Obešli sousedy na poli, na louce i z vedlejšího lesa. Všichni jim slíbili pomoc s obnovou lesa a zajištěním zásob na zimu. Jen lučním rejškům se to moc nelíbilo.

„Pfff, proč bychom měli obětovat část svých zásob a dít se na cizím?“ podívoval se rejsek a krčil nos. „Máme svých starostí dost!“

Sousedé hraboši jim ale vysvětlili, že vzájemná výpomoc je důležitá pro všechny. Až bude příště ouvej jim, také budou moci přijít a poprosit o pomoc. Pokud je to v našich silách, vždy bychom měli pomáhat těm, kteří to potřebují. Když si navzájem pomůžeme, zvládneme překonat všechny problémy, které nám život postaví do cesty. Třeba i požáry a neúrodu!

To na rejšky udělalo dojem. Má pravdu, táta hraboš. Rádi zvířátkům z lesa pomohou!

Ještě před pár hodinami by nikoho ani nenapadlo, co všechno mohou dokázat. Společně si poradí s každou nepřízní a nikdy na to nebudou sami. A Jiřa? Ta byla pyšná, jak to všichni společně zvládli.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaké neštěstí potkalo zvířátka z pohádky? Jak k situaci došlo? Co museli udělat? Povedlo se jim situaci vyřešit?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Co se dá dělat, když vznikne požár?
- Jak se zvířátkům podařilo požár uhasit?
- Co je sova Jiřa naučila?
- Co by se stalo, kdyby se zvířátka nenaučila spolupracovat?
- Nebo kdyby jim potom jiná zvířátka nepomohla?
- Zažili jste někdy situaci, kdy byla potřeba spolupráce?
- Proč je důležité si pomáhat?
- Vymyslíte ještě další situace, které vyžadují spolupráci?

Naučila je spolupracovat.

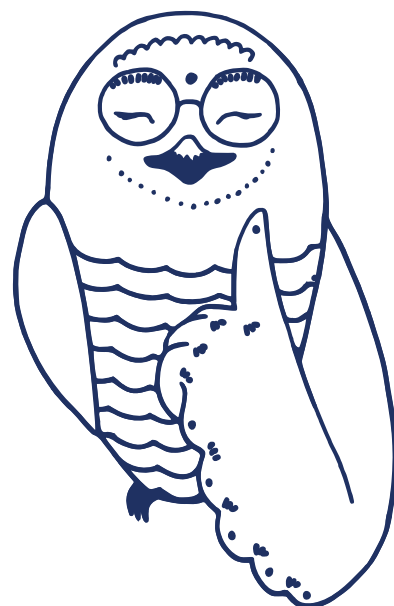
ŘÍKANKA

Jedna včelka, ta je malá,
moc pylu by nesehnala.
Když však půjdou všechny hned,
brzy bude sladký med.

Jedna rybka, ta je malá,
kde by jenom sílu vzala.
Zato velké hejno ryb
ubrání se věru líp.

Jeden malý mraveneček
nemá síly v nohách moc,
táhne houbu na kopeček,
ostatní jdou na pomoc.

S každou věcí poradíš si,
jen když na to nejsi sám.
Nejlepší je spolupráce,
můžeš se jít přidat k nám.

Blok her

1. ZÁCHRANA VAJÍČEK

POMŮCKY: velký kus látky, lehké míčky

V pohádce jsme si povídali o ničivém požáru. To je velmi nebezpečná věc. Zvířátka musí při takové události zachránit nejen sebe sama, ale ochránit i svoje mláďátka. Veverky v příběhu zachraňovaly vajíčka ze stromů. Jak je ale dostat na zem? Zvířátka je musela pochyťat do plachty! Pojďme si to také vyzkoušet.

ÚKOL: Všechny děti si stoupnou kolem látky, chytí ji za okraje, zvednou a vytvoří záchrannou plachtu. Do ní dětem házejte balónky – vajíčka. S balóny mohou potom pomocí látky pohazovat, ale nesmí jim vypadnout ven, aby se vajíčka nerozbila.

2. ZÁCHRANA KAMARÁDŮ

POMŮCKY: cvičební podložky, 2 švihadla

Před ohněm se musí zachránit úplně všichni. Cesta do bezpečí je ale složitá a bez spolupráce a pomoci kamarádů bychom ji nezvládli. Zkusíme si na úprk před požárem zahrát.

ÚKOL: Rozdělte děti do dvou týmů a každému připravte dráhu z podložek. Na nich jsou děti před ohněm v bezpečí. Uprostřed dráhy ovšem položte švihadlo jako most, který děti nemohou přelézt samy. Kdo přejde most, musí na druhé straně počkat na dalšího kamaráda a toho pomocí podání ruky bezpečně převést. Až potom může doběhnout do cíle a převedený kamarád opět počká na dalšího.

3. HASÍME POŽÁR

POMŮCKY: drobné modré prvky (lego, velké korálky, kuličky, kostky), žlutě vybarvený papír, modrý provázek/krepák, vodovky, štětce, papíry A5, pastelky, lepidla, nůžky

Aby zvířátka vyřešila takový velký problém, jako je požár, musela mít plán a spolupracovat. My si to teď vyzkoušíme na vlastní kůži! Tak už nemeškejme a pojďme si s tím ohněm poradit a zachránit náš les!

Připravte si nádobu s modrými prvky, které budou symbolizovat vodu. Dále budete potřebovat velký papír natřený vodovkami na žluto, tedy požár.

ÚKOL A: Nejprve připravte scénu – na jednu stranu třídy dejte nádobu s drobnými modrými prvky (jezírko), na druhou stranu umístíme žlutý papír (požár). Vedle požáru vyznačte dětem krepákem nebo provázekem kolo jako nádrž na vodu. Úkolem dětí bude udělat živý řetěz a předávat si „vodu“ v hrstech, aby ji dopravily z jezírka do nádrže.

ÚKOL B: Když bude nádrž naplněná, můžete se pustit do hašení. Dejte dětem štětce a vodovky a přetřete společnými silami žlutý papír modrou barvou, značící vodu. Schválně, co se stane! Objevila se zelená barva? Hurá! Les je zachráněný!

ÚKOL C: Stejně jako pomohla zvířátka z pole a louky v pohádce těm lesním i my teď přírodě pomůžeme, aby se obnovila. Děti na bílé papíry nakreslí stromy, zvířata a rostliny. U svého výtvaru každý řekne, čím jeho zvíře a rostlina pomůže ostatním a jak přispěje k obnově lesa. Tyto výtvary potom nalepí na zelený podklad a vytvoří tak znovu funkční a zdravé lesní prostředí.

PRO CHYTŘÉ HLAVY: CO JE TO ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE?

Stejně jako zvířátka z pole pomohla v pohádce těm z lesa i mezi lidmi je důležité si pomáhat. Ten, kdo se má dobře, by měl vždy pomoci slabšímu a zranitelnějšímu. V rámci rozvojové spolupráce se právě tohle děje – bohaté a silné státy pomáhají chudším řešit různé problémy, aby se jejich obyvatelé měli lépe. Jak to ve skutečnosti vypadá? Mnohé rozvojové státy mají různé problémy, a kvůli nim se v nich lidem nežíje tak dobře jako třeba nám v České republice. Většinou se řeší ty nejzákladnější věci, jako je zdravotní péče, vzdělání nebo třeba zajištění dostatku jídla a vody.

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o zvířátkách, která čelila požáru. Podařilo se jim problém vyřešit? Potýkají se s podobnými problémy i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Potkávají společnost nějaké velké problémy?
- Jaké?
- Daly by se vyřešit, kdyby se všichni lidé spojili?
- Co je to spolupráce?
- Proč je důležitá?
- Napadá vás nějaká situace z vašeho okolí, kde je potřeba spolupráce?

6. PRACOVNÍ LIST

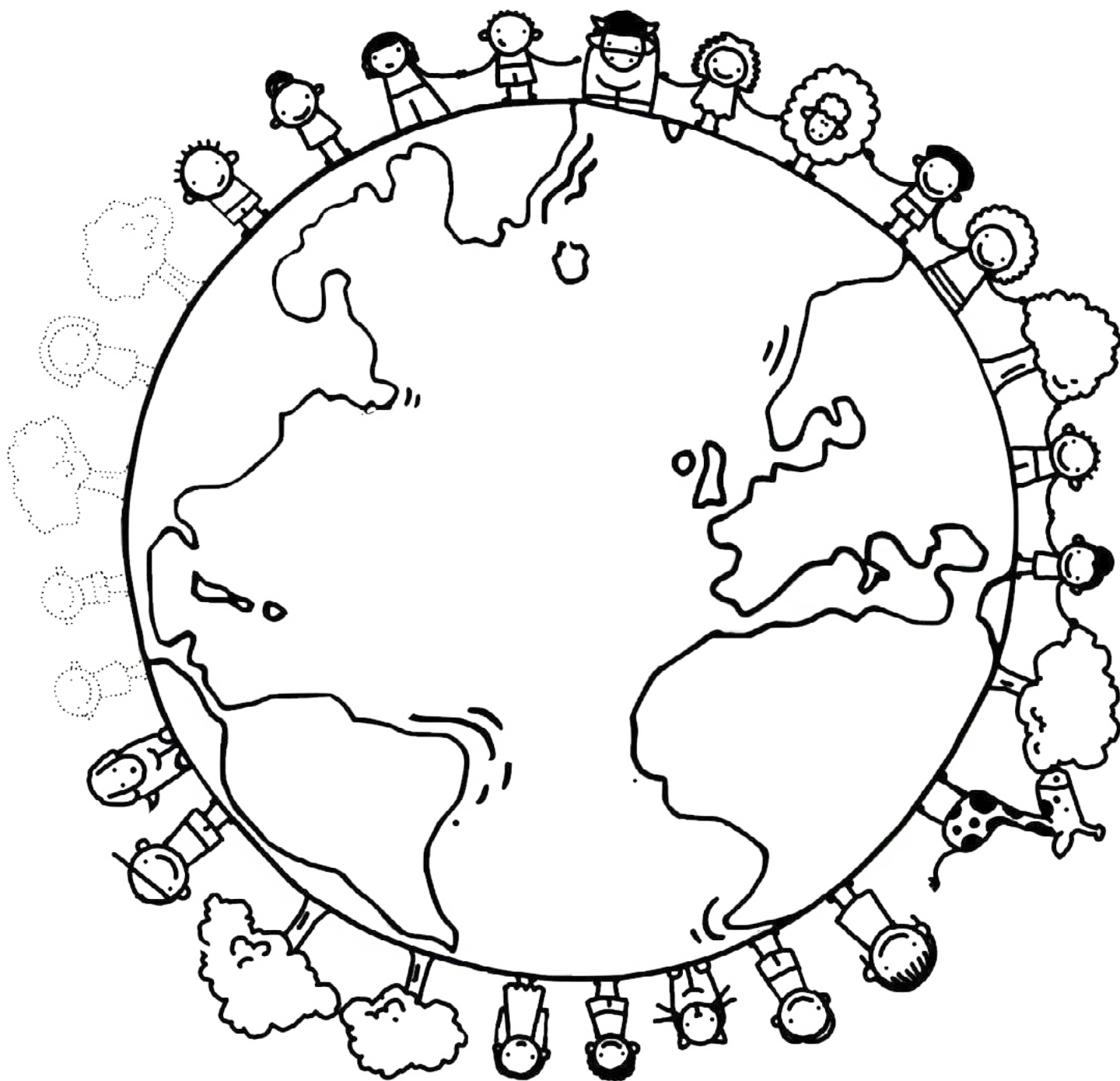
POMŮCKY: tužka, pastelky/fixy

Na planetě Zemi jsme všichni doma a měli bychom si navzájem pomáhat, a to nejen při požárech, ale i jen tak. Když budeme otevření spolupráci a pomoci ostatním, všem se nám bude žít lépe.

ÚKOL: Propojte všechny postavičky, které žijí na Zemi, a dokreslete jim ruce a chybějící linie. Obrázek můžete vybarvit a dokreslit podle fantazie.

Doplňkové činnosti

1. POHÁDKA O KOLIBŘÍKOVÍ

O velkém požáru známe ještě jeden zajímavý příběh z říše zvířat. Stal se v daleké africké džungli. I tam tehdy řádil zuřivý požár, zvířata utíkala nebo se skrývala, všude byl zmatek a všichni se báli. Všechna zvířata nakonec utekla a z bezpečné vzdálenosti pozorovala, jak jejich milovaný prales hoří. Byli mezi nimi sloni, lvi, zebry i žirafy. Najednou ale jejich pozornost upoutalo něco dočista jiného. Uprostřed toho mumraje vám létal takový malý kolibřík tam a zpátky. Zvířátka ho chvíli pozorovala. Co takový mrňous myslí, že dělá? Po chvíli ho veliký hroch zastavil a ptal se ho, proč tu takhle lítá, proč neletí do bezpečí? Kolibřík mu odpověděl, že v zobáčku nosí vodu, aby požár uhasil. Sklidil za to velký posměch. Copak malý kolibříček může uhasit požár? Všechna velká zvířata se mu smála. Kolibřík se na ně smutně podíval a pronesl: „Dělám to nejlepší, co můžu.“

ÚKOL: Společně si řekněte, jak se vám příběh líbil. Co si myslíte o kolibříkovi? Mělo smysl, co dělal? Co by se stalo, kdyby mu ostatní velká zvířata pomohla? Mohl je inspirovat svým chováním? Zkuste příběh o kolibříkovi srovnat s naší pohádkou. Jaké rozdíly najdete?

2. POHÁDKA O VELIKÉ ŘEPĚ

POMŮCKY: počítač, IT tabule nebo příběh v knížce

Spolupráce je moc důležitá u zvířátek i u lidí. Každý problém se snadněji vyřeší, když na to není člověk sám!

ÚKOL: Podívejte se na pohádku o veliké řepě. Pokud ji máte v knize, můžete si ji i přečíst. Je to krásná ukázka toho, jak spolupráce pomůže vyřešit problém.

VIDEO: [Pohádka o veliké řepě](#)

3. SKLÁDÁNÍ PUZZLE VE SKUPINĚ

POMŮCKY: puzzle

I u skládání puzzle si děti skvěle nacvičí spolupráci. S kamarády se to prostě lépe táhne!

ÚKOL: Připravte dětem puzzle a rozdělte je do dvojic. Jejich úkolem bude spolupracovat při sestavování obrazce.

4. UKLÍDME ČESKO

Mezi největší současné problémy patří znečištění přírody odpadky. Myslíte, že s tím sami nemůžeme nic dělat? A co takhle se spojit dohromady? Třeba s projektem Uklidme Česko.

ÚKOL: Uspořádejte hromadné uklízení odpadu v okolí školky. Jistě vám rádi pomůžou rodiče i sousedé. Na webu [Uklidme Česko](#) najdete všechny potřebné informace.

5. DOBROČINNÉ SBÍRKY A PROJEKTY

Můžeme pomáhat i se společenskými problémy. Co třeba uspořádat sbírku předmětů, oblečení, hraček nebo kol? Podívejte se na konkrétní projekty a zapojte se! Inspirovat vás mohou následující.

- [Kola pro Afriku](#)
- [Dárek, který pomáhá](#)
- [Oblečení do Klokánku](#)
- [Adopce na dálku](#)
- [Dobročinné obchůdky ADRA](#)

Užitečné odkazy

Lekce o rozvojové spolupráci: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/9431/globalni-vzdelavani-rozvojova-spoluprace.html/>

Cíle udržitelného rozvoje: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

VIDEO: Největší lekce pro svět: <https://youtu.be/6qAbzDW6B9c>

Publikace centra OSN: <https://www.osn.cz/knihovna/publikace/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

